

MÁRK KRÓNIKÁJA

A MAGYAROK VISELT DOLGAIRÓL

AZ ŐSIDŐKTŐL M. CCC. XXX. ÉVIG

FORDÍTOTTA:

SZABÓ KÁROLY

URUNK SZÜLETÉSÉNEK EZER HÁROMSZÁZ ÖTVENNYOLCZADIK ESZTENDEJÉ-
BEN, UGYANCSAK URUNK MENNYBE MENETELE UTÁN VALÓ HÉTEN KEDDEN,
KEZDETETT EZ A KRÓNKA A MAGYAROK RÉGI ÉS LEGÚJABB TETTEIKRŐL, ERE-
DETÖKRŐL ÉS GYARAPODÁSUKRŐL, GYŐZEDELMÖKRŐL ÉS VAKMERŐSÉGÖK-
RŐL.¹ ÖSSZE LŐN PEDIG SZEDEGETVE KÜLÖNFÉLE RÉGI KRÓNIKÁKBÓL, AZOK
IGAZSÁGAIT LEÍRVA S HAMISSÁGAIT TELJESSÉGGEL MEGCZÁFOLVA.²

AZ ÚR NEVÉBEN ÁMEN.³

KEZDŐDIK A MAGYAROK KRÓNIKÁJÁHOZ AZ ELŐBESZÉD.⁴

Énáltalam uralkodnak a királyok, mond az Úr Isten bölcs Salamon által Példabeszédek könyvének nyolczadik részében.⁵

Dicsőséges Isten az ő szenteiben, csudálatos az ő fönségében, kinek kimondhatatlan mélységű, határtalan és végtelen bölcsesége igaz bírói ítéletével eget és földet egyiránt kormányoz.⁶

És jóllehet valamennyi szolgáját fölmagasztalja, és nagy tisztességekkel ékesíti, és a mennyei boldogság részeseivé teszi: mindazonáltal, hogy a méltóknak méltán fizessen, azokat emeli a méltóságok különb fokaira, s azokat tünteti ki jutalmi bőségesebb osztogatásával, akiket érdemesebbeknek ismer, s a kiket tündöklő érdemeik nagyobb volta ajánl.⁷

Mint legvilágosabban kitetszik a dicső királyok fönségében és a magyar királyok által kivívott nagyhíres győzedelmek gyakorlásában, kik az isteni hatalom oltalmában bízva, fegyveres seregeket nagyhatalmasan megszalasztván, királyok és császárok táborait fölforgatván, erősek lettek a háborúban, senki sem bírván ellenök állani a harcban.⁸

Mi is jól ki van mutatva az isteni nyilatkozatban megírt ez igében: Általam, mond az úr, és nem saját erejükkel uralkodnak a királyok, és fognak uralkodni a magyarok királyai.⁹

Hol is először az isteni hatalom van kifejezve, mely legyőzhetetlen erőt adandó: Általam, úgy mond, ki véghetetlen hatalmú, minden bennem bizókat segíteni erős vagyok.¹⁰

Minthogy én ölk és éltetek, én sebzek és én gyógyítok, s nincs a ki az én kezemből menekülhessen; ki fölemelem a szegényt a porból, hogy üljön a fejedelmekkel és bírja a királyi széket.¹¹

S azután van mondva: Uralkodnak a királyok, kikben az igazság lelke, a bölcsesség világa, a türelem csendessége és az irgalmasság kegyelme lakozik, amint a szent beszéd bizonyítja a Példabeszédek huszadik részében: Irgalmasság és igazság őrizi a királyt, s kegyelmességgel erősödik az ő királyi széke.¹²

S ismét más helyen mondja az írás: A bölcs király székében ülve tekintetével minden bajt eligazít.¹³

És ismét Salamon mondja Bölcsesség könyvének hatodik részében: A bölcs és irgalmas király oszlopa a népnek, és szétveri az istenteleneket, a megigázott népeket a zsarnokok kezéből kiragadván.¹⁴

Mi jól beteljesedett Magyarország királyaiban, kik minden zsarnokokat meggyőzván,

Magyarország népeit gyönyörűséges békeségben és gazdag nyugodalomban pihentették, azért, mivel valamennyi királynál jobban félték az Úr Istent, mint meg vagyon írva Mózes ötödik könyvének tizedik részében, hol az Isten így szól a királyokról: Mikoron a király az ő országának székebe ülend, írja le magának az Úr törvényét, és tartsa magánál, és olvassa meg életének minden napjaiban, hogy tanulja meg félni az ő Urát Istenét, és megtartani az ő szavait, melyek a törvényben meg vannak parancsolva, hogy hosszú ideig uralkodjék, és uralkodjanak fiai a földön, és dicsőségét bírják mind örökké.¹⁵

Mely királyoknak, tudniillik a magyar királyoknak eredetét, származását és Scythiából kijövetelét a szent doctorok különféle írásaiból ily renddel fogom előadni.¹⁶

A MAGYAROK EREDETÉRŐL A SZENT IRÁS SZERINT.¹⁷

Amint az irások mestere a Teremtés könyvének tizedik részében írja: Ezek a Noé fiainak nemzetségei, és ezen három fiától, tudniillik Semtől, Kámtól és Jáfettől származott az özönvíz után hetvenkét nemzetség: Jáfettől tizenöt, Kámtól harmincz, Semtől pedig huszonhét.¹⁸

Ezek elszéledtek a világ három részében: Semnek jutott Ázsia, Kámnak Afrika, Jáfetnek Európa.¹⁹

Mert Josephus szerint Jáfet fiai bírták az éjszaki tartományt Scythiának és Syriának Taurus és Imaus hegyektől fogva a Tanais folyóvizéig, mely Scythiában vagyon.²⁰

S ugyanezt állítja Szent Jeromos a héber dolgokról írt könyvében, hogy Jáfet fiai bírták Ázsiában az Imaus és Taurus hegyektől fogva a Tanais vizéig, Európában pedig Gádesig, neveiket a helységek és nemzetek neveiben fönhagyván, melyek közül később igen sok elváltozott, a többi pedig megmaradt valami hasonló vagy közeljáró névben.²¹

Jáfet fiai: Gomer, akiről neveztetnek a galaták, s azután a gallok, kiket francigenáknak hívnak bizonyos Francióról, Páris fiáról, ki Priamis fia volt, az első trójai királyé, kik Trójából annak romlása után Pannóniába jöven, melyet hajdan Nagy Sándor idejében Felső-Görögországnak hívtak, a Sycan hegy alatt, a Hister folyó mellett, melyet németül Dunnak hívnak, igen erős várost építettek, s annak a Sycan hegytől Sycambria nevet adtak, s ott maradtak négyszáz esztendeig Krisztus születése előtt, s végre a keleti nemzetektől félvén, a nyugoti vidékekre költöztek, s a Sakana folyó környékét elfoglalták, melynek Franció nevű vezérökről Francia nevet adtak, fővárosát pedig azon Franció atyjának nevére Párisnak nevezték.²²

Jáfet második fia Magóg, akitől származtak a Scythák szent Jeromos szerint; továbbá Madaj, akiről neveztek a médokat; Javán, akitől a görögök erednek, ahonnan a héberben Görögország neve maig is Javán; Tubál, akitől a spanyolok származtak; Mosoch, kitől a kappadók származtak, ahonnan nálok maig is van Masekab nevezetű város; és Thiras, akiről neveztek a thrákok.²³

Továbbá Gomer fiai: Assenekh, kitől származtanak a trójaiak; Javán fiai: Eliza, akiről neveztek az elizeusokat, azután eolisiakat, és Tharsis, akitől származtak a ciliciaiak, ahonnan fővárosukat is Tarsusnak nevezték, ahol született Pál apostol, mint meg vagyon írva az Apostolok Cselekedeteinek huszonegyedik és következő fejezeteiben.²⁴

Ezekből váltak ki a népek szigetei a magok országaiban, kiki saját nyelve szerint.²⁵

Ez itt megelőzőleg van mondva, minthogy később történt a nyelvek megoszlásának idejében.²⁶

Kám fiai pedig: Khus, akiről nevezték az ethiopsokat, ahonnan Ethiopiát héberül Khusnak hívják; és Mezarim, akitől származnak az egyiptomiak, ahonnan Egyiptomot héberül Mezarimnak hívják; Phuth, akitől a sibrek származnak, akiket azonban elébb Phutheusoknak hívtak, ahonnan van ott egy folyó, melynek maig is Phuth a neve; és Khanan, akiről nevezték a khananaeusokat, kiknek földje később Izrael fiainak adatott.²⁷

Khus fiai pedig Saba, akiről nevezték a Sabaeusokat; Evila, akitől származtak a pogányok; és Sabatha, akitől származtak a sabatheusok.²⁸

Továbbá Khus nemzette Nempróthot: ez volt, aki rávette Noé maradékát, hogy építsenek várost és tornyot az Úr ellenére, melyről vagy on szó a Teremtés könyvének tizenegyedik részében.²⁹

Azért mondja róla az írás: Ő kezdte hatalmas lenni a földön, minthogy erővel másokat meghódoltat vala, és akaratok ellenére az említett munkára kényszeríti vala.³⁰

Azért mondja továbbá az írás: Ez hatalmas vadász, azaz az emberek elnyomója, vala az Úr előtt, mivel semmi sem titok az ő szemei előtt.³¹

Azért terjedt el a köz példabeszéd: olyan mint Nempróth.³²

Ahonnan később is, ha valakit az emberek elnyomójának látnak vala, másik Nempróthnak, vagy szintén Nempróthnak nevezik vala.³³

Birodalmának kezdete pedig Babylon vala, s maradéka az Oczeán tenger mellékét bír.³⁴

Mindebből kitetszik, hogy azok állítása nem igaz, akik azt mondják, hogy Hunor és Magor, a magyarok atyjai, Nempróth fiai voltak, ki fia volt Khusnak, ki fia volt Kámnak, kit Noé megátkozott volt: azért is, mert így a magyarok nem Jáfet nemzetségéből valók volnának, mint szent Jeromos mondja; azért is, mert Nempróth soha sem lakott a Tanais vize körül, mely keletre van, hanem az Oczeán tenger mellett.³⁵

Tehát amint a szentírás és a szent doctorok mondják, a magyarok Jáfet fiától Mágógtól származtak, aki az özönvíz után ötvennyolcz esztendővel, mint szent Sigilbert antiochiai püspök a keleti nemzetek krónikájában mondja, bément Evilát földére, és nejétől Enektől nemzette Magort és Hunort, akikről a magyarok és húnok neveztettek.³⁶

2. A MAGYAROK ELTERJEDÉSÉNEK KEZDETE SCYTHIA KELETI RÉSZÉBEN.³⁷

Történt azonban, hogy amint egyszer vadászni kimentek, a pusztában egy ünő szarvasra bukkantak, melyet, amint előttök futott, a Meotis ingoványaiba kergettek, s midőn az ott szemők elől tökéletesen eltűnt, sokáig keresték, de semmi módon meg nem találhatták.³⁸

Végre is bejárván az említett ingoványokat, azt a földet baromtartásra alkalmasnak szemlélték, azután atyjokhoz visszatérvén, tőle búcsút véve, minden vagyonostól a meotisi ingoványok közzé szállottak, hogy baromtartani ott lakjanak.³⁹

Meotis tartománya pedig Persia országgal határos, s egy igen keskeny gázlón kívül mindenfelől tenger övezi környűl; sebes folyókkal, fűben, fában, halban, madárban és vadban bővölködik.⁴⁰

Nehéz oda be, s onnan kimenni.⁴¹

Bemenvén tehát a meotisi ingoványokba, ott öt esztendeig helyben maradtak; hanem a hatodikon kimenvén, a pusztában véletlenül Bereka fiainak nejeire és leányaira találának, amint férjeik nélkül sátrak alatt tanyázva a kürt ünnepét ülték, és zene hangjai mellett lejtettek, kiket is vagyonostól sebes nyargalva a Meotis ingoványaiba vivének.⁴²

Ez volt az első rablás az özönvíz után.⁴³

Történt pedig, hogy azon csatában azon gyermekek közt Dúlának, az alánok fejedelmének, két leányát is elfogták, kiknek egyikét Hunor, másikat Magor vette nőül.⁴⁴

S ezen nőktől vették eredetöket minden húnok vagy magyarok.⁴⁵

Lón pedig, hogy miután a Meotis ingoványai közt sokáig lakoztak, igen erős nemzetté kezdtek növekedni, s az a tartomány öket sem befogadni sem táplálni nem bírta.⁴⁶

Kémeiket küldvén tehát onnan Scythiába, miután Scythia tartományát igen ügyes ravaszsággal kikémelelték, gyermekeikkel és barmaikkal azon hazába vonulának, hogy ott lakozzanak.⁴⁷

Midőn tehát azon országba bementek, abban lakókúl az alplozúrokat találák, kiket most pruténoknak hívnak, kiket megvervén és kikergetvén vagy megölvén, azon országot, mint tudjuk, szomszédaik ellenére mai napig is bírják.⁴⁸

Scythia tartománya ugyanis Európában fekszik s kelet felé terjed; egyfelől az éjszaki tenger, másfelől a Rif hegyek zárják be; melytől keletre Ázsia, nyugotra pedig az Ethöl azaz Don folyó.⁴⁹

Az ott termett nemzetek pedig henyeségbe merültek, hiábanvalóságoknak hódolók, főnhéjazó természetűek, bujaságra hajlandók, rablásra áhítoznak, s általában inkább barna mint fejer színűek.⁵⁰

Scythia ugyanis egy darabban terűl, hanem uralkodásra nézve három országra van osztva, tudniillik Bascardiára, Denciára és Magoriára.⁵¹

S van benne száznyolcz tartomány, melyeket hajdan Hunor és Magor fiai azon száznyolcz nemzetségért, melyek az ő ágyékaikból eredtek, osztottak volt föl, amint a Meotis ingoványaiból Scythiába költöztek.⁵²

A scythia birodalommal keletre határos Júriabeliek országa, azután Tarsia, végre Mangalia, holott is Európa végződik.⁵³

A nyári nap alatti táj felé pedig a korozmi nemzet fekszik és Ethiopia, melyet Kisebb Indiának hívnak.⁵⁴

S ezután délszak és a Don folyó közt áthatolhatatlan pusztá van, ahol azon földöv levegőjének mérsékletlensége miatt különféle fajta kígyók, mint egyegy malacz olyan nagy békák, basiliscusok és más mérges állatok vannak, tigrisek és egyszarvúak teremnek.⁵⁵

A Don nagy folyóvíz, Scythiában ered, a magyarok Ethölnek hívják, s ahol a Scythiát környező havasokon áttör, nevét elveszti s Donnak nevezik; mellette dél felé a kitanok

és alánok népe fekszik, s végre három ágon a Kerektengerbe szakad.⁵⁶

Egy Togata nevű más folyóvíz is ered a scythák országában, mely oly rengeteg erdőkön, mocsárokon és havas hegyeken át folydogálván, hol a nap soha nem süt, végre Irkániába szakad, az éjszaki tengernek tartva.⁵⁷

Scythia tartománya, mint mondják, hosszában háromszáz hatvan, széltében száz kilenczven stádiumra terjed, s fekvése oly erős, hogy csak egyetlenegy igen kicsiny helyen lehet belé jutni, miért is a scythák soha semmi birodalomnak, még a macedóniainak sem, voltak alá vetve.⁵⁸

És ezért nevezzük őket dent-eknek, mivel valamint a fogak (dentes) mindent megrágnak és megőrölnek, minden népeket úgy megőrölnek vala; miért is a rómaiak őket Isten ostorának hívják vala.⁵⁹

A mondott Scythia földe mindazonáltal némely helyeken mint mondják elég buja, ligetekkel, erdőekkel, legelőkkel ékes, s különféle vadakban gazdagon bővölködik.⁶⁰

Kelet felől szomszédosok vele a besenyők és fejér kúnok; nyugotra pedig az éjszaki tenger körül, mely vele szomszéd, Susdáliáig emberi nemzetnek járhatatlan rengeteg erdő van, mely mint mondják nagy messze terjed, hol kilencz álló hónapon át sűrű fellegek feküsznek, hol a nap nem látható, hanemha július, június és augustus havában, akkor is napjában csak annyi ideig, amennyi hat órától kilenczig van.⁶¹

Az említett sivatag hegyeiben kristályt találnak, griffek fészkelnek, s vadászsólyom madarak költenek, melyeket magyarul kerecsetnek hívnak.⁶²

3. A MAGYAROK ELSŐ BEJÖVETELE PANNÓNIÁBA.⁶³

Urunk születésének háromszáz hetvenharmadik esztendejében, Vá lens császár és I. Coelestin római pápa idejében, a világ hatodik korszakában, a Scythiában laktokban megsokasodott húnok egybegyülekezvén, s magok közt kapitányokká tévén Bélát, Csele fiát, ki a Szemény nemzetségből származott, Kevét és Kadicsát ugyanazon nemzetségből, Ethelét, Kevét és Budát Bendeguz fiait a Kádár nemzetségből, elhatározták, hogy a nyugoti tartományokra rontsanak.⁶⁴

A száznyolcz nemzetségből ugyan is tízszer százezer embert, mindegyik nemzetségből tízezer fegyverest, választottak, otthon hagyván a többi húnokat Scythiában, hogy szállásaikat, országukat az ellenségtől őrizték.⁶⁵

S állítanak magok között egy Kádár nevezetű bírót a Torda nemzetségből, ki a vizsálkodók pereit eligazítsa, a tolvajokat, rablókat és gonosztévőket fenyítse, úgy azonban, hogy ha azon bíró mértékletlen ítéletet hozna, a község megsemmisítve visszavonhassa, s a vétkes bírót és kapitányokat letehessék, amikor akarják.⁶⁶

Ennél fogva ez a törvényes szokás a húnok vagy magyarok közt Gyeicsa vezér, Takson fia, idejéig fönmaradt.⁶⁷

Mert a magyarok megkeresztelkedése előtt a kiáltók szava a táborokban így gyűjté vala hadba a húnokat: Isten és az egész község szava, hogy kiki itt s itt fegyveresen, vagy ahogy van, pontosan megjelenjék, a község parancsát és tanácsát meghallani.⁶⁸

Valaki tehát a parancsot megvetette, ha okát nem tudta adni, a scythiai törvény karddal vágatta ketté, vagy veszett állapotoknak tétette ki, vagy irgalmatlanúl a köznép

szolgaságába vetik vala.⁶⁹

Tehát az ilyes vétkek és kihágások választották el egyik hűnt a másiktól; különben ugyan is, miután minden hűn egy apától és egy anyától származott, hogyan mondhatnák egyiket nemesnek másikat nem nemesnek, ha ily esetekért elmarasztva nem lett volna szolgává?⁷⁰

Akkor mind ezen kapitányok együtt egy szívvel lélekkel megindulván Scythiából, a besenyők és fejer kúnok közzé, azután a susdalok, ruthénok közzé, és a fekete kúnok földére nyomulának.⁷¹

Onnan megindulván a Tiszáig jutának.⁷²

Mely tartományt amint körültekintettek, az egész község egy értelemmel azt végezte, hogy ne menjenek tovább feleségeikkel és barmaikkal; mert feleségeikkel, szekereikkel és sátraikkal szállottak vala ki szülöttök földéről.⁷³

S minthogy akkor Pannóniát, Pamphyliát, Phrygiát, Macedóniát és Dalmátiát a longobárd nemzetből Sabária városából származott Macrínus, hadfolytatásban tanult tetrarkha, kormányozta, hallván hogy a hűnök a Tisza mellé telepedtek, s országát napról napra szaggatják, országa népével rájuk támadni félvén, követeket küldve a rómaiakhoz, kérvén hogy adjanak neki segítséget a hűnök ellen; mert a római császár kegyelméből uralkodik vala az említett tartományokban.⁷⁴

A rómaiak pedig akkor az aleman nemzetbeli verónai Detriket emelték vala önkényt magok fölé királylyá, kit meg is kértek, hogy vigyen Macrínusnak segítséget.⁷⁵

Az oztán szíves jó lélekkel rá állván, megindula olasz és német sereggel, és más nyugoti vegyes nemzetekkel, s végre Százhalomhoz juta, hol a longobárdok Potentia város alá gyülekeztek vala, hogy tanácsot tartsanak Macrínussal, vajon a hűnokat a Dunán átkelve tanyájokon, vagy más alkalmas helyen kellene-e megtámadniok.⁷⁶

Míg hát Detrik és Macrínus ebben a tanakodásban veszteglettek, a hűnök a Dunán csendes éjtszaka Sicambriánál tömlőkön átkelvén, Macrínus és Detrik seregét, mely Potentia városába nem fért, s kint a mezőn sátrakban tanyázott, kegyetlenül öldökölék.⁷⁷

Mely támadáson Detrik elkeseredvén, kivonúla a hűnök ellen a Tárnokvölgy mezejére harcolni, ki is megütközvén, a hűnokat, amint mondják, embereinek igen nagy romlásával és veszedelmével, legyőzé.⁷⁸

A hűnök közül, akik megmaradtak, a Tiszántúlra szaladának.⁷⁹

Elestek azon nap a hűnök közül száz huszonöt ezerén; ott veszett közöttök azon ütközetben Keve kapitány is; Detrik és Macrínus emberei közül.⁸⁰

Azokon kívül kiket sátraikban öldökölte volt le, kétszáz tízezer veszett el.⁸¹

Látván tehát Detrik, hogy embereiben ily nagy öldöklés esett a harczban, az ütközet után másod nap Macrínussal együtt Tulna városa felé vonúla, mely akkor a latínok városa vala, s Pannónia városai közzé számláltatott.⁸²

Tulna város Austriában esik, s három állomásra fekszik Bécstől.⁸³

S amint megtudták a hűnök, hogy ellenségeik visszavonultak, visszatértek a viadal helyére, és bajtársaik testeit és Keve kapitányt scytha szokás szerint az országút mellett, hol díszes kőbálvány van fölállítva, a legtisztességesebben eltemették, s azon helyet és azon vidéket Keveházának nevezték.⁸⁴

Megismervén tehát a húnok az előbbeni ütközetben a rómaiak lelkületét és fegyverkészületét, seregöket újra összeszedve Tulna városa felé nyomulának, ahol ellenségeik összegyűltek vala, kikkel, mint mondják, Detrik és Macrínus Cezumaurnál szálla szembe, s reggeltől délelőig harcolván, a rómaiak legyőzetének, holott Macrínus is elesett, Detrik pedig homlokán nyíllal megsebesített, s a rómaiak egész hadserege elveszett vagy elszaladt.⁸⁵

A húnok közül pedig abban az ütközetben negyven ezerén estek el.⁸⁶

Béla, Keve és Kadicsa is ott estek el, kiknek testeit onnan elvívén, a többi húnok mellé az említett bálványnál temették el.⁸⁷

Miután pedig a rómaiak serege Cezumaurtól elszéledt, soha többé sok esztendőn át nem lehetett őket a húnok ellen egybe gyűjteni.⁸⁸

4. ATILA MAGYAROK KIRÁLYA VÁLASZTÁSÁRÓL ÉS FEJEDELMi GYŐZEDELME- RŐL.⁸⁹

Urunk születése után a négyszázegyedik, a magyarok Pannóniába jövele után pedig a huszonnyolcadik esztendőben, a magyarok vagy húnok egyenlő akarattól Atilát, Bendeguz fiát, emelték magok fölé a rómaiak módjára királylyá, ki elébb a kapitányok egyike vala, ki is testvérét Budát fejedelemmé és bíróvá tette a Tiszától a Donig, s magát magyarok királyának, világ félelmének, Isten ostorának nevezette: Atila Isten kegyelméből Bendeguz fia, a nagy Nempróth unokája, ki Engadiban növekedett, a húnok, médok, góthok, dánok királya, a föld kerekiségének félelme, és Isten ostroma.⁹⁰

Vala pedig Atila király barna színű, dühös tekintetű, büszke járású, széles mellű, s megeresztett szakált visel vala; szerfölött buja természetű is vala; szekrényében pénzt nem szeret vala tartogatni; merészségében magamérséklő, csatákban igen fortélyos és ügyelő, testéhez illő erejű.⁹¹

Akaratjában nagylelkű, fegyvere csinos, sátrai és öltözete tiszta vala.⁹²

Szeretik vala pedig a külföldi nemzetek, minthogy bőkezű és barátságos vala; s minthogy természeténél fogva szigorú volt, az övéi csudálatosan félnek vala tőle.⁹³

Miért is a különféle nyelvű nemzetek az egész föld kerekiségéről tódúlnak vala hozzá, kikhez tehetsége szerint bőkezűleg viseli vala magát.⁹⁴

Vala tízezer kaszás szekere, valának különféle gépei és mindenféle ostromszerei, melyekkel a várakat és városokat töretik, s azokat táborában magával hordja vala.⁹⁵

Sátrait a különböző országok különféle módja szerint szokta vala ugyan készíttetni, de volt egy olyan híres és pompás sátora, hogy csudálatosan összekapcsolt arany lemezekből lévén összealkotva, az ember tetszése szerint szétszedhette és ismét egybe állíthatta, melynek vert munkájú arany oszlopai kapcsokra jártak, közepett azonban üregesek s eresztékeiknél bámulatos mívű drága kövekkel voltak egybefoglalva.⁹⁶

De aklai is, mikor táborba szállt, különféle országok lovaival valának telve, melyeket, bár látszott hogy kedve telt bennök, oly bő kézzel osztogat vala a szűkölködőknek, hogy néha magának nyereg alá alig volt egy-két lova.⁹⁷

Azon aklok készsége bársonyból és bíborból vala, királyi székei aranyból s drága kövekből valának készítve, asztala s konyhaedénye is mind arany vala.⁹⁸

A legtisztább aranyból csudálatos munkával készült ágyat hord vala magával a táborban.⁹⁹

Az efféle és más világi pompákban büszkélkedik vala Atila, a húnok királya.¹⁰⁰

Hadserege az idegen nemzeteken kívül tízszázezer fegyveresre telik vala, úgy hogy ha egy scytha meg talált halni, helyébe rögtön mást tesznek vala.¹⁰¹

Népének fegyverzete leginkább bőrből és különféle érczekből különféleképen vala készítve, minthogy íjakat, igen éles lándzsákat és oldalukra akasztott kardokat hordtak vala.¹⁰²

Atila király czímerén is, melyet paizsán szokott volt hordani, koronás fejű karvaly vala ábrázolva; mely czímert a magyarok, míg magokat községben kormányozák, Gyeicsa vezér, Takson fia, idejéig a hadban mindig magokkal hordtak vala.¹⁰³

5. E HISTÓRIA FOLYTATÁSA.¹⁰⁴

Miután pedig a húnok a Cezumaurnál vívott csata után diadallal visszatértek sátraikba, nejeikkel együtt néhány napig a Tiszán túl tanyáznak.¹⁰⁵

S azután Atila király egy ünnepélyes napra udvart gyűjtetett, melyben verónai Detrik Németország fejedelmeivel megjelenvén, Atila királynak, mint mondják, teljes hódolatot és tisztességet tett.¹⁰⁶

Rábeszélé annál fogva a királyt, hogy személyesen a nyugoti tartományok ellen menjen, hol nagy tisztességre tehet szert.¹⁰⁷

Kinek tanácsát elfogadván, rögtön sereget gyűjtetett, és Sicambiából megindulván, először, mint mondják, az illíreket támadta meg, azután Constantiánál a Rajnán átkele.¹⁰⁸

Zsigmond király oztán nagy sereggel szembe szálla vele Basilea körül, kit egész népével együtt összetörvén, urasága alá hódoltata.¹⁰⁹

S azon helyről megindulván, a Rajna mellett Argentína városát szállá meg, mely várost elejétől fogva egy római császár sem bírt megvívni: Atila azonban megvívá, falait több helyt szétrombolván, hogy mindenki nehézség nélkül szabadon járhatott rajta keresztül, s igen keményen megparancsolá, hogy falát, míg ő él, föl ne építsék, s hogy azon várost ne Argentínának, hanem Strassburgnak hívják, azon számos útról, melyeket kőfalain nyitattott vala.¹¹⁰

Megindítván oztán Argentínából seregét, Luxonium, Bizancia, Chalon, Masticon, Ligon, Burgundia és Lugdunum városokat földig rombolá.¹¹¹

S onnan a Rhodanus folyó mellett megindulván, Catalaunumba juta, hol seregét megosztván, népe harmadrészét választott kapitányaival Miramomma nagy hatalmú szultán ellen küldé.¹¹²

Minek hallatára az Sevilla városából a húnok elől a tenger szorosán, melyet sevillai szorosnak hívnak, átkelvén, Marokkóba futott.¹¹³

E közben azonban Atila királyt Aetius nevezetű római patricius tíz nyugoti királylyal hirtelen megtámadta.¹¹⁴

S Atila, midőn rögtön támadást akartak ellene intézni, követei által fegyverszünetet kére tőlök, hogy népe nagy részével, mely távol volt, csatlakozhassék: de azok nem

állván rá, a két sereg közt a Belvider mezején reggeltől éjjelig állt az ütközet.¹¹⁵

A két sereg közt egy patak folydogál vala, oly kicsinyke, hogy ha valaki egy hajszálat vetett volna belé, a víz csendes folyása alig bírta volna alább vinni; ez az ütközet folyta alatt, amint mondják, állatok és emberek vérével olyan séddé nőtt, hogy kocsisz szekerektől s fegyvereseket sodrott el, és mind a két seregben e séd által nem csekély halál lőn.¹¹⁶

Ez az ütközet tehát, mely a nyugoti királyok és Atila közt a Belvider mezején Catalaunumban történt, amint a régiék emlegetik, a világ valamennyi ütközeténél, melyet egy napon és egy helyen vívtak, rettentőbb és nagyszerűbb vala.¹¹⁷

Mely ütközetben a góthok Aldarikh nevezetű legnagyobb királya elesett; kinek halálát amint a többi királyok, kik el nem estek, meghallották, futásban keresének menekülést.¹¹⁸

Ez naptól fogva emelkedett oztán föl a húnok és Atila király lelke, és félelem szállotta meg a föld kerekességét, s ennek hallatára igen sok ország adófizetéssel szolgált nekik.¹¹⁹

Atila király seregének harmadrésze pedig, mely ezen csatában jelen nem lehetett, elkésteért félvén Atilától, míg Atila élt, Catalaunumban maradt, és azon ország lakójává lett, nem akarván Pannóniába visszatérni.¹²⁰

Mert magok a Mirammona ellen küldött húnok, az idegen nemzetek kivül, hatvanöt ezerezen voltak.¹²¹

Ezen húnok közül többen voltak a seregben kapitányokká téve, kiket saját nyelvökön Spánoknak hívnak vala, s kiknek nevével kapták oztán nevét az egész Ispánia.¹²²

Atila a csata színhelyén néhány nap időzván, végre diadallal visszaindúla, s Tolosa városába mene, hol a polgárok nagy dicsőséggel fogadták.¹²³

Onnan megindúlván, Gallia fővárosa Reims ellen vonúla, mely, midőn Catalaunum ellen nyomúlt, erősen ellene állt vala, s azt rögtön elfoglalván, akiket benne talált, tűzzel vassal mind elpusztította, s egész Franciaországot és Flandriát földúlván, Colóniába mene, hol Szent Orsolyát, a britannok királyának leányát tizenegyezer szűzzel a kegyetlen húnok irgalmatlanul leöldökölték.¹²⁴

Azután a Rajnán Colóniánál általkelvén, Thuringiába nyomúla, s ott Eisenach városánál ünnepélyes udvart tartván, a dákok, norvégek, friesek, litvánok és pruténok ellen sereget rendele, kiket legyőzván, meghódította.¹²⁵

S onnan, miután ott udvart tartott, megindúlván, Sicambriába Pannónia városába bevonula, hol testvérét Budát tulajdon kezével megöle, s testét a Dunába veté, azért hogy míg maga Atila a nyugoti részeken tartózkodott, Buda a közte és testvére közt megállított határokon uralkodásában túl ment vala; Sicambriát ugyanis maga nevével Budavárának nevezette.¹²⁶

És jóllehet Atila király a húnoknak és más népeknek megparancsolta, hogy azt a várost ne Budavárának, hanem Atila városának hívják: a németek a tilalomtól félve azt Eczilburgnak, azaz Atila városának nevezik, de a magyarok a tilalommal nem gondolva mai napig is Ó-Budának hívják és nevezik.¹²⁷

Miután tehát ezeket így végezte, öt esztendeig Sicambriában nyugodott, őrszemeit a világ négy része felé kirendelvén vagy szétosztván.¹²⁸

Örseinek első csapatja ugyanis Sicambriától kezdve sorjában, amennyire egyik kiáltása a másikig elhallhatott, Németország Colónia városáig szokott vala éjjel-nappal állani, másik része Litváig, a harmadik a Don folyó partján, a negyedik Jádra dalmátiai városig állomásoz vala, kiknek riadó szavából a világ négy része megtudhatta, mit csinál Atila, vagy mily táborozással foglalkozik.¹²⁹

6. ATILA A NEMZETEKET MEGSZALASZTJA.¹³⁰

Pannónia, Pamphylia, Phrygia, Macedónia és Dalmátia városai, melyeket a húnok gyakori megszállásokkal zaklattak, Atilától szabadságot nyervén, szülötteik földéről kibújdosva az Ádriai tengeren át Apúliába költözének, nem akarván Atilának szolgálni, s barmaikat is ott hagyták; az oláhok, kik jobbágyaik és pásztoraik voltak, önkényt Pannóniában maradván.¹³¹

7. ATILA KIRÁLY BEVESZI AQUILEJA VÁROSÁT.¹³²

S miután Atila király Sicambriában öt esztendeig nyugodott, gondoskodék, hogy seregének, tudniillik a harmadrésznek, mely rég Catalaunumban maradt volt, híját kipótolja; s miután udvart tartott, Pannóniából megindúla, és Carinthián, Stirián és Dalmatián átvonulván, Salóna és Spalatum városánál az Ádriai tengerhez ére, s mindkét várost fölégetteté.¹³³

Onnan oztán megindulván a tenger mellett, Tragúra, Sardóna, Sibinicum, Jádra, Nóna, Senia, Parentia, Póla, Caputstria és Terrestrina városokat, és sok más városokat a hegyek közt lerontván, végre Aquilejához érkezek, melynek nagyságán, amint megtekintette, megborzadt, és magát vereségben gondolta volna, ha az említett várost megvívatlan hagyja, azért kivált, mivel híre vala, hogy számos longobárd lázadó menekült volt bele Pannóniából.¹³⁴

S midőn azokat a polgároktól követei által visszakövetelte, s azok kiadásuktól vonakodtak, a várost különféle vívó szerszámokkal vívni kezdé, s miután semmi módon meg nem vehette, másfél esztendeig megszállva tartotta.¹³⁵

S történt egyszer, hogy amint a várost, sok varázsló kíséretében, kikbe babonás hite szerint igen nagy bizodalmit helyzi vala, körüljárta, látá, hogy egy gólya a tenger felől repülve egy palota ormára szállá, melyen fészke vala, s egyik fiát szájába fogva a tenger nádasába vivé, s többször visszatérve többi fiait is fészkével együtt áthordá.¹³⁶

Minek láttára Atila király vitézeit magához szólítván, monda nekik: Lássátok bajtársak! ez a gólya előre érzi a jövőendő veszedelmet, hogy mi ezt a várost szét fogjuk rombolni, s menekülni törekszik, hogy a polgárokkal együtt el ne vesszen.¹³⁷

Legyetek azért holnap a harcban annál vitézebbek; meglássátok hogy a város romba dől.¹³⁸

S azután parancsot hirdetvén, a várost mindenféle vívó szerszámmal vívatá, s miután ezekkel sem bírta bevenni, scythái tanácsát követve tízszer százezer emberétől mindegyiktől egy-egy nyerget kívána, s a fal körül nyergekből roppant halmot

hányatván, a nyergeket meggyújtatá, melyek lángjától és hevétől a fal megrepedezve tornyaival együtt a földre omlott.¹³⁹

Mit látván a polgárok, a várost mind odahagyva a tenger szigetébe menekülének.¹⁴⁰

Elhatározták ugyanis, hogy a tengernek Aquilejával szomszéd szigetére költözzenek, és örökre ott maradjanak, melyet mai napig is Ó-Velenczének neveznek.¹⁴¹

Ott azonban kevés ideig lakván, Atila királytól féltőkben a szigetet ott hagyván, a Realt szigetére költözének lakozni.¹⁴²

8. A VELENCZEIEK EREDETÉRŐL.¹⁴³

A velenceiek pedig trójaiak, amint a régi krónika mondja.¹⁴⁴

Trója romlása után ugyanis Aquilejába telepedtek, melyet, mint mondják, ők alapítottak.¹⁴⁵

A velenceiek nem Sabáriából veszik eredetüket, mint némelyek vélekednek.¹⁴⁶

Sabáriában ugyanis latinok, tudniillik longobárdok, laknak vala, és ott mind magoknak a longobárdoknak, mind a föld kereksege más nemzeteinek közönséges iskolájok vala, mely a költők énekeivel és a bölcsék tudományával fényesen tündöklött, és a bálványozás különféle tévelygéseinek hódolt.¹⁴⁷

Melyet elsőben a góthok Arcellánus nevű királya akart elfoglalni, de bár soká vívta, be nem vehette, de végre a világ félelme megívta, melynek a húnok által kivert lakosai most Itáliában, a Ticino folyó mellett, Paviában laknak.¹⁴⁸

9. A HÚNOK ALEMÁNIÁT PUSZTÍTJÁK.¹⁴⁹

Miután tehát Atila Aquileja városát lerombolta, azután Friaulban Concordia városát rombolta le.¹⁵⁰

Onnan a longobardiai határgrófságba nyomulván, Tervisiumot, Páduát, Verónát, Brixiat, Cremónát, Mantuát, Pergamumot, Mediolánumot, Alexandriát, Ferráriát, s azon tartomány több városait uralma alá hódítá.¹⁵¹

Azután amint Ravennához érkezett, az ariánusok érseke, ki, azon városban bő kincse lévén, az apostoli szék ellenére tizenkét bíbornokot emeltetett volt a maga hitfelekezetéből, a húnokat a polgárok tudta nélkül Ravenna városába titkon bebocsátá, s a keresztség fiait, kik a városban tehetősebbek voltak, leöldökölteté, megigérvén egyszersmind Atila királynak, hogy ha az ő hitfelekezetéhez álland, s a keresztyéneket üldözendi, egész Itáliát, Róma városát és Afrikát népe fáradsága nélkül, s ingyen, urasága alá veti.¹⁵²

S miután Atila erre inkább az uralkodás mint az említett felekezet iránti hajlandóságtól vezéreltetve örömet rá állott, a rómaiak átlátva a veszedelmet, mely ebből a keresztyénekre hárulhatott, Leó pápához járúlnak, hogy menjen ki Atilához, s kérje a rómaiak részéről, hogy vegyen tőlök adót és szolgálatot, addig míg élend.¹⁵³

E közben Atila király seregét Apúliába küldötte, azon sereg kapitányává tévén

Zorárdot a Zoárd nemzetségből; ki is Apúliát, a Terra di Lavórót és Calábriát Reggio városáig és Catónáig, melyet mint mondják a bölcs Cátó alapított, kirablotta és roppant zsákmánnyal tért vissza.¹⁵⁴

S midőn Leó pápa sok pappal és polgárral együtt Ravennába ért, a mezőn lóháton beszélgetének egymással; és midőn Atila király a rómaiak ígéreteit és szavait hallotta, azokat terheseknek látta ugyan, de kivánságaikba még is bele egyezett az apostoli szék iránti tiszteletből, és a megjelent tüneménytől való féltében.¹⁵⁵

Amint ugyanis a király szemeit fölemelte, feje fölött a levegőben egy férfiút láta lebegni, kezében kivont karddal, ki fogait csikorgatva fejét lecsapni fenyegetőzik vala.¹⁵⁶

Így oztán a király a rómaiak kérelmeit teljesítvén, a pápát elbocsátva, Ravennába mene, hol az ariánus érseket, a pápa tanácsára hajtvá, követőivel együtt fogságba vetteté.¹⁵⁷

És miután tőle és követőitől hatvanezer márka aranyat csikart, megöleté, s egész seregével visszateré Pannóniába.¹⁵⁸

Miután tehát délen, nyugoton, éjszakon és keleten széltében és hosszában kiterjesztette birodalmát, azt forgatja vala elméjében, hogy a tengeren átkelve Egyiptomot, Asszíriát és Afrikát hódítsa meg.¹⁵⁹

10. ATILA KIRÁLY MEGNŐSŰL.¹⁶⁰

Ekkor a braktai király emberi alaknál sokkal gyönyörűbb Mikolth nevezetű leányát viszik hozzá szeretőül, kit, amint beszélnek, annyira megszeretett, hogy, mint szokása vala, mértéken túl ment az ivásban, s végre a menyegzői éj gyönyörei után orra vére megerede, s amint hanyatt fekvé aludt, száján át torkára tódúla, s ott az aludt vér a lélekzetvételt meggátolván, Atilát megölte.¹⁶¹

Mikolth oztán, amint álmából fölserkenvén urát rázogatta, de az mozzanni sem bírt, látván hogy dermedt testéből az élet melege kifogyott, a királyi ajtónállókat nagy sikoltozással magához hívá, s megmutatá nekik, hogy urok a minden test útjára elköltözött.¹⁶²

Kik is rettentő zajt ütöttek, s kiáltozásukra az egész órség a palota ajtaihoz nyargalt.¹⁶³

S eltemették őt a főntebb említett helyen Béla, Kadicsa, Keve és a többi hun kapitányok mellé.¹⁶⁴

Amint oztán halálának híre futott, az egész világ elámúlt, s ellenségei nem tudják vala, sírjanak-e vagy örüljenek, rettegven töméntelen sok fiától, kiket mint valamely népet alig lehetett megszámlálni.¹⁶⁵

Azt hitték ugyanis, hogy halála után majd valamelyik fia uralkodik.¹⁶⁶

Azonban Verónai Detrik és a többi német fejedelmek álnoksága miá, kiknek Atila király uralkodva nyakokon ül vala, a húnok összetartó községe két részre szakada, úgy hogy némelyek Csabát, Atila királynak görög császár Honórius leányától való fiát, mások pedig a német fejedelemasszonytól Krimhildtől született Aladárt törekesznek vala Atila után királyukká emelni.¹⁶⁷

S minthogy a húnok józanabb része Csabához, Detrik pedig és az idegen nemzet kevés húnal Aladárhoz ragaszkodott, mindketten uralkodni kezdenek.¹⁶⁸

S minthogy egyik a másiknál nagyobb úr törekedett lenni, Detrik álnokságából, ki akkor Sicambriában Aladárral tart vala, a két király közt oly kemény és erős ütközetre került a dolog, hogy a Duna vize tizenöt álló napon át német vérrel úgy megáradt, hogy ha a németek azt az öldöklést, melyet a húnok az említett napokon elkövettek, gyűlöletből nem titkolnák, valóban megvallhatnák, hogy Sicambriától Potentiáig a Dunából sem ember sem barom tiszta vizet nem ihatott.¹⁶⁹

Ez azon csata, melyet a húnok Krimhild csatájának hívnak mind e mai napig.¹⁷⁰

Ezen ütközetekben tehát mindig Csaba és a húnok győztek; később azonban Verónai Detrik Csabát árulással legyőzte.¹⁷¹

Először ugyanis Csaba győzte volt le öcscsét; de utoljára őt győzték le, úgy hogy alig maradtak tizenöt ezeren a Csaba pártjából, a többi húnok és Atila fiai teljesen elhullván és elveszvé.¹⁷²

Atila halála után e szerint mind fiai mind a húnok egymást öldökölték.¹⁷³

Legyőzetvén tehát Csaba és testvérei, Atila király fiai, kiknek összes számából mellette hatvanan állottak vala, mint mondják, tizenöt ezer húnal anyai nagyatyjához Honóriushoz meneküle.¹⁷⁴

És jóllehet Honórius görög császár görögországi lakossá kívánta volna tenni, vonakodván ott maradni, ősi székébe, tudniillik Scythiába, visszatére lakozni.¹⁷⁵

Csaba ugyanis Görögországban Honóriussal tizenhárom esztendeig maradt, és egy esztendeig ment vissza Scythiába az utak viszontagságai és a szorosok bajos volta miatt.¹⁷⁶

Scythiába, ősi székébe megérkezvén pedig, nőt nem Scythiából vett, hanem Korozmeniából hozott, nagyapja Bendeguz tanácsából, kit, mint mondják, egészségben, jóllehet igen elagottan, talált.¹⁷⁷

Ettől a nejtől nemzette Edemént és Edet.¹⁷⁸

Ez a Csaba bírta tehát rá intésével a scythákat, hogy újra térjenek vissza Pannóniába.¹⁷⁹

Maradt vala pedig a húnokból három ezer ember, kik a krimhildi csatából futással menekülvén, a Sziklamezőre igyekeztek gyülekezni.¹⁸⁰

Kik is félvén a nyugoti nemzetektől, hogy hirtelen rájuk ne rohanjanak, Erdélybe vonultak, s magokat nem magyaroknak, hanem változtatott néven székelyeknek nevezték.¹⁸¹

Atila életében ugyanis ellenségei voltak a húnok a nyugoti nemzetnek.¹⁸²

Ezek a székelyek tehát a húnok maradványai, kik a többi magyarok visszajöveteléig az említett mezőn maradtak.¹⁸³

Amint tehát megtudták, hogy a magyarok Pannóniába ismét visszajöttek, Ruthéniába eljök menének, s Pannónia birodalmát velök együtt hódíták meg.¹⁸⁴

S miután azt meghódították, abban osztályosak maradtak, amint azonban a magyarok akarták, nem a pannóniai síkon, hanem az oláhokkal együtt a határhegyek közt nyertek osztályrészt; ahonnan az oláhokkal összeelegyedve, mint mondják, azok betűit

használják.¹⁸⁵

Ezek a székelyek azt hitték, hogy Csaba Görögországba veszett, ahonnan a köznép ma is mondja közbeszédben: Akkor térj meg, mikor Csaba Görögországból visszatér.¹⁸⁶

Tehát ez a Csaba Atilának a görög császár Honórius leányától született törvényes fia, kinek fiait Edeménnek és Ednek hívták.¹⁸⁷

Edemén oztán, mikor a magyarok másodszer visszatértek Pannóniába, atyja és anyja igen nagy atyafiságával bejöve; anyja ugyanis a korozmin nemzetből való vala; Ed pedig Scythiában marada atyjánál.¹⁸⁸

Ezen Csabától származott az Aba nemzetsége.¹⁸⁹

Midőn tehát Csaba Scythiába visszamenvén, a község előtt anyja nemes voltát hánytorgatta, a húnok nemessége megveti vala, azt állítván, hogy nem igaz növendéke Scythia országának, hanem csak afféle jött-ment idegen fajta, miért is Scythiából nem kapott, hanem a korozmin nemzetből hozott feleséget.¹⁹⁰

Miután pedig Atila fiai a krimhildi csatában a scytha nemzettel csakhogynem mind elvesztek, Pannónia tíz esztendeig király nélkül vala, csak szlávok, görögök, oláhok, jövevény németek és messiánok maradván benne, kik míg Atila élt, neki parasztszolgálatlaltal szolgálnak vala.¹⁹¹

Támada végre egy fejedelem Lengyelországban, Szvatoplug nevezetű, Marót fia, ki Braktát meghódítván, a bolgárokon és morvákon uralkodik vala, ki Pannóniában is a húnok kiveszte után hasonlóan kezde uralkodni.¹⁹²

Ezt a Szvatoplugot a magyarok Erdélyből és az Ung vize mellől különféle ajándékokkal édesgetvén, és követeikkel kikémleltetvén, miután katonaságát csekélynek tapasztalták, hirtelen megtámadván, Bánhida körül Tata mellett egy városban, melynek romjai maig is látszanak, egész katonaságával elvesztették, és így Pannónia említett népein, kiket Marót fia elterjesztve meggyarapított vala, elkezdenek uralkodni.¹⁹³

Némelyek azt mondják, hogy a magyarok második bejövetelökkor Marótot nem Szvatoplugot találták Pannóniában mint fejedelmet.¹⁹⁴

Ez onnan eredhet, hogy atyja Marót nagyobb hírű vala, de mint elaggott öreg azon várban nyugszik vala, melyet Veszprémnek hívnak, s meghallván a szerencsétlenséget, mely fián esett, fájdalomban rögtön halállal végezte életét; fia pedig az uralkodásban új ember vala.¹⁹⁵

A húnok, amint a Tisza vizéhez érkeztek, a Tisza mellől ötödik esztendőben indultak meg.¹⁹⁶

A cesumauri ütközettől Atila királyságáig egy év folyt el.¹⁹⁷

Uralkodott pedig Atila negyvenhárom esztendeig, a vezérséget bírta öt esztendeig, élt százhuszonhárom esztendeig, meghalt pedig a magyarok Pannóniába jövele után a hetvenkettedik, Urunk születése után a négyszáznegyvenötödik esztendőben II. Marciánus császár és I. Gelásius pápa idejében.¹⁹⁸

Azon éjjel pedig, melyen Atila Sicambriában meghalt, Marciánus császár, ki akkor Konstantinápolyban tartózkodik vala, álmában Atila újat eltörtnek látta, s ebből értette meg halálát.¹⁹⁹

VÉGE A MAGYAROK ELSŐ KRÓNIKÁJÁNAK.²⁰⁰

Szerkesztette: Dr. Bittsánszky Géza

11. KEZDŐDIK AZ ELŐBESZÉD MÁSODIK KIJÖVETELŐKRŐL, SZERENCSES ÉS SZERENCSETLEN ESETEIKRŐL.²⁰¹

Miután tehát előadtuk a húnok eredetét, szerencsés és szerencsétlen harcaikat, és hogy hányszor változtatták lakásaikat, most nézzük, mikor tértek vissza Pannóniába; kik voltak a visszatérők kapitányai, s mennyi volt fegyvereseik száma a seregben, jelen munkába igtatni méltónak tartottam.²⁰²

Urunk születésének hatszázhetvenhetedik, Atila magyarok királya halálának száznegyedik esztendejében, III. Konstantin császár és Zakariás pápa idejében, amint a rómaiak krónikájában írva vagyon, a magyarok másodszer kijövének Scythiából ekképen: Előd, Ögyek fia, Scythiában egy Öned-beli leánytól nemzett egy fiút, kit Álmosnak neveztek azért, mert anyjának, midőn terhes vala, álmában egy madár jelent vala meg, mely saskeselyű képében mintha megszállotta volna, és mintha méhéből folyam eredne, de nem az ő földén gyarapodnék meg.²⁰³

Azért is azt jósolták, hogy ágyékából dicső királyok származandanak.²⁰⁴

Minthogy pedig az álmodást nyelvünkön álmnak mondják, és születése álm által volt megjövendő, azért nevezték Álmosnak, ki is fia vala Elődnek, ez Ögyeknek, ez Ednek, ez Csabának, ez Ethelének, ez Bendeguznak, ez Tordának, ez Szeménynek, ez Etheinek, ez Aposnak, ez Kadicsának, ez Berendnek, ez Zsoltának, ez Bulcsúnak, ez Balognak, ez Zambornak, ez Zámornak, ez Lélnek, ez Leventének, ez Kölcsének, ez Ompodnak, ez Miskének, ez Mikének, ez Besztörnek, ez Budlinak, ez Csanádnak, ez Bökénynek, ez Bondofárdnak, ez Farkasnak, ez Othmárnak, ez Kádárnak, ez Belérnek, ez Keárnak, ez Kevének, ez Kelednek, ez Damának, ez Bornak, ez Hunornak, ez Nempróthnak, ez Thanának, ez Jáfetnek, ez Noénak.²⁰⁵

Álmos oztán nemzette Árpádot, Árpád nemzette Zsoltot, Zsolt nemzette Taksot.²⁰⁶

Tehát Urunk születésének hatszázhetvenhetedik, Atila halálának pedig századik esztendejében, a magyarok vagy húnok, kiket latinúl hungarusoknak hívnak, III. Konstantin császár és Zakariás pápa idejében újra bejöttek Pannóniába.²⁰⁷

Átkelvén tehát a besenyők, fejer kúnok országán, Susdálián és Kiov nevezetű városon, azután a havasokon át egy tartományba jutának, hol számtalan sast látának, s ott azon sasok miatt nem maradhatának, minthogy a fákról mint a legyek úgy szállnak vala alá a sasok, és barmaikat és lovaikat fölfalva megemésztik vala, mert az Isten akarja vala, hogy hamarabb szálljanak alá Magyarországba.²⁰⁸

Innen oztán három hónap alatt a hegyekből alászállának, és Magyarország határszélére, tudniillik Erdélybe, jutának az említett népek kedve ellenére, és ott nejeik és vagyonuk őrzésére hét földvárat építvén, egy ideig maradának.²⁰⁹

Miért is a németek azt a részt az naptól fogva Simburgnak azaz Hétvárnak nevezték.²¹⁰

12. A HÉT VEZÉR VÁLASZTÁSÁRÓL.²¹¹

S amint azon táborokban maradtak, a köröskörül fekvő urak berohanásától félvén, köz tanács végzéséből magok között hét vezért emelének, és hét seregre oszlának, úgy hogy mindegyik seregnek egy vezére legyen, a szokott módon tett századosokon és tizedeseiken kívül.²¹²

S mindegyik seregben harmincz ezer fegyveres férfi vala a századosokon kívül.²¹³

A száznyolcz nemzetségből tehát mindegyikből két ezer fegyveres ember jött ki a kijövetelkor, a cselédséget oda nem számítva.²¹⁴

13. AZ ELSŐ VEZÉR.²¹⁵

Azon vezérek közt pedig Árpád, Álmos fia, Előd unokája, Ögyek kisunokája, gazdagabb és hatalmasabb vala.²¹⁶

Ennek atyja Álmos Erdély országban elesett, nem mehetett ugyanis bé Pannóniába.²¹⁷

Erdélyben tehát megnyugvának és barmaikat megpihentették.²¹⁸

Hallván pedig a lakosoktól a föld jóságát, s hogy a Duna a legjobb folyóvíz, és hogy azon tájnál a világon jobb föld nincsen, köz tanácsot tartva, Kusidot, Kund fiát, követül küldék, hogy menjen és tekintse meg azt az egész földet, és ismerje ki a föld lakosait.²¹⁹

Midőn tehát Kusid Magyarország közepébe érkezett és a Duna mellékére ereszkedett, a helyet gyönyörűségnek, a földet köröskörül jónak és termékenynek, a folyó vizét jónak, mellékét jó legelőnek látta, s megtetszett nekie.²²⁰

Azután a tartomány Szvatoplug nevezetű fejedelméhez mene, ki Atila után uralkodik vala, köszönté őt az övéi nevében, és előadá az okot, melyért jött vala.²²¹

Ezt hallván Szvatoplug nagyon megörüle, mert azt gondolja vala, hogy parasztok, s azért jönnek, hogy a földet műveljék, s azért a követet megörvendeztetve bocsátá el.²²²

Kusid pedig a Duna vizéből kulacsát meg töltvén, perje fűvel tömlőjét megrakván, a fekete homok földből is mutatót vévén, visszatére övéihez.²²³

S amint elbeszélte mindent amit hallott és látott vala, nagyon megörülének, és a kulacs vizet, a földet és fűvet bemutatá nekik.²²⁴

Melyeket megízeltvén, jól átlátták hogy a föld igen jó, vize édes, s legelőjén olyan füvek teremnek, amint a követ beszéllte.²²⁵

Árpád pedig övéi között kürtjét a Duna vizéből megtöltvén, az összes magyarság színe előtt arra a kürtre a mindenható Isten kegyelmét kére, hogy azt a földet az Úr engedje nékik örökre.²²⁶

Amint e szavakat végezte, a magyarok háromszor kiáltanak: Deus, Deus, Deus! és itt találták föl ezt a szokást, mely a magyaroknál mai napig is megvan.²²⁷

Azután köz tanácsból ugyanazon követet visszaküldék az említett fejedelemhez, és földéért egy nagy lovat küldének neki arabiai arannyal megaranyozott nyereggel és aranyos fékkel.²²⁸

Minek láttára a fejedelem még jobban megörüle, mert azt véli vala, hogy azt, mint valami zsellér, földért küldötték.²²⁹

A követ tehát azt kére a fejedelemtől, hogy adjon földet, fűvet és vizet.²³⁰

S a fejedelem elmosolyodva mondá: Vegyenek, amennyit akarnak, ezért az ajándékért.²³¹

S a követ így visszatére övéihez.²³²

Árpád pedig és a hét vezér e közben Pannóniába bemenének, nem mint jövevények, hanem mint a föld örökös jogú birtokosai.²³³

S akkor más követet küldének a fejedelemhez, és ezzel az izenettel bocsáták el: Árpád és emberei azt mondják neked, hogy azon a földön, melyet tőled megvettek, tovább semmiképen ne maradj, mivel földedet lovon, füvedet féken, vizedet nyergen megvették, és te szegénységed és kapzsiságod miatt a földet, füvet és vizet nekik engedted.²³⁴

S midőn a fejedelemnek az izenetet elmondták, így szóla: Azt a lovat bunkósbottal agyonütöm, a féket a rétbe rekkentem, s a nyergét a Duna vizébe vettetem.²³⁵

S a követ monda neki: S aztán az én uramnak mi kára lesz benne?²³⁶

Ha a lovat agyon ütöd, az ő kutyáinak adsz eledelt; ha az aranyos féket a fűbe rekkented, kaszáláskor az ő emberei lelik meg; ha az aranyos nyergét a Dunába vetteted, az ő halászhajói vonják ki a partra s azok viszik haza.²³⁷

A kié a föld, a fű, a víz, azé minden.²³⁸

S a fejedelem ezt hallván, hirtelen hadat szede félvén a magyaroktól, segítséget is kap barátjaitól, s mind ezeket egybegyűjtván ellenök indúla.²³⁹

Azok e közben a Duna mellé érkezének, s egy gyönyörűséges mezőn hajnal hasadtával harcra kelének.²⁴⁰

Az Úr segedelme vala pedig a magyarokkal, kiknek színétől az említett fejedelem futásnak eredt, kit is a magyarok a Dunáig űzének; ott oztán ijedtében a Dunába szöktete, s annak sebes vizébe fúlada.²⁴¹

Visszaadta pedig az Úr a magyaroknak Pannóniát, miként átadta volt örökül Izrael fiainak Mózes idejében Seonnak az amorreusok királyának földét és Khánaánnak minden országát.²⁴²

Minthogy pedig ez az Árpád Scythiában különös méltóságban áll vala, és nemzetsége az a scythiai törvénnyel megerősített szokása vala, hogy a hadba menőknek előtte, a visszatérőknek pedig utána tartozzék járnai, azért járt ő, amint mondják, a Pannóniába jövő többi vezérek előtt.²⁴³

S miután ez az Árpád a többi magyarokkal, mint föntebb mondva van, Szvatoplugot legyőzte és megölte, táborba szállá a Noehegyen közel Fejérvárhoz, s ez az első hely, melyet Árpád magának választott Pannóniában, ahonnan Fejérvár városát is szent István király ott közelében telepítette.²⁴⁴

14. MÁSODIK VEZÉR.²⁴⁵

Szabolcs második vezér pedig, kitől a Csák nemzetség származik, amint mondják, azon mezőn és helyen szállott meg, ahol Csákvára most romban hever.²⁴⁶

Azt a várat ugyanis Szabolcs vezér építette, melyet oztán halála után Csák a maga nevére neveztetett el atyjafiaival és cselédeivel; elsőben ugyanis Szabolcs várának

hívják vala.²⁴⁷

Ezt a várat is Szár László fiai, András, Béla és Leventa idejében a magyar köz végzésnél fogva rontották le.²⁴⁸

15. HARMADIK VEZÉR.²⁴⁹

Harmadik vezér pedig Gyula volt, kitől Gyula, László fia, származik.²⁵⁰

S ez a Gyula nagy és hatalmas vezér vala, ki Erdélyben vadászat közben egy nagy várost talált, melyet még hajdan a rómaiak építettek vala.²⁵¹

És vala egy Sarolt nevezetű gyönyörű leánya, kiről a környékbeli fejedelmek sokáig beszélgetnek vala; kit is Gyeicsa vezér Beliud tanácsából és segélyével, ki Kulán földjét bírja vala, törvényes feleségül vett.²⁵²

Ennek a Beliudnek Kulán saját leányát adta nőül, hogy testvére Keán ellen harcoljon, s Kulán halála után földjét Beliud örökölte.²⁵³

Végre midőn Gyula a Pannóniában lakozó magyarokat bosszantotta és sokféleképen háborgatta, Szent István király Pannóniába hurczolta, de nem ezt a Gyula kapitányt, hanem utána a harmadikat.²⁵⁴

16. NEGYEDIK VEZÉR.²⁵⁵

A negyedik vezér neve Kund volt, kinek fiai Kusid és Kopán, kik a Nyír körül építették váraikat, s ott a megkeresztelkedés után monostort alapítottak.²⁵⁶

17. ÖTÖDIK VEZÉR.²⁵⁷

Az ötödik vezért Lélnek hívták, aki a messiánokat azaz cseheket Galgócz vidékéről kiverte, s ott, mint mondják, hosszabban táborozott.²⁵⁸

Ettől ered a Zoárd nemzetség vagy rokonság.²⁵⁹

18. HATODIK VEZÉR.²⁶⁰

A hatodik vezér neve Vérbulcsu volt, kiről tudjuk hogy a Balaton körül ütötte föl sátrait.²⁶¹

19. HETEDIK VEZÉR.²⁶²

A hetedik vezért Örsnek hívták.²⁶³

Ennek nemzetsége a Sajó körül foglalt helyet.²⁶⁴

A többi nemzetségek pedig, melyek eredetükre nézve velők egyenlők és hozzájuk valók, tetszésük szerint foglaltak magoknak helyet és szállást.²⁶⁵

Ha tehát némely könyvek azt mondják, hogy ez a hét vezér jött be Pannóniába, és Magyarországot ők magok alkották és telepítették: honnan jön hát Ákos, Bor, Aba és más nemes magyarok nemzetsége? hiszen mind ezek nem jövevények, hanem Scythiából jöttek ki?²⁶⁶

Ezt az egyetlen egy okát adják, hogy a nép hét magyarról beszél.²⁶⁷

De ha csupán hét magyar volna cselédestől, és több háznépről, asszonyokról, fiákról, leányokról, szolgálókról és szolgáló leányokról szó sem lehetne: vajon ilyen haddal országokat lehetett volna-e foglalni? Hagyján!²⁶⁸

- Történt pedig Taksnak idejében, hogy a magyar hadsereg zsákmányt szedni Franciaország felé ment; kik is midőn visszajövet a Rajnán átkelve három részre oszlottak, két rész becsület nélkül, egy becsülettel jó vala haza Magyarországba, minthogy Szászország fejedelme Eisenach thüringeni város mellett hét magyaron kívül mindnyájokat leölte, hetet azonban közölök életben hagyván, levágott füllel bocsátott haza Pannóniába.²⁶⁹

Menjetek, úgy monda, magyarjaitokhoz, s mondjátok meg nekik, hogy többé a gyötrelmek ezen helyére ne jőjenek.²⁷⁰

A más két rész pedig már a sváb földre bement vala; de meghallván hogyan jártak barátjai és atyjafiai, félbe hagyá a zsákmányolást a sváb földön, s amit az Iller folyótól a Sár vagy Lajtha vizéig elől utól talált, embertől fogva le a baromig, mind leöldökölte.²⁷¹

A fületlen hét magyarra pedig, azért hogy élve visszajöttek és nem ölelték le inkább magokat bajtársaikkal együtt, a község, mint mondják, ilyen ítéletet hozott, hogy mindenöket, a mijük vala, akár ingatlan birtokban akár ingatlanban, veszítsék el, s feleségeiktől és gyermekeiktől elválasztván őket, nekik semmi tulajdont bírni nem engedtek, s arra kényszerítették, hogy mindig együtt gyalog mezítláb járva sátorról sátorra kolduljanak mind halálokig.²⁷²

Ezt a hét magyart oztán ezen botrány miatt Lázároknak hívták: ezen így elítéltekről beszél a köznép, nem arról a hét első vezerről.²⁷³

S aztán, minthogy a világiak hiúságának természetében van, hogy inkább magok veszik magokra a dicsőséget, mintsem hogy mások ruházzák rájuk: azért az a hét vezér is magáról énekeket szereztén, a világi dicsőségért és hírük nevük terjedéséért a nép közt énekelteté, hogy maradékaik ezeket hallva szomszédaik és barátaik közt büszkén hánytathassák magokat.²⁷⁴

Bizonyos e szerint, hogy nem csak a hét vezér szerezte meg Pannóniát, hanem más nemesek is, kik Scythiából jöttek.²⁷⁵

Ahonnán méltóságukat és hatalmukat tekintve többre lehet őket becsülni, mint másokat, de nemességükre nézve egyenlően.²⁷⁶

Minthogy pedig ez idő szerint némely jövevények épen oly nemesek, mint a magyarok, ki kell nyomozni, honnan eredhet ez, midőn a magyarok Pannóniát betölteni elég számosan lettek volna?²⁷⁷

Mert midőn Gyeicsa vezér isteni szózat által megintve keresztyén hitre kezdte téríteni a magyar nemzetet, s midőn a pogány szertartásokba merülteket intéssel meg nem téríthette, némelyeket fegyverrel kell vala meghódítani, mit hogy megtehessen, minthogy többek voltak akik a hit ellenzői mint követői, szükséges vala kivánságát a keresztyén királyok és fejedelmek közt kihirdetni.²⁷⁸

Kik ezen óhajtását hallván, nem csak segítséget küldenek, hanem személyesen is megjelenének, mint akikre nézve a magyarok kegyetlensége ártalmas és gyűlöletes volt.²⁷⁹

20. A TATA NEMZETSÉGRŐL.²⁸⁰

Legelsőben jött bé tehát Deodátus, a San-Severinói grófok közül Apúliából, ki a tatai monostor alapítója és fölszerelője volt.²⁸¹

Ez keresztelte is meg Szent Adalbert prágai püspökkel Szent István királyt.²⁸²

Mely monostort azért nevezik így, mivel, minthogy Szent István király tiszteletből őt nem szólította nevén, hanem tatának nevezte, a Deodátus név elenyészett és Tatának hívták; honnan monostorát is így nevezték.²⁸³

Ennek Pannóniában nincs nemzetsége, mivel jóllehet volt felesége, örökös nélkül múlt ki az életből.²⁸⁴

21. A HEDRIK FIAI NEMZETSÉGE.²⁸⁵

Ezután Alemanniából a Heinburgi grófok közül eredt Volfger jött be testvérével Hedrikkel együtt háromszáz pánczélos lóval, kinek Gyeicsa vezér a Kiszén hegyét és Győr körül a Duna szigetét adta örökös szállásúl, hol fa várat építvén, ugyanazon hegyen kolostort is épített, melyben el is temettetett.²⁸⁶

Ezektől ered a Hedrik nemzetsége.²⁸⁷

22. AZ ALEMANNIÁBÓL JÖTT VENCZELLÍN NEMZETSÉGE.²⁸⁸

Bejött Venczellín is Baváriából, tudniillik Wasserburgból, ki Szent István királylyal Kopány vezért a Somogyban megölte; mert azon nap a sereg kapitánya volt.²⁸⁹

Ettől származik a Ják nemzetség.²⁹⁰

23. A HONT ÉS PÁZMÁN NEMZETSÉGE.²⁹¹

Azon napokban jött be Hont és Pázmán is, kik Szent István királyt a Garan vizében német szokás szerint karddal körülövezték.²⁹²

Ezek nemzetségének neve neveiktől nem különbözik.²⁹³

Gyeicsa vezér tehát és fia Szent István király ezen grófok s még inkább Isten segélyébe bízva, némely lázadókat a fegyver rettentésével, másokat jó szántokból térítették a keresztségre.²⁹⁴

S ezeket a grófokat mind Gyeicsa vezér, mind fia szolgálataikért széles és bőv örökséggel ajándékozta meg, mint ez most nyilván megtetszik.²⁹⁵

Kik is idő folytával házasságok által a magyarok közzé elegyedtek.²⁹⁶

Ezek tanácsából és segélyével állítottatott király a magyarok fölébe, és taszítottatott gyalázatos szolgálásra sok nemes magyar, ki Kopány vezérhez ragaszkodott, és a keresztséget és keresztyén hitet megvetette.²⁹⁷

Mert azon dolgok közben azt ítélték nemesebbnek, aki hamarabb csatlakozott a Krisztus hitéhez.²⁹⁸

24. POTH NEMZETSÉGE.²⁹⁹

A Poth nemzetsége pedig, melyből Altenburgi Konrád származik, Salamon király, András király fia, idejében jött Pannóniába.³⁰⁰

Ezt Ernesztnek hívták, de azért nevezték Pothnak, mivel követ volt Konrád császár, András és Salamon közt.³⁰¹

Most Poth németül követet jelent.³⁰²

Merse és Gregor nemzetsége Francziaországból való, Vilmos vérségéből, kit Corvesnek neveznek.³⁰³

Kikin és Rináld Spanyolországból származnak; Margit királynéval, Béla király, Szár László fia, nejével jöttek Pannóniába.³⁰⁴

Mert ennek a Bélának első neje Lengyelországból való volt.³⁰⁵

A Gúthkeled nemzetségről sokat beszélnek, de bizonyos, hogy Péter király hozta be őket a maga segítségére, mikor Henrik császárhoz futott volt; Stof (Staufen) várából eredtek a sváb földről, honnan ered Fridrik császár is.³⁰⁶

Ez a nemzetség ugyanis a sváb földön az előkelők közül való; örökségben ugyan szegények, de jórahalók és tehetősek az említett országban.³⁰⁷

Ezen Gúthkeled nemzetsége Salamon király, László és Gyeicsa herczegek idejében emelkedett föl.³⁰⁸

Mert akkor a nemzetség két felé szakadt, némelyek a herczeggel, mások, s különösen Vid, Salamonnal tartván, kit Salamon az említett nemzetség többi tagjai fölé fölmagasztalt.³⁰⁹

25. AZ OLIVÉR ÉS RÁTOLD NEMZETSÉGE.³¹⁰

Azután jött bé Olivér és Rátold Kálmán király idejében Apúliából; Casertából veszik eredetüket; a Zsámbokiak pedig a campániai gróftól Francziaországból erednek.³¹¹

26. ALEMANNIAI HERMANN NEMZETSÉGE.³¹²

Hermann nemzetsége is Kejszla királynéval jött be; szabad emberek Nürnbergből, örökségben szegények.³¹³

27. BUZÁD NEMZETSÉGÉRŐL KELL SZÓLNUNK.³¹⁴

Buzád nemzetségéről is kell szólnunk; ennek nemzetségét István király II. Béla fia hozta be Magyarországra.³¹⁵

Az orlamundi grófok közül valók.³¹⁶

Az elsőt, aki bejött, Hadothnak hívták, kinek fiai ugyancsak Hadoth és Arnold.³¹⁷

Ezektől eredt Buzád bán nemzetsége.³¹⁸

Ezt a Hadoth nevet bajos volt kimondani, hanem elferdítve Haholtnak ejtik.³¹⁹

A Csák nemzetség némely más nemzetségekkel összeesküdt volt azon király ellen, kiket, mint mondják, Haholt és katonasága által, melyet magával hozott volt, tört össze.³²⁰

28. KELED NEMZETSÉGE.³²¹

Keled fiai, István, László és Gergely, nemzetsége Meissen tartományából veszi eredetét.³²²

Mert István a meisseni örgróf, a herfordi gróf fia, leánytestvérének fia volt; ki a thüringeni tartománygróft megölte, s midőn Frankfurtban az ünnepélyes gyűlésen, hol általa és mások által császárt kellett volna választani, a németországi fejedelmek ellene azt az ítéletet hozták, hogy ő is öletessék meg.³²³

Gyejcsa király II. Béla fia idejében hatvan pánczélos lóval Pannóniába jött, és az említett király által ünnepélyesen fogadtatván, igen jó és széles birtokokba igtattatott, mint kiki tudja, minthogy Meissen tartományában számkivetés büntetésébe esett.³²⁴

Azok nemzetsége pedig, kiket Babocsaiknak hívnak, Sambergből jött be Pannóniába.³²⁵

29. SIMONRÓL ÉS MIHÁLYRÓL.³²⁶

Simon és testvére Mihály nemzetségét Martondorfiaknak hívják; András király III. Béla fia idejében jött be Spanyolországból.³²⁷

Ennek a nemzetségnek sok vára van Spanyolországban, s azok közt van egy derekabb: Bajoth.³²⁸

Ennek a Simonnak a nagyapját, az arragóniai király, miután vele több esztendeig viszázkodott, elfogván börtönbe vettette.³²⁹

Min Simon gróf és Bertram megijedvén, említett András király második feleségével, ki Campániából való volt, Magyarországra jöttek.³³⁰

Spanyolországban egy nemzetség sem mer címerében sast hordani, csak Simoné és Mihályé; azért, minthogy a tunisi szultán seregét, mely Majorika és Minorika szigetét hajókkal és hajós sereggel megszállva elfoglalta volt, az arragóniai király többi vitézei nem bírván, mint mondják, az ő nemzetsége verte ki.³³¹

Ahonnán a király és a vitézek községének végzéséből az lón határozva, hogy előbbi címeröket, mely írott alak nélkül tiszta vörös volt, sassal cseréljék föl.³³²

30. KÜLÖNFÉLE NEMZETEK BETELEPEDÉSE MAGYARORSZÁGBA.³³³

Ezeken kívül jöttek Magyarországra mind Gyejcsa és Szent István király idejében, mind más királyok korában, csehek, lengyelek, görögök, spanyolok, izmaeliták vagy szerecsenek, besenyők, örmények, szászok, thüringeniek, meisseniek, rajnamellékiek, kúnok, olaszok, kik hosszabban az országban maradván, jóllehet nemzetségek nem ismeretes, különféle összeházasodás útján a magyarokkal összeelegyedvén hasonlóan nemességet és szállást nyertek.³³⁴

31. A TAKS VEZÉR IDEJÉBEN TÖRTÉNT DOLGOK BESZÉLLTETNEK EL.³³⁵

Miután a magyarok Szvatoplugot, mint főntebb mondtuk, megölték, s Pannóniába megtelepedtek, hat esztendeig fegyvereik és lovaik javítására gondoltak.³³⁶

A hetedik esztendőben oztán Morva- és Csehországot, melyekben akkor Vratiszláv herceg uralkodik vala, kegyetlenül megrablák.³³⁷

Onnan győzedelmesen megtérvén, az említett herceggel békét szerezve, esztendeig nyugvának.³³⁸

Azután Karinthiába menvén, Laibach várán túl Meránia hercege, kit Gottfrídnak hívtak, a karinthiai herceg Eberhárd, valamint Gergely aquilejai patriarcha ellenük vonúlván, egymással keményen megvívának.³³⁹

És jóllehet ott a magyarokból igen sokan elestek, mégis a magyarok mind a két herceget megölték, a patriarcha futással menekülvén.³⁴⁰

Azután Karinthiát, Karnioliát és Styriát kirabolván, roppant zsákmánnyal tértek vissza.³⁴¹

Meghallván tehát Konrád császár, hogy a magyarok birodalma határaiba ütöttek és az említett hercegeket megölték, elhatározta, hogy Magyarországra jön; és amint Augsburg svábföldi városba érkezett, hogy onnan a magyarok megtámadására Pannóniába szálljon alá, a rómaiak közt azalatt belső háború ütött ki, mi miatt vissza kellett térnie.³⁴²

E közben a magyarok három esztendeig semmifelé sem mentek.³⁴³

32. A MAGYAROK BOLGÁRORSZÁGOT PUSZTÍTJÁK.³⁴⁴

A negyedik esztendőben oztán Bolgárországba ütének, s abból számtalan kincset és barmot hozának, váraikat elfoglalván és városaikat lerombolván, melyeket az Úr kegyelméből maig is bírnak.³⁴⁵

Miután pedig az említett országokat legyőzték, Friaulon által a lombardiai órgrófságba menének, hol Pádua városát tűzzel vassal pusztították.³⁴⁶

Innen Lombardiába nyomulván, Linthárt, Vercelli város püspökét, Károly császár leghívebb tanácsosát megölvén, egyházából töméntelen kincset rablának, és csaknem az egész Lombardiát kifosztván, roppant zsákmánynyal diadalmasan tértek vissza Pannóniába.³⁴⁷

Ezután tíz esztendeig pihenvén a tizenegyedikben Szászországot, Thüringent, a sváb földet és a keleti frankokat azaz burgundokat pusztítván, amint megrakodva visszatértek, Bavária szélén Abach várán túl a Duna mellett az alemann sereg hirtelen rájuk ütött.³⁴⁸

Kiket a magyarok csúfúl megszalasztának, sok ezerét leölvén közölök.³⁴⁹

Ebben az ütközetben a magyarokban háromezer ember veszett el, akik pedig megmenekültek, haza térve tizenhat esztendeig mozdulatlan maradtak Magyarországban.³⁵⁰

33. LÉL ÉS BULCSÚ VEZÉREK HALÁLÁRÓL.³⁵¹

Midőn pedig Németországon I. Konrád császár uralkodott, a tizennyolczadik esztendőben a magyarok megindulván, amint Németország némely részeinek elpusztítása után Augsburg városához érkeztek, Ulrik püspök a polgárokkal és a svábföldi urakkal ellenük álla, s midőn a magyarok azon várost makacsan vívták s nem akartak alóla visszavonulni, követeket küldé az említett Konrádhoz, hogy a városbelieknek minél előbb jőjön segítségökre, s az nem késlekedék.³⁵²

Amint tehát a magyarok a város vívása körül vigyázatlanul jártak el, a német és olaszországi sereg hirtelen meglepte őket, úgy hogy ha akartak volna sem menekülhettek, egyfelől a Lih folyó, mely azon napokban a patakokkal csudálatosan megáradt volt, akadályt vetvén, másfelől az említett seregek kőfal gyanánt bekerítvén és összeszorítván őket.³⁵³

Így szorongatva lévén tehát, egy részöket az ellenség elfogta, más részöket kegyetlenül leöldökölte.³⁵⁴

Ott estek fogságba Lél és Bulcsú derék vezérek, s elvitték őket a császár elébe.³⁵⁵

S midőn a császár kérdezte tőlök, miért olyan kegyetlenek a keresztyénekhez ? így szólának: Mi a nagy Isten bosszúja vagyunk, kiket rátok ostorul bocsátott; mert akkor a ti kezeitekbe esünk és elveszünk, mikor titeket üldözni megszűnünk.³⁵⁶

S monda nekik a császár: Válaszszatok magatoknak olyan halált, amelyet akartok.³⁵⁷

S Lél így szóla: Hozzák elő kürtömet; előbb hadd fújam meg, s azután majd megfelelek neked.³⁵⁸

S amint kürtjét előhozta, a császárhoz közeledvén, mikor kürtjét meg akarta volna

fújni, azzal, amint mondják, oly erősen sújtotta fejbe a császárt, hogy arra az egy csapásra szörnyet halt, és monda neki: Te előttem fogsz menni, s engem szolgálj majd a más világon.³⁵⁹

Mert az a scythák hite, hogy akiket az életben megölnek, a más világon nekik szolgálni tartoznak.³⁶⁰

S rögtön letartóztatták s Regensburgban fölakasztották őket.³⁶¹

A másik magyar sereg oztán, melyben lehetett negyvenezer fegyveres, kik Augsburg városától nem messze táboroztak, megértvén hogy bajtársaikat oly kegyetlenül szorongatják, fogdossák és öldöklük, egy szigetbe félre voná magát, várva hogy a császár serege oszolja meg.³⁶²

És midőn a császár seregének nagyobb része a Rajna felé húzódott, a magyarok egy mezőn összecsapván velök, elsőben is lovaikat nyilazták agyon, nem engedvén őket egész nap sem megszállani, sem sehova elfutni.³⁶³

S azok végre, midőn meg sem mozzanhattak, magokat foglyokul megadák, kikkel oztán Regensburgban letartóztatott bajtársaikat kiváltották.³⁶⁴

Azután pedig hogy ilyen szerencséjük akadt, a fuldai monostort égeték föl, hol csak úgy mérték a sok aranyat; azután a Rajnán átkelve a lotharingiai hercegséget pusztíták tűzzel vassal, hol Strassburg körül, melyet latinul Argentínának hívnak, egy ütközetben Erhard lotharingiai és Berthold brabantiai herceget, ki amannak segítségére ment vala, elfogván, lenyakazák.³⁶⁵

Azután Franciaországot erősen sanyargatva, az Isten egyházai ellen kegyetlenül dühöngve, pusztíták Metz, Trier és Achen környékét; onnan pedig a senonok meredek hegyein át az örökösen harczoló népeken keresztül nyitának utat magoknak.³⁶⁶

Hol is Susa és Turin városokat lerombolák, s az említett hegyeken áttörvén, amint Lombardia síkját meglátták, az egész tartományt sebes nyargalvást pusztíták, és így térnek oztán meg diadallal saját országukba.³⁶⁷

34. A MAGYAROK A GÖRÖGÖKET LEGYŐZIK.³⁶⁸

A huszonnegyedik esztendőben pedig megindulván Bolgárországba menének, s onnan Idropolisig menvén, miután azt megvívták, végre Konstantinápolyt szállák meg.³⁶⁹

Midőn tehát a magyarok az említett város megszállásában foglalatoskodának, a városból egy óriás görögöt küldenek ki, ki azt kívánja vala, hogy két magyar menjen ki vele birokra, azt mondván, hogy ha mind a kettőt le nem győzi, a görög császár adófizetője legyen a magyaroknak.³⁷⁰

S minthogy ez a magyarokat szer fölött bosszantotta, akadtak egy ellenfelére, ki a göröggel szembe állva így szóla: Én vagyok Botond, igazi magyar, legkisebb a magyarok közt, végy magad mellé két görögöt, hogy az egyik kimenendő lelketet fogja föl, a másik pedig testedet temesse el, mivel minden bizonynyal adófizetőjévé teszem a görög császárt nemzetemnek.³⁷¹

Azért is a magyarok Apor nevezetű vezére, kit köz akaratból tettek volt azon sereg elébe, parancsolá Botondnak, hogy bárdjával menjen a város kapuja ellen, mely réz vala, s mutassa meg erejét bárdjával a kapun.³⁷²

S az a kapuig menvén, azon, amint mondják, olyan rést vágott, hogy egy öt esztendő gyermek könnyedén ki s be járhatott volna rajta.³⁷³

S amint ezt a magyarok és görögök szeme láttára megtette, s a viadaltér a város kapuja előtt elkészült, egy kis óráig viaskodának egymással, s a magyar úgy földhöz vágta a görögöt, hogy lelkét azonnal kiadta.³⁷⁴

Mely megtörtént dolgot a görög császár, ki a város bástyáján áll vala nejével együtt, roppant szégyennek tartván, ábrázatjokat elfordítják vala, s visszatérének palotájokba.³⁷⁵

Midőn azonban a magyarok az adót követelték, melyért történt volt a bajvívás, s a görög császár az adókövetelést csak nevetségre vette, a magyarok a város vívását abba hagyván, egész Görögországot elpusztíták, abból töméntelen aranyat, gyöngyöt és barmot zsákmányolván, és így térének vissza hazájokba.³⁷⁶

A magyarok községe tehát kapitányaival vagy vezéreivel, amint mondják, Taks vezér idejéig mívelte ezeket és más efféléket.³⁷⁷

35. SZENT ISTVÁN A MAGYAROK ELSŐ KIRÁLYA SZÜLETIK.³⁷⁸

Továbbá Taks nemzette Gyejcsát és Mihályt, s Mihály nemzette Szár Lászlót és Vazult; Gyejcsa pedig, isteni szózat által előre értesítve, Úr születésének kilenczszáz hatvan-kilenczedik esztendejében, miként Szent István király legendájában írva van, nemzette Szent István királyt Sarolttal, Gyula leányával.³⁷⁹

Szent István király pedig több fiút nemzett ugyan, de a többi közt volt egy Isten előtt kedvelt, emberek előtt tisztelt fia, Imre nevezetű.³⁸⁰

Ezt az isteni végzés végére járhatatlan ítélete kiragadta e világból, ne hogy elméjét a gonoszság megváltoztassa és lelkét a hamisság megcsalja, miként a kora halálról a Bölcsesség könyvében írva vagyon.³⁸¹

Hogy azonban ami meg van téve ne tegyük, s ami elő van adva elő ne adjuk, mennyi s mily erényekkel ékeskedett és Isten szolgálatában milyen buzgó volt Krisztus szent hitvallója Imre herczeg, annak megírásától elállunk; mert aki ezt tudni akarja, azon boldogságos hitvallónak legendájából az ő szentséges magaviseletéről teljes tudomást vehet.³⁸²

Mi inkább azokat igyekezünk röviden és összevonva megírni, amiket más írók elmellőztek volt.³⁸³

36. SZENT ISTVÁN KIRÁLY HARCZA KOPÁNY VEZÉR ELLEN.³⁸⁴

Szent István király már jókor ifjúságában dicső háborút viselt Kopány vitéz és hatalmas vezér ellen.³⁸⁵

Vala pedig Kopány Tar Zirind fia, ki még Szent István király atyja Gyejcsa vezér idejében is viseli vala a vezérséget.³⁸⁶

Gyejcsa vezér halála után pedig Kopány Szent István király anyjával vérfertőző házasságra lépni, Szent Istvánt megölni, és birodalmát a maga hatalma alá akará

vetni.³⁸⁷

Vala pedig ő a Somogyság vezére.³⁸⁸

Szent István király pedig, összehíván előkelőit, Szent Márton hitvalló közbenjárása által az isteni irgalom segedelméért esedezék, azután pedig összegyűjtven seregét ellensége elébe vonúla, és a Garan vize mellett övezteték föl elsőben karddal, holott is két fejedelmet tőn testőreivé, Hontot és Pázmánt; egész serege fejévé és vezérévé pedig német nemzetbeli vendégét Venczellint tevé.³⁸⁹

Ütközetre kerülven tehát a dolog, mind a két fél soká és erősen harczola, de az isteni irgalom segítségével Szent István vezér dicsőséges győzedelmet nyere.³⁹⁰

Azon ütközetben Venczellin vezér Kopány vezért megölte, és Szent István akkori vezértől igen bő jótéteményekkel jutalmaztatott meg.³⁹¹

Magát Kopányt pedig Szent István négygyé vágata; egy részét az esztergomi, másikat a veszprémi, harmadát a győri kapuba, negyedét Erdélybe küldé.³⁹²

Szent István vezér oztán fogadását, melyet akkor tett vala, híven teljesítette, mert elrendelé, hogy a Kopány vezér tartományában lakó egész nép gyermekeiből, gabonájából és barmaiból örökre tizedet adjon Szent Márton monostorának.³⁹³

Az említett Venczellin nemzette oztán Radit, Radi nemzette Miskát, Miska nemzette Kopányt és Mártont.³⁹⁴

37. SZENT ISTVÁN KIRÁLY HADAKOZIK GYULA ERDÉLYI VEZÉRREL.³⁹⁵

Szent István király továbbá, miután Istentől a királyi felség koronáját elnyerte, híres és nyereséges háborút folytatott Gyula nevezetű anyai nagybátyja ellen, ki akkor az egész Erdélyország kormányát bírja vala.³⁹⁶

Urunk születésének ezerkettedik esztendejében ugyanis Szent István király elfogá Gyula vezért feleségével és két fiával együtt s Magyarországra küldé.³⁹⁷

Ezt pedig azért tette, minthogy Szent István király által gyakorta megintetve sem Krisztus hitére nem tért, sem a magyarok háborgatásával föl nem hagyott.³⁹⁸

Igen széles és gazdag országát pedig egészen a magyar királysághoz kapcsolta.³⁹⁹

Ezt az országot magyarul Erdélynek hívják, melyet sok folyó víz öntöz, melyek fővényében aranyat szednek, s azon föld aranya a legjobb.⁴⁰⁰

38. SZENT ISTVÁN KIRÁLY HARMADIK HADA KEÁN FEJEDELEM ELLEN.⁴⁰¹

Azután seregét a bolgárok és szlávok fejedelme Keán ellen indítá, mely népek a természet által igen megerősített fekvésű helyeken laknak, holott is az említett fejedelmet sok fáradsággal és harczi izzadással végre nagy bajjal legyőzé s megöle, és megbecsülhetetlen sok kincset nyere, különösen aranyban, gyöngyökben és drágakövekben.⁴⁰²

És oda behelyezé Zsolt nevezetű szépapját, ki azután azon erdélyi részeken örökös lón, s kit azért közönségesen Erdélyi Zsoltnak szoknak hívni.⁴⁰³

Vala pedig ez igen régi ember, ki a szent király idejéig elélt vala, s azért akará, hogy gazdag nemzetek fölött legyen.⁴⁰⁴

Ezzel a roppant kincscsel oztán Szent István király nagyon meggazdagodván, a székesfejérvári egyházat, melyet maga alapított vala, arany oltárokkal, keresztekkel és kelyhekkel, továbbá a legtisztább arannyal és legdrágább kövekkel hímezett főpapi öltönyökkel bőven megajándékozá.⁴⁰⁵

S azon egyháznak, valamint az isten más egyházainak is, szükséges szent edényeket és egyéb eszközöket királyi bőkezűséggel ajándékoza.⁴⁰⁶

A többek közt ada azon fejérvári egyháznak némely örök emlékezetre méltó ajándékokat, tudniillik két misemondó ruhát, melyek közül mindegyiknek a széle hetvennégy márka legtisztább arannyal s drágakövekkel vala kihímezve, melyeket szent Benedek a római szentegyház pápája, Szent István király könyörgésére oly hathatós kiváltsággal ruházott föl, hogy aki misemondás közben azokat használja, a királyt törvényesen fölkenhesse, megkoronázhassa, és karddal övezhesse.⁴⁰⁷

És mivel azon Gyula pénze gonoszúl gyűlt vala, azért égett le gyakorta az az egyház.⁴⁰⁸

Azon egyházban kereszteltette meg kénytelen kellelten nagybátyját egész háznépestől, azután azonban tisztességesen tartotta, mint apját.⁴⁰⁹

A szent király neje Kejszla királyné pedig az említett egyházat arany keresztekkel, oltártáblákkal, kelyhekkel, gyöngyökkel és ékességekkel szerén túl gazdagította.⁴¹⁰

39. A SZENT KIRÁLY ÁLTAL Ó-BUDÁN KANONOKOK RÉSZÉRE ÉPÍTETT EGYHÁZ- RÓL.⁴¹¹

Azután Szent István király fiával Szent Imrével és a királynéval mene a városba, melyet Ó-Budának hívnak.⁴¹²

S minthogy ott semmi kegyes munkát a Krisztusban nem találtak, melyben a világ teremtőjét dicsérhették volna, a szentséges király az említett Keánnak, a bolgárok és szlávok fejedelmének kincseiből, kit megölt vala, a város közepében azonnal nagy kolostort kezdé építeni Péter és Pál apostolok tiszteletére, azt sok jószággal gazdagítván és a római egyházéhoz hasonló szabadsággal ruházván föl, a római udvar emlékezetére és tiszteletére, melyet személyesen meglátogatott vala.⁴¹³

Midőn tehát ezt építik vala, a kőfaragó mestereket Görögországból hozták; és a szentséges király áhítatosság okaért a királynéval együtt ott múltat vala, s a királyné gondoskodik vala a keresztekről, táblákról és ékességekről.⁴¹⁴

S minthogy ez a megkezdett nagy munka sok esztendőbe telt vala, azért azt a kolostort Szent István király életében nem lehetett befejezni, hanem Isten úgy akarván, sok idő múltával Szent István király unokája, a szentséges László király fejezte be azt a munkát, hogy tudniillik széppapja fogadását teljesíthesse, amint alább bővebben elő lesz adva.⁴¹⁵

Szent István királynak pedig főfő szokása ez vala, hogy mindazon egyházakat, melyeket maga alapított vala, esztendőnként legalább három ízben látogatja vala.⁴¹⁶

S midőn az egyházakhoz érkezett, legelsőben is minden oltárt megjár és mindegyiknél egy egy imádságot mond vala, s azután kimenvén az egész egyházat körüljárja vala, és

a falak és tetők romlásait vagy repedéseit éles szemekkel s aggodalmasan megvizsgálja és rögtön megigazíttatni parancsolja vala, s nem is távozik vala el azon város vagy falu színhelyéről, mígnem látta hogy kijavították.⁴¹⁷

Mit Kejszla királyné tapasztalván, midőn Magyarországon valamely egyházhoz érkezett, az Úr házában lévő minden készüléket magának bemutattat vala, és a javítani valót, akár posztóban akár bársonyban, esztendőnként kijavítja vala.⁴¹⁸

Fijok pedig, Szent Imre, tulajdon bíbor öltözőit az oltárra rakja vala, az oltárok takarására, amint a királyi egyházakban maig is láthatni.⁴¹⁹

Szentséges atyja pedig ágyékában aranyos erszényt hordoz vala, és midőn szegényeket látott, rögtön oda járúl, és saját kezével gazdálkodik vala nekik.⁴²⁰

S azért vagyon az a könyörűletes jobb kéz romlatlanúl Magyarország szemei előtt mind e mai napiglan.⁴²¹

40. VÉLETLEN ESETEK.⁴²²

Urunk ezer huszonkettedik esztendejében sok helyen sok és nagy égések történtek; roppant földindulás is volt május 12-dikén, a nap tizedik órájában, áldozó csötörtök után való szombaton. Két nap látszott az égen június 23-dikán.⁴²³

41. SZENT IMRE HERCZEG HALÁLÁRÓL ÉS VAZUL MEGVAKÍTTATÁSÁRÓL.⁴²⁴

Miután pedig az Úr fölmagasztalta az ő irgalmasságát Szent István királyban, kardjának színe elől hátat fordítva megfutamtatván és az ő urasága alá vetvén valamennyi köröskörül fekvő nemzetek fejedelemségeit és hatalmasságait, szent István király elgondolá és erősen elhatározá, hogy a világi dicsőség minden pompáját megvetvén, s a mulandó királyság koronáját letévén, egyedül Isten szolgálatára szentelje magát, és a külső gondoktól szabadulva csendes békeességben elmélkedő életet folytasson; a királyi felség koronáját pedig fiának, az Istentől szentséges erkölcsökkel megáldott Imre herczegnek szándékozáék általadni.⁴²⁵

Szent Imre ugyanis ifjúsága kora virágában, isteni ajándékból emberi közönséges természet fölött megáldott, igazsággal, okossággal, vitézséggel, magamérsékléssel, bölcseséggel, tudományyal, szelídséggel, irgalmassággal, boldogsággal, bőkezűséggel, emberséggel, alázatossággal, türelmességgel, és más katolikus és uralkodói erényekkel fölékesített vala, valamint atyja szent István is.⁴²⁶

Midőn tehát a szentséges atya szentséges fiára szándékozott bízni az ország igazgatásának és kormányzásának gondját, szent Imre herczeg kora halállal hirtelen kimúlék.⁴²⁷

Siratá pedig őt szent István király és az egész Magyarország vígasztalhatatlanúl igen nagy zokogással.⁴²⁸

S fájdalmának ily nagy keserűségében szent István király elkeseredvén, igen terhes nyavalyába esék, és sok idő múlva úgyahogy föllábadozott ugyan, de előbbi egészségét soha tökéletesen vissza nem nyerhette.⁴²⁹

Mert lábainak fájdalma is kínozza s szomorúság és kesergés is gyötri vala, különösen azért, hogy atyjafiai közül egy sem látszik vala alkalmasnak, hogy az ő halála után az országot a keresztyén hitben megtartsa.⁴³⁰

Mert a magyar nemzet hajlandóbb vala a pogány szertartáshoz szítani, mint a keresztyén valláshoz.⁴³¹

Azon közben pedig kezdte testi erejében hanyatlani, s érezvén hogy igen nehéz bágyadtság nyomja, sietve küldé követét, tudniillik Budát, Egyrőt fiát, hogy Vazult, nagybátyja fiát, kit a király fiatal kicsapongásáért és bolondságáért, hogy megjavítsa, elzárattott volt, a nyitrai tömlöczből vigye ki s vegye magához, hogy mielőtt meghal, királylyá tegye.⁴³²

S meghallván ezt Kejszla királyné, tanácsot tarta Budával, a gaz emberrel, és nagy sietve küldé Sebös nevezetű követét, azon Buda fiát, a tömlöczbe, melyben Vazult tartják vala.⁴³³

Sebös tehát megelőzvé a király követét, kitolá Vazul szeméit, és fülei gödreibe ólnot önte, s megszökék Csehországba.⁴³⁴

Amint azután a király követe megérkezett, Vazult megvakítva látá, s azon módon amint szeméi véreztek, a királyhoz vezeté, kit a szent király ily nyavalyásan megrontva látván, könnyhullatásra fakada, de súlyos betegsége gátolván, a gonosztévőket kellő büntetéssel nem lakoltathatta.⁴³⁵

Összehíván azért unokaöcscse Szár László fiait, Andrást, Bélát és Leventét, tanácsolá nekik, hogy minél hamarabb meneküljenek, hogy életüket és testök épségét megmenthessék.⁴³⁶

Azok tehát a szent király üdvös tanácsában megnyugodván, a bajok és fájdalmak színe elől Csehországba futának.⁴³⁷

42. SZENT ISTVÁN KIRÁLY MEGHAL , ÉS SZÉKESFEJÉRVÁRATT ELTEMETTETIK. ⁴³⁸

A szentséggel és kegyelemmel teljes Szent István király pedig uralkodásának negyvenhatodik esztendejében a boldogságos örök szűz Mária fogantatásának ünnepén, e gonosz világból kiragadtatik és a szent angyalok társaságába igttattatik.⁴³⁹

S eltemeték a fejérvári egyházba, melyet maga épített vala a boldogságos örök szűz Mária, Isten anyja, tiszteletére, hol sok jelek és csudák történnek azon szentséges István király érdemeinek közbenjárásával a mi Urunk Jézus Krisztus dicséretére és dicsőségére, ki áldott mind örökkön örökké Ámen.⁴⁴⁰

S azonnal egész Magyarország kobza siralomra fordúla, s az ország egész népe, mind a nemesek mind a nem nemesek, gazdagok és szegények, együtt s egyaránt sűrű könnyhullatással és nagy jajgatással siránkoznak a szentséges király, az árvák legkegyesebb atyja halálán; az ifjak és leányok szomorúságuk miá zsákba öltözének, s három esztendeig nem tánczolának, és mindenféle zene, enyhítő és édesded hangok, elhallgatnak, és a leghűségesebb szív siralmával siraták, és vala nagy és vigasztalhatlan siralom.⁴⁴¹

Kejszla királyné azonban Budával, gonosz czinkosával, elhatározá, hogy a német vagyis inkább velencei Pétert, a királyné öcscsét, tegyék királylyá, arra törekedve,

hogy a királyné kénye-kedve szerint teljesíthesse akaratját, és Magyarország, szabadságát elvesztve, okvetetlen a németek alá legyen vettette.⁴⁴²

Vilhelm pedig, a Péter király atyja, testvér vala Zsigmond burgundi királylyal, de Szent Zsigmond megöletése után a császárhoz ment, kit a császár behelyezett Velenczébe, és Gertrud nevezetű hűgát adta volt neki nőül, kitől nemzette Kejszla királynét.⁴⁴³

Gertrúd halála után pedig Vilhelm Szent István király hűgát vette nőül, kitől Péter királyt nemzette.⁴⁴⁴

43. PÉTER KIRÁLY DÜHÖSSÉGÉRŐL.⁴⁴⁵

Miután pedig Péter királylyá lett, a királyi felség minden kegyelmességét elveté, és német dühvel dúlva-fúlva Magyarország nemeseit megveti vala, az ország javait kevély szemmel és telhetetlen szívvel falja vala a fene vadak módjára ordító németekkel és a fecskemódra csácsogó olaszokkal; az erősségeket, várakat és kastélyokat németeknek és olaszoknak adja vala át, hogy őrizzék.⁴⁴⁶

Mert maga Péter igen kicsapongó vala, és azon időben senki biztos nem lehetett neje tisztasága, vagy leánya vagy húga szűzesége felől a király testőreinek incelkedései miatt, kik azokon büntetetlen erőszakoskodnak vala.⁴⁴⁷

Látván tehát a magyar előkelők nemzetök sérelmeit, melyeket Isten ellen követnek vala el rajtok, tanácsot tartván megkérék a királyt, parancsolja meg embereinek, hogy hagyjanak föl oly igen kárhozatos munkájokkal.⁴⁴⁸

Azonban a király kevély döllyfében fölfuvalkodva, magában forralt mérgének bűzét világ elé önté, mondván: Ha kisség élendek, Magyarorszáiban minden bírót, a méltóságosokat és tekintetéseket, valamint az alrendűeket, minden századost és folnagyot, s minden előljárót és tisztviselőt németekből teszek, és az országot teljességgel németek hatalma alá vetem.⁴⁴⁹

És így szól vala: Ez a név: Hungária az angária (sanyarúság) szótól származik, és sanyargatni kell őket.⁴⁵⁰

Ez vala tehát a viszátkodás kovásza Péter király és a magyarok között.⁴⁵¹

44. PÉTER MEGSZÖKÉSÉRŐL ÉS ABA VÁLASZTATÁSÁRÓL.⁴⁵²

Péter királyságának tehát harmadik esztendejében a magyar urak és vitézek a püspökök tanácsából összegyűlének Péter király ellen, és gondosan utána járnak vala, ha valakit találhatnának akkor az országban a királyi vérségből, aki az ország kormányára alkalmas lenne, s őket Péter zsarnokságától megszabadítaná.⁴⁵³

S miután ilyet az országban nem találhattak, magok közül választának egy Aba nevezetű ispánt, Szent István király süvét, s azt emelek magok fölé királylyá.⁴⁵⁴

Aba oztán összegyűjtven a magyarok seregét, Péter király ellen indúla, hogy vele megütközzék.⁴⁵⁵

Péter király pedig látván hogy a magyarok segítsége nélkül maradt, erősen megrémülve Baváriába futa, hogy Henriktől a németek királyától kérjen segítséget.⁴⁵⁶

Miután tehát Péter a magyarok kezei közül futással menekült, a magyarok az istentelen Szakálas Budát, minden gonoszság koholóját, kinek tanácsából sanyargatta vala Péter Magyarországot, darabokra vagdalva megölelék, s két fia szemeit kiszúrák; Sebösnek pedig, aki Vazul szemeit kiszúrta vala, kezét lábát összetörték, s úgy veszték el; némelyeket kövekkel vertek agyon, másokat fegyverrel pusztítva öldökölték le.⁴⁵⁷

Aba pedig királyi hatalomra emeltetvén, fölszenteltetett királylyá; s mind azon rendeleteket és adókvetésekét, melyeket Péter király szokása szerint határozott vala, Aba király megsemmisítette.⁴⁵⁸

Ezen dolgok kivitelében az ország nagyjai közül hárman valának legfőbbek: az egyiket Viskének, a másikat Tojszlánnak, a harmadikat Peszlinek hívták, kik nemzetök szabadságát keresik és az országot a királyi magnak visszaszerezni híven törekednek vala.⁴⁵⁹

Aba király harmadik esztendejében oztán Péter Henrik német királylyal együtt nagy sereggel jöve Aba király ellen.⁴⁶⁰

Hallván tehát Aba király, hogy Pétert a magyarok elhagyták s Henrik német király szívesen fogadta, Urunk ezer negyvenkettedik esztendejében követeket küldve a császárhoz, hogy kitudakolja, vajon ellensége-e azért hogy Pétert az országból kiűzte vala, vagy állandó békében is lehetne vele?⁴⁶¹

S a császár válaszolva, ellenségének nyilatkozatá magát, mondván: Mivel embereimet sérelmekkel illette, majd megérzi, mit és mennyit tehetek.⁴⁶²

Aba király ezt hallván, megérté, hogy a császár Pétert vissza akarja állítani az országba, s haragra lobbanván nagy sereget gyűjtte, s megtámadá Ausztriát és Baváriát, és erős vitézeinek két szárnyával a Duna folyó mind két partján kard élére hányá őket.⁴⁶³

S megrakodék oztán zsákmánynyal, és közölök sokat foglyul vivén magával, a Trasen nevű folyótól rabokat fogdosva Tuln városáig nyomúla, melyben meghála.⁴⁶⁴

Történt pedig ez sexagesima után való kedden hajnaltól fogva éjjelig; s reggelre kelve számtalan sok fogolylyal visszatérének Magyarországra.⁴⁶⁵

Ezután erős harcosokat küldve Karinthiába, kik igen sok foglyot szedének, s úgy térének meg Magyarországra.⁴⁶⁶

Gottfried ausztriai határgróf azonban Pettau körül rajtok ütven, amint mondják, elszedé tőlök zsákmányukat; akkor ugyanis Ausztriának nem hercegei hanem határgrófjai voltak.⁴⁶⁷

Azon időben a császár a husvét ünnepét Kölnben üllé, és fejedelmeivel azon tanakodott, hogy kellene megtorolni a magyarok által rajta jogtalanul elkövetett sérelmet.⁴⁶⁸

Kik egy szívvel lélekkel tanácsolták vala neki, hogy a magyarokat, kik országába ok nélkül ellenségesen betörték, fegyverrel támadja meg, és foglyaikat azok rabságából szabadítsa meg.⁴⁶⁹

Roppant hadjáratot indíta tehát, és Boroszláv cseh fejedelem tanácsából a Duna éjszaki partján vonúlt Magyarország határszélére.⁴⁷⁰

A magyarok követei pedig megígérék a császárnak, hogy a magyarok minden kívánságára rá állanak, csak arra nem, hogy Pétert királyukká fogadják; mit azonban a

császár minden módon igyekezik vala kivinni, mert kötelezve vala Péternek ígéretével, hogy az országba visszaállítja.⁴⁷¹

De a magyarok semmiképen bele nem egyezének, s miután ajándékokat küldtek és hitet tettek, hogy a német foglyokat eleresztik, a császár sietve visszavonúla Gottfried lotharingiai herceg, Gozzilo herceg fia, garázdálkodásai miatt.⁴⁷²

45. A CSÁSZÁR MAGYARORSZÁGBA JÖVETELE ABA ELLEN.⁴⁷³

Következő esztendőben Aba király követeket küldvén a császárhoz, a béke után jár vala, igérvén, hogy a foglyokat kik nála valának, elereszti, azokért pedig, kiket vissza nem adhatott, illendő kárpótlást ad.⁴⁷⁴

A császár azonban nem akara megalkudni, míg Baváriába nem megy, hogy akiket a magyarok igazságtalanúl bántottak volt, a békekötésnél jelen legyenek.⁴⁷⁵

A császár tehát Magyarország határához érkezik, és másnap meg szándékozik vívni a sánczokat, melyekkel a magyarok a Rába vizét elzárták.⁴⁷⁶

E közben azonban Aba király követei a császárt megkérték, hogy tűzzön ki illendő határidőt, melyre minden foglyot visszaküldjön hozzá, és azonfelül ajándékokat is adjon.⁴⁷⁷

A császár tehát az ajándékok által csábítatva, és más nehezebb bajok által gátoltatva visszatérel Bizanciába, mely város Burgundiában esik.⁴⁷⁸

Ettől fogva oztán Aba király bátorságot kapva, garázda kezde lenni, és kegyetlenül kezde a magyarok ellen dühösködni; mert úgy gondolkozik vala, hogy az uraknak mindenök köz a szolgálkkal.⁴⁷⁹

De az esküszegést is semmibe veszi vala, megvetvén a nemeseket s mindig a parasztokkal és nem-nemesekkel fogván össze.⁴⁸⁰

A magyar nemesek pedig ezt túrni nem akarván, nehéz természetét nehezen szívelve, alattomban összeesküvének, hogy öljék meg.⁴⁸¹

Azonban az egyik bejelenté a királynak, kik esküdtek össze halálára, s akiket közölök elfogathatott, bírói vizsgálat nélkül megöleté, mi nagy romlására fordult a királynak.⁴⁸²

Midőn ugyanis a király a bőjtöt Csanádon üllötte, azon bőjt alatt körülbelül mintegy ötven nemes tanácskozás színe alatt egy házba zárata, és fegyveres katonáival minden vallatás és vallomás nélkül összevagdaltatá.⁴⁸³

Amiért Szent Gellért csanádi püspök a királyt papi szigorúsággal megdorgálta, s megjövendőlte, hogy veszedelem fenyegeti.⁴⁸⁴

Némelyek oztán az összeesküdtek közül ezen még inkább fölgerjedvén, futva a császárhoz menének, és elvádolák Aba királyt, hogy az esküt semmibe sem veszi, a nemeseket, kik magok fölé királylyá emelték, megveti, és parasztokkal, nem nemesekkel eszik, lovagol és beszélget szüntelen.⁴⁸⁵

Kiknek mondá a császár: Az a szokás bizony nem nemesemberhez, hanem ellenkezőhöz illő.⁴⁸⁶

A császárt tehát hathatósan ösztökélek, hogy Aba királyon álljon bosszút sérelméért, minthogy sem a foglyokat vissza nem bocsátotta, mint a császárnak esküdött volt, sem a károkat nem téríti meg.⁴⁸⁷

A császár tehát a magyarok ösztönzésén fölindulva, a noricumai és cseh sereggel és udvari katonái csapataival az austriai határgrófságba mene, áztatva hogy nem megy be Magyarországra, és tetteve hogy Aba királyt a szerződésre szorítja és visszatér.⁴⁸⁸

Akkor Aba király követei a császárhoz menvén, követelik vala vissza a magyarokat, kik a császárhoz menekültek volt, panaszkodva mondván, hogy azok Magyarország rablói és tolvajai, és főfő bujtogatók a háborúra és viszálykodásra a császár és a magyarok közt, kik hűségesen engedelmeskedni fognak a császárnak, miért is az ilyen konkolyhintókat át kell adni a magyarok királya Aba kezébe; de a császár azt felelte, hogy ezt semmi módon meg nem teszi.⁴⁸⁹

Azért is gyorsan előnyomulva Sopronon át betöre Magyarország határába, s midőn Babótnál a Rábca folyón át akart kelni, a megrekedt vizek, az igen sűrű berkek és a fölfakadó ingoványok miatt a Rábán át nem kelhete.⁴⁹⁰

A magyarok azonban, akik a császárral és Péter királylyal valának, az egész sereget egész éjjel lovagolva fölfelé vezeték a Rába és Rábca folyók mellett, melyeken nap keltekor könnyű gázlón átgázolának.⁴⁹¹

Aba király pedig Ménfőnél Győr mellett szállá velök szembe nagy sok katonasággal, igen bizakodva győzedelmében, minthogy némely bajorok azt jelentették neki, hogy a császár kevés néppel jön ellene; s amint mondják, Aba királyé lett volna a győzelem, hacsak némely Péter király barátságában megmaradt magyarok zászlait a földre nem hányták és el nem szaladtak volna.⁴⁹²

Azt beszéllek pedig a németek, hogy midőn csatára közeledtek, égi jellel vékony köd mutatkozék, és az Isten által támasztott iszonyú vihar rémítő port hordott a magyarok szeme közé, kiket már azelőtt, azért hogy Péter királyt megcsúfolták vala, a pápa úr átok alá vetve kárhoztatott.⁴⁹³

Ütközetre kerülvén tehát a dolog, a két sereg soká és keményen harczola egymással: de végre a császár Isten segélyével szerencsés győzedelmet nyere.⁴⁹⁴

Aba király pedig legyőzve a Tisza felé futa, s egy faluban a magyarok, kiknek mint király ártott vala, egy ó veremben kegyetlenül legyilkolták.⁴⁹⁵

Kinek teste abba az egyházba temettetett, mely azon falu mellett vala.⁴⁹⁶

Néhány esztendő múlva azonban, midőn a sírból fölásták, szemfödelét s öltözetét romlatlanul és sebhelyeit beforrva találták; testét oztán saját monostorában Sáron temették el.⁴⁹⁷

A császár pedig visszatérvén táborába, az üdvözítő szentséges szent keresztfa előtt alázatosan és áhítatosan leborúlt, mezítláb testére darócztot öltve dicsőíté az egész néppel együtt az Isten irgalmasságát, hogy őt azon nap a magyarok kezeiből kiszabadította.⁴⁹⁸

A németek közül az nap azon helyt véghetetlen sok esett el, úgy hogy azon helyet nyelvökön maig is Ferlorum Peyernek, a mi nyelvünkön pedig Veszett-Németnek hívják.⁴⁹⁹

A holttestek bűze miatt ugyanis két hónapig nem járhatott az ember jó móddal azon a vidéken, mert az íjászok leöldökölték volt őket.⁵⁰⁰

E közben a magyarok összegyülekezvén, könyörögve járulának a császárhoz, bocsánatért és irgalmasságért esedezvén, kiket a császár nyájas ábrázattal és szívesen fogadván, megadá amit kérnek vala.⁵⁰¹

S onnan egész népével Fejérvárra mene, melyet németül Weissenburgnak hívnak, mely Magyarország fő székhelye.⁵⁰²

Ott oztán a császár, kit a magyarok császári tisztességgel és igen nagy készüllettel fogadtak, a királyi méltóságba teljesen visszaállított és a szent István király szent jelvényeivel királyi módra fölkesített Péter királyt saját kezével a királyi trónhoz vezetvén, a boldogságos Istenanya, az örök szűz Mária, egyházában királyi módra beülteté, és ugyanott a királyt a magyarokkal s a magyarokat a királylyal kiengesztelé, és a magyarok kérelmére megengedé, hogy magyar törvényeiket megtartsák és szokásaik szerint ítéltesenek.⁵⁰³

Miután tehát a császár ezeket így elrendelte, Péter királyt német őrsereggel Magyarországon hagyván, óhajtott jó szerencsével visszatére Regensburgba.⁵⁰⁴

46. A CSÁSZÁR VISSZATÉRTÉRŐL MAGYARORSZÁGBA.⁵⁰⁵

Következő évben pedig visszatére a császár Magyarországba, kinek Péter király magán a szent ünnepen Magyarországot az aranyozott láncsával átadá a magyarok és németek színe előtt.⁵⁰⁶

S a császár ezen felül a király által sok és pompás ajándékkal megtiszteltetve dicsőséggel haza mene.⁵⁰⁷

E közben Endre, Béla és Levente, kik Csehországba menekültek volt, onnan a szegénység szüksége miá átmenének Lengyelországba, s Miska lengyel fejedelem által szívesen fogadtattak és megtiszteltettek.⁵⁰⁸

Akkor a pomoránok a lengyel herczegnek vonakodának megadni az adót, melylyel neki tartoznak vala, s a fejedelem a neki kötelezett adót fegyveres kézzel kezdé követelni.⁵⁰⁹

A pogány pomoránok s a keresztyén lengyelek tehát közösen abban egyeztek meg, hogy fejedelmeik vívjanak bajt, s ha a pomorán legyőzette veszít, fizessék a szokott évi adót, ha pedig a lengyel veszít, csak a maga kárát sirassa.⁵¹⁰

Midőn tehát Miska herczeg és fiai irtóztak a rájuk tukmált bajvívásra vállalkozni, Béla tolmács által magát közbe vetvén így szóla: Ha nektek és a herczeg úrnak tetszik, jóllehet nemesebb vagyok mint az a pogány, még is meg fogok vívni országotok javáért és herczegetek becsületéért.⁵¹¹

Tetszett a dolog mind a pomoránoknak mind a lengyeleknek.⁵¹²

S amint fegyveresen láncsával összezsaptak, Béla a pomoránt, amint mondják, lováról oly emberül letaszítá, hogy helyéből sem bíra mozdulni, s kardjával átdöfvén leteríté; s maga a pomorán herczeg is megvallá, hogy hibás.⁵¹³

Mit látván a pomoránok, a lengyel herczegnek alázatosan meghódolván, a szokott adót ellenmondás nélkül megfizeté.⁵¹⁴

A herczeg pedig onnan a nyert diadallal visszatérvén, a bátorságot és a vitézség hatalmát Béla herczegben megdicsérvén, az egész pomoráni adóval nőül adá neki leányát, és mindent, amire szüksége volt, elegendőleg s bőven rendele számára, s őt

mindenben megbecsülve országában tartá, s nem mulasztá el jó darab föld örökséggel megajándékozni.⁵¹⁵

47. BÉLA HERCZEGRŐL KIT BENINNEK HÍVTAK.⁵¹⁶

Béla hercegnek pedig Lengyelországban két fia született; az egyiket Gyejcsának, a másikat nagyatyja nevére Lászlónak hívták.⁵¹⁷

Nem tetszett pedig Endrének és Leventének, hogy a lengyel hercegnél Béla emberségéből mintegy kolonc gyanánt éljenek, és átallották az ő neve tekintetért maradni a herceg udvarában.⁵¹⁸

Búcsút vévén azért a hercegtől, testvérüket Bélát ott hagyva, Lodoméria királyához menének, ki nem fogadá be őket.⁵¹⁹

S midőn nem volt hova hajtsák fejöket, onnan a kúnokhoz menének.⁵²⁰

Látván pedig a kúnok, hogy előkelő személyek, azt vélik, hogy országukat kikémlelni jöttek, s ha egy magyar rab rájuk nem ismer, bizonyosan megölték volna, így azonban egy ideig ott tartották őket.⁵²¹

Innen azután Oroszországba indulának.⁵²²

Azon időben Magyarország némely nagyjai az ország pusztulásán elkeseredvén, s Magyarországot Péter zsarnokságától megszabadítani óhajtván, Endréhez, Bélához és Leventéhez megtöretlen hűséggel ragaszkodnak vala, és követeik által javaikból, amijök lehetett, hozzájuk küldözve, híven szolgálnak vala nekik.⁵²³

Ezen országnagyok Viska, Bua és Buhna valának, kik szüntelen sohajtozással és nyögéssel várják vala az alkalmas időt, mikor Andrást, Bélát és Leventét behozhassák Magyarországba, és az országot szent István király nemzetségének, ki őket szerette és teljes erejéből fölmagasztalta vala, visszaszerezni törekednek vala.⁵²⁴

Péter pedig a német király hatalmában fölfuvalkodva már nem annyira uralkodik, mint inkább kegyetlen zsarnokságával Magyarországot elnyomva ostorozza vala.⁵²⁵

Némely árulók, tudniillik Buda és Devecser, sugdosásából azonban Péter megtudá, min gondolkoznak vala Magyarország említett nemesei, Viska, Bua és Buhna, hogyan szerezhetnék vissza az országot a királyi magnak, s hogyan hozhatnák vissza Péter király ellen Andrást, Bélát és Leventét.⁵²⁶

Azért is Péter király roppant dühre lobbanva, megfogatá és bitófára húzatá őket, némelyeknek pedig szemeiket vájató ki s úgy kínoztatá, és az egész Magyarországot oly nagy sanyargatással gyötré, hogy inkább a halált választották volna, mint ily nyomorútan éljenek.⁵²⁷

Magyarország nemesei oztán nemzetök romlását látva, Csanádra gyűlének, és egész országúl tanácsot tartván, ünnepélyes követséget küldének Oroszországba Andráshoz és Leventéhez, megizenvén nekik, hogy egész Magyarország hűségesen várja őket, s az egész ország örömet hódolna nekik, mint királyi magnak, csak jöjjenek be Magyarországba, s oltalmazzák meg őket a németek dühétől.⁵²⁸

Ezt is esküvel erősíték, hogy mihelyt bejőnek Magyarországba, minden magyar egy szívvel lélekkel hozzájuk tódúl, és uralkodásuk alá veti magát.⁵²⁹

Endre és Levente azonban, alattomos cselektől tartva, nagy titkon küldének követeket Magyarországra.⁵³⁰

Midőn pedig fölkerekedve Újvárhoz érkeztek, melyet Aba király épített vala, íme az egész magyar nép csoportosan tódula hozzájuk, és ördögi ösztöntől gerjesztve, makacsul kéré Endrétől és Leventétől, hogy engedjék meg az egész népnek pogány vallás szerint élni, a püspököket és papokat leölni, az egyházakat lerombolni, a keresztyén hitet elvetni, és bálványokat imádni.⁵³¹

S megengedék, hogy szívök kívánsága szerint menjenek és veszsenek el ős apáik babonáiban; mert különben nem harcolnak vala Péter ellen Endre és Levente mellett.⁵³²

Egy Vatha nevezetű, Belus várából, ajánlá pedig magát legelsőben a magyarok közül az ördögöknek, fejét megnyírván és hajából három csombókot eresztvén alá pogány módra; kinek János nevezetű fia, sok idő múlva azután, atyja vallását követvén, sok varázslót, bűbajos asszonyt és nézőt gyűjtött maga köré, kiknek ígézései által igen kedves vala az urak előtt.⁵³³

Sok istenasszonya közül azonban egy Rasdi nevezetűt a legkeresztyénebb király Béla elfogatott, s mind addig tömlöczben tartatta, míg saját lábait meg nem ette, s ott meg nem halt.⁵³⁴

S meg vagyon írva a magyarok tetteiről szóló régi könyvekben, hogy teljességgel meg volt tiltva a keresztyéneknek Vatha és János vérségéből venni nőt, minthogy, valamint az ő törvényben Dáthán és Abiron lázadást indítottak az Úr ellen, úgy ezek is, a kegyelem idejében, elfordították a magyar népet Krisztus hitétől.⁵³⁵

Akkor tehát azon Vatha átkozott és kárhozatos biztatására az egész nép az ördögöknek áldozá magát, és kezdének lóhúst enni, s átaljában a leggonoszabb vétkeket mívelni; ugyanis mind a papokat mind a világiakat, kik a katolikus hitben megmaradtak, leöldöklék, és Istennek igen sok egyházát lerombolák.⁵³⁶

Azután Péter király ellen föllázadván, valamennyi németet és olaszt, kik különböző tiszteket viselve Magyarországra el valának szórva, csúf halállal végezének ki.⁵³⁷

És Péter táborába éjjel a leggyorsabb lovakon három kiáltót küldének, kik kiáltásuk ki, hogy a püspököket a papsággal együtt öljék le, a dézmaszedőt konczolják föl, az ősi pogány hitet állítsák vissza, az adót végkép töröljék el, s Péter emlékezete németeivel és olasaival veszsen el mind örökre, s a többi.⁵³⁸

Reggel tehát tudakozódék a király a dolog felől, s nagy bizonynyal megtudván, hogy azok az atyafiak visszajöttek, és hogy a magyarok az ő tisztviselőit azok kedvéért öldökölték le, nem mutatá magát a híreken megrémültnek, hanem vígnak mutatkozva, táborát helyéből visszaindítván a Dunán Zsitvatónél átkele, Fejérvárba óhajtván bejutni.⁵³⁹

De a magyarok, szándékát előre megtudván, megelőzék, elfoglalván a város bástyáit és tornyait, és a kapukat bezárván kirekeszték.⁵⁴⁰

E közben Endre és Levente azon sokasággal Magyarország közepén át előnyomúlva az úgy nevezett pesti révhez közelgetének.⁵⁴¹

Mit hallván Gellért, Besztrik, Buldi és Beneta püspökök, és Szónok ispán, Fejérvár városából Endre és Levente hercegek elébe indulának, hogy őket tisztességesen fogadják.⁵⁴²

S midőn az említett püspökök sietséggel azon helyre érkezének, melyet Diódnak hívnak, ott a szent Szabina egyházában misét akarának hallgatni, mielőtt az urakhoz mennének.⁵⁴³

Szent Gellért püspök tehát, a mise szolgáltatására papi öltözetet öltvén, buzdítás gyanánt így szóla nekik, mondván: Atyámfiak és püspöktársaim, s minden más hívek, kik jelen vagytok ! tudjátok meg, hogy mi ma a vértanúság koronájával a mi urunkhoz a Jézus Krisztushoz az örök üdvösségbe jutandók vagyunk.⁵⁴⁴

Tudtotokra adom ugyanis Isten titkos végzését, mely nekem ez éjjel megnyilatkozott.⁵⁴⁵

Láttam ugyanis urunkat a Jézus Krisztust szentséges anyjának az örök szűz Máriának kebelében ülve, amint minket magához hívott, és saját kezével osztotta nekünk testének és vérének oltári szentségét; amint pedig Beneta püspök hozzá járult, visszavoná tőle a Krisztus a szentséget, miért is ő ma ki léssen rekesztve a vértanúság társaságából.⁵⁴⁶

Azután pedig inté őket Szent Gellért, hogy gyónják meg vétkeiket egymásnak; és így a misehallgatás után imádkozásba merülve és a vértanúság által nyerendő örök boldogság igaz reménysége által megörvendeztetve mindnyájan megáldozának.⁵⁴⁷

Azután együtt a Duna pesti réve felé menének, Szent Gellért püspök pedig, minthogy csekély termetű vala s Isten szolgálatában minden erejét teljességgel fölemésztette, szekerén viteti vala magát.⁵⁴⁸

S midőn az említett révhez érkeztek, íme az istentelen emberek, tudniillik Vatha és czimborái, ördögökkel eltelve, kiknek ajánlották volt magokat, a püspököket és valamennyi társaikat megrohanák és megkövezék.⁵⁴⁹

Szent Gellért püspök pedig azokra, akik őtet kövezik vala, szakadatlanul keresztet vet vala; azok azonban ennek láttára még sokkal dühösebbekké lévén, rá rohanának, és szekerét a Duna partján fölfordíták, s őt szekeréből kivonszolván talyigára ültetve a Kelenföld hegyéről lebocsáták.⁵⁵⁰

És midőn még pihegett, mellét láncsával átdöfék, s azután koponyáját egy kövön összetörék.⁵⁵¹

Így költözött át Krisztus dicső vértanúja ezen világ nyomorúságaiból az örök boldogságra.⁵⁵²

A Duna, gyakran hegyébe áradva a nagy darab kősziklának, melyen Szent Gellért fejét összetörték, hét esztendeig nem bírta a vért lemosni, míg a papok föl nem szedték.⁵⁵³

S az a kő most Csanádon az ő oltára színén van.⁵⁵⁴

S most azon helyen, ahol fejét összetörték, a hegy aljában Szent Gellért vértanú tiszteletére épített egyház áll.⁵⁵⁵

Ez a Gellért velencei származású és szerzetes vala Rosáciumban, ki Pannóniába jövén s elsőben Bélben élvén remete életet, végre a csanádi székbe tétetett át püspökké.⁵⁵⁶

Buldi püspök is megkövezve átment a dicsőségbe.⁵⁵⁷

Besztrik és Beneta pedig amint a Dunán hajóval Endréhez és Leventéhez átmentek, az eretnekek, akik a túlsó parton voltak, Besztrik püspököt megsebesítették, ki is harmadnapra az után meghala; Endre herczeg azonban e közben oda érkezvén, Beneta püspököt kiszabadítá kezeik közül.⁵⁵⁸

És így beteljesült Szent Gellért jóslata; mert Benetán kívül mind vértanúkká lettek.⁵⁵⁹

Szónok ispán is paripájával a Dunába ugratva úszik vala, kit is egy Murthmur nevezetű ember vett föl hajójába, hogy a haláltól megszabadítsa.⁵⁶⁰

Mert azt a Murthmurt Szónok ispán kereszteltette vala meg.⁵⁶¹

Kit, midőn az említett ispánt meg akarta menteni, az eretnekek halállal kezdének fenyegetni, hacsak Szónok ispánt maga meg nem öli.⁵⁶²

Kiknek fenyegetéseitől Murthmur megijedvén, az ispánt a hajóban karddal kivégezé.⁵⁶³

Oly sok pap és világi szenvedett tehát azon nap vértanúságot a Krisztus hitéért, hogy azok számát csak az Isten és az angyalok tudhatják.⁵⁶⁴

48. PÉTER KIRÁLY HALÁLÁRÓL.⁵⁶⁵

Péter király pedig látván hogy a magyarok egy szívvel lélekkel Endre és Levente hercegekhez állottak, németeivel együtt futásnak erede Mosón felé, hogy onnan átmenjen Ausztriába; de nem menekülhete.⁵⁶⁶

Mert e közben a magyarok az ország kapuit és kijárait előre elfoglalták.⁵⁶⁷

De Endre herceg követe is visszahívá Péter királyt békesség és az őt megillető tisztesség színe alatt, ki is, mint mondják, hiven neki visszatér vala, de leginkább kénytelenségből, mivel már megtudta vala, hogy el van rejtve ellene a sereg, és sietve vissza akar vala térni Fejérvárba.⁵⁶⁸

Kit is, midőn Zámor faluba betért, az említett követ el akara fogatni s kötözve Endre herceghez vinni.⁵⁶⁹

Péter azonban ezt előre megtudván, egy udvarba vevé és három nap vitézül harczolva védi vala magát.⁵⁷⁰

Végre az ijászok katonáit mind leölék, maga pedig elevenen fogságba juta, s megvakítva Fejérvárra vitették; ott a szörnyű fájdalom miatt rövid idő múlva elhala.⁵⁷¹

S eltemették Pécsen az egyházban, melyet maga alapított vala Szent Péter apostol tiszteletére, másodszeri uralkodásának harmadik esztendejében.⁵⁷²

49. ANDRÁS KIRÁLY MEGKORONÁZTATÁSÁRÓL.⁵⁷³

András herceg oztán ellenségei háborgatásaitól biztosítva lévén, elnyerte a koronát, s csak három püspök által, kik a keresztyének azon nagy romlásában megmaradtak vala, Urunk ezer negyvenhetedik esztendejében, megkoronáztatott.⁵⁷⁴

Megparancsolá azért egész nemzetének fejvesztés büntetése alatt, hogy az előbb nekik megengedett pogány szertartással fölhagyva a Krisztus igaz hitére térjenek, és mindenben azon törvény szerint éljenek, melyre őket Szent István király tanította vala.⁵⁷⁵

Levente pedig azon napokban meghala, ki ha tovább élt és az ország kormányára jutott volna, kétségenkívül egész Magyarországot megrontotta volna a pogány

bálványozással.⁵⁷⁶

És mivel ez a Levente nem élt katolikus módra, azért pogány szokás szerint túl a Dunán Takson falu mellett temeték el, ahol, amint mondják, szülepja Taks is fekszik.⁵⁷⁷

Némelyek azt beszélnek, hogy ez a három testvér Vazul herczeg fia volt, s egy Táton nemzetségbeli leánytól s nem törvényes házasságból született, s ezen egybeköttetésért nyerték volna a Tátoniaktól a nemességet.⁵⁷⁸

Világosan nem igaz, és nagyon rosszul beszélnek, mert a nélkül is nemesek, minthogy azok Szár László fiai, ki, amint mondják, Ruthéniából vett nőt, kitől az a három testvér származik.⁵⁷⁹

Ezt a királyt fehér Andrásnak, és katolikusnak is hívták, három esztendő alatt ugyanis a lengyeleket, cseheket és osztrákokat fegyverrel magyarjai adófizetőivé tette.⁵⁸⁰

Ez az András király öccsét elveszítvén, Lengyelországba küldte másik öccséhez Bélához, nagy szeretettel híván őt és mondván: Minthogy valaha a szűkölködésben és szenvedésekben társak voltunk, kérlek, legkedvesebb öcsém, ne késlekedjél hozzám jönni, hogy együtt részesüljünk az örömeinkben, és az ország javain, személyesen megjelenvén, örvendezve osztozzunk.⁵⁸¹

Mert sem örökösöm, sem testvérem nincs rajtad kívül; te légy örökösöm, te légy utódom az országban.⁵⁸²

Ezen szavakon tehát Béla elérzékenyedvén, egész háza népével békéjével a királyhoz, kit a király látván igen nagy örömmel örvendező, hogy öccse ereje is támogatja.⁵⁸³

Ezután a király és öccse Béla tanácsot tartván, az országot három részre oszták, melyek ketteje a királyi fölség vagy hatalmasság tulajdona maradt, a harmad rész pedig a herczeg birtokába bocsáttatott.⁵⁸⁴

Az ország ezen első megosztása a viszály és háborúk veteményes kertje lett Magyarország királyai és herczegei közt.⁵⁸⁵

Azon időben András király a Tihany nevezetű helyen monostort épített Szent Ányos tiszteletére.⁵⁸⁶

Nőül vette pedig a ruthén fejedelem leányát, kitől született Salamon és Dávid; ágyasától pedig, mely Marót faluból való volt, született György fia.⁵⁸⁷

Továbbá Béla herczegnek Lengyelországban született Gyejcsa és László fia, Magyarországon pedig Lämpért és a leányok.⁵⁸⁸

S a király és herczeg nagy békességes nyugalomban élnek vala.⁵⁸⁹

50. A NÉMETEK KIRÁLYARÓL.⁵⁹⁰

Azon időben a német király nagy sereggel vívá Pozsony várát, Péter sérelméért bosszút állani, s Magyarországot urodalma alá akarván vetni.⁵⁹¹

És sok hadi szerszámot építtete a vár megvívására, de nyolcz hétig víván, semmire sem mene.⁵⁹²

S minthogy az említett király hajón jött volt Pozsony várát megvívni, tehát a magyarok,

kik a várban valának, egy Zothmund nevezetű igen ügyes úszó embert kerítettek, kit csendes éjszaka a császár hajóihoz küldenek, ki is a víz alatt úszva a hajókat mind megfúrta, melyek rögtön megtelének vízzel; a németek hatalma így meg lőn törve, s ijedten s erejüket vesztve visszatérének országukba.⁵⁹³

Sok vitéz vala ugyan Pozsonyban, de legfőbbek valának köztök Wojtech, Endre, Vilöngárd, Urosa és Márton, kik a németekkel naponként vitézül harcolnak vala.⁵⁹⁴

Következő esztendőben oztán a császár ugyanazon ügyért nagy hadsereggel nyomúla Magyarországra a Zala és Zelicze patakok forrásai mellett, de a Dunán is küldte eleséggel terhelt hajókat Magyarországra, s azok parancsnokává öcscsét Gibárd püspököt tevén.⁵⁹⁵

Meghallván ezt András király és Béla herczeg, a gabonakazlakat és szénaboglyákat mind fölégeték, s azon vidékekről, melyeken a császár átvonulandó volt, a lakosokat minden barmaikkal messze elszállíták.⁵⁹⁶

S amint a császár Magyarországra ért, és a fölégetett tájakra jutott, sem katonáinak nem találhata élelmet, sem a lovaknak, és nem tudja vala, hol vannak a hajók, s azoktól semmi segítséget nem kaphata. S átkelvén az erdőkön, a bodóhíti hegyekhez közelgete, szükséget szenvedve mindenféle élelemben.⁵⁹⁷

E közben Gibárd püspök Győrré érkezék, s levelet küldvén Henrik császárhoz, tudakolja vala tőle, hol várakozzék rá.⁵⁹⁸

Azonban azt, aki a levelet viszi vala, Isten úgy akarván, András király portyázói elfogák és hozzá vivék.⁵⁹⁹

S miután Miklós püspök magyarázatából megértették, ami a levélben vala, írának Gibárd püspöknek levelet, melyet egy jövevény által küldenek neki.⁶⁰⁰

S az, tetteve hogy őt a császár küldte, oda adá Gibárd püspöknek a levelet, melyben ez vala írva: Tudj meg édes Gibárd püspök, hogy birodalmunk nagy és fontos dolgai bennünket Magyarországból Németországba menni kényszerítenek; mert ellenségeink birodalmunkat fegyverrel elfoglalták.⁶⁰¹

Azért nosza siess, s a hajókat elrontván, minél hamarabb teheted, jőj előnkbe Regensburgba; mert neked sem bátorságos tovább Magyarországra maradni.⁶⁰²

Ezt tudva hát Gibárd püspök, sietve futá Németországba.⁶⁰³

A császár tehát a megmentés reményétől, melyet a hajóktól vár vala, elesvén, halálos szorultságba kezdé jönni, valamint egész seregét a lovakkal és teherhordó barmokkal együtt nyomorúlt éhhalál fenyegeti vala.⁶⁰⁴

Ezen fölül a magyarok és besenyők is minden éjjel erősen háborgatják vala, mérges nyilakkal öldökölvén őket, és sátraik közzé hurkokat hányván, kik valami szolgálatban járanak, majd mind elragadozzák vala.⁶⁰⁵

A németek oztán a nyilak záporától való félelmökben, melyek őket elborítják és elemésztk vala, magoknak gödröket ásának vala s felülről pajzsokkal befedvén, az elevenek együtt hevernek vala a sírokban a halottakkal.⁶⁰⁶

Mert a sírban, mely a halottnak vala ásva, éjjel az eleven fekszik vala, s azt, amelyet éjjel az elevennek ásának vala, más nap a halott követeli vala magának.⁶⁰⁷

Látván azért a császár, hogy mennyi s mily nagy veszedelemben bonyolódott, követet küldte András királyhoz és Béla herczeghez, örökös erejű békét kérvén; azt mondja vala

ugyanis, hogy ha András király bátorságos utat adand neki haza menni, és ha éhség gyötrötte seregének élelemmel gazdálkodandik, soha András királylyal és utódaival nem ellenségeskedik, és az naptól fogva soha meg nem kísérti a magyarok királyát szóval vagy tettel vagy szándékkal bántani; de ha utódai közül valaki Magyarország meghódítására hadat indítana, azt is a mindenható Isten haragja sújtsa és annak örök átka alá legyen vettve.⁶⁰⁸

S leányát Zsófiát is András király fiának Salamonnak adja nőül, kit azelőtt nagy szent esküvel a francia király fiának adott volt, az örökös békekötés nagyobb erőssége kedvéért.⁶⁰⁹

Hogy pedig mind ezt híven megtartandja, vallásos eskütétellel erősíti vala.⁶¹⁰

András király és Béla herceg tehát, inkább békeszeretők mint viszálytámasztók akarván lenni, békét szerének a császárral.⁶¹¹

A császár pedig személyesen esküt téve erősíté, hogy mind azt, amit mondott, híven teljesítendi.⁶¹²

Akkor András király, a magyar királyok szokott bőkezűségét követve, küldé a császárnak ötven nagy vizát, kétezer szalonnát, ezer tömérdek bikát, kenyérből többet, mint amit magokkal vihettek, juhot és ökröt vagy vágó marhát és bort is bőségesen.⁶¹³

S a németek közül sokan is holtra evék és ivák magokat a mértékletlen evésben és ivásban, a többiek pedig, kiket a halál torkából a magyarok irgalma megszabadított, sátraikat, pajzsukat és minden holmijokat elhajigálva oly sebbel lobbal sietének vissza Németországba, hogy még csak hátra sem tekintének.⁶¹⁴

S ezen esetről azt a helyet, ahonnan a németek ily rútul csúfot vallva, vértjeiket elhányva elszaladtak, mai napig Vértes hegyének hívják.⁶¹⁵

51. SALAMON KIRÁLY MEGKORONÁZTATÁSÁRÓL MÉG ATYJA ANDRÁS KIRÁLY ÉLETÉBEN.⁶¹⁶

Miután pedig Henrik császár Magyarországból ily csúfosan haza szaladt, András király követeket küldvén hozzá, kéré tőle, hogy, amint ígérte vala, leányát Zsófiát adja nőül az ő fiához Salamonhoz.⁶¹⁷

S a császár amit esküvel fogadott vala, hűségesen teljesíté.⁶¹⁸

Tehát a Morva folyó mellett a királyi lakodalmat megtartván és a békekötést erősen megerősítvén, a császár és király örvendezve megtérének.⁶¹⁹

András királyt azonban ezután csakhamar megütötte a szél, úgy hogy mind télen mind nyáron zsöllyeszékben hordozzák vala.⁶²⁰

A szentséges István király halála után tizenegy esztendő és négy hónap telt el András király uralkodásának első esztendejéig.⁶²¹

E közben pedig Német vagy igazabban Velencei Péter első és másod ízben uralkodott öt és fél esztendeig, Aba pedig három esztendeig.⁶²²

Minthogy pedig a testi szeretet és a vérségi vonzódás az igazságot el szokta nyomni, az apai szeretet András királyban is legyőzé az igazlelkűséget, és adott szava szentségét megszegvén, mit királyoknak tenni nem kellene, fiát Salamont, még öt

esztendő kis gyermek korában, uralkodásának tizenkettedik évében, mint elgyengült öreg ember, egész Magyarország fölé királylyá keneté és megkoronáztatá.⁶²³

Tetteti vala ugyanis magát, hogy ezt azért teszi, nehogy az országot elveszítse, minthogy a császár, leányát az ő fiának Salamonnak nem adta volna, hacsak meg nem koronáztatja.⁶²⁴

S midőn koronázás közben énekelték: Légy ura a te atyádfiainak; és Béla herczeg tolmács által megértette, hogy a gyermek Salamont az ő urává tették, nagyon megneheztele.⁶²⁵

Mások azt mondják, hogy Béla herczeg és fiai, tudniillik Gyejcsa és László, s az ország minden nagyjai megegyezésével kenetett Salamon királylyá.⁶²⁶

Utóbb a vizáلكodást gerjesztők ingerlésére gyűlölség támada közöttük: mert a sugdosók, amilyenek a mi időnkben különösen kedvességben vannak, azzal hitegeték a királyt, hogy Salamon nem uralkodhatik, ha bátyját, tudniillik Bélát el nem vesztik; másfelől pedig Béla herczeget rábeszéllék, hogy most volna alkalmas ideje az országot megszereznie, mikor Salamon gyermek s apja elgyengült, öreg és beteges.⁶²⁷

Azért is a király és herczeg Várkonyba menének.⁶²⁸

S a király átlátja vala, hogy halála után fia nem uralkodhatik a herczeg akarátja nélkül; tanácsba hívá azért két hívét, kikkel tanácsot tartá, mondván: Meg akarom kísérteni a herczeget s két kérdést tenni neki: a koronát akarja-e vagy a herczegséget.⁶²⁹

S a koronát a király neki bíbor szőnyegre maga elé téteté, s melléje a kardot, mely a herczegséget jeleli: ha a herczeg a herczegséget akarandja jó békességgel bírni, ám bírja, ha pedig a koronát, ti két országnagyom, azonnal keljetek föl, s azon karddal vegyétek fejét Béla herczegnek.⁶³⁰

S azok megigérék, hogy úgy teendenek.⁶³¹

Amint azonban ezt a tanácsot tartották, a kiáltók ispánja Miklós a palota ajtajában állva, kívülről mind ezt hallotta.⁶³²

S midőn a herczeget a királyhoz hívták, s az az ajtóhoz lépett, nagy hirtelen monda a herczegnek a kiáltók ispánja: Ha éltedet szereted, vedd a kardot; s többet nem mondhatta.⁶³³

S amint a herczeg belépett, látá hogy a király előtt fekszik a korona a karddal, és csudálja vala; s mihelyt leült, a király fektéből fölemelkedék, s ágyában ülve monda: Herczeg, én megkoronáztattam fiamat, de nem nagyravágyásból, hanem azon békesség okáért, melyet aminap a császár velem kötött volt.⁶³⁴

Hanem legyen szabad választásod: ha az országot akarod, vedd a koronát, ha a herczegséget, vedd a kardot; egyiket engedd fiamnak; de a korona igazság szerint a tied.⁶³⁵

Azonnal észre vevé magát a herczeg Miklós ispán szavai után, és monda: Legyen a korona fiadé, ki föl van kenve, s add nekem a herczegséget; s rögtön a kard után nyúla.⁶³⁶

A király tehát lábaihoz hajola, mi ritkán történt.⁶³⁷

Mert azt alítja vala, hogy a koronát azon őszinteséggel adta fiának, mint ahogy neki Levente adta volt; pedig a herczeg ezt félelemből cselekedte.⁶³⁸

Végre a rossz emberek bujtotgatásából a király és herczeg meghasonlának.⁶³⁹

S minthogy a herczeg igen előrelátó vala, a király törvéteitől ovakodván, egész háznépestől Lengyelországba ipához vonúla.⁶⁴⁰

Mit András király meghallván, tartva mesterkedéseitől, fiát Salamont ipához a császárhoz küldé. Magyarország sok előkelője követé pedig őt.⁶⁴¹

E közben Béla herczeg mind azt a sérelmet, melyet rajta bátyja András király elkövetett vala, tudtára adá ipának, Lengyelország herczegének, a lengyel herczeg pedig híven és hathatósan segíté.⁶⁴²

Béla herczeg tehát ipa három csapatától segítettve, visszatére Magyarországra.⁶⁴³

András király pedig megtudván, hogy ő haddal jött Magyarországra, a német császártól két vezért, Vilhelmet és Pothot, hozata segítségére.⁶⁴⁴

A cseh herczeget is, ki rokonságban áll vala vele, zsoldjába fogadá, és bizakodik vala zsoldosai sokaságában.⁶⁴⁵

Magyar azonban nem sok vala vele; mert igen sokan fiát Salamont követték volt, s azok közül, kik az országban maradtak, a legtöbbben Béla herczeghez tódúltak vala.⁶⁴⁶

Hírül vivék pedig Béla herczegnek, hogy András királynak nagyon sok a zsoldosa, s elhatározá magában, hogy inkább meghal a harcban, mintsem ütközet nélkül vonúljon félre a király serege elől.⁶⁴⁷

Rendületlenül vezeté oztán előnyomuló seregét András király ellen a Tisza felé.⁶⁴⁸

Vilhelm és Poth német vezérek pedig dühre lobbanva, csapataikkal sietve átkelének a Tiszán, és ütközetre kelve, mindkét részről vitézül harcolának.⁶⁴⁹

De Isten segélyével Béla herczeg nyere győzedelmet, a németek csaknem mind ott veszvén, és vezézereik fogságba jutván.⁶⁵⁰

Azután a magyarok is, kik András király mellett voltak, látván, hogy Béla herczegé lett a győzedelem, András királyt oda hagyva Béla herczeghez fordulának.⁶⁵¹

András király pedig Németország felé futa, de nem menekülhete; mert a mosonyi kapuknál elfogák, és minthogy gondviséletlen tartották, a Bakony erdejében, a maga udvarában, melyet Zircznek hívnak, elhala.⁶⁵²

Eltemeték pedig Szent Ányos monostorában, melyet azon király épített Tihanyban a Balaton mellett.⁶⁵³

De a cseh herczeget is elfogták, és Béla tudta nélkül megvakították.⁶⁵⁴

Vilhelm és Poth vezéreket pedig Béla herczeghez vitték, ki őket szabadon eresztette.⁶⁵⁵

52. BÉLA HERCZEG SZERENCSESEN KIRÁLYLYÁ KORONÁZTATIK.⁶⁵⁶

Béla herczeg tehát, kit Beninnek hívtak, mint győztes diadallal mene Fejérvár városába, s ott a püspökök fölkenvén őt, a királyi koronával szerencsésen megkoronázták.⁶⁵⁷

S az országot békességesen, ellenség háborítása nélkül bírá, és javát keresé nemzetének.⁶⁵⁸

Ügyességének egyéb bizonyosságai között ugyanis igaz értékű pénzt verete a legtisztább ezüsből, és az eladó jószágok árát bizonyos mennyiség szerint tisztességes becsű, igaz mérték szerint megszabá.⁶⁵⁹

Mert nem engedi vala, hogy a kereskedők és pénzváltók átkozott telhetetlen zsarolásukkal fölösleges nyereséget gyűjtsenek az együgyű parasztoktól.⁶⁶⁰

Mert ez az az ok, amely a népeket a legnagyobb szegénység és nyomorúság veszedelmébe szokta dönteni, hanem kiki a szabott ár szerint ad s vesz vala, igazságtalanság és rászedés nélkül.⁶⁶¹

Ő ugyanis minden piacon szombatnapra határozá az adásvevést, és azt parancsolá, hogy byzanti aranyak járjanak birodalma területén.⁶⁶²

Ezüst dénárokat is verete, mint föntebb mondottuk, melyekből negyven tett egy byzanti aranyat, ahonnan maig is negyven darab dénárt egy aranynak mondunk, nem azért, hogy aranyból volnának, hanem hogy azon időben annyi dénár látszik vala egy byzanti arany érőnek.⁶⁶³

S mind addig amíg élt, a pénz egész Magyarországon nem változott.⁶⁶⁴

Sok egyéb örök emlékezetre méltó dolgot is tett.⁶⁶⁵

Mert mind azok nejeit, gyermekeit s minden jószágait, akik Salamon királyt követték vala, bántatlanul és sértetlenül őrizteté, hogy önkényt térjenek vissza hozzá, s jószágaikban békében éljenek; miért is közölök igen sokan híveivé válva visszatérének.⁶⁶⁶

Ezzel is kegyelmesen megkönnyíté a magyarok terhét a tartozó szolgálattételben, hogy elengede nekik a szokott fizetésekből és a régi adókból.⁶⁶⁷

Miért is Magyarország szer fölött meggazdagodva, fejét minden szomszéd tartományok fölé emelé, azokat gazdagságban és dicsőségben fölülmúlván; akkor a szegények meggazdagodnak és a gazdagok dicsőkké lesznek vala.⁶⁶⁸

S a legkegyelmesebb király kiáltókat küldé egész Magyarországba, hogy minden faluból híjanak meg két ékes beszédű öreget a király tanácsába.⁶⁶⁹

Mit meghallván, nem csak azok, akiket hívtak volt, hanem minden parasztok és szolgák Magyarország egész népével együtt a királyhoz Fejérvárra menének.⁶⁷⁰

S a király és a püspökök s valamennyi előkelők a töméntelen sokaság láttára megijedének, nehogy rajok találjanak rohanni, és a városba vonulván, azt őrizék.⁶⁷¹

A nép pedig előljárókat tesz vala magának, kiknek emelvényt készítenek fából, honnan őket láthassák és hallhassák.⁶⁷²

S az előljárók követeket küldének a királyhoz és az előkelőkhöz, kik mondák: Engedd meg nekünk apáink módjára pogányságban élni, a püspököket megkövezni, a presbytereket kihalásítani, a papokat megfojtani, a dézmálókat fölakasztani, az egyházakat lerombolni, a harangokat összetörni.⁶⁷³

Ezt hallván a király, elszomorodék és három napi határidőt kére, hogy határozzon a dologban.⁶⁷⁴

E közben a nép előljárói, magos emelvényen ülve, istentelen verseket hirdetnek vala a hit ellen, az egész nép pedig örvendezve kiáltja vala rá: Úgy legyen, úgy legyen!⁶⁷⁵

Midőn pedig harmad nap a feleletet várták, a király parancsára fegyveres katonák rohanának rájuk, s némelyeket közölök levagdalanak, előljáróikat a magasból

lehányván összetörék, a többieket pedig megkötözve, keményen megkorbácsolák, s így öldökölve, korbácsolva, megkötözve nagy bajjal lecsendesíték a katonák a lázadást.⁶⁷⁶

Magyarország azután, hogy Szent István király a Krisztus hitére térítette, kétszer tért a pogányságra; először Endre király, másodszer Béla király idejében, amint most megírtuk.⁶⁷⁷

A legkegyesebb Béla király pedig uralkodásának harmadik évét betöltvén, Demesen, a királyi jószágban, összeomló trónja által testében megtöretve, gyógyíthatatlanul kezdte betegeskedni, kit is az ország némi múlhatlan dolgai miatt félholtan vivének a Kinizsva patakához, s ott múlték ki e világból.⁶⁷⁸

Eltemeték pedig Szent Salvator monostorában azon helyen, melyet Szögszárdnak hívnak.⁶⁷⁹

Mert ez a Béla szár és szög színű vala, s azért nevezte monostorát, a maga mivoltához képest, Szögszárdnak.⁶⁸⁰

53. A CSÁSZÁR MEGÉRKEZÉSÉRŐL VEJÉVEL SALAMON KIRÁLYLYAL EGYÜTT.⁶⁸¹

Salamon király pedig meghallván Béla király halálát, ipához a német császárhoz mene, és kéré, hogy állítsa vissza Magyarországba.⁶⁸²

Kinek könyörgésére a császár örömet hajlék, és azzal a római birodalom nemes seregével és a császári dicsőség tündöklő kíséretével visszahozá Salamont Magyarországba.⁶⁸³

E közben Gyejcsa, Béla király fia, minthogy előrelátó és körültekintő vala, két fiatal öccsével félre vonúla Lengyelországba; mert nem bírta akkor Salamon és a németek rohanását föltartani.⁶⁸⁴

Salamon király tehát a császárral akadály nélkül lépe a királyától elesett Magyarországba, és bátorságosan vonúla Fejérvár városába, s ott az egész Magyarország összes papságától és népétől a legtisztességesebben fogadtaték.⁶⁸⁵

S a császár beszédet tartá az egész Magyarország gyűléséhez veje Salamon király mellett ; és a köztök helyre állított békét szent eskütellettel erősíté meg, a dicsőségesen megkoronázott Salamon királyt pedig az egész Magyarország megegyezésével és helyeslésével atyja királyi székébe ülteté.⁶⁸⁶

Maga pedig a császár, Salamon király által Magyarország gazdag kincseivel nagyon bőkezűen megajándékozotva, szerencsésen visszatére haza.⁶⁸⁷

S amint a császár eltávozott, Gyejcsa onnan, ahova óvakodva vonúlt volt, azonnal Magyarországba jöve.⁶⁸⁸

Salamon király pedig, mint új ember, ki még nem erősödött meg az uralkodásban, attól tartván hogy Gyejcsa a lengyel sereggel rá talál rontani, övéivel kissé visszavonúla, és az igen erős Mosón várában üle biztos állomáson.⁶⁸⁹

S azután a püspökök és más egyházi férfiak szorgalmasan törekednek vala köztök békét szerezni; különösen Dezsér püspök csilapító intéseivel és édes beszédeivel csendesíté Gyejcsa herczeg lelkét, hogy Salamonnak, bár ifjabb is, adja vissza békével az országot, s maga tartsa meg békességesen a herczegséget, melyet atyja bír vala.⁶⁹⁰

Kinek üdvös rábeszéléseire Gyejcsa boszszújával fölhogya engede.⁶⁹¹

S szent Fábján és Sebestyén vértanúk ünnepén Salamon király és Gyejcsa herceg Magyarország színe előtt Győrött békét kötének; azután Urunk feltámadásának ünnepét mind ketten együtt üllék Pécssett az egész udvarral, hol Salamon királyt, épen húsvét napján, Gyejcsa herceg az ország nagyjainak jelenlétében saját kezével tisztességesen megkoronázta, és misét hallgatni az apostolok fejedelme Szent Péter királyi egyházába dicsőségesen bevezette.⁶⁹²

A magyarok egész gyülekezete tehát, a király és herceg között lévő békességet és kölcsönös szeretetet látván, dicséré az Istent, a békesség kedvelőjét, és lón nagy öröm a nép között.⁶⁹³

Következő éjjel azonban a bekövetkezendő visszalkodás és zavargás csudajele történt.⁶⁹⁴

Mert az az egész egyház s a hozzá ragasztott valamennyi paloták és egyéb épületek egyszerre lángba borúltak, és a tűz elharapózván, összedőlének.⁶⁹⁵

S mindenkit ijedtség fogott el a rohogó lángok iszonyú csapkodása és a tornyokból lezuhanó harangok rettentő robogása miatt, és senki sem tudja vala, hova forduljon.⁶⁹⁶

A király és herceg szörnyű ámúlatukban megdöbbenve, és gonosz csel gyanújára megrémülve, minél hamarabb külön vonulának egymástól.⁶⁹⁷

Reggelre kelve azonban hű híradóktól a dolog valósága szerint megtudák, hogy veszedelmes csalárdsággal egyik fél sem koholt volt semmi rosszat, hanem hogy véletlen történetből támadt volt a tűz; s a király és herceg szép békével ismét összejövének.⁶⁹⁸

S Zolomér dalmátiai király, ki Gyejcsának sógora vala, követeket küldé Salamon királyhoz és Gyejcsa herceghez, és kéré őket, hogy személyesen jöjenek segítségére ellenségei, tudniillik a karantánok ellen, akik Dalmátia határszélét akkor elfoglalták volt.⁶⁹⁹

A király és herceg tehát sereget gyűjtván, Dalmátiába menének, s elvett országát neki egészen visszaadák; ki is a királynak és hercegnek királyi ajándékokat: drága palástokat és sok aranyat s ezüstöt ajándékoza.⁷⁰⁰

S amint visszatértek, Acsa nádor megkéré a királyt és herceget, hogy monostorának felszentelésénél, melyet szent Jakab tiszteletére építtetett vala Zelizen, legyenek jelen, mi úgy is történt.⁷⁰¹

54. HOGY SALAMON KIRÁLYNAK ÉS DÁVIDNAK GYERMEKEI NEM VOLTAK.⁷⁰²

Salamon királynak és öcscsének Dávidnak pedig soha sem voltak gyermekei, s bennök András királynak magva szakadt.⁷⁰³

Mit Isten ítéletéből azért hiszünk történtnek, mivel András, midőn öcscsével Leventével elsőben visszatért volt Magyarországra, azért hogy a királyságot elnyerhesse, megengedte Vathának és más gonoszoknak, hogy szent Gellértet és sok keresztyént leöljenek.⁷⁰⁴

Gyejcsa hercegnek pedig valának fiai, Kálmán és Álmos, és valának leányai.⁷⁰⁵

Tarta pedig a csendes békesség a király és herceg közt körülbelül tizenhárom esztendeig.⁷⁰⁶

E közben a kevélységökben fölfuvalkodott csehek berontanak Trencsén városa felé, és sok embert s egyéb állatot rabolva elhurczolának.⁷⁰⁷

A király és herczeg pedig ezt nagy sérelemnek tartva, seregeikkel berontanak Csehországba, és minthogy a csehek ütközetre nem mertek kiállani, a magyarok csaknem az egész Csehországot tűzzel vassal pusztíták.⁷⁰⁸

Bátor Apos, Márton fia, ekkor terített le emberül párbajban egy óriásféle nagy testű csehet; mely emlékezetes tettéért oztán mindig dicsőségben tündöklött a király és Magyarország minden nagyjai előtt.⁷⁰⁹

A király és herczeg tehát népök sérelméért a cseheken súlyos bosszút állván, a fogoly csehek nagy zsákmányával örvendezve térének meg Magyarországra.⁷¹⁰

55. A KÚNOK PUSZTÍTJÁK MAGYARORSZÁGOT.⁷¹¹

Ezután a pogány kúnok a Meszes kapuja felső része felől áttörvén a palánkokon, berontanak Magyarországra, és az egész Nyír tartományát Bihar városáig kegyetlenül kirabolván, s véghetetlen sok férfit, nőt és egyéb állatot hurczolván magokkal, a Lápos és Szamos folyókon hirtelen átkelve visszahúzódnak vala.⁷¹²

Salamon király és Gyejcsa herczeg tehát öcscsével Lászlóval sereget gyűjtván, a Meszes kapun átvonulva, nagy hamarsággal Doboka városába sietének, mielőtt a kúnok a hegyeken átkelhettek, s csaknem egy egész hétig ott várakozának a pogányok jövetelére.⁷¹³

Egy Fancsika nevezetű kém azonban, ki Újvárból való vala, csütörtökön tudósította a királyt és a hercegeket, hogy a kúnok serege közelget.⁷¹⁴

S a király és a herczeg a sereggel sietve oda lovagolának, s azon éjjel a kúnokhoz közel szállának meg.⁷¹⁵

S hajnal hasadtakor fölkelvén, pénteken, mindnyájan az Úr vacsorájának vételével erősítették magokat, s hadi rendben vonulának a pogányok ellen harczolni.⁷¹⁶

Mit midőn a pogány had Ozul nevű vezére meglátott, ki a kúnok fejedelme Gyula szolgája vala, minthogy kevélységében nagyon fölfuvalkodott és magára igen sokat tartó vala, így szóla embereihez: Menjenek az ifjak a gyenge magyarokra s mintegy játék gyanánt vívjanak meg velök.⁷¹⁷

Mert azt hiszi vala, hogy senki sincs, ki velök meg merne ütközni.⁷¹⁸

S a pogányok a magyarok ellen vonulván, meglátták rettentő hadaikat, és rögtön jelentést tőnek vezéröknek Ozulnak.⁷¹⁹

Ki a kúnok seregét egybegyűjtván, sietséggel egy igen magos hegy tetejére voná magát, azt gondolván, hogy ez neki nagy oltalmára lesz; mert igen nehéz azon hegyre fölmenni, melyet a lakosok Kerlésnek hívnak.⁷²⁰

A magyarok egész hadserege pedig azon hegy tövében gyülekezék össze.⁷²¹

Mert Salamon király katonái mind egyaránt patyolatzászlót hordnak vala.⁷²²

A pogányok pedig már a hegy tetején voltak fölállítva, kik közül az erősebb és bátrabb íjászok a meredek hegy közepéig alá szállának, hogy a magyarokat a hegy megmászásától visszariaszák.⁷²³

Azért is sűrűn omló nyilak sebes záporával kezdenek a király és hercegek hadainak csapatai ellen dühöngeni.⁷²⁴

Azonban némely derék magyar vitézek rájuk rohanának ezekre az íjászokra, és közölők minél többet leölelének azon hegy oldalában, s igen kevesen mászhatnak föl nagy bajjal társaikhoz, lovaikat kéziakkal verve kényszergetvén.⁷²⁵

Salamon király pedig, elszánt lelkesedésének vakmerőségétől elragadtatva, a legnehezebb hágón csaknem mászva nyomúla föl csapatával a pogányokhoz, kik rá sűrű nyílzáport ontnak vala.⁷²⁶

Gyejcsa herceg pedig, minthogy mindig óvatos vala, a menedékesebb hágón nyomúlva föl, nyilazva rohana a kúnokra; kinek testvére László a legerősebb pogányok közül négyet öle meg a legelső rohamban, s az ötödiktől nyíllal nehéz sebet kapa.⁷²⁷

Ugyanezt azután azon helyt megölelé, s később Isten irgalmából azon sebből hamar meggyógyúla.⁷²⁸

A pogányok tehát a magyarok által a legkegyetlenebb öldökléssel szorongattatva, nyomorútan futnak vala, s a magyarok minél sebesebben űzvén őket, éles és szomjas kardjaikat a kúnok vérével itaták.⁷²⁹

A kúnok újdön beretvált fejeiket ugyanis kardjaikkal mint a nyers tököt úgy apríták.⁷³⁰

Láta oztán Szent László herceg egy pogányt, ki lóháton visz vala egy szép magyar leányt.⁷³¹

Szent László herceg tehát azt alítja vala, hogy a váradi püspök leánya, s jóllehet súlyosan meg vala sebesülve, még is sebes nyargalvást űzé lovával, melyet Szögnek hí vala.⁷³²

S midőn sehogy annyira be nem érhetette, hogy leszúrhasssa, minthogy sem az ő lova sebesebben nem fut, sem amazé kissé el nem marad vala, hanem mintegy könyöknyi távolság vala a lánca hegye és a kún háta közt, Szent László herceg oztán kiálta a leánynak és monda: Szép húgom! fogd övén a kúnt, s vesd magad a földre; mit az meg is tón.⁷³³

S amint Szent László herceg távolról a földön heverőre szegezte láncaját s meg akarta ölni, a leány igen kéré, hogy ne ölje meg. Miért is ebből látható, hogy nincs hűség az asszonyokban; mivel aligha nem buja szerelemből akarta azt megszabadítani.⁷³⁴

A szent herceg azonban sokáig küzdvén vele, s inát elmetszvén, megölelé.⁷³⁵

De ez a leány nem a püspök leánya volt.⁷³⁶

A király tehát és a dicsőséges hercegek, miután a pogányokat csaknem mind leölték s a keresztyéneket a fogságból mind megszabadították, egész Magyarország szerencsés hadseregével együtt győzedelmes diadallal örvendezve megtérének.⁷³⁷

És lón nagy öröm egész Magyarországon, és énekekben és imákban áldják vala az Urat, ki nekik győzedelmet adott.⁷³⁸

56. A BESENYŐK BEJÖVETELÉRŐL MAGYARORSZÁGBA.⁷³⁹

Történt pedig a kúnok bejövetele után harmad esztendőre, hogy a besenyők Bolgár-

Fejérváron átjőve átúsztatának a Száva folyón Baziás mezejére, és nem csekély számú foglyokat és zsákmányt rablánek és vivének el országukba.⁷⁴⁰

A király és herczeg pedig árulás bűnével vádolák Bolgár-Fejérvárt, minthogy a békét megszegve önkényt megengedte a besenyő rablóknak Magyarországot rabolni.⁷⁴¹

Összeszedvén tehát seregeiket, összejövének Szalánkeménben, hol tanácsot tartván elhatározzák, hogy az áruló Fejérvárt meg kell szállani és vívni.⁷⁴²

Onnan táborukat megindítván a Száva folyó mellé szállának Nandor-Fejérvárral átellenben.⁷⁴³

S parancs mene a királytól és herczegtől, hogy az egész magyar sereg minél hamarabb keljen át a Száván Bolgárországba.⁷⁴⁴

A görögök és bolgárok pedig ladikokba ülve, gépekkel fújják vala a kénköves tüzet a magyarok hajóira s azokat magában a vízben meggyújtják vala.⁷⁴⁵

De legyőzék a magyarok a tűzokádó görögöket hajóik sokaságával, melyekkel a folyót szinte egészen ellepik vala.⁷⁴⁶

S amint a görögök és bolgárok megszaladtak, a magyarok átkelének és a bolgár határszéleket elfoglalák.⁷⁴⁷

S a király és herczeg hétfőn átkelének a Száván, és reggel seregeiket rendbe szedvén, és tömött csapataikat mindenütt lovasaik közé iktatva, hegyes pajzsokkal szállák meg a várost.⁷⁴⁸

A görögök és bolgárok tehát félvén, hogy a megszállásból veszély hárul rájok, titkon követek által kérék a besenyőket, hogy félelem nélkül jöjjenek segítségükre, minthogy sem a király, sem a herczeg nem szállotta meg városukat, hanem csak Vid ispán ütött rájok a bácsi vitézekkel.⁷⁴⁹

A besenyők azért csalárd szavaik által elámítva sietve segélyükre jövének, és a zsákmányra áhítózva, melyre a legyőzött Vidtől reménylenek vala szert tenni, hanyatt-homlok a soproniak csapataira rohanának, kiknek vezérök Ján nevezetű ispán vala.⁷⁵⁰

Ez azonban a soproniakkal a besenyők támadásait emberül és vitézül leküzdé, legnagyobb részüket azon helyt kard élére hányván, a többieket pedig fogságba vetvén.⁷⁵¹

A besenyők Kazar nevű fejedelme igen kevesed magával futva alig menekülhete a magyarok kezei közül.⁷⁵²

A király és herczeg azon Ján vitéznek illő köszönetök mellett nagy bővön adának királyi ajándékokat, azért hogy a sok ezer besenyőt úgy összetörte, mint a kicsiszolt kő a cserép edényt, mielőtt a király és herczeg seregeikkel a reggeli mellől fölkeltek volna.⁷⁵³

S a magyarok a királynak és a herczegeknek, Gyejcsának és Lászlónak, kik a város közelében eső sziklán ülnek vala, eléjük kezdék hordani a fogoly besenyőket és a megölettek fejeit, a lovakat és takarókat, minek csütörtökön reggeltől déleltig végére nem mehetének.⁷⁵⁴

Ezt pedig azért tették, hogy a görögök és bolgárok, kiket ostromolnak vala, látván hogy a besenyőket, kikben bizakodnak vala, a magyarok ily kegyetlenül levagdalták, ijedjenek meg, és adják föl magokat a várossal együtt a királynak és a herczegeknek.⁷⁵⁵

Azután a király és a herczegek a város vivására alkalmasabb helyeket nézvén ki,

megparancsolák az ácsoknak, hogy ott a falaknál kétszerte magasabb nyolcz fa tornyot építsenek, melyekből a katonák a város közepébe köveket és nyilakat szórhassanak az emberekre.⁷⁵⁶

A tornyok között pedig ugyanannyi faltörőt állítanak föl a falak lerombolására, s a tornyok ajtainak védelmére hosszú sövényellenzőket s egyéb hadi szerszámokat is készítenek.⁷⁵⁷

A falakat e szerint néhány helyen földig rombolák, de a várost be nem veheték, minthogy azt bent a legvitézebb bajnokok védelmezik vala.⁷⁵⁸

Így vívák a várost két hónapig, mialatt gyakran összeütköztek a városból kijövő szerezcsenyekkel, s közölök némelyeket megöltek, másokat megszalasztottak.⁷⁵⁹

Ez után három nagy vitéz vakmerő szerezcseny rohana ki a városból, dárdákkal, láncsákkal és nyilakkal kemény csapásokat osztogatva a magyaroknak.⁷⁶⁰

Azonban Salamon királyi pattantyúsa egyet közölök pattantyúja hajintásával agyon sújtott, kinek holttestét a magyarok elragadni törekednek vala, de említett bajtársai keményen harczolva védelmezik.⁷⁶¹

S a király és herczeg viadaljokat látva, így szólának a köröttök álló vitézeknek: Vajha a makhabeusok vére forna föl a vitézek szívében, hogy megszabadítanak a magyarokat ezen szerezcsenyektől, kik a város védelméért vakmerően harczolnak, hogy a magyarok a szerezcseny holttestét elragadhassák.⁷⁶²

Ezt hallván Apos, György és Bors hős vitézek, sebes rohammal villám gyanánt rajtok ütének.⁷⁶³

Kiket is Apos fölötte vakmerően üzve a város kapujáig kergete; a katonák ugyan kövekkel és nyilakkal lövöldöznek vala a város bástyáiról, Apos mindazonáltal sértetlenül tére vissza.⁷⁶⁴

E közben György és Bors buzdították a magyarokat, kik a szerezcseny testét elragadák és a szemétre veték.⁷⁶⁵

Az ostrom harmadik havában pedig csütörtökön egy magyar leány, kit rég vittek volt oda fogságba, a várost fölgyújtotta.⁷⁶⁶

Igen erős keleti szél fú vala s minden épület lángba borúlt.⁷⁶⁷

A magyar sereg tehát beronta a városba azon részen, ahol a falak a faltörők által már le voltak rombolva, s a görögöket, szerezcsenyeket és bolgárokat kegyetlenül öldöklé.⁷⁶⁸

Akik életben maradtak, vezérökkel Nikétászszal a várba menekülének.⁷⁶⁹

A magyarok tehát a város megvétele után másnap, miután a tűz lecsendesedett, a görögök pinzéit fölkatatva onnan sok aranyat és ezüstöt, drágaköveket, tündöklő gyöngyöket, és csaknem megbecsülhetetlen kincset szedének, melynek megosztásában viszálykodás támadt a király és a herczegek közt ; s nem volt egy magyar sem, aki ott meg nem gazdagodott volna.⁷⁷⁰

Azután a várba zárkóztak kérék a királyt és a herczegeket, hogy életöket és szabadságokat hagyják meg, s a várat és mindenöket vegyék el magoknak.⁷⁷¹

S miután a királynak és herczegeknek kezet adtak, hogy őket többé meg nem sértik, akik a várban voltak mind kivonulának.⁷⁷²

S Nikétász vezér a szentséges istenanya az örök szűz Mária ezüst képét tartva kezé-

ben, s nagy sokasággal jővén, Gyejcsa herczegnek adá meg magát; mert tudja vala, hogy Gyejcsa herczeg istenfélő és a foglyok és nyomorútlak iránt szivében irgalmassággal viseltetik.⁷⁷³

Salamon király kezébe pedig igen kevesen jővének, minthogy tudták, hogy kemény szívű és mindenben a gonosz Vid ispán tanácsára hallgat, ki Isten és ember előtt gyűlöletes vala.⁷⁷⁴

S midőn a király látta, hogy közölök a nagyobb rész a herczeghez, s hozzá kevesen folyamodtak, fölötte zokon vevé.⁷⁷⁵

S midőn a megbecsülhetetlen kincscsel visszatértek, amint Baziás helységbe, Vid jószágába érkeztek, meg akar vala osztolni a kincseken és foglyokon, még azokon is, akik azok hitére jöttek volt ki a várból; a herczeg azonban ebben a királynak ellene mondván, nem tudának megosztolni.⁷⁷⁶

Ez lőn tehát a bajok oka s a viszátkodás magva közöttök.⁷⁷⁷

Tudniillik, amint a kincsen osztottak, a király, Vid és Frank püspök, s Radván Bogát fia, és Vid veje Iliá tanácsára azt négy részre osztá, s a negyed részt adá a herczegnek, hogy a más három részből egy legyen az övé mint egyé a vitézek közül, a második rész legyen Vidé, a harmadik rész Iliáé, miért a herczeg nagyon megneheztele.⁷⁷⁸

57. A KIRÁLY S A HERCZEGEK MEGHASONLÁSA.⁷⁷⁹

E közben a görög császár meghallván Gyejcsa herczeg emberségét, követeket küldé hozzá békességet és barátságot kötni.⁷⁸⁰

S a herczeg visszaküldé neki minden foglyát, s mind azokat, akik a várból kivonultak volt.⁷⁸¹

Salamon királyhoz pedig a görög császár nem is küldött senkit; miért Salamon királyban az irígység lángja mind inkább s inkább kigyúladt Gyejcsa herczeg ellen.⁷⁸²

Vid ispán is megátalkodottan ösztönzi vala a királyt, hogy Gyejcsa herczeget űzze ki, s a herczegséget könnyedén magának foglalhassa.⁷⁸³

És ezt könnyen megtörténhetőnek mondja vala, minthogy a királynak sokkal több katonája van mint a herczegnek, s azt suttogja vala, hogy ezt nem kell halogatni, hanem inkább siettetni, és a királyt ezzel a példabeszéddel csábítja vala, hogy: valamint két éles kard nem fér egy hüvelybe, úgy ti sem uralkodhattok együtt egy országban.⁷⁸⁴

A király tehát Vid ispán mérges szavain fölindúlva, gyűlöletre és bosszúra, gerjede.⁷⁸⁵

S ettől fogva oztán keresi vala az alkalmat, hogy Gyejcsa herczeget vagy törbe ejtse, vagy haddal legyőzze.⁷⁸⁶

Azonban tetteti vala magát a király, és színlett barátsággal bocsátá el a herczeget herczegségébe.⁷⁸⁷

58. AZ Ő KIBÉKÜLÉSÖK.⁷⁸⁸

Ezután tehát izene a király mind a két herczegnek, hogy mind ketten együtt jöjjenek

hozzá, hogy Nissza görög vár ellen haddal induljanak.⁷⁸⁹

Mert csellel szándékozik vala őket a király elveszteni, hogy ha mind kettejüket véletlen elfoghatná, azután bátorságban lehetne.⁷⁹⁰

A hercegek azonban a király törvetését sejtven, óvatosan gondoskodának magokról; László fele sereggel a Nyírségen maradt, Gyejcsa pedig a királylyal megindúla; nem is merészelték semmi bántalommal illetni, minthogy nem kételkednek vala, hogy bátyjáért László erős kézzel bosszút fogna állani.⁷⁹¹

E közben a nisszaiak aranyban és ezüstben s drága palástokban nagy sok ajándékkal járultak a király és herczeg elé.⁷⁹²

S aztán a király és herczeg Keve városa alól megtérven, elválának egymástól.⁷⁹³

László pedig bátyja tanácsára Bihar városából Oroszországba mene, segítséget keresni barátjaitól, hogy a király incselkedései ellen magokat oltalmazzák.⁷⁹⁴

Mert már mindenki tudta vala sérelmüket s a király és a hercegek viszátkodását.⁷⁹⁵

Ezután seregeket gyűjtven, gyakori követküldözés után, végre a király és herczeg Esztergomba jövének, s ott mind ketten, kíséretökből csak nyolcz-nyolcz emberrel a püspökök és országnagyok közül, egy, a városhoz közel eső szigetbe hajózanak, hogy értekezzenek; hol egymást sokáig vádolván és mentegetőzven, végre a békeszerződés megerősítése után Gyejcsa visszatére herczegségébe, a király pedig Fejérvárra mene.⁷⁹⁶

Ezután a király Gyejcsa herczeghez küldé az istentől elátkozott Videt és a jámbor Erneit, kiket Gyejcsa gondosan őriztete, tartván Vid árulásától.⁷⁹⁷

A herczeg is elküldé a királyhoz a váradi püspököt, és a gonosz Vathát, kiket a király is hasonlóan őriztete.⁷⁹⁸

S a király Megyer faluból a Rábcza folyó felé mene a három német vezér elébe, kiket Gyejcsa vezér ellen segítségére vár vala.⁷⁹⁹

S minthogy a herczeg mellett sem öcscse, sem barátjai segítsége nem vala jelen, Videt és Erneit a királyhoz küldé fegyverszünetet ajánlván Szent Márton napjától Szent György napjáig.⁸⁰⁰

Mit hallván a király, visszaküldé Vathát és a váradi püspököt.⁸⁰¹

Továbbá a király ez idén a karácsonyt azon helyt ünnepelte, melyet Ikervárnak hívnak.⁸⁰²

S azután Zalába mene, hol Markhart német vezér és Vid ösztökélik vala a királyt, hogy támadjon haddal a herczegre.⁸⁰³

Mert ezt s effélét sugdos vala Vid a királynak: íme most könnyen s bizonyosan legyőzheted a herczeget, minthogy nincs semmi segítsége, de ha elhalasztandod a fegyverszünet leteltéig megtámadni, reménye lehet, hogy megmenekül.⁸⁰⁴

S midőn Salamon király Szögszárdra ért, és táborba szállott Kesztelcz helység fölött, vecsernyét hallgatni elmene a Szent Szalvátor monostorába.⁸⁰⁵

Vecsernye után pedig a monostorban Vid és mások tanácsot adának a királynak, mondván: Uram tudd meg, hogy László Oroszországba s Lámpért Lengyelországba mentek sereget szedni testvéröknek Gyejcsa herczegnek; gyakran adtunk neked tanácsot; nosza menjünk most a herczegre, ki az Igfan erdőben vadászik, csendes

éjtszaka rohanjunk rá, fogjuk el s vájjuk ki szemeit, hogy midőn László és Lämpért megjövendnek, vagy sereget hozandnak magokkal, ellenünk ne állhassanak.⁸⁰⁶

S midőn ezt meghallandják, az országba sem mernek lépni; ezt pedig megteheded, minthogy minden tanácsosai hívek hozzád; a herczegséget oztán nekem adod s így erősited meg koronádat.⁸⁰⁷

S a király ezt hallván megigéré, hogy gondolkozik reggelig, s tetszett nekie a tanács.⁸⁰⁸

Az odavaló apát azonban, egy Vilhelm nevű olasz, ki egy rejtek helyen el vala zárkózva, mintegy Istennek imádkozva a monostorban, hallotta a tanácskozást, hogy s mint történt.⁸⁰⁹

Ki is azonnal követet és levelet küldte a herczeghez, hogy őrizkedjék a királytól.⁸¹⁰

S midőn a követ a herczeghez érkezett, ott gonosz tanácsosok és a herczeg árulói valának jelen, Petrud tudniillik, Szónok és Bikás, kik mondák: Uram herczeg, ne félj; hiszen az apát részeges, részegségében küldötte hozzád a követet, s nem tudja mit beszél.⁸¹¹

Ezt pedig azért mondják vala, mert a herczeget Salamon kezébe akarják vala adni.⁸¹²

S a herczeg bízva bennök ott, vadászgat vala az Iqfan erdőben, de öcscsét Lászlót Csehországba küldé (minthogy már akkor visszatért volt Oroszországból segítség nélkül) hogy kérje meg Ottót a csehek fejedelmét, hogy szorultságukban segítsen rajtok.⁸¹³

Azon reggel, mikor a király gondolkozni szándékozott vala, amint a király a reggeli imára ment, azon apát elrejtetett a monostorban, hogy a tanácskozást hallja; minthogy a herczeg híve vala, mert a herczeg, egyháza alapítójának fia volt.⁸¹⁴

Amint tehát a reggeli éneklés után mind kimentek, a király és Vid ott marada, és abban állapodának meg, amit Vid ajánlott volt a királynak hogy cselekedjék.⁸¹⁵

S ezt az említett apát mind hallotta, s azonnal levetvén a barát ruhát s világi öltözetet öltvén és kardot kötvén, lóra üle, és a herczeghez nyargala, kit reggel alva találta és fölkölte mondván: Fuss herczeg, mert ha nem futsz, mindjárt itt lesznek Salamon vitézei, hogy elfogjanak.⁸¹⁶

S a herczeg seregét összeszedvén, minél hamarabb Csehországba igyekezék jutni öcscséért Lászlóért; de a király útját állja vala.⁸¹⁷

Úgy kormányozza vala pedig Vid a királyt mint a mester a tanítványt, s valósággal az igazság ellenére, a király az ő alattvalója vala; mitől óvakodni kell minden embernek, de legkivált a királyoknak.⁸¹⁸

És a hitetlen Vid gonosz tanácsával táplálkozván, hadat indíta a herczeg ellen.⁸¹⁹

A herczeg pedig seregével Kemejnél vonúla a király elébe.⁸²⁰

S a herczeg hadnagyai, vagy is inkább árulói alattomban követeket küldenek a királyhoz, mondván, hogy ha a király őket méltóságaikban megtartja és kegyelmébe fogadja, ők az ütközetben a herczeget oda hagyva mind a királyhoz állanak.⁸²¹

S a király eskütétellel biztosítá őket erről, s akkor bízvást átkele a befagyott Tiszán a herczeg ellen.⁸²²

S midőn ütközetre közelgettek, a király a Nagy fia egyháza mellett fegyverkezék s gyűjté össze csapatait a harcra, és támadást intéze a herczeg ellen, s a herczeget, kit

övői ravaszúl cserben hagytak, legyőzé.⁸²³

Gyejcsa vezérei, Petrud és Bikás, három csapat várjobbágygyal épen az ütközet alatt Salamonhoz pártolának, amint ígérték vala.⁸²⁴

Gyejcsa herczeg pedig, jóllehet serege nagyobb része oda hagyta, még sem rettege csak egy csapattal a legdühösebb harczot vívni Salamon harmincz csapatja ellen.⁸²⁵

Az árulók pedig amint futottak, miként az áruló Júdás jelt adott volt, jel gyanánt, melyet a királynak adtak, fölemelik vala pajzsait, hogy a király vitézei őket ne üldözzék.⁸²⁶

A király serege azonban nem tudván, hogy ez az árulás jele, s látván, hogy a herczeg csapatai futnak, űzőbe vevé őket mind halálig, úgy hogy azokból az árulókból alig menekülhettek igen kevesen a halál elől, s bárcsak egy se menekült volna közülök, kik jóltévő urokat a leggonoszabbul elárútták.⁸²⁷

S amint vitézei mind elvesztek, fölhogya a herczeg a harczczal, és átkele a Tiszán Tokajnál, s káplánját Fekete Györgyöt öcscséhez Lászlóhoz küldé, hogy minél hamarabb jőjön hozzá, papját pedig Ivánka deákot Lámperthez küldé.⁸²⁸

S amint Gyejcsa Váczig lovagolt, találkozik öcscsével Lászlóval és sógorukkal Ottó herczeggel, kik erős segítséggel jöttek.⁸²⁹

S amint Gyejcsa öcscsét Lászlót meglátta, a nagy fájdalom miá sírva fakad vala, minthogy jámbor híveit elvesztette, és árulóira panaszkodik vala; az erős lelkű László pedig bátyját bátorítja vala hogy ne sírjon, sőt inkább a mindenható Isten kegyelméért könyörögjön, hogy a győztest a legyőzöttek alá vesse, amint a háborúban szokott történni.⁸³⁰

A király és herczeg pedig bőjt előtt harczoltak volt Kemejnél azon vasárnap után való szerdán, melyen ezt éneklik: Exsurge.⁸³¹

Ebben az ütközetben a dicső vitéz Apos, Márton fia, a Vecellin nemzetségéből, a herczeg Péter nevezetű vakmerő vitézét, ki sárga lován a többiek előtt járt, és csillogó vértjével s aranyos sisakjával föltűnt, s a vitézeket viadalra hívja vala, párbajban legyőzte.⁸³²

Apos ugyanis az említett vitéz ellen Salamon dandárából, fakó lován, bozontos bőr vértjében egy maga kiugratván, mennykő módra sújtott láncsájával Péter vértjét áttörvén, őt szíven szúrta át.⁸³³

S azon ütközetben Apos sűrű kardcsapásaival olyan öldöklést követett el, hogy a sok vagdalkozásban jobbjá megdermedt és keze a kard markolatára tapadt vala.⁸³⁴

Salamon király pedig, és különösen a németek, bámulják vala Apos erejét és bátorságát.⁸³⁵

A király az ütközetben diadalt nyervén átkele a befagyott Tiszán Tokajnál, és Péter fia udvarában szálla meg, s ott hallá meg, hogy Gyejcsa találkozott László és Ottó herczegekkel, s a hozzá jövő harczosok nagy sokaságával.⁸³⁶

S az átkozott Vid ezen szavakkal sürgeti vala a királyt: Aminap seregét összetörtük, az előkelőket leöltük, magát rémülésbe ejtettük, s most a szolgálakat hívta s az aratókat szedte össze, s azok csapatával vette magát körül.⁸³⁷

Azért semmit sem kell kételkednünk, hogy egy pillanat alatt fölfaljuk őket.⁸³⁸

A cseh csapatot pedig, míg minden bajtársaim pihennek, én a bácsiakkal rögtön

halálos veszedelembe döntöm.⁸³⁹

S amint ezt hallotta Ernei, ki mindig a békét óhajtotta, sír vala; s midőn Salamon sírni látta, monda: Ernei ispán, úgy tetszik hogy te a herczeg híve vagy, s csak tetetésből maradsz mellettem.⁸⁴⁰

Kinek Ernei válaszolá: Nem úgy Uram, hanem nem akarnám, hogy atyádfiaival harczolj, s a vitézek egymást öldököljék, a fiú apját, vagy az apa fiát.⁸⁴¹

S oztán Vid ispánnak monda Ernei: Te biztatod az urat hogy harczoljon atyjafiaival, s azt mondod, hogy kaszásokat és villásokat szedett össze.⁸⁴²

Meglásd, hogy amit ezer kaszás vág, tízezer villás föl nem tudja majd gyűjteni, és az Istenen kívül senki meg nem tudja számítani.⁸⁴³

Nekünk illő meghalnunk a királyért, de jobb volna helyesebb tanácsot követnünk.⁸⁴⁴

A király tehát Vid szavaiba bízva, seregével sietve előnyomúla, és szerdán a Rákoson megszálla.⁸⁴⁵

De Gyejcsa, László és Ottó herczegek, s a magyarok egész serege is, kik velők valának, megszállának Vác körül.⁸⁴⁶

Ott akkor nagy erdő volt, s abban senki sem lakott egy Vác nevezetű szent életű remetén kívül, kinek nevéről nevezte el Gyejcsa herczeg azt a várost, melyet később ott épített.⁸⁴⁷

Amint tehát az említett sereg Salamon királyt maga ellen várta, a herczegek egy reggel tanakodni akarva lóháton ott állnak vala, ahol most Szent Péter apostol kő kápolnája áll, arról értekezve, hogyan ütközzenek meg.⁸⁴⁸

S amint ott állottak, Szent László fényes nappal jelenést láta az égből, és monda bátyjának Gyejcsa herczegnek: Láttál-e valamit?⁸⁴⁹

S az válaszolá : Semmit.⁸⁵⁰

Akkor Szent László folytatá: Amint tanakodva állottunk, az Úr angyala, koronát tartva kezében, leszállt az égből s azt a te fejedbe nyomta; ahonnan bizonyos vagyok, hogy nekünk adatik a győzelem, és Salamon megveretve, bújosva kifut az országból, s a koronát az Úr neked adja.⁸⁵¹

Kinek monda Gyejcsa: Ha az Úr Isten velünk leend, ellenségeinktől megoltalmazand, és ez a látomás beteljesülend, itt ezen a helyen egyházat építek anyjának a Szentséges szűz Máriának.⁸⁵²

Ezt mondván megindíták a tábort, és megszállának Czinkota nevű helységnél.⁸⁵³

Egy Monyoród nevű hegy feküdt a két sereg közt, s csütörtökre viradóra meg akarnak vala ütközni, de igen sűrű sötét köd ereszkedvén, akadályozá őket.⁸⁵⁴

Következő éjjel paripáikat kantárszáron tartva, várják vala a nap keltét.⁸⁵⁵

Pénteken hajnalban oztán a király csapatait elrendezvén, átlovagla a Monyoród hegy tetején, s megparancsolá a poggyászhordóknak, maradjanak a hegy oldalában, hogy az ellenség, csoportjaikat látva, ne poggyásznak, hanem fölállított órhadnak alítsa őket.⁸⁵⁶

S Vid azt mondja vala: Mihelyt meglátandják seregünket, azonnal elszaladnak.⁸⁵⁷

De a herczegek is jókor reggel elrendezték csapataikat, s amint László fegyvert öltött, a földre borúla és fogadást tón Szent Mártonnak, hogy ha az Úr neki győzedelmet ad,

azon helyen egyházat épít Szent Márton tiszteletére.⁸⁵⁸

Mi úgy is történt.⁸⁵⁹

S Lászlót a bihari dandár közepében balra, s Ottót jobbra állíták, Gyejcsát pedig a nyitrai dandárban a középbe helyezék; ezenkívül mind két szárnyon háromszor három dandárt állítanak föl, mind egyiket négy-négy sorjával.⁸⁶⁰

S midőn a király a hegyről alá szállt, Gyejcsa serege, mely alacsonyabb helyen állott, Salamon valamennyi seregénél magasabbnak látszik vala.⁸⁶¹

Mit látván monda Ernei Vid ispánnak: Csuda, ha ezek a hadak előlünk elfutnak; akkor nem hagyták volna hátuk mögött a Dunát; hanem úgy vélem, azt tették föl magokban, hogy győznek vagy meghalnak.⁸⁶²

László herczeg pedig, hogy embereit buzdítsa és lelkesítse, magos lova hátán körben nyargalász vala serege előtt.⁸⁶³

S amint egy bokrot láncsájával megütött, egy hófejér menyét csuda módra láncsájára üle s azon végig futva kebelébe szalada.⁸⁶⁴

S amint ütközetre került a dolog, Vid ispánt és a bácsiakat a csehek az első csapásra irgalmatlanul leverék.⁸⁶⁵

László herczeg pedig kicserélte volt zászlaját a Gyejcsa herczegével, oly szándékkal, hogy Salamon bátrabban rohanja meg azt a dandárt, melyben a Gyejcsa zászlait hordozzák vala, azt vélve, hogy az a Gyejcsa dandára, melyet aminap megvert vala.⁸⁶⁶

László herczeg ugyanis őrizni törekedik vala bátyját Gyejcsa herczeget Salamon támadásától, s azért az ütközet első rohamait maga akará kiállani.⁸⁶⁷

Amint tehát Salamon a László dandarához ért, rá ismervén és megrettenvén tőle, parancsot ada a zászlótartóknak, hogy a dandárokat térítsék a Gyejcsa herczeg dandáira.⁸⁶⁸

S László látván, hogy a király ijedtében kitért előle, maga rohana legelől a király csapataira, s vitézei is mind rájuk rohanának hátulról; de átellenben Gyejcsa herczeg is embereivel keményen megtámadá őket, László vitézei pedig Salamonnak közbe szorított s ide s tova tekintető dandárait kardjaik rettentő suhogásával kegyetlen halálba dönték.⁸⁶⁹

De átellenben Gyejcsa vitézei is osztogaták nekik a szörnyű halál poharát.⁸⁷⁰

Hullanak a németek, futnak az olaszok, de nem tudnak hova menekülni, s úgy hullanak a magyarok előtt, mint a barmok a mészárszéken.⁸⁷¹

Salamon király pedig, csaknem minden embere elveszvén, elszalada, és Szigetfőnél a Dunán átkelvén Apossal Márton fiával végre Mosonba juta anyjához és nejéhez; a herczegek serege őt és embereit reggeltől estig üldöze.⁸⁷²

Az említett ütközetben azonban nem csak a németek vagy olaszok hullottak el, hanem, amint mondják, Magyarország katonaságának nagyobb része is oda veszett.⁸⁷³

S Gyejcsa és László herczegek oztán, Isten segítségével, a győzelem diadalára felmagasztaltatva, az elesettek holtteste fölött háromszor hirdetéek Isten dicséretét.⁸⁷⁴

S László herczeg, aminthogy mindig különösen kegyes vala, annyi ezer halottat látva, jóllehet ellenségei voltak is akik elestek, még is érettök egész belsejében megindúla, és keservesen siratá őket, nagy jajgatással tépvén arczát és haját, mint az anya, fiai

temetésén.⁸⁷⁵

Azok zsákmányaiból épült azután a monyoródi egyház.⁸⁷⁶

Markhart pedig, a németek, és Szentepolug a szlávok vezére fogságba esének, miután embereik elhullottak s magok is súlyosan megsebesültek.⁸⁷⁷

S amint László sóhajtozva járkált a holttestek között, meglátván Ernei ispán testét azonnal leugrék lováról, és őt megölelé, és sírva mondja vala neki: Ernei ispán, békesség barátja, úgy sajnállak mint atyámfiát, mert szíved és tanácsod teljes vala békével.⁸⁷⁸

Kit is tulajdon kezével fölemelvén megcsókola, s megparancsolá vitézeinek, hogy Bácsos tisztességesen eltemessék.⁸⁷⁹

S ugyancsak László, amint más felé járkált, meglátá Vid tetemét, és monda: Sajnálkozom haláلودon, bár nekünk mindig ellenségünk voltál: bár éltél, megtértél és köztünk a békét megerősítetted volna.⁸⁸⁰

De csudálom, miért akarod vala a herczegséget, holott nem herczegi nemből való voltál, s miért áhítod vala a koronát, holott nem királyi vérből származtál?⁸⁸¹

Most látom, hogy szíved, mely herczegségre áhítozik vala, láncsával átdöfve hever a porban, és fejed, mely koronára vágyik vala, karddal szét van hasítva.⁸⁸²

De megparancsolá, hogy őt is temessék el.⁸⁸³

Gyejcsa és László vitézei tehát, kik Vid tanácsa miatt a háborúban testvéreik vagy fiaik halálán el voltak keseredve, lovaikról rögtön leszállának, és Vid mellét késsel fölhasítván szemeinek esének, és földet hintvén szemeibe mondák: Soha sem laktak jól szemeid vagyonnal és fénynyel; most lakjék jól szemed és szíved földdel.⁸⁸⁴

A cseh herczeg Ottó pedig, ki életét kitette érettök, gazdagon megjutalmazva tére haza.⁸⁸⁵

S mikor Salamon Mosonyba érkezett, amint anyja meglátta, megsiratá, mint egyetlen egy fiát kelle siratni, kit Isten annyi jótól megfosztott volt, és dorgálja vala mondván: Kedves fiam! soha sem hallgattál az én tanácsomra, sem Ernei, sem más híveid tanácsára, hanem mindig Vid tanácsán jársz vala; íme tönkre tetted magadat és a tiedet; nem intettelek-e, nem mondtam-e mindig, hogy elég neked Magyarország koronája s add a herczegséget békével atyádfiainak?⁸⁸⁶

Most már Vid nem lehetett herczeg, s téged sem koronáznak meg többé.⁸⁸⁷

Minek hallatára a király megharagudván, anyját arczúl akarta ütni, de neje megfogta kezét.⁸⁸⁸

Már ugyanis átlátta Salamon király, hogy az Úr nem segíti őt a háborúban, s azon éjjel sietve Mosonyba és Pozsonyba vonta magát, mely várakat már előbb megerősített vala.⁸⁸⁹

Anyját és nejét is, midőn a háborúba ment, ott hagyta vala, miért is a harcban legyőzötve, a hercegektől való féltében oda vonúla.⁸⁹⁰

59. GYEJCSA HERCZEG KORONÁZTATÁSÁRÓL.⁸⁹¹

Gyejcsa és László herczegek oztán a sereggel Fejérvárra menének.⁸⁹²

Azután Kapuvárt, Babóthot, Fejérvárt és más várakat a legvitézebb katonasággal megrakván s a sereget szétbocsátván, Magyarországbán laknak vala.⁸⁹³

Gyejcsa nagy herczeg oztán a magyarok sürgetésére elfogadá az ország koronáját.⁸⁹⁴

A koronázás után pedig azon helyre menván, ahol látomása történt volt, öcscsével Lászlóval értekezni kezde a szűz Mária tiszteletére építendő egyház alapjának helyéről.⁸⁹⁵

S amint ott állottak Vác mellett, ahol most a Szent Péter apostol egyháza áll, egy szarvas jelenék meg előttök, melynek szarvai rakva valának égő gyertyákkal, és kezde futni előttük az erdő felé, s azon helyt, ahol most a monostor van, megállá.⁸⁹⁶

S amint a katonák rá nyilaztak, a Dunába szökék, s többé nem látták.⁸⁹⁷

Mit látva, monda Szent László: Bizony nem szarvas, hanem Isten angyala vala.⁸⁹⁸

S monda Gyejcsa király: Mondd meg nekem édes öcsém! mi lehetett az a sok égő gyertya, melyet a szarvas szarvain láttunk ?⁸⁹⁹

S válaszolá Szent László: Nem szarvak azok, hanem szárnyak, nem égő gyertyák, hanem tündöklő tollak; azért állott pedig meg, hogy ott a helyet megmutassa, hogy a szűz Mária egyházát ne máshova, hanem csak oda építtessük.⁹⁰⁰

Hogy azonban az első látomás helye ne legyen épület nélkül, Gyejcsa király és testvérei elhatározták, hogy oda Szent Péter főapostol tiszteletére kápolna épüljön.⁹⁰¹

Gyejcsa király megalapítá tehát a váczi egyházat, és azt sok birtokkal és faluval megajándékozá; de nem csak ezt az egyházat, hanem a budait is, melynek a pesti vámot, Somogyban három falut és drága ékességeket adományozott.⁹⁰²

Azon időben a besenyők egy szívvel lélekkel kérték Gyejcsa királyt, hogy ha őket szabadokká teszi, ők Salamon király incselkedéseit tökéletesen megzabolázzák, úgy hogy ki sem mer lépni Mosonyból és Pozsonyból Magyarországot megkísérteni.⁹⁰³

Gyejcsa király pedig megígéré hogy kérelmeiket teljesítendi, ha ők is teljesítik amit ígértek.⁹⁰⁴

A besenyők tehát Zoltán nevezetű vezérökkel Salamon király ellen támadának.⁹⁰⁵

Salamon király pedig a német határgróft hívá segítségül, pénzt ígervén neki.⁹⁰⁶

S midőn a határgróf a besenyőkkel szembe szállott, látván mily iszonyú és rettentő tekintetűek, megijedve, kivált hogy eszébe jutott, mily irtóztatóan veszítették el a magyarok Wilhelm, Poth és Markhart vezéreket, tettetőleg mondá a királynak, hogy ő bőjt idején nem áll ütközetet, hanem, ha a király akarja, ütközzék meg, s ha a besenyők kerülnek feljűl, akkor ő habozás nélkül segítségére lesz a királynak.⁹⁰⁷

S így seregével a Bácsai hegyre vonúla, s onnan nézi vala a harczolók viadalát.⁹⁰⁸

S amint ütközetre kerültek, a besenyők úgy elfutottak Salamon színe elől, mint a viasz elolvad a tűz előtt, és közölök sokan elesvén, mások a Fertő mocsarába merülvén, Zoltánnal futva kevesen menekülének.⁹⁰⁹

E szerint a besenyők meg lévén győzve, a határgróf követelé Salamontól a pénzt, de az semmit sem ada neki, sőt fenyegeti vala, hogy bevádolja a császárnál, hogy ijedtében mutatni sem merte magát a hitvány besenyők előtt.⁹¹⁰

Az említett határgróf tehát, kit Hernóhnek hívtak, megharagudván, Salamon királyra akara támadni, de félvén a császártól abba hagyá, és szomorúan visszatére hazájába.⁹¹¹

60. A CSÁSZÁR BEJÖVETELE.⁹¹²

Azután Salamon király, félvén Gyejcsa királytól és atyjafiaitól, vagyonával és háza népével Stíriába mene, és anyját és nejét az admonti kolostorban hagyván, visszatére Mosonyba, sereget gyűjtve meg akarván támadni atyjafiait.⁹¹³

S miután Salamon napról napra hanyatlott, amazok ügye pedig szerencsésen haladt elő, zavarba jöven a császárhoz folyamodék, hogy adjon neki segítséget, hogy Magyarországba visszatérhessen.⁹¹⁴

S jóllehet zsoldosok fogadására pénzt bőven adott, a németek és olaszok a magyaroktól féltőkben még sem jövének vele.⁹¹⁵

S panasolja vala Salamon király a császárnak országa elvesztését, mondván, hogy erőszakkal űzték ki az országból, és hogy nem annyira őt, mint inkább a császár birodalmát bántották meg ezzel a sérelemmel; és ismételve mondja vala: Hiszen Magyarország a tiéd, a te országod, melyben engem királylyá tettél; míg én uralkodtam, azon ország legjavát kedveskedve fölségednek szolgáltatják vala évi adóban, és parancsolatod szerint neked szolgál vala az ország.⁹¹⁶

Most pedig mind ezt megtagadják tőled ezek, kik birodalmad romlásán mesterkednek.⁹¹⁷

Azért jer Magyarországba, állj bosszút sérelmedért ellenségeiden, és foglald magadnak az országot.⁹¹⁸

A császár tehát ezen szavakra hajtván, nagy sereggel Magyarországba jöve; élelmet pedig serege számára hajókon a Dunán bőven hoznak vala.⁹¹⁹

S midőn a császár a Vág vizéhez érkezett, Salamon három dandárt maga mellé vévén, Semptérről Nyitra alá lovagola.⁹²⁰

S kijöven, a fiatalok csatáznak vala, most ezek majd amazok szaladván, és sokáig vérontás nélkül harczolván.⁹²¹

Ekkor Apos, az ezer közül választott vitéz, paripáján ülve a város kapujára ronta, és egyet a harczolók közül agyon csapa.⁹²²

S a nyitraiak bajtársuk halálán megzavarodva erősen jajgatnak vala, s Aposra láncsákat hajigálván paripáját megölék, ő azonban vitézül ellenök állva, seb nélkül megszabadúla.⁹²³

Innen tehát visszatérvén, a németek a császárnak elbeszélik vala Apos bátorságát és hihetetlen erejét a harczban.⁹²⁴

S a császár őt magához hivatván nagy dicséretekkel illeté s nyájas szavakkal örvendezteté, és kérdé Salamontól: Van-e Gyejcsa és László mellett sok ilyen jó vitéz?⁹²⁵

Salamon pedig dicsérni akarván a magyarokat, meggondolatlanul felele, mondván: Sok van, még sokkal jobb is.⁹²⁶

Kinek is monda a császár: Ha úgy van a dolog, s ilyen vitézek harczolnak ellened, nem

szerzed vissza az országot.⁹²⁷

Gyejcsa király pedig hallván hogy a császár Vácra érkezett, okos tanácsossal élve, parancsolá, hogy kísértsék meg és kenyerezzék le az aquilejai patriárkhát, kinek tanácsára a császár leginkább hallgat vala, s egyszersmind a németek minden vezéreit is, sok pénzt ígervén nekik, ha a császárt visszatérítik.⁹²⁸

A patriárkha tehát és a vezérek, az ajándékok által csábítatva és az arany szeretetétől elfogúlva, különféle koholmányokkal törekednek vala a császárt rávenni, hogy térjen vissza.⁹²⁹

A patriárkha ugyanis azt koholá, hogy álmot látott, melyből a legvilágosabban következtethetni, hogy a császár egész seregét Isten bossúja elveszítendi, hacsak minél hamarabb vissza nem tér.⁹³⁰

De a vezérek hasonlóan azt koholák, hogy Istentől meg vannak rettenve, s nem tudják elgondolni, mily véletlen baj fenyegeti őket, ha vissza nem térnek.⁹³¹

Következő éjjel pedig a német vezérek megtaníták némely ravasz katonáikat, hogy kiabálva s egymás pajzsait verdesve tetessék, mintha lázadás ütött volna ki a seregben.⁹³²

S amint a katonák ezt cselekedték, nagy rémület lépé meg a császárt és egész seregét, kik a koholt cselet és tettetést nem tudták.⁹³³

Tehát azon egész éjjel nagy zavargás vala a seregben.⁹³⁴

Reggelre kelve pedig a császár tanácsba hívá a patriárkhát és a vezéreket, hogy határozzák el, mit kelljen cselekedni.⁹³⁵

A pénzzel megvesztegetett patriárkha és vezérek tehát minden módon tanácsolák neki, hogy térjen vissza.⁹³⁶

A császár tehát eszesen rászédetve, tetetvén, hogy majd később segíteni fogja Salamont, hajóit elrontatván visszatére Németországba.⁹³⁷

61. SALAMON MEGFUTAMLIK.⁹³⁸

Salamon király pedig, reményében csalatkozván, sóhajtozva és szomorúan Pozsonyba vonúla.⁹³⁹

És megerősödött az ország Gyejcsa király kezében, és ettől fogva nevezték el nagy királynak, és a herczegséget átadá öcscsének Lászlónak.⁹⁴⁰

S László herczeg Pozsony várát sokáig vívta.⁹⁴¹

Salamon király vitézei pedig a várból kijárnak és László vitézeivel bajt vívnak vala; s olykor Salamon és László is címereiket változtatva kimennek és mint közvitézek vívnak vala.⁹⁴²

Történt pedig, hogy László a déli pihenés alatt a vár alá ment, s meglátván Salamon hogy jó, címerét kicserélvén, nem tudva hogy kicsoda, kimene elébe; de László sem ismer vala rá.⁹⁴³

Salamon vitézei pedig a vár falain ülve nézik vala őket, és Salamon amazt nemes vitéznek véli vala, s azért kerekedett kedve, vele megvívni; mihelyt azonban hozzá

érkezett és arcát megtekintette, két angyalt láta László feje fölött tüzes karddal repkedve és ellenségeit fenyegetve.⁹⁴⁴

Minek láttára Salamon a várba futa.⁹⁴⁵

S vitézei mondák neki: Uram, mi dolog ez, amit láttunk? soha sem láttunk téged két vagy három ember elől szaladni, miért hát most? ⁹⁴⁶

Kiknek monda: Tudjátok meg, hogy ember elől nem szaladtam volna; de az nem ember, mert tüzes karddal oltalmazták.⁹⁴⁷

Minek hallatára csudálkoznak vala, és ettől fogva tőle még inkább kezdenek félni.⁹⁴⁸

Salamon katonái pedig, a szükség kényszerítvén őket, Lászlóhoz járúlnak vala, és ő királyi nemeslelkűséggel és igen szíves bőkezűséggel táplálja vala őket, és megengedi vala urokhöz szabadon visszatérniük.⁹⁴⁹

A nagy király pedig azon idén Szögyszárdon ünnepelte a karácsonyt.⁹⁵⁰

S kérelmére Dezsér érsek ünnepélyes misét tartá, és a király szivét igen ékes beszédével meglágyítá, és a béke jó voltára hajlítja.⁹⁵¹

Tehát amint a mise végződött, s minden szép rendben megtörtént, parancsolá a király, hogy a püspökökön és apáturekon kívül mind menjenek ki.⁹⁵²

S akkor a király zokogva leborúla, s az érseknek és a többi egyházi személyeknek azaz főpapoknak megvallja vala, hogy vétkezett, mert a törvényesen megkoronázott király országát elfoglalta vala, és megígéré, hogy visszaadja Salamonnak az országot békével ilyen módon: hogy ő bírja jog szerint a koronát, azonban az ország harmad részével együtt, mely a hercegség tulajdona volt; Salamon pedig megkoronáztatva bírja a két harmad részt, melyet azelőtt is bírt vala.⁹⁵³

A püspökök tehát örvendezve hálát adának Istennek, mert látják vala, hogy a királyt a szent lélek kegyelme és látogatása megtérítette s fölvilágosította.⁹⁵⁴

S akkor a nagy király, követeket küldvén Salamon királyhoz, levelében eléje terjeszté a békesség főntebb leírt módját.⁹⁵⁵

Ide s tova járván tehát a követek, s e dolog felől többen többféleképen gondolkozván, a kibékülés befejezése teljességbe nem mehet.⁹⁵⁶

E közben a nagy király nehéz betegségbe esett, és április 25-dikén a minden test útjára költözött, erényekben tündökölvén.⁹⁵⁷

Mert katolikus hitű, istenfélő, és igen keresztyén fejedelem vala.⁹⁵⁸

Uralkodott pedig három esztendeig, és Vácson temettetett el a Boldogságos Szűz egyházában, melyet maga épített vala.⁹⁵⁹

Uralkodásának első esztendejében Magyarországot igen nagy éhség sanyargatta.⁹⁶⁰

62. SZENT LÁSZLÓ KIRÁLYLYÁ KORONÁZTATIK.⁹⁶¹

A nagy király halálát meghallván, Magyarország nemeseinek sokasága öcscséhez Lászlóhoz gyűle, és köz értelemmel, egyező szavazattal és egyenlő akarattal, megválaszták egy szívvel lélekkel az ország kormányának átvételére, vagy is inkább legszívesebb és legszentebb kérelmeikkel kényszeríték.⁹⁶²

Mert mindnyájan tudták, hogy az erények teljességével föl van ruházva, katolikus hitű, különös kegyességű, bőven adakozó, és szeretetben kitűnő.⁹⁶³

Úgy tündöklött ugyanis mint a hajnali csillag, mely a fellegek közt a sötétség homályát elosztja, s mint ahogy a teljes hold ragyog az ő napjaiban, s mint a fényes nap úgy fénylett az ő népe között, miként a húsból kiolvasztott zsír.⁹⁶⁴

S az orozzlányokkal és medvékkel úgy játszott, mint a bárányokkal: nem ölte-é meg az óriásokat, és nem törölte-é le a gyalázatot Izraelről?⁹⁶⁵

Mert fölkereste mindenütt ellenségeit, és kiirtotta akik ellene szegültek.⁹⁶⁶

Nagy volt ugyanis az ő igen nagy neve szerint.⁹⁶⁷

Mert ha nevének származtatására gondolunk, Ladislaus annyit tesz, mint a népnek Istentől adott dicsőség.⁹⁶⁸

Laos ugyanis népet jelent, dosis pedig adó vagy adás vagy adomány.⁹⁶⁹

Nevének pedig hátulról kezdve első szótagja l a u s.⁹⁷⁰

És jóllehet a magyarok őt akarátja ellen királylyá választották, mindazáltal soha nem tette fejére a koronát, minthogy a mennyei koronát inkább óhajtja vala.⁹⁷¹

És a törvényesen megkoronázott király koronáját, míg él, nem akarta elvenni, úgy gondolkozván, hogy ha erős béke lehetne közöttök, az országot Salamonnak visszaadja, és maga a herczegséget bírja.⁹⁷²

Miután pedig Isten rendeléséből az ország kormányát átvette, nem a világi mulandó és elenyésző dicsőséget, hanem a mennyei hazát és az isteni dicsőséget törekszik vala teljes lelkéből és szivéből megérdemelni.⁹⁷³

Mert mindig az Úr félelmét tartotta szemei előtt minden ítéletében, különösen a büntető ügyekben, ahol megtorlást vagy halálos büntetést rendel a törvény.⁹⁷⁴

Ugyanis isteni ihlet által fölvilágosítatva tudja vala, hogy a király nem annyira kormányoz, mint kormányoztatik; miért is minden ítéletében szelidítvén a törvények keménységét, mindig az irgalmasság szelídségével él vala.⁹⁷⁵

Mert a szerencsétlenek vigasztalója, az elnyomottak fölemelője, az árvák édes atyja vala, s az ország minden lakosa nem tulajdon nevén, hanem kegyes királynak hívja vala.⁹⁷⁶

Ki is győzedelmes, tiszteletes, tekintetes és fölséges vala, nem anynyira a nevek értelme, mint inkább tetteinek valósága szerint; mert meggyarapította a magyar birodalmat.⁹⁷⁷

Ő vetette legelsőben örökös joggal birodalma alá Dalmát- és Horvátországot.⁹⁷⁸

Midőn ugyanis Zolomér király magtalanul elhalt, neje, László király húga, férje ellenségeitől igazságtalanul háborgattatva, a Jézus Krisztus nevében esedezett bátyja László király segedelméért; kinek sérelmét a király erősen megtorolta, s Horvát- és Dalmátországot neki egészen visszaszerezte, melyet később az említett királynétól a maga urasága alá vetett.⁹⁷⁹

Amit azonban a király nem telhetetlenségéből tett, hanem mivel a király igaza szerint őt illeti vala az örökség, minthogy Zolomér király vele első ízbeli sógorságban áll vala, és nem volt örököse.⁹⁸⁰

Továbbá , Salamon Pozsonyban vala.⁹⁸¹

A főtisztelendő püspökök pedig kibékéltetésökön fáradoznak vala.⁹⁸²

László király pedig, jóllehet tudta hogy Salamon nagyon daczos és kibékíthetetlen, mindazáltal győzvén benne a kegyesség, és kivált az igazság is kényszerítvén, minthogy Lászlónak nem volt törvényes igaza ellenében, hanem mindent tettel de nem joggal cselekedett, uralkodásának negyedik esztendejében kibéküle Salamonnal, királyi költségre elegendő évi fizetést adván neki.⁹⁸³

Az ország nagyjai pedig a háború csapásának jövendő veszélyeitől előre óvakodván, nem engedik vala, hogy az országot Salamonnal megoszssa, nehogy a következők rosszabbak legyenek az előbbieknél.⁹⁸⁴

Salamon megbélyegzett lelkét pedig a magába fojtott bosszú keserűsége marczangolja vala.⁹⁸⁵

Kezde azért dúlva fúlva háborgó lélekkel ravaszúl mesterkedni László ártatlan vérének veszedelmére, de a verembe, melyet ásott, maga esék bele.⁹⁸⁶

(Azon esztendőben az Úr keresztjét, mely Fejérvártt volt fölállítva, megütötte a mennykő.)⁹⁸⁷

László király ugyanis Salamont a gonoszságon rajta kapván elfogató, és Visegrádon tömlöczbe vetteté. S Bodos, Bakony fia, vala Salamon mellett a tömlöczben.⁹⁸⁸

Ezt pedig nem félelemből tette, hanem azért mert királyi rokona vala, ki mindig fenyegetőzik vala, hogy az előbbieknél gonoszabb dolgokat mível, és hogy dühe kissé csillapodjék.⁹⁸⁹

Mert ő maga szüntelen imádkozik vala Salamonért, hogy térjen vissza az Isten törvényére.⁹⁹⁰

S ha Salamon igazán megtért volna, az országot neki teljesen visszaadta s magának a herczegséget választotta volna.⁹⁹¹

És bár Salamon tömlöczben volt, László még sokkal inkább sajnálja vala.⁹⁹²

Hanem azután Salamon Szent István király és Szent Imre hitvalló testeinek fölvételekor a tömlöczből kibocsáttatván, néhány nap a király mellett vala, de azután elszökvén, a kúnok vezéréhez mene, kit Kutesknek hívnak vala, kinek megesküvék, hogy Erdély tartományát örökül átadja neki és leányát nőül veszi, ha segítségére jön László ellen.⁹⁹³

Kutesk vezér pedig, a hiú reménység által csábítatva, tömérdek sok kúnnal Magyarországra ütvén, Ung és Borsva vármegyéig nyomúla.⁹⁹⁴

Mit hallván László király rajtok üte, és összetörének színe előtt, és elhulla kardjok életől sok ezer kún.⁹⁹⁵

Salamon király pedig és Kutesk futva menekülének, mint a karvaly körmétől megtépett ruczák.⁹⁹⁶

László király elszedé zsákmányaikat, és dicséretekkel és hálaadásokkal áldák a fölséges Urat, ki dicsőséges győzedelmet adott nekik.⁹⁹⁷

És ottan a mindenható Isten tiszteletére egyházat építtete a győzelem emlékére, melyet azon helyt Isten segítségével nyertek volt.⁹⁹⁸

Salamon király oztán a kúnok portyázóival Bolgárországra s Görögország határszéleire rontott, hol a görög császár serege rettenetesen összetörte őket, úgy hogy kevesen

menekülhettek közülök.⁹⁹⁹

Mert mikor a kúnok a töméntelen vasas lovasságot meglátták, nagyon megfélemlettek, és sietni kezdenek, hogy a Dunán átkeljenek, mielőtt az ellenség őket bekeríthetné.¹⁰⁰⁰

Akik tehát nem vasasok valának, mint könnyű lovasok, sebesebben haladnak vala.¹⁰⁰¹

De Salamon és emberei s a többi vasasok fegyvereik súlyától gátolva lassabban követik vala előnyomuló társaikat.¹⁰⁰²

Téli idő volt s igen sűrűn havazik vala, és szemeik tele lettek hóval s a sűrűn hulló hó miatt nem láthaták társaikat, kik előhaladtak, és így tévelyegve bolyongnak vala ide s tova.¹⁰⁰³

De az ellenség is nyomon üldözi vala őket.¹⁰⁰⁴

S amint egy elhagyott pusztára várhoz értek, bele szállának és egész nap és egész éjjel ott maradának; az ellenség pedig mindenfelől körülkeríté a várat, s a megszállottak látván, hogy éhhalállal vesznének el, inkább akarának harczolva meghalni, mint éhen veszni.¹⁰⁰⁵

Azért is hajnal hasadtával kirontanak az ellenségre, és öldöklőkkel együtt vesznének el, s igen sokan elesnek vala azok közül is, kik őket öldöklők vala.¹⁰⁰⁶

Salamon király azonban kevesed magával futva nagy nehezen meneküle, s könnyedén átnyargala a Dunán, minthogy be volt fagyva.¹⁰⁰⁷

S amint egy nagy berekhez ért, embereinek azt monda, nyugodjanak egy kissé, hogy lovaikat pihentessék.¹⁰⁰⁸

Maga pedig, pajzsát letéve, tette magát hogy rögtön visszatér, s elmene a rengeteg erdő homályába, s ott hagyá embereit, kik semmi effélét nem gyanítanak, nem is jelent meg soha többé.¹⁰⁰⁹

Ennyi csapás által ugyanis megtörve, s a szent lélek által meglátogatva, maga ezen csapások által nem lett keményebb szívű, sem az Isten legszentebb igazsága ellen szabad akaratja szerint rugódozó, hanem érezve a legirgalmasabban fenyítő Isten kezét, elkövetett tetteinek emlékezetére fölajdula, és amennyire igazságos emberi ítélet szerint ítélni lehet, vétkeit szíve törődésével és vezekléssel megbáná.¹⁰¹⁰

Igazán boldog kénytelenség, mely a javulásra kényszerít ; mert valóban úgy kell lenni, hogy akit a világ gyűlöl, azt az Isten szeresse.¹⁰¹¹

Íme Salamonnak királyi kényben növelkedett teste eltörődve porban és hamuban hever, s aki előbb a világiakért harczol vala, most csupán a mennyieikre törekszik.¹⁰¹²

Mert egész életét zarándoklásban és imádkozásban, böjtből és virasztásban, munkában és könyörgésben töltötte el.¹⁰¹³

Egyszer Magyarországon is látták Kálmán király idejében, de rögtön eltűnt, és soha többé meg nem jelent.¹⁰¹⁴

E világból pedig az Úrhoz költözött és eltemettetett Polában, Istria városában.¹⁰¹⁵

Neje és anyja Admontban nyugszik.¹⁰¹⁶

Ezután egy Kapolcs nevezetű kún, Kúl fia, nagy sereggel bejöve Magyarországra, hogy azt meghódítsa; ki is Erdélyországot kirablá, és zsákmányát magával viszi vala.¹⁰¹⁷

S az erdélyi föld elpusztítása után átkelvén, Bihar alá mene, és az Omsó-ér mellékén

néhány nap időzék.¹⁰¹⁸

Azután a Tiszán Tokajnál átkelven, seregét három csapatra osztá, kettőt a homok felé küldte pusztítani, egyet a Tisza mellékén bocsátott el hadakozni.¹⁰¹⁹

S hadakozva és rabolva tömérdek zsákmánnyal azon helyre érkezének, melyet Becsejnek hívnak, s elhatározzák, hogy térjenek hazájokba, s így mondják vala: Jöttünk hadakozva, most térjünk vissza vadászva.¹⁰²⁰

Annyi zsákmányuk vala tehát Magyarországból, a mennyije valaha valamely nemzetnek lehetett.¹⁰²¹

A nemesek nejeit és fiait is magokkal viszik vala fogságba.¹⁰²²

A király pedig hadaival Tótországban volt.¹⁰²³

S amint visszatértében mind ezt híréül adták, amint tudott oly gyorsan visszatére, és vitézeivel sebesen utánok nyargala, s a Temes folyónál találá őket, kik azt gondolván hogy tökéletesen megszabadultak, inkább kapnak vala a vadászaton mint a háborún.¹⁰²⁴

S László király ezt mondja vala vitézeinek: Jobb nekem veletek meghalni, mint nejeiteket és fiaitokat rabságban látni.¹⁰²⁵

Ezt mondva könnyez vala, és vörös zászlajával legelől ronta a kúnok táborára, és összetöré az Úr a kúnokat a magyarok színe előtt.¹⁰²⁶

László király oztán vitézeinek kiáltozza vala: Ne öljük meg azokat az emberéket, hanem fogjuk el, s ha megtérendenek, éljenek.¹⁰²⁷

Kapolcs és a java elesett, a többiek igen sokan fogságba estek, és egyetlen egy Ecsembő nevű szolgán kívül senki közölök nem menekült.¹⁰²⁸

A király pedig vitézeivel ily nagy győzedelemért hálát ada a mindenható Istennek, ki őket ellenségeik kezéből kiragadta, s azt a folyót mai napig Pogánydinak hívják a pogányokról.¹⁰²⁹

Meghallván ezt a kúnok attól a szolgától, aki megmenekedett vala, nagyon elszomorodának, kik is összeesküdvén fogadást tőnek, hogy Kapolcs halálát megtorlandják.¹⁰³⁰

És követeket küldenek a királyhoz, követelék hogy bocsássa el a foglyokat, s kevély és gyalázó szavakkal csúfolák a királyt, és kitűzék a napot, melyen Magyarországba törnek.¹⁰³¹

S midőn a király ezt hallotta, elmosolyodék, és azon napnál, melyet Magyarországba jövetelökre kitűztek vala, hamarább elejökbe lovagola, tartván Magyarország elpusztításától, s egy szombatn jókor reggel megtámadá a kúnokat a Duna mellett.¹⁰³²

S az első támadásban leszúrá a király a kúnok vezérét, Ákos nevezetűt; Köcsem is, kit a király magához hűtlennek gondol vala, azon nap híven és emberül szolgálta.¹⁰³³

És összetöré az Úr a kúnokat a magyarok színe előtt, és a király győzedelmesen tére vissza.¹⁰³⁴

63. A KIRÁLY A RUTHÉNOK ELLEN MEGY.¹⁰³⁵

Ezután a dicső király Oroszországra ronta, azért hogy a kúnok az ő tanácsukra jöttek bé Magyarországra.¹⁰³⁶

S midőn látták a ruthénok hogy keményen szorongatva vannak, a király kegyelmességéhez folyamodának, s hűséget ígérének a királynak mindenben; kiket a nagykegyes király szívesen fogada.¹⁰³⁷

Azután Lengyelországra töre, s a lengyelek ellene jöven megharczolának, de Isten segítségével a magyaroké lőn a győzelem.¹⁰³⁸

Ezután három hónapig vívák a magyarok Krakkó várát.¹⁰³⁹

E közben a vívók és vívottak szűkölködni kezdenek.¹⁰⁴⁰

S a király és a főurak minden magyart fölszólítanak, hogy csendes éjtszaka hordjon mindegyik egyegy csizmaszár földet, a mi úgy is történt.¹⁰⁴¹

Abból a földből oztán a vár előtt nagy hegyet csinálának, melyet fölül liszttel hintének be.¹⁰⁴²

S látván a vívottak, hogy a vívók bővében vannak az eleségnek, és hogy sokáig maradhatnak a vár előtt, azt mindenökkel együtt megadák a királynak, és a király akaratja szerint békét kötének.¹⁰⁴³

Onnan pedig átmene Csehországba, és a csehek közül sok foglyot hozának minden baj nélkül Magyarországra.¹⁰⁴⁴

És így a győzedelmes király örvendezve tére hazájába.¹⁰⁴⁵

64. A VÁRADI EGYHÁZ ÉPÍTÉSÉRŐL, ÉS LÁSZLÓ KIRÁLY HALÁLÁRÓL.¹⁰⁴⁶

Ezután Bihar vármegyében a Keres folyó mellett vadászva akada egy helyre, hol angyali megintésre föltette magában, hogy monostort épít szűz Mária tiszteletére, mely helyet Váradnak nevezze.¹⁰⁴⁷

S László király mindig magosabbra törvén, s erényről erényre haladván, nem csak Magyarországra hanem a keresztyénség minden országára elterjeszté kellemetes illatát.¹⁰⁴⁸

Miért is a római császár halálával a német hercegek és fejedelmek, s valamennyi bárók és előkelők, közönségesen és egy szívvel lélekkel megkérék, hogy vállalja el a császárságot.¹⁰⁴⁹

Minthogy azonban életében nem csak a magáét, hanem a Jézus Krisztusét keresi vala, és azt a mennyei szózatot elméjében szorgalmasan forgatja vala: Ne lépd át apáid határait; azért jobban szerete a maga határaival megelégedni, mint az igaz mértéken túl gyarapodásra áhítozni.¹⁰⁵⁰

És így az idegen és ismeretlen népek kormányát elfogadni vonakodék.¹⁰⁵¹

Alig maradhata pedig meg Magyarországbán Istennek kegyesen és híven szolgálva és a törvényeket illően erőben tartva.¹⁰⁵²

S amint a húsvét ünnepét Bodrogon üllötte, íme Francia- és Spanyolországból, Angliából és Britanniából, s különösen Wilhelmtől, a francia király öcscsétől, követek érkezének hozzá, s jelenték neki, hogy elhatározták a mindenható Isten sérelmét megbosszulni, és a szent várost s a szentséges sírt a szerecsenyek kezéből kiszabadítani.¹⁰⁵³

Miért is kérék a királyt, hogy legyen vezérük és kormányzójuk a Jézus Krisztus seregében.¹⁰⁵⁴

S a király ezt hallván nagy örömmel örvendeze, s azon ünnepen búcsút vón Magyarország nemeseitől, és szomorkodik vala egész Magyarország miatta, de ő, amit elkezdett volt, semmiképen abba nem hagyja vala.¹⁰⁵⁵

És követet küldé Konrád cseh herceghez, Ottó fiához, és megkéré s megparancsolá, hogy a Jézus Krisztus sérelméért vele együtt a tengeren túl menni siessen.¹⁰⁵⁶

S az szíves indulattal ajánlá magát.¹⁰⁵⁷

E közben Konrád herceg Szentapolug nevezetű atyjafia éjjel titkon Prágába menván, a várost elfoglalta, a hercegi székre ült, és némelyek által tisztességesen fogadtott.¹⁰⁵⁸

Konrád pedig nagybátyjához a dicső királyhoz jöve, és elbeszélé, mi történt vele.¹⁰⁵⁹

S a király egyet érte vele úgy, hogy a herceg az Isten szolgálatjából el ne maradjon.¹⁰⁶⁰

És mivel vérségi kötelékkal vala hozzá kötve, megemlékezvén atyjának Ottó hercegnek cselekedetére is, ki neki Salamon ellen segítségére jött vala, megigéré, hogy saját személyében megsegítendő.¹⁰⁶¹

S a királylyal vele valának öcscsei, Gyejcsa király fiai: Kálmán és Álmos, és megjövendőlte vala a király Kálmánról, hogy vért fog ontani.¹⁰⁶²

Mert egri püspökké akarta őt tenni.¹⁰⁶³

Ki is azon éjjel Lengyelországba szökék ; mert hallotta volt, hogy atyját és nagyatyját egykor Lengyelországban tisztességesen fogadták.¹⁰⁶⁴

S követték őt Magyarországból Márk, Ugra és mások.¹⁰⁶⁵

A király pedig sereget gyűjtván, a csehek ellen kezde menni kisöcscse sérelme miatt.¹⁰⁶⁶

S midőn Csehország széléhez érkezett, nehéz betegség lépé meg, s összehíván országnagyjait, követekül küldé Kálmánhoz szent Marcell prépostot és Péter ispánt, hogy jőjön vissza Magyarországba.¹⁰⁶⁷

Szent László pedig úgy rendelkezék, hogy utána Álmos uralkodjék, ki őszinte jószívúséggel megbecsülé bátyját, az ország koronáját eleibe vivén, mint akit látszik vala az elsőszülöttség jogánál fogva illetni.¹⁰⁶⁸

Ha valaki gyönyörködne tudni, mennyi s mily nagy jókat tett nemzetének Szent László, tetteinek leírásából teljes tudomást vehet róla.¹⁰⁶⁹

Tehát szentséggel és kegyelemmel teljesen átköltözék az angyalok társaságába, uralkodásának tizenkilencedik esztendejében, és eltemették Váradon a maga monostorában, Urunk ezerkilencvenötödik esztendejében, július 29-dikén, vasárnap.¹⁰⁷⁰

65. SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY MEGHAL, ÉS KÁLMÁN, GYEJCSA FIA, TÖRVÉNYESEN KIRÁLYLYÁ KORONÁZTATIK.¹⁰⁷¹

Kálmán, Gyejcsa király fia, tehát Lengyelországból sietve megtére, és megkoronáztaték, és Álmos herczegnek a herczegséget átengedé.¹⁰⁷²

Kinek is idejében sok rossz történt, mint alább ki fog tetszeni.¹⁰⁷³

Testi mivoltára nézve ugyanis utálatos, de álnok és könnyen tanuló, borzas, szőrös, vaksi, púpos, sánta és selyp vala.¹⁰⁷⁴

S midőn a Jézus Krisztus említett zarándokai a dicsőséges László király halálát meghallották, nagyon fájlalák, és oztán követeket küldenek Kálmán királyhoz, s amint a dicső Lászlót kérték volt, úgy kerék őt is, azt vélvén hogy ő is épen olyan kegyes, minthogy azonegy vérből származott.¹⁰⁷⁵

Kálmán király pedig ezt hallván, nem csak nem ígérkezék hogy velök megy, de még csak azt sem engedé meg, hogy országán keresztül menjenek.¹⁰⁷⁶

Sőt sereget küldé ellenök, hogy ne engedjék őket országába belépni, azt gondolván hogy zsarnokok s nem zarándokok.¹⁰⁷⁷

Azok pedig Istenbe vetvén reményöket, és akinek jegyét viselék, abban, a Jézus Krisztusban, bízván, Magyarországra merészen bejövének, és a magyarok közül sokat leölének.¹⁰⁷⁸

Ezt hallván a király, összegyűjté seregét a Temes körül, s békességet tetteve engedé őket hogy jőjenek.¹⁰⁷⁹

S midőn Zimonyhoz érkeztek, békében gondolván magokat, táborba szállának.¹⁰⁸⁰

És Zimony várát elfoglalák, ne hogy majd a király cselt vessen nekik, és rosszabb dolguk ne legyen mint eddig volt.¹⁰⁸¹

Azután azt az egész végvidéket pusztítják vala az élelemért, és amit rabolhattak, mind a várba hordják vala.¹⁰⁸²

A király pedig Temesben, okos tanácsot követve, békét köte velök, és sok ajándékkal és eleséggel tisztelé meg s békével bocsátá őket.¹⁰⁸³

Azok a zarándokok oztán elmenvén, megvevék Antiochiát, és Isten segítségével elmenének Jeruzsálembe.¹⁰⁸⁴

S miután a király haza ment, és Álmos herczeg is elment herczegségébe, némely gonoszok ördögi rosszakarattal el kezdék őket egymás előtt vádolni.¹⁰⁸⁵

Azt mondják vala ugyanis a herczegnek: Uram herczeg! a király leselkedik utánad, és el akar fogatni.¹⁰⁸⁶

Azután a királynak mondják vala: A herczeg tört vetett neked, s ha nem óvakodol, tudd meg hogy bizonynyal meghalsz.¹⁰⁸⁷

S ezt hallván, mind ketten fiatalok és hevesek lévén, sereget gyűjtének.¹⁰⁸⁸

S a király, seregével, a herczeg ellen Várkonyba mene, s a herczeg is ellene Várkony közelébe szállá ; a Tisza pedig közöttök vala.¹⁰⁸⁹

A hú magyarok pedig fegyverszünetet kérenek tőlök, és amint egymással értekeztek, így szólának: Miért harczolunk mi?¹⁰⁹⁰

Ők megtámadnak bennünket s mi meghalunk, és ha menekülhetnek, elszaladnak; miként minap is apáink és testvéreink az ő apjaikkal és testvéreikkel harczoltak és meghaltak; nem is látjuk okát a háborúnak; hanem ha nekik tetszik a harcz,

harcoljanak ők ketten, s amelyik erősebb leend a másiknál, azt tartjuk urunknak.¹⁰⁹¹

Mely végzés megállapítása után az országnagyok mind haza térének.¹⁰⁹²

S midőn Grák megmondta a királynak, hogyan végeztek, és ugyanazt Ilia tudtára adta a hercegnek, akaradjok ellen is nyugton maradának.¹⁰⁹³

Ezután a király Oroszországot támadá meg, s Lanka nevezetű ruthén hercegasszony elejébe mene a királynak, és lábaihoz borúlva könnyek közt esedezik vala neki, ne vesztené el azt a nemzetet.¹⁰⁹⁴

S midőn a királyt, ki rá sem hallgatott, igen sürgető könyörgésével zaklatta, a király megrugdosá és ellöké magától mondván: Nem illik a királyi fölségnek asszonyi siránkozásra magát csúffá tenni.¹⁰⁹⁵

S az sóhajtozva hátra vonúla és a mindenható Isten segítségét kéri vala.¹⁰⁹⁶

És igen sok kún jöve Mirkoddal együtt átkozódva a ruthénok segítségére.¹⁰⁹⁷

Kik éjjel fölkerelkedve, megüték a király táborát, és azt tönkre téve kegyetlenül szétverék.¹⁰⁹⁸

Magyarország nemesei azonban a királyt köröskörül vevék, és a királynak megívhatatlan kőfal gyanánt szolgálának.¹⁰⁹⁹

S a kúnok Özem ispánt az Almási nemzetségből, ki vitéz és elszánt férfiú volt, úzóbe vévén megölék, s mind azokat akik vele valának, valamint Koppány és Lőrincz herceget, és sok más vitéz bajnokokat nyilaikkal átlövöldözve leöldöklének.¹¹⁰⁰

Egy Monóh nevezetű kún pedig erősen úzi vala a magyarokat, kit Máté, a király igen derék vitéze, el akarván fogni megrohana, az pedig megszaladván hátra felé nyilazva átlóve Máté lábát, és ha sok bajtársa pajzsával földve nem oltalmazza, a haláltól nem menekült volna.¹¹⁰¹

Ekkor Péter fordúla Monóhnak. S amint az Péterre nyilazott, nem tudá találni, s míg másik nyilat vett volna elő, Péter keresztül szúrta; kit is elfogván, elevenen vive a királyhoz.¹¹⁰²

Gyula ispán, lábán sebet kapva akkor megmenekült, de azon sebében Magyarországnak elhalt.¹¹⁰³

A király tehát és minden hozzá tartozói nyakra-főre futva jövének Magyarországnak, a király kincsét pedig s mind azokat, kik hirtelen el nem szaladhattak, a kúnok elragadozák.¹¹⁰⁴

Olyan romlás vala ott, hogy ritkán voltak a magyarok olyan romlásban.¹¹⁰⁵

Akik pedig a magyarok közül az erdőkben megmenekültek, az éhségtől elkényszeredve, csizmáik talpát is megsütik és megeszik vala.¹¹⁰⁶

De hagyján! annyi veszedelem esett ott, ami nincs megírva, hogy ki sem lehet mondani.¹¹⁰⁷

A király pedig első nejétől nemzette Lászlót és Istvánt, Urunk ezer száz egyedik esztendejében.¹¹⁰⁸

S midőn a király Dalmátországnak Zádor városában volt, és arról gondolkozott, hogy a várost azon nép nyakas volta miatt fölgyújtassa, elaludt volt palotájában, melyet ott építtetett vala.¹¹⁰⁹

S íme a zádori szent püspök rettenetes ábrázattal megjelenék álmában, és hajánál fogva meghurczolá, és babérfa vesszőkkel erősen megveré.¹¹¹⁰

S midőn eleresztette, és a király fölébredt, nem látta őt, hanem a fájdalmát érzi és a vesszők helyét testén látja vala.¹¹¹¹

Miért is a város háborgatásával töredelmesen fölhogya.¹¹¹²

Ezután a király Oroszországba akar vala menni.¹¹¹³

Urunk ezer száz hatodik esztendejében Álmos herczeg visszatére Páduából, hova a királytól féltében futott vala; s a király békével fogadá.¹¹¹⁴

Azután Lengyelországba szalada, és a lengyelek és magyarok tanácsát és segélyét maga mellé vévén visszatére Magyarországra, s Újvárt megvevé és bele szálla.¹¹¹⁵

S a király ezt meghallván, megszállá a várat.¹¹¹⁶

S midőn más nap meg akara harcolni, íme a herczeg hirtelen lóra kapva, a vár kapuján kivágtatván egy maga a király táborába nyargala, és amint a király sátrához ért, lováról azonnal leszállván, és a király lábaihoz borúlván, mindenki hallatára bűnösnek hirdeté magát.¹¹¹⁷

S a király ..... a herczegnek megengede.¹¹¹⁸

Sőt a herczeg közbenjárására azokról a magyarokról is levette neheztelését, kik a várban valának.¹¹¹⁹

Azután a herczeg Jeruzsálembe ment, és midőn szerencsésen visszatért, a király békével fogadá.¹¹²⁰

Gyönyörködik vala pedig a herczeg a vadászatban, és folyvást azt úzi vala, és a király minden ahoz valót ad vala neki.¹¹²¹

66. A DEMESI EGYHÁZ ÉPÍTÉSÉRŐL.¹¹²²

A herczeg monostort építe Demesen, és megkéré a királyt, hogy menjen el a felszentelésre, mi úgy is történt.¹¹²³

S azután az udvariak vádolják vala a herczeget, hogy lest vetett volt, hogy a király a monostor felszentelésekor megölje.¹¹²⁴

Mit talán meg is tett volna, ha a király barátjai őt nagyon vigyázva nem őrizték volna.¹¹²⁵

S a király megharagudván el akará fogatni, de a tisztelendő püspökök és más jámbor főemberek, tudván hogy nem igaz amit a herczegre ellenségei koholva rá fognak vala, közbenjárának érette a királynál, és kibékelteték őket eskü alatt, s békével bocsátá a király a herczeget, hogy a Bakonyban vadászszék.¹¹²⁶

S küldte vele két jobbágyot tisztesség színe alatt; kiket azonban alattomban utasított vala, hogy a herczeg lelkét gondosan kémleljék ki, s ha a herczeg a király ellen mesterkednék, jelentsék meg a királynak.¹¹²⁷

S midőn a herczeg Csórba ért, és sólymát elbocsátván egy varjút fogott, együgyű gondolkozással azt mondá a jobbágyoknak: Nemde megesküdnék ez a varjú a sólyomnak, hogy ha eleresztené, többé nem kiabálna?¹¹²⁸

S azok válaszolák: A sólyom sem eresztené el a varjút esküjére, a varjú sem esküdhetnék meg, minthogy oktalan állat.¹¹²⁹

S még azon éjjel megjelenték a királynak a herczeg szavait.¹¹³⁰

A herczeg pedig, mihelyt a Bakonyba ért vadászni, rögtön eltávozott tőlök, s ismét Páduába ment, hogy a német király segítségéért esedezék.¹¹³¹

Urunk ezer száz tizenhetedik esztendejében Kálmán király fia M. meghalálozott.¹¹³²

S a király második nőt vőn Oroszországból, kit házasságtörés bűnén kapván, s nem erőszakos meggondolatlanságból, elbocsáta.¹¹³³

Mert tudja vala, hogy meg vagyon írva: Akit az Isten egybekötött, ember el ne válaszsza, tudniillik törvényen kívül s ok nélkül.¹¹³⁴

Azért is nem maga vált el tőle, hanem a törvény választotta el attól, akit bűne vádolt, vétke elkárhoztatott, s gonoszsága letiport.¹¹³⁵

Vissza küldé tehát azt a király országába.¹¹³⁶

Ki is házasságtörésből szült Borics nevű fiút, Borics pedig nemzette Kálmánt.¹¹³⁷

67. ÁLMOS HERCZEG ÉS FIA BÉLA MEGVAKÍTTATNAK.¹¹³⁸

Urunk ezer száz tizenolczadik esztendejében a császár Álmos herczeg miatt roppant sereget indíta, és Magyarország határához jöve, hogy értekezzék a királylyal és békét eszközöljön közöttök, mi meg is történt.¹¹³⁹

S a király a császárnak igen sok ajándékot küldé, s így ez tisztességesen visszatére.¹¹⁴⁰

Ezután a király a herczeget visszahozá békességre.¹¹⁴¹

A béke megkötése után végre a király elfogató a herczeget és csecsemő fiát Bélát, és megvakíttatá őket, sőt azt is megparancsolta volt, hogy a csecsemő Bélát heréljék ki.¹¹⁴²

De aki megvakította, rettegven az Istentől és az ország terméketlenségétől, egy kutyakölyköt heréle s annak herécskéit vivé el a királynak.¹¹⁴³

Az ország nemesei közül is megvakíttatá Urost, Vathát és Pált.¹¹⁴⁴

Azonban mit sem használt az ártatlan vér kiontása neki, kit Isten büntetéséből a kora halál rettentő torka nyelt el, és világi országának romlása megbüntetett.¹¹⁴⁵

Meg vagyon ugyanis mondva: Non sic inpii in omnes stb.¹¹⁴⁶

S Álmos herczeget elvivék monostorába Demesre.¹¹⁴⁷

Ezután a király súlyosan kezde betegeskedni, és vala egy Drácó nevezetű olasz orvosa, kinek igen hisz vala; ez írt tapaszt a király füleire, kit fejfájás gyötör vala, s az ír ereje a fülek üregein keresztül agyveleje nem csekély részét kiszívta.¹¹⁴⁸

S levévén a tapaszt, melyet tovább nem bírt kiállani, megmutatá Othmár ispánnak.¹¹⁴⁹

Othmár ispán megtekintvén a tapaszt, látá benne a kiszívott agyvelőt, és monda a királynak: Uram! jó lesz készülnöd az útra.¹¹⁵⁰

Mit hallván a király, megijede és fölsóhajtja.¹¹⁵¹

Azután pedig tanácsot tartá a király az istentelen Márkkal Sima fiával, Akhillessel Jáko fiával, és más ispánokkal, kiknek tanácsára vakítottá volt meg a herceget, és anyja kebeléből kivonszolt fiát; és közölök egy Benedek nevezetűt, Both fiát, elkülde, hogy fogja el a herceget, nehogy halála után az találjon utána következni.¹¹⁵²

S a király halála óráján megparancsolá fiának és az ország nagyjainak, hogy halála után álljanak bosszút Oroszországon a rajta ejtett sérelemért.¹¹⁵³

S amint Benedek eltávozott, a herceg a monostor előtt ül vala, szerencsétlenségén siránkozva.¹¹⁵⁴

Ki is amint meghallotta, hogy nyargalva jönnek a lovasok, megérzé lelkében hogy veszedelem fenyegeti, és beviteté magát a monostorba, és kezeivel Szent szűz Margit oltárába fogószik vala, hogy legalább Istentől és szentjeitől rettegve ne merészeljék onnan elhurczolni.¹¹⁵⁵

Benedek azonban, vagyis Benedictus, helyesben Maledictus, szentségtörő kezeit rá veté, és az oltárhoz ragaszkodót erőszakosan kivonszolja vala.¹¹⁵⁶

S míg így küzködék hogy kihúzza, a herceg kezén a bőr megsérüle, és az oltár vérrel lőn fertőztetve.¹¹⁵⁷

A papok pedig az egyház ajtain őrködnek vala, és el akarjak vala fogni Benedeket; de ő ezt észre vévén, dühös lélekkel, ahogy lehetett, távozott.¹¹⁵⁸

S amint a Pilis erdején át nyargalt, leesett a lóról s nyakát szegve szörnyet halt, s kutyái, melyek nyomában járnak vala, fölfalták húsát és csontjait.¹¹⁵⁹

Ez a Kálmán, amint némelyek mondják, váradi püspök volt; de minthogy testvérei előtte elhaltak, azért a pápa őt föloldozván, uralkodni kényszerítették.¹¹⁶⁰

Kit a magyarok Könyves Kálmánnak hívnak, minthogy könyvei valának, melyekből, mint püspök, az imádkozó órákban zsolozsmáit végzi vala.¹¹⁶¹

Ő foglalta Magyarországhoz Dalmátországot, Péter nevezetű királyát a Petergozdia nevű hegyek közt megölvén.¹¹⁶²

S a velenceiek gályáit és hajóit igen sok pénzért zsoldjába vévén és kibérelvén, számos sereget küldött Apúliába.¹¹⁶³

Kik Apúliát fosztogatva, három hónapig maradtak ott.¹¹⁶⁴

Holott is Monopoli és Brindisi városokat megvíván, Kálmán király hasznára a velenceieknek hagyták bírniok, magok pedig onnan visszatértek Magyarországra.¹¹⁶⁵

Mely városokat oztán a császár által küldött pisai zsoldosok foglaltak vissza, kikergetvén a velenceieket.¹¹⁶⁶

Uralkodott pedig huszonöt esztendeig, hat hónapig és öt napig.¹¹⁶⁷

Elköltözött e világból Urunk születésének ezer száz tizenharmadik esztendejében, februárius harmadikán, kinek teste Fejérvártt nyugoszik.¹¹⁶⁸

68. ISTVÁN, KÁLMÁN KIRÁLY FIA, KIRÁLYLYÁ KORONÁZTATIK.¹¹⁶⁹

Az ország előkelői Istvánt, Kálmán fiát, koronázták királylyá.¹¹⁷⁰

Mert még gyenge ifjú vala, de lelkét tenyerén hordja vala.¹¹⁷¹

Uralkodásának kilenczedik esztendejében bemene Dalmátországba, és a dalmátországiak által tisztességesen fogadtaték.¹¹⁷²

Onnan visszatérvén, seregeit kiküldé és a lengyel széleket pusztítá.¹¹⁷³

Tetszett pedig az országnak, hogy István király értekezést tartson a cseh herczeggel; s midőn Magyarország szélére az Orsova folyó mellé érkeztek, a cseh herczeg is elébe jött, csak a folyó fekszik vala közöttök.¹¹⁷⁴

Vala pedig egy Solth nevű ember, ki mindig gázságon törte a fejét, s kit gázságáért Magyarországból kikergettek volt, s ez akkor a csehekkal jelen vala.¹¹⁷⁵

S mielőtt a király a herczeggel beszélgetést tartott, Solth alattomban híradót küldé a királyhoz, ezt mondván: Hív vagyok uramhoz, és amit a csehekről tudok, megjelentem neki; tehát mihelyt értekezni fog a herczeggel, a herczeg azonnal elfogatja, mivel hallotta hogy a te embereid fegyver nélkül jöttek.¹¹⁷⁶

S visszatérve azont mond vala a herczegnek: Mihelyt beszélgetést tartasz a királylyal, a király azonnal elfogat, hanem inkább fegyverezd föl embereidet, s úgy üljenek a táborban.¹¹⁷⁷

A csehek tehát, mint dühös és iszákos emberek, úgy tőnek, amint Solth tanácsolta volt nekik.¹¹⁷⁸

S aztán más izenetet küldé a királyhoz, mondván: Küldjön a király íjászokat a herczeg tábora környékére, nehogy hirtelen táborára bírjanak rontani.¹¹⁷⁹

A király, amily indulatos volt, övéi tanácsa nélkül úgy tőn, amint Solth mondta vala.¹¹⁸⁰

S a csehek, amint az íjászokat jönni látták, kétségtelen igaznak hitték amit hallottak volt.¹¹⁸¹

És rájok rohanának az íjászokra, s a hitvány besenyők és székelyek egy seb nélkül futának a király táboráig.¹¹⁸²

S a király ezt hallván, kevesed magával Magyarország felé nyargala; minthogy az ő emberei fegyver nélkül jöttek, s akiknek vala is fegyverök, föl nem fegyverkezhetének, mert a király szándékát nem tudták.¹¹⁸³

S a király azt hiszi vala magáról, hogy bölcseségben Salamonnal, vitézségben Sámsonnal, bátorságban Dáviddal egyenlő, pedig nem mérközhetik vala velők.¹¹⁸⁴

A csehek pedig erősen dúlják vala a király táborát.¹¹⁸⁵

János nádorispán, Urosa fia, a királytól távol szállott volt meg; kik is, amint ezt meghallották, egy szívvel lélekkal csendesesen fölfegyverkezének, és rájok rohanának a csehekre, kik a tábort dúlják vala, és összetöré az Úr őket a magyarok kardjának színe előtt, és szörnyű halállal vesztette el.¹¹⁸⁶

S János a király után hírmondót küldé és tudtára adá a győzedelmet, melyet az Úr adott vala neki.¹¹⁸⁷

A király tehát visszatérvén, nagy örömmel örvende; de nagyon sajnálá, hogy Solth azon ütközetben el nem vezett, ki hazugságaival annyi bajt okozott.¹¹⁸⁸

István király pedig törvényes nőt nem akar vala venni, hanem ágyasokkal él vala; miért is a zászlós urak és előkelők sajnálván az ország pusztulását és a király magtalanágát, hozának neki nőt, nagynemes úrasszonyt, Róbert Viskárd apúliai király leányát.¹¹⁸⁹

Azután egy Bezen nevezetű ruthén herceg jött a királyhoz, s panaszkodék neki, hogy hercegségéből testvére kivetette, és a király kegyelméhez folyamodék, hogy őt személyesen segítse meg.¹¹⁹⁰

S István király, meg akarván torolni atyja Kálmán király sérelmét, megigéré a hercegnek hogy segített, és sereget gyűjtven Oroszországba mene.¹¹⁹¹

Történt pedig egy hajnalban, hogy az említett Bezen herezeg a vár körül járkál vala, kémlelvén a helyeket, hol vívják meg a sánczokat.¹¹⁹²

Az ostromlottak pedig kijövének a várból, hogy a magyarokat kémleljék.¹¹⁹³

S amint a herceg meglátta őket, rájuk rohana, kik is emberül harczolván a herceget halálosan megsebesíték.¹¹⁹⁴

S midőn a király a herceg halálát meghallotta, nagyon megbosszankodott, és a magyaroknak megparancsolá, hogy mindnyájan vívják a várat, és azon nap szánják el magokat a sánczokat bevenni, vagy meghalni.¹¹⁹⁵

A magyar főurak azonban tanácsot tartának és mondák: Miért s mi haszna haljunk meg?¹¹⁹⁶

Ha a hercegséget elfoglaljuk, kit tesz majd a király közölünk hercegnek?¹¹⁹⁷

Legyen tehát megállapodás közöttünk, hogy senki se vívja a várat, s mondjuk meg a királynak, hogy mind ezt országnagyjai tanácsa nélkül teszi.¹¹⁹⁸

Amint tehát a főurak a király tanácsába gyűltek, mindnyájan két oldalt helyet foglalának; de Kozma a Pázmán nemzetségből főlemelkedék, s monda a királynak: Uram! mit cselekszel?¹¹⁹⁹

Ha seregeddel, vitézeid halálával, a várat beveszed, kit teendesz herceggé?¹²⁰⁰

Ha nagyjaid közül választasz, senki itt nem marad.¹²⁰¹

Avagy az országot oda hagyva szeretnétek-e ezt a hercegséget bírni?¹²⁰²

Mi zászlós urak a várat nem fogjuk vívni, ha vívni akarod, harczolj magad; mi pedig Magyarországra visszamegyünk, és magunknak királyt választunk.¹²⁰³

S aztán a főurak parancsára a kiáltók a táborban kikiáltják vala, hogy a magyarok minél hamarabb térjenek vissza Magyarországra.¹²⁰⁴

A király tehát, miután látta hogy emberei segítségétől igazán elesett, visszatére Magyarországra.¹²⁰⁵

Ezután harmad évre seregeit kiküldvén, a lengyel határszéleket pusztította.¹²⁰⁶

Azután sereget küldé ki, csupán udvari vitézei csapatait, s Bolgár- és Szerbország egy részét elpusztítá.¹²⁰⁷

E közben a konstantinápolyi császárné, László király Piroska nevű leánya, izené István királynak, hogy Mauritius császár, tudniillik az ő férje, az ő szégyenére szidalmazza a királyt, azt mondván, hogy Magyarország királya kegyetlen ember; és hogy őt, amint ellene mondott, a császár megverte.¹²⁰⁸

S amint ezt a király meghallotta, nagyon nagy sérelemnek vette, és seregét

összeszedvén, lelke felháborodásában megrohaná a görög részeket, és Görögország némely városait tűzzel-vassal pusztítá, és félelem lépé meg azon tartomány valamennyi városát, és úgy fél vala valamennyi király István királytól, mint a mennykő csapásától; úgy hogy a síró gyermekeket István király nevével fenyegetve csitítják vala.¹²⁰⁹

És visz vala a király magával hétszáz frank katonát, kikkel Bolgárországot dúlja vala, és azok gépeivel romboltatja vala Görögország várainak falait.¹²¹⁰

S azért, hogy a császár nem jó vala ki hozzá viadalra, követet küldé a görög császárhoz, és meggyalázá mondván, hogy nem méltó arra hogy császárnak, arra sem hogy királynak hívják, hanem vén asszonymnak és banyának, mert, mint a vén asszony, mindig henyél.¹²¹¹

Mit hallván a császár felele, mondván: Higyje el a király bizonyosan, hogy még ezen esztendőben köldököstől együtt kimetszem férfiúságát.¹²¹²

Azért is a császár töméntelen sereget küldé Magyarországba, Haram alá, s a magyarok nem vethetének ellenök akadályt, minthogy a görögök gépeikkel kénköves tüzet szórnak vala a magyarok hajóira, és azokat magában a vízben fölgyújtják vala.¹²¹³

S a király országa minden erejét a görögök ellen küldé, kiknek vezérévé Stefelt tevé, kik is megérkezvén megharczolának a görögökkel a Karassó patakán túl Boroncs felé, és az Úr keze vala a görögökkel, s a magyarok nem bírának ellenök állni.¹²¹⁴

Ritkán volt tehát olyan romlás, mint amilyen itt történt. Mert annyi embervér omlott a Karassó patakába, hogy egészen vérnek látszik vala.¹²¹⁵

És úgy hevernek vala a folyóban a vasasok, mint a tuskók, s a futók és üldözők úgy járnak vala rajtok a vizen át, mint valami hidon.¹²¹⁶

És úgy mészárolják vala a magyarokat, mint a barmokat, és nem vala, aki megmentse őket a görögök kezeiből.¹²¹⁷

Csíz ispán és más jó vitézek ott estek el. Ezután a császár és király hű követeik által összejövének értekezni, egy szigetbe hajózáván, mely Boroncs városa közelében esik.¹²¹⁸

Ott országnagyjaik között sokáig mentegetőzvének és vádaskodván, végre békét kötöttek, s visszatértek hazájokba.¹²¹⁹

István király tehát indulatos lelkével sok rosszat tesz vala, amit nem kell vala tennie.¹²²⁰

Mert Krisztina úrasszonyt megégetteté, s az emberekre lóganéjból tüzet rakat s mellettök főzet vala, s égő nagy viaszgyertyákat csepegtet vala az ember fenekébe.¹²²¹

Álmos herczeg kisebbik István király kegyetlensége miatt fele fejvesztéssel lakolt vala.¹²²²

Jóllehet meg volt vakítva, mindamellet is félvén, hogy István király megöleti, elfutott vala Görögországba.¹²²³

S a császár tisztességesen fogadta, és Konstantinus nevet adott neki.¹²²⁴

Ki is ott már azelőtt épített volt egy Konstautína nevű várost Macedóniában.¹²²⁵

Halála után testét a király parancsára Fulbert püspök visszahozta, s a fejevári egyházban eltemette.¹²²⁶

Fiát Bélát pedig Magyarországon titkon tartják vala a főurak a király dühössége miatt.¹²²⁷

Kik is tanácsot tartván tudtára adák a királynak, hogy él, akit a megvakítás után halottnak hisz vala.¹²²⁸

S midőn a király igazán megtudta Pál püspöktől és Othmár ispántól, kiknek tudtával menteték volt meg, hogy él, nagy örömmel örvende, minthogy bizonyosan tudja vala, hogy nem marad örököse, s azonnal követeket küldé Szerbországba, és Uros nagy zsupán leányát törvényes nőül hozták Bélának, ki is nem sok idő múlva szülé Gyejcsát; mit hallván a király, nagyon megörvende.¹²²⁹

S úgy rendelkezék, hogy Tolnában éljen és királyi évpénzt ad vala neki.¹²³⁰

Mielőtt pedig a király Béláról értesült, összeesküdt vala az ország, hogy a király halála után húga Zsófiának Saul nevezetű fia uralkodjék.¹²³¹

Történt azonban, hogy a király súlyos betegségbe esett Egerben, úgy hogy mindenki halálra válnak nézi vala.¹²³²

S Bors ispánt és Ivánt, kiket hiú remény kecsegtetett, az árulók királylyá választák.¹²³³

Midőn oztán Isten akaratjából a király meggyógyúlt, Ivánnak fejét veteté, Bors ispánt pedig udvarából csúfosan számkiveté Görögországba, és végzést hozának, hogy maradékából soha senkit ne tartsanak méltónak a királyi udvarba lépni.¹²³⁴

Ezért bátorkodtak aztán a főurak a királyt Béláról értesíteni, minthogy a király nagyon búsul vala, ki öröködik utána.¹²³⁵

István király azon időben jobban szereti vala a kúnokat, mintsem illet volna, kiknek Tatár nevű fejedelme, ki, midőn a császár őket leölte, kevesed magával a királyhoz futott volt, a királynál tartózkodik vala.¹²³⁶

A király pedig vérhasba esék.¹²³⁷

S a kúnok, kik a király engedelmével a gonoszságot megszokták vala, akkor sem dühöngenek vala kevesebbé a magyarok ellen.¹²³⁸

A magyarok pedig, hallván hogy a király halálán van, leöldöklék a kúnokat, kik javaikat ragadozzák vala.¹²³⁹

S a kúnok fejedelme Tatár panaszt tón a királynak emberei leöletése felől.¹²⁴⁰

A király azt véli vala elméjében, hogy betegsége valamennyire könnyebbedett; amint Tatárt könyezve s a többi kúnokat körülötte jajgatva látta, minthogy szerfölött szereti vala őket, elmordúla, s mondá: Ha fölgyógyulandok, mind egyikért, akit közöletek megöltek, tizet ölök meg; most már életem felől ne essetek kétségbe, mert meggyógyúltam.¹²⁴¹

S ezt mondván kinyújtotta kezeit a kúnokra, kik is nyakra-főre rohanának kezei csókolására, és a nagy tolongásban rá nehezkedének a királyra; miért is a nyavalyába visszaesvén kimúlék a világból.¹²⁴²

De midőn halálra vált, az országról lemondván, barátruhába öltözött, uralkodásának tizenolczadik esztendejében, és eltemettetett Váradon.¹²⁴³

69. EZ A VAK BÉLA, A VAK ÁLMOS HERCZEG FIA, TÖKVENYESESEN KIRÁLYLYÁ KORONÁZTATIK.¹²⁴⁴

Uralkodék pedig utána vak Béla, a vak Álmos herceg fia, ki mindenféle gonosztól tartózkodván, jóságos cselekedetek gyakorlásában alázatosan foglalkozik vala.¹²⁴⁵

És sem karja hatalmában nem kerese segítséget, sem emberben nem vala bizodalma; hanem a felséges Istenben helyezé menedékét, és oltalmazója lón az Úr, és kivezeté őt tömérdek nyomorúságából, és kebelén ápolva székébe helyezteté.¹²⁴⁶

Megerősödött tehát az ország az ő kezében, és ellenségeit az Úr csúffá tette mind e mai napig.¹²⁴⁷

És vala neki négy fia, tudniillik: Gyejcsa, László, István és Álmos.¹²⁴⁸

Kinek uralkodása alatt Ilona királyné a királylyal és az országnagyokkal tanácsot tartván, közönséges országgyűlést tarta Arad mellett.¹²⁴⁹

Az említett országgyűlés napján tehát, amint a király az ország trónján ült, a királyné fiaival megjelenék, és a király közelébe üle.¹²⁵⁰

És monda az egész néphez: Minden híveim, nemesek, öregek és ifjak, gazdagok és szegények, halljátok meg!¹²⁵¹

Miután az Isten mindegyikötöknek ép szemet adott, akarom hallani, miért fosztották meg szemeitől urunkat királyunkat, s kiknek tanácsából történt ez? most mondjátok ki előttem, s rajtok ezen helyen hűségesen bosszút állván, adjatok számot nekünk rólok.¹²⁵²

Mert íme az Isten királyotoknak két szeme helyett négyet adott.¹²⁵³

Ezen szóra az egész nép azon főurakra rohana, kiknek tanácsából a királyt megvakították vala, és némelyeket közölök megkötozének, másokat megcsonkítanak, hatvannyolcz gazembert pedig azon helyt kegyetlenül megölelének.¹²⁵⁴

És minden maradékaikat, úgy a férfiakat, mint az asszonyokat, azon nap rovásba foglalák; ezen kívül minden birtokuk a székes egyházak közt lón kiosztva.¹²⁵⁵

És így Magyarországbán valamennyi egyházi szabados falut királyi adománynak neveznek.¹²⁵⁶

Mint hogy pedig a magyarok mindig igazságtalanul háborognak, mint a sós tenger, a Leviatán gonosz fiai követeik által hívogatják vala a fattyú Boricsot, hogy jőjön be, és az ő segítségökkel foglalja el az országot, azt hiven, hogy Kálmán király fia.¹²⁵⁷

Borics tehát ruthén és lengyel segítséget szerezvén bejőve Magyarország határszélére, épen azon vidékre, melyet Seónak hívnak.¹²⁵⁸

A király pedig sereget gyűjtván, ellenök megy vala.¹²⁵⁹

A nemesek közöl pedig igen sokan Borics részére állottak.¹²⁶⁰

Magyarország előkelőit oztán meghívták, hogy értekezzenek a királylyal; s a király kérdé: Tudják-e hogy Borics fattyú, vagy Kálmán király fia?¹²⁶¹

S az ország hívei azt felelék, hogy kétségtelenül tudják, hogy Borics fattyúgyermek, és teljességgel nem méltó az ország koronájára.¹²⁶²

A hűtlenek és ellenmondók pedig magokban egyet-mást mormognak vala és ingadozva kétfelé sántikálnak vala.¹²⁶³

S a király és tanácsosai, amennyire tőlök kitelhetett, külön választák a gödölyéket a bárányoktól, és erősen elhatározák, hogy az árulókat azon helyt megölelék, nehogy, ha

tovább halasztanak a dolgot, az árulók át találjanak menni Boricshoz, és ez az ország veszedelmére forduljon.¹²⁶⁴

Zendülés támada tehát, s ott helyben elfogák Lámpért ispánt, kinek, amint a király mellől kihúzták, tulajdon testvére egy székkal fejét úgy ketté hasítja, hogy a repedésen az agyveleje kiloccsant.¹²⁶⁵

Fiát Miklós ispánt ugyanott lefejezik; Majnolthot az Ákos nemzetségből másokkal együtt azonhelyt megölik.¹²⁶⁶

Akik pedig az árulók közül életben maradtak, félre vonulának és egyesült erejükkel akarják vala a királyt megtámadni.¹²⁶⁷

Az árulók feje pedig Tiadar vala a Simád nemzetségből, és Folkus és Titus, s különösen Sámson.¹²⁶⁸

És Sámson, ki Tamás és Torda ispánok atyja vala, azzal dicsekedék, hogy elmegy a király gyűlésébe és őt sokak előtt meggyalázza.¹²⁶⁹

Mit hallván mindnyájan helyeslének.¹²⁷⁰

S maga Borics is, hiú reményben ringatózva, nagy hálálkodást tón neki, és nem hagyá nyugodni, hogy teljesítse amit el kezdett vala, azt gondolván, hogy a király meggyalázása által az ország birtokához jut.¹²⁷¹

A király pedig a Seó vize mellé szállott vala, és amint főuraival és vitézeivel sátorában ült, egyszerre belépe Sámson és mondá a királynak: Mit csinálsz, te hitvány eb, az országgal; jobb a te uralkodásodnál hogy Borics bírja az országot; te élj monostorodban, amint apád élt.¹²⁷²

S amint erre az ország nagyjai rögtön fölindultak, János sümegi prépost, Ottó fia, a király jegyzője, mondá Bod ispánnak: Mit várakozunk, miért nem fogjuk meg?¹²⁷³

De ő, amint meg akarták fogni, nagy sebesen lóra kapva, elfut vala.¹²⁷⁴

Amazoknak pedig nem vala kéznél lovuk, mint akik a király köréből gyalog jöttek volt a tanácsba; de még is nagy zajt ütének.¹²⁷⁵

S amint a zajt Bod ispán szolgája meghallotta, nyergeletlen lovára veté magát s őt láncsájával a Seóig űzé.¹²⁷⁶

Tiadar pedig és több társai hajóba szállni s őt hirtelen át akarják vala szállítani, de annyira nem érkezhének.¹²⁷⁷

Sámson pedig nyargalva a folyóba esek, s üldözője a vízben megszúrta.¹²⁷⁸

Sámsonnak dolmánya alatt pánczél vala, és súlyos vértje miatt úszni nem bíra, hanem a vízben elmerülve oda vésze.¹²⁷⁹

Borics pedig igen sok ruthénnal és lengyellel tábort üte a királyhoz közel.¹²⁸⁰

S Magyarország nagyjai követeket küldének a ruthénok és lengyelek vezéreikhez, kik Boricsért jöttek volt, mondván : Nem illik, hogy az igazság ellen fattyú születésnek kerestek országot.¹²⁸¹

Mert mi tudjuk, hogy igazság szerint Béláénak kell lenni az országnak, és ő az egész ország megegyezésével uralkodik.¹²⁸²

Ezt hallván az orosz- és lengyelországi vezérek, elállának attól, hogy Boricsot tovább is segítsék, s visszatére mindegyik a maga tartományába.¹²⁸³

Borics pedig tömérdek néppel harcra szálla a király ellen.¹²⁸⁴

A király pedig Isten segítségével összetöré a harcban Borics minden erejét, és karddal kergeté őt, és a lengyelek seregét halálig szoritá, épen Mária Magdolna napján szedvén el zsákmányaikat, és visszatére nagy győzedelemmel.¹²⁸⁵

Abban az ütközetben pedig erősen és kitűnően harcolának Miksa, Gáb és Bátor, és közölök sokat elfogának és leölének, s vértjeik embervérrel valának befecskendve.¹²⁸⁶

Ebben az ütközetben Miksa elfogta Tiadart, a veszedelem gerjesztőjét; Vasas elfogta Vitályost; Gáb pedig a krakkai lengyel ispán testvérét; Bátor elfogta Endrét.¹²⁸⁷

Kiket midőn a királyhoz vittek, nagyon hálálkodék nekik, és igen fényesen megajándékozá őket.¹²⁸⁸

Miután pedig az ország Béla király kezében megerősödött, a király borivásnak adja vala magát; s udvarnokai ahoz valának szokva, hogy a királytól részeg korában bármit kértek, mindent megkapnak vala, és a király részegsége után nem veheté vissza.¹²⁸⁹

Pócs és Saul egyházi férfiakat részegségében ellenségeik kezébe adá, kik is ítélet nélkül megölettek.¹²⁹⁰

Uralkodott pedig vak Béla kilencz esztendeig, tizenegy hónapig és tizenkét napig.¹²⁹¹

Az Úrhoz költözött Urunk ezer száz negyvenedik esztendejében februárius tizenharmadikán, csütörtökön, kinek teste Fehérvártn nyugszik.¹²⁹²

70. EZ A GYEJCSA KIRÁLYLYÁ KORONÁZTATIK.¹²⁹³

Megtekinté pedig az Úr Magyarországot, és ada nekie oltalmazót, ki vitézségének nagy voltában járdal vala.¹²⁹⁴

Mert az Úr az országot gyermekének Gyejcsának adá, kit Szent Cziczelle szűz napján megkoronázának; kinek jobbját megfogá és megerősíté, és sok nemzeteket alája vete, és a királyokat megfutamtatá kardjának éle előtt.¹²⁹⁵

Rápolth német vitéz pedig Pozsony várát Juliánus ispán gonoszságából elfoglalta vala, mit a magyarok nem csekély nyomorúságnak tartának.¹²⁹⁶

De az ifjú király ebbe csendesen nem nyugovék bele.¹²⁹⁷

Hadat vive ugyanis a király az incselkedő és Magyarország széleit pusztító németek dühe ellen.¹²⁹⁸

Mert bár a császár saját személyében nem jött volt a király ellen, de Németország csaknem egész erejét Magyarország kiirtására indította vala.¹²⁹⁹

S bizonyos Henrik osztrák herczeg Szász- és Bajorországból minden harcost magával hozott vala, mert gyámja vala Oroszlán Henrik árvájának, kit Szász- és Bajorország örökségül illet vala.¹³⁰⁰

Összegyülének tehát a németek erejük sokaságában bizakodva, és mint óriások állának a magyarok ellenébe.¹³⁰¹

A király pedig egész seregével Istenbe veté bizodalmát, és rendezett dandáraival ellenségei ellen kezde menni.¹³⁰²

De a papok és levíták és valamennyi papi személy jelen vala; mind alázatos lélekkel és törődött szívvvel könyörögnek vala a mi urunk Jézus Krisztus segítségeért, és a szent angyalok oltalmáért, és kivált az Isten anyja Szűz Mária kegyelméért esedeznek vala, kinek pártfogásába ajánlotta különösen Szent István király Magyarországot.¹³⁰³

A király pedig karddal fölövezteték, és az Úr dicsősége tündöklék fölötte, és szíve isteni íhlettől azonnal megbátorodék, s maga is erősebb lón mint azelőtt, és kiderüle ábrázata, s nagy vidoran megy vala az ütközetbe.¹³⁰⁴

S amint közelgetett egy Gönczel nevű hiteles személy, ki mind a két nyelvet jól tudta, hírül adá a királynak, hogy a német sereg közelget, és mondá, hogy most lenne legjobb alkalmá a királynak rájuk rohanni, minthogy kevesen vannak, s nem jöttek el mind, akiket segítségül hívtak volt.¹³⁰⁵

Akkor a király egész seregével ellenök nyomúla Magyarország határain túl.¹³⁰⁶

A németek pedig mint valami óriások úgy állanak vala elejökbe magas derék lovaikon, s büszkeségükben és főnhéjazásokban ingerkedve rohannak vala a magyarokra, hogy megvetésükkel félelmet öntsének beléjük.¹³⁰⁷

A magyarok pedig más oldalról ütközetre közelgetének, és megfúvák a kürtöket, harsogtaták a tárogatókat, és Istenhez kiáltozának, és a riadók zaja az égre szállá, s megkezdődött az ütközet.¹³⁰⁸

S a gaz besenyők és hitvány székelyek, kik szokásuk szerint a magyarok dandárai előtt járnak vala, mind egyaránt futának mint a juhok a farkasok előtt.¹³⁰⁹

S akkor oztán, mielőtt a magyarok összecsaphattak volna, némely magyar dandárok is megrémültek a németek dühétől.¹³¹⁰

S a németek az ütközet elején erőt vettek a magyarokon, kik, mint az eretnekek, eleinte mindig forrongnak, de végre lecsihadnak.¹³¹¹

Akkor Béla király úr Bán nevezetű nagybátyja, ezreiben büszkélkedve, megrohanván a németek dandárait, keményen átronta rajtuk és nagy öldöklést vive véghez köztök.¹³¹²

De a király válogatott vitézei is megrohanák az ellenséget, és a csata a németekre nehezedeék, erejük szét lón verve, és hétezer harczosnál több hányatott kard élére, a többiek pedig elfutának.¹³¹³

Megmentette tehát az Úr azon nap a magyarokat a kegyetlenül dühöngő sárkányok torkából.¹³¹⁴

Annyira össze lón ott törve a németek ereje, hogy még a határszéleiken lakó magyar parasztokon sem mertek semmi sérelmet vagy bármiféle bántást elkövetni.¹³¹⁵

A király pedig Isten kegyelméből szerencsés győzedelmet nyervén, egész népével együtt áldá és magasztalá az Istent.¹³¹⁶

Azon ütközetben Uros ispán elfogá Rapolth német ispánt, ki már jóval azelőtt Pozsony várát éjjeli meglepéssel elfoglalta volt, s Gábor elfogá Ottót.¹³¹⁷

Ez után azon napokban éhség sanyargatta Magyarországot, melyben az emberek nagy része elveszett.¹³¹⁸

71. KONRÁD CSÁSZÁR MAGYARORSZÁGON ÁT JERUZSÁLEMBE MEGY.¹³¹⁹

Azon időtájban Konrád császár Magyarországon keresztül utazott Jeruzsálembe.¹³²⁰

Magyarországban azonban nem úgy jelenék meg mint Krisztus zarándoka, s abban nem békességet, hanem inkább zsarnoki és rablói dühösséget gyakorla.¹³²¹

Mert kérelem színe alatt utat kapván, Magyarországtól nem csekély pénzt csikara, úgy hogy egész Magyarországon egy anyaegyház vagy monostor sem maradt, melyből pénzt nem zsaroltak és a zarándokló császárnak, félelmükben, nem adtak volna.¹³²²

Mely császár után a francziák derék királya, mint Krisztus zarándokához illik, emberségesen jöven, Gyejcsa király által tisztességesen fogadtaték, kinél egy ideig mulatván, Gyejcsa királylyal komasági egybeköttetésre lépe, és miután ily barátságot kötöttek egymással, Gyejcsa király által nagy ajándékokkal tisztességesen kikalauzoltaték, és seregével az ország minden terheltetése nélkül keresztül mene Magyarország határán Görögországba.¹³²³

Később azonban Gyejcsa király egy Györk nevezetű vitéze tudósításából meghallotta, hogy Borics, Kálmán király fattyú fia, a francia király kíséretében van, s követet küldve hozzá, mondván: Nem illik becsületes emberhez rosszal fizetni a jóért, s aki az én életemre tör, nem kellene nektek oltalmazni.¹³²⁴

Ennek hallatára zendülés támadt a francia fejedelmek közt.¹³²⁵

Mert vitézei kérdezik vala, ki az közöttök, aki a király halálára törekszik, hogy ha meglelik, megöljék.¹³²⁶

Borics pedig némely magyarok tanácsából jött vala, hogy ha az országba bejöhetne, akkor sokan uroknak ismernék és a királyt elhagyva sokan hozzá állának.¹³²⁷

Ki is amint ezt meghallotta, azonnal a francia király lábaihoz borúla, hogy életet és kegyelmet kérjen tőle, hogy engedje meg minden bántás nélkül kimennie vele együtt az országból.¹³²⁸

S amint Gyejcsa meghallotta hogy Borics a francia királynál van, megkéré, hogy barátságuk kedvéért küldje vissza hozzá Boricsot kötözve.¹³²⁹

S amint ezt a francia király hallotta, így szóla: Tudja meg a király, hogy a király háza olyan, mint az egyház, lábai olyanok mint az oltár: hogyan adhatnám én kötözve vissza azt, aki a király házához mint egyházhhoz s a király lábaihoz mint oltárhoz borult?¹³³⁰

S mondá neki a követ: Azért, mert a mi mestereink úgy magyarázzák, hogy fattyú gyermekkel az egyháznak semmi közössége.¹³³¹

Borics pedig látván, hogy halál fenyegeti, azon éjjel ellopá Lajos király egyik paripáját és megszökék.¹³³²

De egy lovász elébe nyargalván le akará tartóztatni, kit Borics egy kardcsapással feje tetejétől melle közepéig ketté hasíta, s üldözője kezéből megmeneküle.¹³³³

Ezután Gyejcsa király hercegi költséget ada öcscseinek Lászlónak és Istvánnak, és sereget vezetve Oroszországba Ladomér herceg ellen, hogy megtorolja ipa Minoszló sérelmét, kiért már régebben is küldött sereget, kivel a ruthénok és kúnok rosszul bántak vala.¹³³⁴

Uralkodott pedig húsz esztendeig, három holnapig és tizenöt napig.¹³³⁵

S az Úrhoz költözött Urunk ezer száz hatvanegyedik esztendejében, május 31-dikén szerdán; kinek teste Fejérvártt nyugszik.¹³³⁶

72. ISTVÁN KIRÁLYLYÁ KORONÁZTATIK.¹³³⁷

Helyébe fiát Istvánt koronázzák meg, s uralkodott tizenegy esztendeig, kilencz hónapig, három napig.¹³³⁸

Ennek uralkodása közben László herczeg, vak Béla király fia, bitorlotta a koronát fél esztendeig.¹³³⁹

Elköltözött pedig az Úrhoz Urunk ezer száz hetvenkettedik esztendejében, februárius első napján vasárnap; kinek teste Fejérvártt nyugszik.¹³⁴⁰

73. ISTVÁN BITOROLJA A KORONÁT.¹³⁴¹

Ez után azon László öcscse István bitorolta a koronát öt hónapig.¹³⁴²

Megkoronáztatott pedig februárius tizenegyedikén, Exsurge vasárnapján; legyőzetett pedig Szent Gyárfás és Protásius napján, kedden, mikor Magyarország sok nemese elhullott.¹³⁴³

Azután pedig kiűzték az országból.¹³⁴⁴

Meghalt Zimony várában Urunk ezer száz hetvenharmadik esztendejében, április tizenegyedikén, csütörtökön; kinek teste Fejérvártt nyugszik.¹³⁴⁵

Végre István király, Gyejcsa fia, az Úrhoz költözött Urunk ezer száz hetvenharmadik esztendejében martius negyedikén, vasárnap, kinek teste Esztergomban nyugszik.¹³⁴⁶

74. HARMADIK BÉLA KIRÁLYLYÁ KORONÁZTATIK.¹³⁴⁷

Ezután uralkodott öcscse Béla, ki az orvosokat és latrokat üldözte, és divatba hozta az irott folyamodásokat, mint a római udvarnál és a császárságban szokás.¹³⁴⁸

Ki megkoronáztatott januárius tizenharmadikán vasárnap.¹³⁴⁹

Uralkodott pedig huszonhárom esztendeig, egy hónapig, tizenkilencz napig.¹³⁵⁰

Elhunyt pedig az Úrban ugyancsak az Úr ezer száz kilenczvenedik esztendejében május első napján kedden; kinek teste Fejérvártt nyugszik.¹³⁵¹

75. IMRE KIRÁLYLYÁ KORONÁZTATIK.¹³⁵²

Következett utána fia Imre, és uralkodott nyolcz esztendeig, hét hónapig, hat napig.¹³⁵³

Ennek neje Constantia, az arragóniai király leánya, a pápa tanácsára Fridrik császárral kelé egybe.¹³⁵⁴

Elköltözött pedig az Úrhoz Urunk ezer két századik esztendejében, november harminczadikán, kedden; kinek teste az egri egyházban nyugszik.¹³⁵⁵

76. MÁSODIK LÁSZLÓ MEGKORONÁZTATIK.¹³⁵⁶

Utána uralkodott fia László, és megkoronáztatott augusztus huszonötödikén csütörtökön.¹³⁵⁷

Uralkodott hat hónapig és öt napig; az Úrhoz költözött pedig az ezer kétszáz egyedik esztendőben május hetedikén; kinek teste Fejérvártt nyugszik.¹³⁵⁸

77. ANDRÁS, SZENT ERZSÉBET ATYJA, MEGKORONÁZTATIK.¹³⁵⁹

Ezután következett András, harmadik Béla fia, ki megkoronáztatott huszonhated napra László király halála után, május huszonkilencedikén, pünkösöd napján.¹³⁶⁰

Kinek neje vala Gertrúd Németországból, kitől nemzette Bélát, Kálmánt, Andrást és Szent Erzsébetet.¹³⁶¹

De óh fájdalom! az említett úrasszony, kétségen kívül az emberi nemzet ellenségének rábeszélésére, Bánk-bán nagyságos férfiú nejét bizonyos idegen öcscsének erőszakosan megkerítette.¹³⁶²

Miért is a Bor nemzetségéből eredt Bánkbán kardját irgalmatlanul a királyné vérébe mártotta, és őt kegyetlenül megsebesítvén megölte, az Úr ezer kétszáz tizenkettedik esztendejében; kinek teste a szürke barátok pilisi monostorában van eltemetve.¹³⁶³

Kinek megöléséért siralmas szózat hangzott egész Pannóniában, és Bánkban egész nemzetségében, kárhozatos és rettenetes vérontás következett.¹³⁶⁴

78. ANDRÁS KIRÁLY JERUZSÁLEMBE MEGYEN.¹³⁶⁵

Ezután András király meglátogató a szent földet a pápa parancsára; mely parancsot még herczeg korában kapott volt; amint meg vagyon írva külön a fogadásról és a fogadás megváltásáról: Jóllehet mindenkinek stb.¹³⁶⁶

Mit ő teljesített és beváltotta atyja fogadását; és ott a szent földön a babylóniai szultán ellen a keresztyének seregének kapitányává és vezérévé tétetik és később dicsően győzedelmessé lesz.¹³⁶⁷

Ott marada pedig három hónapig; s végre királyi kincsét feltárva, különböző szentek ereklyéit összevásárolta: úgymint Szent István első vértanú kaponyáját, szent Tamás apostol és Szent Bertalan jobb kezét, továbbá egy darabot Áron vesszejéből, és azon hat korsó egyikét, melyekben Krisztus a vizet borrá változtatta, és sok egyebet, amit akkor összegyűjthetett.¹³⁶⁸

És visszatérvén Magyarországra a szentek drága kincseivel, országát jó állapotban

találá; ezt azonban nem az ő saját, hanem a szentek érdemeinek akarát tulajdoníttatni, kiknek ereklyéit hozza vala.¹³⁶⁹

Benedek tehát, Ega fia, a királyné kancellárja, az egyház valamennyi főpapját elébe hajtja vala a királynak.¹³⁷⁰

S most azokat a szent ereklyéket különösen azok az egyházak bírják, amelyeknek főpapjai a megérkező királynak elébe mentek.¹³⁷¹

Kilencz esztendő múlva oztán a király nemes leányát Erzsébetet egy nemes férfiúval, Lajos thüringeni gróffal, adá össze, ki sok esztendő múlva hasonlóan a kereszt jegyével áhíttatosan Jeruzsálemben menván, ugyanott a Krisztushoz költözött.¹³⁷²

Kinek ünnepeét Jeruzsálemben áhíttatosan üllik.¹³⁷³

Elköltözött pedig az Úrhoz András király Urunk ezer kétszáz harminczötödik esztendejében, uralkodásának harminczadik esztendejében; kinek teste az egresi monostorban nyugszik boldogan.¹³⁷⁴

79. IV. BÉLA KIRÁLYLYÁ KORONÁZTATIK.¹³⁷⁵

Utána fia Béla király koronáztatott meg october tizennegyedikén, azon vasárnap, melyen ezt éneklik: Da pacem Domine, Fejérvártt a Szent Péter székes egyházában, melyet ő szenteltetett vala föl, öcscse Kálmán herczeg tartván oldala mellett tisztességből a királyi kardot, lovát pedig előtte a legmélyebb hódolattal Dániel ruthén herczeg vezettvén.¹³⁷⁶

Uralkodott pedig harminczöt esztendeig.¹³⁷⁷

80. A TATÁROK ELSŐ BEJÖVETELE.¹³⁷⁸

Ezen Béla uralkodása alatt, Urunk ezer kétszáz negyvenedik esztendejében a mongolok vagy tatárok ötszázezer fegyveressel törtek be Magyarországra.¹³⁷⁹

Kikkel Béla király a Sajó vize mellett megütközvén csatát veszte; mely ütközetben Magyarország csaknem egész katonasága oda vesze.¹³⁸⁰

Magát pedig Béla királyt, ki a tenger felé futott, a tatárok egész odáig kegyetlenül üldözék.¹³⁸¹

S azok a tatárok három esztendeig maradának Magyarországra.¹³⁸²

És minthogy azon esztendőkbén a magyarok nem vethettek, azért kimenetelök után sokkal többen veszte el éhen, mint amennyien fogságra hurczoltattak és fegyverrel megölettek.¹³⁸³

Ezután Béla király visszatért a tenger mellékről, és a harcziás Fridrik osztrák herczeget Bécs-Újhely előtt a magyar nemzet ütközetben elejtette, és állcsontja mellett átszúrta.¹³⁸⁴

Jóllehet pedig az a herczeg ebben a háborúban elesett, Béla király a magyarokkal együtt a győzedelmet mégis elvesztette.¹³⁸⁵

81. A KIRÁLY OTTOKÁR KIRÁLYLYAL HADAKOZIK.¹³⁸⁶

Ezek után azon király urunk ezer kétszáz hatvanadik esztendejében Morvaország körül nagy sereget gyűjte egybe Ottokár cseh király ellen fiával Istvánval, és a kúnok vezérével Alprával.¹³⁸⁷

De legyőzözte Haimburg felé futa július 13-dikán.¹³⁸⁸

Mert Béla király békességes ember, de a hadjáratokban s ütközetekben legkevesbbé sem vala szerencsés.¹³⁸⁹

82. A NÉP MAGÁT OSTOROZZA.¹³⁹⁰

Ugyancsak az ő idejében Urunk ezer kétszáz hatvanharmadik esztendejében a nép magát korbácsolva futkos vala szerte széljel.¹³⁹¹

Meghalt Urunk ezer kétszáz hetvenedik esztendejében, május 3-dikán a szent kereszt fölaltatásának ünnepén, péntek napon, a budai szigetben, és teste eltemettetett Esztergomban a minorita barátoknak a boldogságos Szűz tiszteletére épült egyházában, melyet azon Béla király úr még életében költséges szép munkával kezdetett vala építtetni; hol nejevel, Mária nevezetű királyné úrasszonnyal, a görög császár leányával, és legkedvesebb fiával Béla herczeggel boldogúl nyugszik az erénnyel teljes férfiú, kinek emlékezete mint édes méz oly jó ízű mai napiglan is az egész magyarság és több más nemzetek szájában.¹³⁹²

Kinek testét Filep esztergomi érsek az említett egyházból kiásván, igazságtalanúl elvitette és a maga székes egyházába temettette vala el.¹³⁹³

Mely tettért a pápa előtt sokáig folyván a per, a minorita barátok a testet mindenestől a legnagyobb tisztességgel visszanyerték, és a Szűz Mária oltára előtt még dicsőségesben eltemették.¹³⁹⁴

Ahol ezen szép versek olvashatók: Nézd e szép dolgot, hárman fekszenek a szűz oltára körül: a király, a herczeg, a királyné, legyen örömük is háromszoros.¹³⁹⁵

És azután: Míg lehetett, míg a te hatalmad Béla király virágzott, a csalárdság elrejtőzött, a béke erősen állt, és a becsület uralkodott.¹³⁹⁶

83. ISTVÁN, BÉLA FIA, KIRÁLYLYÁ KORONÁZTATIK.¹³⁹⁷

Utána Urunk ezer kétszáz hetvenedik esztendejében kezde uralkodni egész Magyarországon fia István, ki Ottokár cseh királyt.¹³⁹⁸

Ez csehekkal, osztrákokkal, brandenburgiakkal és más vegyes nemzetekkel Magyarországra erőszakkal betört, a Rábcza folyó mellett emberül legyőzte és megszalasztotta.¹³⁹⁹

Ezenkívül Bodon bolgár várost megvívta, a bolgárokat legyőzte, és királyukat hódolni kényszerítette.¹⁴⁰⁰

Uralkodott pedig két esztendeig, s meghalt uralkodása harmadik esztendejében a nagy szigeten, és eltemettetett a budai szigeten a Boldogságos szűz egyházában, az apácák monostorában.¹⁴⁰¹

84. LÁSZLÓ, ISTVÁN FIA, MEGKORONÁZTATIK.¹⁴⁰²

Következett utána fia László, és megkoronáztatott azon évben, melyben atyja meghalt, tudniillik Urunk ezer kétszáz hetvenkettedik esztendejében.¹⁴⁰³

Mely László király Urunk ezer kétszáz hetvenhatodik esztendejében a császár segítségével Morva körül az említett Ottokár királyt ütközetben megölte.¹⁴⁰⁴

Azután, midőn Urunk ezer kétszáz nyolczvankettedik esztendejében Kúnország fejedelme Oldamir, a kúnok seregét összegyűjtván a Hód tava mellett, ellenségül meg akarta támadni Magyarországot, hogy urasága alá igázza, László király, mint a vitéz Józsue, ellene vonúla, hogy nemzetéért és országáért megharczoljon.¹⁴⁰⁵

Kinek seregében a serény vitéz Lóránd, Tamás fia, vitézül rájok rohana a kúnokra és igen sokat dicséretesen levága és leteríte.¹⁴⁰⁶

Azután, amint a két fél közt igen erősen folyt az ütközet, Isten kegyelméből hirtelen és véletlenül nagy zápor csapkoda a pogányok szemébe, és akik íjaikban és nyilaikban bizakodnak vala, a sűrű zápor miatt a próféta szavai szerint olyanokká lőnek mint a föld ganéja.¹⁴⁰⁷

És így László király Isten segítségével győzedelmet nyere.¹⁴⁰⁸

85. MÁSODSZOR BEJÖNNEK A TATÁROK.¹⁴⁰⁹

Végre oztán a kúnok közül kevesen, akik megmenekültek, a tatárokhoz futának, kiknek ösztönzésére a tatárok Urunk ezer kétszáz nyolczvanötödik esztendejében másodszor is bejöttek Magyarországra, és Pestig mindent irtóztatóan fölégettek.¹⁴¹⁰

Ez a László király Károly apúliai király leányát tartja vala nőül, de törvényes nejét megvetvén kún leányokhoz adá magát; Cidva, Kupcsecs és Mandula nevű, s minél több más kún leányokat tart vala ágyasokul, kiknek szerelme miá szíve megromlott, és az ország nagyjai és nemesei előtt méltán gyűlöletben áll vala.¹⁴¹¹

86. FIKMÁNUS PÁPAI KÖVET BEJÖN MAGYARORSZÁGBA.¹⁴¹²

S azért ezen fölül, mivel kún és nem katolikus módra él vala, Filep fermói püspök jött ellene mint az apostoli szék követe, ki a magyaroknak megtiltja vala a magyar szokás ellenére szakállukat beretválni, hajokat megnyírni, és a kún süvegeket, melyek viselése Magyarországon már divatba jött, elvetni parancsolja vala; a királyt is átok alá vetvén, hogy a pogányokat gyűlölje, a keresztyén vallást szeresse, és nejével éljen.¹⁴¹³

De a királyal semmire sem mehetvén visszatére.¹⁴¹⁴

87. LÁSZLÓ KIRÁLY MEGÖLETIK.¹⁴¹⁵

Ezután nem sokára Urunk ezer kétszáz kilenczvenedik esztendejében, Margit szűz és vértanu ünnepe előtt való hétfőn, a király Keresszeg vára mellett magok azon kúnok által, kikkel tartott vala, irgalmatlanul megöletett.¹⁴¹⁶

Mert azon László király idejében kezdé Magyarország nagyságos dicsőségéből lehanyatlani, mint a siralmas esetek és kimenetelek alább megmutatják.¹⁴¹⁷

Kezdenek ugyanis benne belső háborúk támadni, városok összeromboltatni, falvak tűz által elpusztítani, a béke és egyetértés teljesen összetapodtatni, a gazdagok megfogyatkozni, és a nemesek a szegénység szüksége miatt parasztkodni.¹⁴¹⁸

Azon időben nevezik vala az ország lakosai a talyigát, azaz a két kerekű szekeret, László szekérének; minthogy a folytonos rablás miatt az igavonó barmok az országban megfogyatkoztak vala, s aztán az emberek, barmok módjára talyigába fogva, pótolják vala az állatokat.¹⁴¹⁹

88. ANDRÁS KIRÁLY VELENCÉBŐL BEHOZATVA MEGKORONÁZTATIK.¹⁴²⁰

Mely király halála után azon évben, tizennyolczad napra, Velencei András herceg megkoronáztatik, kit még László király idejében behoztak volt Magyarországra.¹⁴²¹

Mely András király eredetét és származását tekintsük meg, hogy lássuk mi okon érdemelte, hogy Magyarország koronáját elnyerje.¹⁴²²

Midőn második András király, negyedik Béla király és Kálmán herceg atyja, első neje halála vagyis inkább megöletése után, mint föntebb mondottuk, az egyház parancsára a tengeren a szent földre átkelt, hogy az Úr sírjáért harcoljon, ott győzedelmeskedvén szerencsésen tisztességgel visszatér vala.¹⁴²³

Végre Itáliában szálla ki, s egyszer az estei örgrófnál vala pompásan vendégeltetve.¹⁴²⁴

Az az örgróf pedig megtudván hogy a király özvegy, gyönyörű szép és szépen föléesített leányát a király szeme elébe állítja vala.¹⁴²⁵

S a király látván hogy a leány szép és szemeinek tetszetős, minthogy a nélkül is meg akart házasodni, még azon nap egybe kelé azon kisasszonynyal, s elvivé magával Magyarországra.¹⁴²⁶

András király halála után pedig azon úrasszony vissza akarván térni szüleihez, összehíván Magyarország nagyjait, az érsekeket és püspököket, világos jelekkel kimutatá, hogy terhes, s úgy téré meg hazájába Estébe, s ott atyjánál fiú gyermeket szüle, kit a keresztségben Istvánnak neveztek, s kit azon cím alatt dajkáltak és neveltek, hogy Magyarország királyának fia.¹⁴²⁷

Ki is majdan, vég aggkorra jutott nagyapja őgrófságát csellel akará kezére keríteni, de nagyapja erősebb lévén távolabb kergette.¹⁴²⁸

És így István mint bujdosó Spanyolországba mene Jakab arragóniai királyhoz, ki azon István hűgát, András magyarországi király leányát, tartja vala nőül, és egy ideig ott tartózkodván ismét Olaszországba mene, és Ravennában a polgárok által podestának megválasztaték; onnan elűzette pedig Velenczébe mene.¹⁴²⁹

Ott oztán Velence városa egyik előkelőbb és gazdagabb polgára, meghallván és igazán megtudván hogy a magyarországi király fia, hozzá adá nőül leányát, és minden vagyonában részessé tevé.¹⁴³⁰

Ettől születek Istvánnak fia, kit atyja nevére Andrásnak neveze.¹⁴³¹

Mely András nagybátyjai tanácsára és segélyével, kik véghetetlen gazdagok voltak, még László király idejében bejöve Magyarországra, mint akinek, mint királyfinak, nagyatyja András király után az országban részének kellene lenni.¹⁴³²

S midőn László király megöletett, az ország nagyjai András herczeget szerencsésen megkoronázták.¹⁴³³

Ki is uralkodásának második esztendejében Austriát igen nagy sereggel legyőzte.¹⁴³⁴

Kinek uralkodása alatt az ország némely nemesei, úgymint János és Henrik bán, Henrik fiai, Ugrin, Újlaki Pócs fia, s mások minél többen, András király sérelmével VIII. Bonifácus pápától kértek királyt.¹⁴³⁵

89. KÁROLY KIRÁLY NÁPOLYBÓL, MÉG MAGYARORSZÁGBAN LÉVÉN, NÉMELY FŐURAK ÁLTAL BEHOZATIK.¹⁴³⁶

Kiknek kérelmét a pápa meghallgatván, egy Károly nevű tizenegy éves gyermeket küldé Magyarországra, Urunk ezer kétszáz kilenczvenkilenczedik esztendejében, még András király életében.¹⁴³⁷

Kinek származása és eredete ekként vagyon.¹⁴³⁸

Ötödik István királynak negyedik Béla király fiának, vala a többek közt egy Mária nevezetű leánya, kit Sánta Károlyhoz, Nagy Károly fiához, ki az egyház adományzásából Sicilia királya vala, adott volt férjhez.¹⁴³⁹

Mely Sánta Károly királynak István király azon leányától született Martell Károly nevű fia, Martell Károlynak pedig Rudolf császár Clementia nevű leányától született egy fia, kit először hazájában Karobertnek, mintegy Károly Róbertnek, Magyarországon pedig a Róbertet elhagyva a magyarok Károlynak hívtak.¹⁴⁴⁰

Hogy pedig ez a Károly uralkodhassék, és András királyon erőt vehessen, az említett pápa egy s más követet küldé oldala mellől András király ellen Károly mellett.¹⁴⁴¹

Kik semmit nem tehetve térének vissza.¹⁴⁴²

E közben Urunk ezer háromszáz egyedik esztendejében Szent Félix napján András király a budai várban elnyugodott az Úrban, és eltemettetett Szent János evangélista egyházában a minorita barátoknál.¹⁴⁴³

90. VENCZEL HERCZEG CSEHORSZÁGBÓL BEHOZATIK.¹⁴⁴⁴

Azután András király halála után az ország nagyjai ugyanazon esztendőben rögtön két részre szakadnak, úgy hogy Omode Máté és Ugrin, a leghatalmasabb főurak az országban, és más minél több nemesek a gyermek Károlyhoz ragaszkodnak, és őt királynak nevezik vala szóval de nem tettel.¹⁴⁴⁵

Domokos pedig, Porcs István fia, néhai András király tárnokmestere, Demeter, Miklós fia, és Henrik, Henrik fia, nagyságos főurak, János kalocsai érsekkel, András egri, Imre váradi, Háb váczai, Antal csanádi, Miklós boszniai és Jakab szepesi püspökkel, kinek életére adatott vala meg a püspökség, július havában Csehország felé indulának Venczel királyhoz, hogy Magyarország kormányát vegye át, nehogy a szabad ország szabadságát az egyház által adott király elfogadása által elveszítsék.¹⁴⁴⁶

Ezen az okon fordulának pedig a cseh királyhoz, minthogy Ottokár király, ki, mint főntebb elbeszéltük, László király által öletett volt meg, negyedik Béla király leányának Anna asszonynak leányát tartotta nőül, kitől született Venczel nevű fia, ki atyja halála után sok esztendeig uralkodott Csehországban.¹⁴⁴⁷

Venczel azonban nem akara eljönni, hanem Rudolf császár leányától született ugyancsak Venczel nevű fiát adá át a magyaroknak természetes királyokúl, egy Göding nevű faluban a Morva Csehország felől eső partján, hol az említett nemesek és püspökök összejöttek vala; kik is miután a szerződést írásba tették és eskütétellel megerősítették, őt egy szívvel lélekkel elfogadják.¹⁴⁴⁸

Ezután fön hangon Téged Isten dicsérünket hangoztatván, Fejérvár királyi városba jövének; hol János kalocsai érsek és a többi főntebb nevezett püspökök tisztességesen megkoronázák.¹⁴⁴⁹

Az esztergomi érseki szék ugyanis akkor üres vala.¹⁴⁵⁰

Onnan Budára menének, s ott János érsek az Úrban elaluvék, és Jakab szepesi püspök békével elnyugovék.¹⁴⁵¹

Eltemettetének pedig Szent János egyházában a minorita barátoknál.¹⁴⁵²

91. LÁSZLÓ KIRÁLY VISSZATÉR HAZÁJÁBA, TUDNIILLIK CSEHORSZÁGBA.¹⁴⁵³

Azután midőn már az említett király, kit a magyarok Lászlónak hívtak, Budán mulatott, valamint a gyermek Károlynak, úgy neki is a főurak részéről semmi várat, semmi hatalmat vagy tisztséget, semmi királyi jogot nem szolgáltatnak vala ki, hanem az ország egyik része Károlyt nevezi vala királynak, de csak névvel, nem valósággal, vagy a királyi fölség vagy hatalom mivolta szerint.¹⁴⁵⁴

Venczel király oztán, az újdön koronázott László király atyja, látván és meggondolván a magyarok titkolt ravaszságát, Urunk ezer háromszáz harmadik esztendejében nagy sereggel Magyarországba jöve, és egy kis ideig a Duna mellett Pest körül tartózkodván, s Lászlót, Werner fiát, a budai bírót elfogván, békével visszatére országába.¹⁴⁵⁵

92. A PÁPÁT A BUDAI PAPOK KIÁTKOZZÁK.¹⁴⁵⁶

Azon időben Miklós prédikátor rendbeli szerzetes, ostiai püspök és bíbornok, az apostoli szék tekintélyével felruházva Magyarországba jöve Károly ügyéért.¹⁴⁵⁷

Ki néhány nap Budán tartózkodva, látván, hogy semmire sem mehet, visszatére a római udvarba, és ott VIII. Bonifacius halála után pápává választatik és tétetik, és Benedeknek nevezetik.¹⁴⁵⁸

Visszamenetelekor pedig Buda város polgárait valami esetért egyházi tilalom alatt hagyta vala.¹⁴⁵⁹

S minthogy a papok és plébánusok a tilalmat szorosán megtartották, ál és ravasz papok támadának, kik a népnek nyilván tartanak vala isteni tiszteletet, és a közönségesen tilalom alá vetetteknek egyházi szentségeket szolgáltatnak vala.¹⁴⁶⁰

Sőt még a rosszat rosszal gonoszabbúl tetézvén, a népet öszszehíván s lámpákat gyújtván, a pápát, a Krisztus helytartóját, Magyarország valamennyi érsekét és püspökét, s a szerzeteseket mind közönségesen kiátkozottaknak fön hangon hirdetik vala.¹⁴⁶¹

Ez történt a budai várban, Petörmán nevezetű budai bíró idejében, kit az elfogott László helyett Venczel király helyezett volt be.¹⁴⁶²

93. OTTÓ HERCZEGET BEHOZZÁK.¹⁴⁶³

E közben pedig Henrik fiai és némely más nemesek Ottó bajor herczeget hozzák be Magyarország királyának.¹⁴⁶⁴

Ki bejövén, és az ország koronáját, melyet Venczel elvitt és ő magának elkért volt, magával hozván, Urunk ezer háromszáz ötödik esztendejében Fejérvárra mene, hogy ott törvényesen királylyá koronáztassék.¹⁴⁶⁵

Kit is Benedek veszprémi püspök és Antal barát csanádi püspök királylyá kenének, és az említett királyi koronával megkoronáznak.¹⁴⁶⁶

Onnan Budára jövén, ünnepnapon, királyi díszben, a szent koronát fején tartva, jár vala be lóháton minden utcát, hogy magát a világ előtt törvényes királynak hirdesse.¹⁴⁶⁷

Ki rövid idő múlva Bekével, Tamás fiával, az erdélyi tartományt akará meglátogatni, hol László vajda elfogá, és várában sokáig tartá rabságban.¹⁴⁶⁸

S miután ily szerencsétlenül járt, Magyarországból kikergeték.¹⁴⁶⁹

94. A SZENT KORONA MEGTALÁLÁSÁRÓL.¹⁴⁷⁰

Ezt sem kell elmellőznünk, hogy, midőn a szent koronát az említett Ottó herczeg Magyarországba hozta, azt ellenségeitől való féltében esztergályos mesterséggel egy csobolyóba rejteté.¹⁴⁷¹

S amint embereivel csendes éjtszaka lovagolt, az országúton, melyen sok vadász keresztül megy vala, a csobolyó a nyeregkápából a szíjak, melyekkel kulacs módjára föl vala kötve, véletlenül elődzván úgy elveszett, hogy senki észre nem vette.¹⁴⁷²

Azután viradat felé, amint látták hogy az a drága kincs oda van, nagy ijedten vissza

nyargalának, amely sebesen csak nyargalhatának, és sok ember közt áthaladván a koronát, melyet senki meg nem talált, az országút közepén a földön heverve meglelék.¹⁴⁷³

Talán késő estve veszett volt el s más nap, mint bizonyos, estve felé találták meg.¹⁴⁷⁴

Valóban el nem hallgatandó csuda eset.¹⁴⁷⁵

Mert mit értsünk abból, hogy az a korona elveszett? ha nem azt, hogy az a herceg nem viselhette ezt a koronát haláláig, hanem elvesztette fejéről magát a koronát s egyszersmind becsületét is.¹⁴⁷⁶

S mit jelent az, hogy senki más meg nem találta, hanem csak azok akik viszik vala? ha nem azt, hogy Magyarország angyal adta koronájától meg ne fosztassék.¹⁴⁷⁷

Ennek megtörténte után ezen esetek közben László, Verner fia, Venczel király fogságából csaknem három év múlva kiszabadúla, és Jánossal, Csák fiával, a budai várba azon a kapun, mely a zsidók zsinagógája mellett van, szent Petronella napja után való csütörtökön éjjel csendesen belopózik, és némely budai polgárokat, ellenségeit és árulóit, hirtelen megrohaná és kivégezé.¹⁴⁷⁸

A város bírása Petörmán öltözetlen elszaladva alig menekülhete meg.¹⁴⁷⁹

Kettőt ugyanis azon polgárok közül, tudniillik Márkot és Márton mestert, a tizenkét esküdt polgárok közül, ló farkára kötve kegyetlenül meghurczoltata a város utczáin, és csontjaikat tűzbe vetteté, vagyonaikat elfoglalá és bírá ; ezen fölül azokat a főntebb említett hitetlen papokat, kezeiken és lábaikon vasba veretve, Tamás esztergomi érsekhez küldé, kiket az érsek tömlöczbe vettete, holott is keservesen múltak ki a világból.¹⁴⁸⁰

95. GENTILIS BÍBORNOK ÚR MAGYARORSZÁGBA ÉRKEZIK.¹⁴⁸¹

Midőn tehát a gyermek Károly az ország vigasztalása nélkül tartózkodik vala Magyarországon, Gentilis minorita barát, Hegyekbéli Szent Mártontól címzett bíbornok áldor, a pápa teljes fölhatalmazásával Urunk ezer háromszáz nyolczadik esztendejében Magyarországra jöve, s egy esztendőt békével töltvén, Urunk ezer háromszáz kilenczedik esztendejében rettentő végzését kihirdetve, az ország nemeseit átok alá veté, s a szegényeknek és gazdagoknak egyiránt szorosán megtiltá az isteni tiszteletet.¹⁴⁸²

S ezt azokkal a nemesekkel tette, akik a királyi és királynéi jogokat említett Károly királynak kiszolgáltatni nem akarják vala, és akik őt királynak teljességgel nem nevezik vala.¹⁴⁸³

László erdélyi vajdát pedig külön kiátkozással sujtá, azért hogy az ország koronáját, melyet Ottó hercegtől vett el, midőn fogságba vetette vala, igazságtalanul magánál tartja vala, és mivel leányát ugyanazon László István szerb király hittől szakadt fiához adta vala férjhez.¹⁴⁸⁴

Miért is az említett nemesek, midőn a halottaknak a temetőkön kívül heverő testeit látták, Urunk ezer háromszáz tizedik esztendejében Pest mellett a Rákos mezején összegyűlvén, a sokszor említett Károlyt egy szívvel lélekkel királyukká fogadják, és Fejérvárra sietvén Szent István király ünnepe után egy héttel, csütörtökön, örvendezve

ünnepélyesen megkoronázzák a László vajda által visszaadott szent koronával.¹⁴⁸⁵

Ugyanazon esztendőben IV. Kelemen pápa a Szent János keresztes vitézei által a világ keresztyénei között megbecsülhetetlen kincset gyűjtete nagy gondosan a szent föld megvívására menendő általános hadjáratra, az említett kereszteseknek azt a különös kegyelmet adván, hogy azokat, akik pénzt adtak, öt egész esztendőre fölmenthessék minden bűneiktől; de azután ezzel a roppant kincscsel valósággal semmit sem cselekedtek.¹⁴⁸⁶

96. KÁROLY KIRÁLY S AZ ÖVÉI HARCZÁRÓL KASSA MELLETT, MÁTÉ, ÉS OMODE FIAI ELLEN.¹⁴⁸⁷

Urunk ezer háromszáz tizenkettedik esztendejében, midőn Károly király Sáros nevezetű királyi várat, melyet Máté nagyhatalmas főúr megbízásából Demeter Miklós fia, bír vala, hadaival ostromlotta, azon Trencsini Máté Péter fia, ezer hétszáz fogadott láncsás katonát és teljességgel minden erejét a király ellen Demeter segítségére küldé, hogy a királyt a vár alól hatalmasan kergesse el.¹⁴⁸⁸

S a sereg vezéreivé az említett Demetert és Abát tevé, kit szépnek vagy nagynak hívnak vala.¹⁴⁸⁹

Kiknek jövetelét a király meghallván, úgy vélé, hogy nem állhat ellenök, és Szepesbe vonúla.¹⁴⁹⁰

S a szepesiek, lóháton úgy mint gyalog, hűségesen melléje állának; kikkel a király bátrabban támada ellenségeire, kik e közben Kassa városát kezdék vívni Omode nádor haláláért, kit Kassán a kassai németek vagy is inkább szászok ártatlanul megöltek.¹⁴⁹¹

Kik is, midőn kémeik a király közeledését hírül adák, a várost odahagyva elszántan elébe indulának a királyi seregnek, és valamint a király úgy ők is szerfölött sietnek vala az ütközetre alkalmasabb helyre, mely helyet elsőben ők foglalának el.¹⁴⁹²

A király és serege e közben a Harnád mellett egy faluban elébb meggyónván és bűnbocsánatot nyervén, azután az említett keresztesektől az Úr szentséges testét magokhoz vévén, mindenképen elkészülnek vala a halálra.¹⁴⁹³

Azonban azok a béke legkeményebb ellenségei harcziasan fölfegyverkezve egy hegy tetejéről az említett völgybe alá ereszkednek vala a királylyal szembe, hogy azonnal megütközzenek.¹⁴⁹⁴

S az említett hegy oldalában, pénteken Szent Vid és Modestus vértanúk napján, oly igen kemény ütközetre kerüle a dolog, amilyen Magyarországon a tatárok idejétől fogva nem történt.¹⁴⁹⁵

Mely ütközetben a király cselédei közül Kakas Porcs István fia, István Bager fia, László Tamás fia, Jakab Aladár fia, Mihály Péter fia, Györke és Mihály Györke fiai, és Péter beregi várnagy, mind előkelő nemesek, elhullának.¹⁴⁹⁶

Györke mint zászlótartó a király zászlaja alatt öleték meg, s a királyi zászló eleste után a király a keresztesek zászlaja alatt harczola.¹⁴⁹⁷

A másik részről pedig a sereg vezérei, Demeter Miklós fia és Aba, úgy Omode két fia halálosan megsebesítve jókor elesének, és mások igen sokan halálos sebeikben otthelyt és egyebütt rovak le a halál adóját.¹⁴⁹⁸

És jóllehet a király részéről többen hullottak el, mindazáltal a király nyere dicsőségesen győzedelmet; mi, amint hiszszük és valljuk, Istentől történt.¹⁴⁹⁹

97. KÁROLY ELSŐ NEJE, MÁRIA ÚRASSZONY HALÁLA.¹⁵⁰⁰

Urunk ezer háromszáz tizenötödik esztendejében a király úr első neje, Mária úrasszony, lengyel nemzet, Kázmér herczeg leánya, Szent Lucza szűz és vértanu napja után harmad nap Temesvártt élete folyását boldogan bevégezte, és Székes-Fejérvártt a Boldogságos Szűz egyházában tétetett a föld kebelébe.¹⁵⁰¹

Urunk ezer háromszáz tizennyolczadik esztendejében vevé el a király Beatrix úrasszonyt, a római király leányát, a cseh király húgát, a luxemburgi tartományból, ki egy esztendő leforgása előtt elnyúgovék az Úrban, és Váradon a székes egyházban temetteték el.¹⁵⁰²

Ugyanazon évben kezdé a király a Boldogságos Szűz fejérvári egyházát, mely tűz által gyakorta pusztul vala, ólom tetővel fedelezni, és gyönyörűséges boltozattal díszesíteni, ezenkívül még nagy-erős oszlopokkal is megtámogatni.¹⁵⁰³

Ugyanazon évben hala meg Máté nádor.¹⁵⁰⁴

98. KÁROLY KIRÁLY NŐŰL VESZI ERZSÉBET ÚRASSZONYT.¹⁵⁰⁵

Urunk ezer háromszáz huszadik esztendejében vevé nőül Károly király László lengyel király Erzsébet nevű leányát, kitől Urunk ezer háromszáz huszonegyedik esztendejében születék Károly nevű fia, ki azon évben, melyben született, elhala, és Fejérvártt temet-teték el.¹⁵⁰⁶

Urunk ezer háromszáz huszonnegyedik esztendejében Szent Remigius napján Visegrádon születék a királynak azon királynétől László nevű fia.¹⁵⁰⁷

99. A LIPPAI KOLOSTOR ALAPÍTÁSA.¹⁵⁰⁸

Urunk ezer háromszáz huszonötödik esztendejében kezdé a király úr építeni Lippán a minorita barátok egyházát, az új szent, Boldog Lajos tolosai püspök és hitvalló tiszte-letére, ki atyjával egy testvér, tudniillik a siciliai király elsőszülöttje s Mária királynénak, István magyar király leányának, negyedik Béla unokájának, fia vala, ki fogadásával és öltözetével magát a minorita barátok rendjébe avatta.¹⁵⁰⁹

100. LAJOS SZÜLETIK.¹⁵¹⁰

Urunk ezer háromszáz huszonhatodik esztendejében martius 5-dikén születék azon

királynak fia, kit örömében ezen szent hitvalló s rokona Lajos nevére nevezte.¹⁵¹¹

Urunk ezer háromszáz huszonhetedik esztendejében virágvasárnap előtti szerdán, a Boldogságos Szűz székesfejérvári egyháza, jóllehet, mint föntebb említettem, a tűz ellen ólommal volt fődve, mégis siralmasan leége, és az ólom lemezek a roppant túztól mint a viasz úgy elolvadván a fedélről lefolyának, kivéve egy harangtornyocskát, mely a sekrestye fölött van, ahol a szentek igen számos ereklyéi vannak letéve és őrizve; hogy ez az ő érdemeikért maradt meg, azon senki sem kételkedik.¹⁵¹²

Később mindemellett is azon egyházat újra ólommal fedette.¹⁵¹³

101. ANDRÁS HERCZEG SZÜLETIK.¹⁵¹⁴

Ugyanazon évben Szent András apostol napján születtek fia, kit Andrásnak nevezte.¹⁵¹⁵

102. FELICIÁN MEGSEBESÍTI ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ASSZONYT.¹⁵¹⁶

Urunk MCCCXXIX. esztendejében meghala fia László, és Székes-Fejérvárban eltemteték.¹⁵¹⁷

Midőn pedig ezen időben Magyarország az ellenségtől mindenfelől bátorságban volt, a békeháborító és konkolyhintó ördög egy Száh nemzetségbeli Felicián nevű már megélemedett és őszbe vegyült vitéz szívébe azt sugallá, hogy urát Károly királyt, Erzsébet királyné asszonyt, és két fiát Lajost és Andrást egyszerre ölje meg.¹⁵¹⁸

Ezt a Feliciánt Trencsini Máté néhai nádor magasztalta volt föl.¹⁵¹⁹

Végre Mátét odahagyva a királyhoz jött vala.¹⁵²⁰

Ennek, minthogy a király előtt királyi kedvességben állott, a királyhoz szabad bejárása, s előtte a király ajtaja ellenvetés nélkül nyitva vala.¹⁵²¹

Midőn oztán a király a királynéval és említett két fiával Urunk ezer háromszáz harminczadik esztendejében, április tizenhetedikén, húsvét ünnepe után való szerdán, Visegrád-Váralján palotájában ebédelt, Feliciánus oda belopózván a király asztala elébe állá, és éles kardját kirántván rettenetes dühvel mint a veszett kutya irgalmatlanul meg akará ölni a királyt, a királynét és fiaikat.¹⁵²²

Azonban a könyörülő Isten irgalma nem engedvén, nem hajthatá végre, amit akara; mindamellett is a király jobb kezét könnyedén megsebzé; de fájdalom ! a szentséges királyné jobb kezének négy ujját, melyekkel a szegényeknek, nyomorúltaknak és szerencsétlen személyeknek alamizsnát osztogat vala, egybe lecsapá.¹⁵²³

Mely ujjaival számtalan egyházaknak különféle készületeket varr, és az oltároknak s papoknak drága bársony ékességeket és kelyheket fáradhatatlanul küldöz vala.¹⁵²⁴

S midőn az ott álló királyfiakat is meg akarta ölni, a gyermekek nevelői, Kenezicsi Gyula fia, és Miklós, János nádor fia, közbe veték magokat, és míg az említett gyermekek megmenekültek, fejeiken halálos sebeket kapának.¹⁵²⁵

Ekkor János, Sándor fia, Patak vármegyéből, egy jó hajlandóságú ifjú, akkor a királyné al-étekfogója, Feliciánra, mint valami vérengző fenevadra, rá rohana, és csákányával

erősen nyaka közzé sújtván átszúrá, és a földre teríté.¹⁵²⁶

Végre az innen s onnan az ajtókon benyomuló királyi bajvívó vitézek rettentő kardjaikkal a nyomorúttat összekonczolván, kardjaikkal szörnyeteg csúffá tevék.¹⁵²⁷

Fejét Budára küldték, kezeit és lábait más városokba indították útnak; végre egyetlenegy ifjú fia és egy hűséges szolgája, futással sehogy meg nem menekülhetvén, lófarkra kötve végezte életét.¹⁵²⁸

Kiknek mindnyájoknak tetemeit az utcán az ebek falták föl csontjaikkal együtt.¹⁵²⁹

De méltó dolog is vala, hogy Felicián, ki sok keresztyént halálosan megcsonkított volt, maga is Isten igaz ítéletéből minden tagjában megcsonkítottassék, és aki szüntelen a szegények kínzója volt, a köz emberi halálból kirekesztve kutyának való hirtelen halállal haljon meg, és mint afféle eb az ebek sorsában részesüljön.¹⁵³⁰

Klára nevű gyönyörű szűz leányát is a királyi udvarból kivonszolják, s orrát és ajkait oly csúfúl levagdaldván, hogy csak a fogai látszottak, s két kezéről nyolcz ujját levágván, hogy csak a két hüvelyke maradt, lóháton félholtan több város utczáin meghurczolják és a szerencsétlent ezen szavakat kiáltani kényszerítik: Ilyen büntetéssel lakoljon, aki a királyhoz hűtelen.¹⁵³¹

Ezen fölül Felicián Sebe nevezetű másik nagyobb leányának, ki egy Kopai nevű nemesnél volt férjnél, Léva vára előtt, az odavaló várnagy Becsei Imre parancsára, fejét veszik, Kopai pedig rabságban fizeti le a halál adóját; fiait a keresztesek egy tengeri szigetre szállítják, hogy onnan soha szülőföldükre ne kerüljenek.¹⁵³²

Végre Felicián nemzetségéből sok nemesembert lemészárolnak.¹⁵³³

Így tehát a boldogtalan Felicián felségsértés bűnébe esett, megháborította az országot, kiirtotta tulajdon magvát, meggyalázta és elvesztette nemzetségét, ebek étkévé lett, s e világból kiszabadulván megkötözött az alvilágban s eltemettetett a pokolban, és a világnak gúnyává, a hitetleneknek tanulságává lett.¹⁵³⁴

Ily irtózatossá tett alig hihető hogy valaha történt volna.¹⁵³⁵

Addig, míg e történt, Károly király kedvező szelekkel hajója, és a tenger bodor hullámain szerencséje hajójával kedvére hasogatta; de már most a forgandó szerencse arcját elfordítva elbúcsúzó tőle és hátat fordíta neki; minthogy mindenfelől háború támadván, serege megveretik vala; s kezeinek és lábainak is nagy fájdalommal kínozza vala.¹⁵³⁶

103. A KIRÁLY, SEREGÉVEL, BAZARÁD ELLEN MEGY.¹⁵³⁷

Mert ugyanazon esztendőben, amelyben a hitvány emlékezetű Felicián elveszett, tudniillik Urunk ezer háromszáz harminczadik esztendejében, a király tetemes sereget gyűjtött össze, azonban még sem egész erejét, minthogy országa határszéleire az ország számos ellenségei ellen is különféle hadjáratokra katonaságot küldözött volt, és Tamás erdélyi vajda, és Dénes, Miklós fia, Ivánka unokája ösztönzésére september havában Szörényen át személyesen beméne Bazarád oláh vajda országába, mely szokatlan népnek lakhatatlan, hogy azon országból Bazarádot kikergesse, vagy legalább országát az őt ösztönzők egyikének adja bírni; jóllehet a vajda a tartozó adót a királyi felségnek mindig hűségesen megfizette.¹⁵³⁸

S amint a király Szörényt és várát elfoglalta, mind átadá az említett Dénesnek a bánság tisztjével.¹⁵³⁹

Minek megtörténte után Bazarád tisztességes követek által így izene a királynak: Minthogy nektek, uram királyom! a sereg összegyűjtése fáradságtokba került, fáradságtokat meg fogom téríteni hét ezer márka ezüsttel; Szörényt is, mely tartózkodásugaival most erőhatalommal van kezetekben, békességesen át fogom adni nektek; ezenkívül az adót, melylyel tartozom, koronátoknak hűségesen meg fogom fizettetni; s még e mellett egyik fiamat udvarotokba küldöm szolgálatra saját költségemen, csakhogy térjete vissza békével s előzzétek meg a magatok veszedelmét: mivel, ha tovább jövendetek, a veszedelemből semmiképen meg nem menekültök.¹⁵⁴⁰

Minek hallatára a király főnhéjazó elmével ilyen szavakra fakada s így szóla a követekhez: Így mondjátok meg Bazarádnak: Ő az én juhaim pásztora, rejtekeiből majd kihúzom szakállánál fogva.¹⁵⁴¹

Akkor egy Dancs nevezetű hű zászlós úr, zólyomi és liptói ispán, így szóla a királyhoz: Uram! nagy alázatossággal s tisztességedre beszéll Bazarád; azért királyi jó indulatod kedvezésével és kegyelmed teljes hajlandóságával szíveskedjél neki leveledben válaszolni.¹⁵⁴²

Akkor a király főntebb előadott kevély és fenyegető szavait ismételé, és józanabb tanácsot félre téve azonnal tovább nyomúla, hogy majd megharczoljon.¹⁵⁴³

S minthogy ismeretlen földön, a havasok és erdős hegyek közt, magának és embereinek élelmet nem találhatott, a király, vitézei és lovai rögtön éhséggel kezdének küzdeni.¹⁵⁴⁴

Miért is, miután egyességet kötött Bazaráddal s az hitet adott, hogy a királynak engedelmeskedik, és neki minden emberével együtt bátorságos visszavonulást enged és igaz utat mutat, a király bátorságban visszatér vala, és a hitetlen hittől-szakadt hűségében bízva egész seregével egy útba mene, mely út kanyargós és mindkét felől meredek martokkal kerített, és elül, ahol az említett út tágasabb vala, az oláhok által több helyt erősen meg vala rakva sánczokkal.¹⁵⁴⁵

S midőn a király és egész népe semmi effélére teljességgel nem is gondolt, a töméntelen sok oláhság fönt a martokon ide s tova szaladgálva mindenfelől dárdákat hajigál vala a király seregére, mely a mély út fenekén vala, melyet útnak sem lehet mondani, hanem inkább valami szűk hajófenék formának; holott a megtolulás miá a legerősebb paripák a katonákkal együtt össze s vissza dőlnek vala; minthogy az út egyik felén sem hághatnak vala föl a martokra az oláhok ellen a meredekség miá, sem elébbre nem nyomúlhatnak, sem futásra tért nem kapnak vala az ott fölhányt sánczok miá, hanem épen úgy meg valának fogva mint a halak a varsában vagy a hállóban; ifjak és öregek, főurak és előkelők válogatás nélkül hullnak vala.¹⁵⁴⁶

Így tartott ugyanis ez a keserves eset péntektől fogva keddig.¹⁵⁴⁷

Mely napok alatt úgy egymáshoz verődnek vala a válogatott vitézek, mint mikor a gyermekeket a bölcsőkben ringatják, vagy mint a nádszálak, melyeket a szél ingat.¹⁵⁴⁸

Igen nagy lőn pedig ott a romlás, és elhulla számtalan sok vitéz, főúr és nemes, pénteken, Szent Márton nap előtt való éjjel és azután.¹⁵⁴⁹

Elesék ott három prépost, úgymint András mester fejevári prépost, nagytiszteletű férfiú, ki a királyi felség alkanczellárja lévén a király pecsétjével együtt oda vezett; továbbá Mihály pozsegai és Miklós gyulafejevári prépost; továbbá András sárosi

plébánus, és Péter prédikátor rendbeli barát, egy tisztességes férfiú, kegyetlen halál poharában részesülének, minthogy agyvelejökbe irgalmatlanul fa szegeket vertek.¹⁵⁵⁰

Végre tömérdek sok kún is halomra hullott.¹⁵⁵¹

S mindnyájok, úgy az egyházi férfiak mint a világi nemesek, tetemei ott a viadal terén várják az általános föltámadás idejét; kedveseik sem voltak sehogy képesek az ellenség becsapásai miatt szeretteiket visszaszerezni.¹⁵⁵²

Az oláhok tehát sok sebesült és nem sebesült foglyot hurczolának rabúl, és az egész szétvert had tömérdek fegyverét és drága ruháit, aranyban ezüstben sok pénzt, drága edényeket és öveket, és sok erszény vastag garast, és sok nyergelt kantározott lovat nyerének, miket mind Bazarád vajdához hordának és neki átadának.¹⁵⁵³

A király pedig címeres fegyvereit megcserélte vala, s azokba Dezsőt, Dénes fiát öltöztette vala, kit is a királynak alítván kegyetlenül megölének.¹⁵⁵⁴

S a király kevesed magával néhány híve védelme alatt nagy bajjal megmeneküle.¹⁵⁵⁵

Körötte ugyanis kőfal gyanánt állnak vala Dancs, fiával Lászlóval, és a királyi cselédség más vitézeivel, és Márton mester, Berend fia, kik mindnyájan magokra veszik vala a záporosó gyanánt omló nyilak és kardok csapásait, hogy a király életét a fenyegető haláltól megmentésék.¹⁵⁵⁶

S köröskörül a sereg mellett mindenütt úgy hull vala a sok eb oláh is mint a legyek, melyeket az édes ír elbódított, amint a keresztyén népet és Krisztus fölKent papjait irgalmatlanul öldökölték.¹⁵⁵⁷

Mely oláhokat, kiket ott a magyarok leöltek, csak a pokolbeli furfangos számvevő szedett számba.¹⁵⁵⁸

A király oztán ilyen kimenetellel mene Temesvárra és azután haladéktalanul Visegrádra.¹⁵⁵⁹

Egyébiránt, minthogy a magyarok mindenütt igen erős és kemény csatákat vívtak, ez azért esett rajtok, hogy gyakor győzedelmeik miá el ne kevélyedjenek, vagy legalább, ha már elkevélyedtek, megfenyíttessenek, hogy alázatosságot tanuljanak, és bizonyítsák meg, hogy a mennyei szeretet kegyelmét az atyai fenyték ostora által annál bővebben megérdemlik.¹⁵⁶⁰

Mert megfenyíti az atya Isten, akiket szeret.¹⁵⁶¹

VÉGE A MAGYAROK MÁSODIK KRÓNIKÁJÁNAK.¹⁵⁶²

Betűrendes nyers tárgymutató

Márk krónikájához¹

(Készítette: Dr. Bittsánszky Géza)

Aba	189, 266, 452, 454, 455, 458, 460, 461, 463, 473, 474, 477, 479, 485, 487-489, 492, 495, 531, 622, 1498
Abach	348
Abát	1489
Abiron	535
ábrázata	1304
ábrázatjokat	375
ábrázattal	501, 1110
ábrázolva	103
Achen	366
Acsa	701
ácsoknak	756
ad	474, 661, 858, 1121, 1230
ada	407, 868, 910, 1029, 1294, 1334
adá	515, 601, 642, 773, 778, 1187, 1290, 1295, 1305, 1372, 1411, 1430, 1448
adák	1228, 1492
adakozó	963
Adalbert	282
adának	753, 806, 954
adand	608
adandó	10
adás	969
adásvevést	662
adatik	851
adatott	27, 1446
add	636, 886
Addig	153, 534, 664, 1536
adhatnám	1330
adhatott	474
adja	446, 609, 617, 690, 851, 1289, 1538
adják	267, 755
adjanak	74
adjatok	1252
adjon	230, 393, 477, 914
adjuk	382
Admontban	1016
admonti	913
adni	69, 489, 812, 1540
adó	969
adóban	916
adod	807
adófizetéssel	119
adófizetőivé	580

¹ E tárgyszójegyzék részletesebb tárgyszójegyzékek kialakításának alapjául szolgál. Lehetőség van településnevek, személynevek, jelzők, cselekvések szerinti jegyzékek kialakítására is.

adófizetője.....	370
adófizetőjévé.....	371
adóját.....	1498, 1532
adókból.....	667
adókiivetéseket.....	458
adókövetelést.....	376
adom.....	545
adomány.....	969
adománynak.....	1256
adományozott.....	902
adományzásából.....	1439
adót.....	153, 376, 509, 510, 514, 538, 1538, 1540
adott.....	609, 623, 738, 826, 915, 968, 997, 1187, 1224, 1252, 1253, 1439, 1446, 1545
adóval.....	515
Ádriai.....	131, 133
adsz.....	237
adta.....	253, 286, 443, 624, 638, 1093, 1477, 1484
adtak.....	22, 772, 826, 1322, 1486
adták.....	1024
adtunk.....	806
adva.....	382, 415
adván.....	983, 1486
Aetius.....	114
Afrikát.....	159
afféle.....	190, 1530
Afrika.....	19
Afrikát.....	152
aggkorra.....	1428
aggodalmasan.....	417
ágon.....	56
ágyában.....	634
ágyasakkal.....	1189
ágyasától.....	587
ágyasokúl.....	1411
ágyat.....	99
ágyékából.....	204
ágyékaikból.....	52
ágyékában.....	420
agyon.....	237, 363, 457, 761, 922
agyonütöm.....	235
agyveleje.....	1148, 1265
agyvelejökbe.....	1550
agyvelőt.....	1150
áhitatosan.....	1373
áhitatosan.....	498, 1372
áhitatosság.....	414
áhitod.....	881
áhítózik.....	882
áhítóznak.....	50
áhítózni.....	1050

áhitozva.....	750
ahogy.....	68, 638, 964, 1158
ahol.....	24, 55, 56, 85, 246, 555, 577, 768, 848, 895, 896, 974, 1395, 1512, 1545
ahonnan.....	23, 24, 27, 33, 185, 186, 244, 276, 332, 615, 663, 851
ahova.....	688
ahoz.....	1121, 1289
ajándékokkal.....	1323
ajándékból.....	426
ajándékért.....	231
ajándékkal.....	507, 792, 1083
ajándékok.....	478, 929
ajándékokat.....	407, 472, 477, 700, 753
ajándékokkal.....	193
ajándékot.....	1140
ajándékoza.....	406, 700
ajándékozta.....	295
ajánl.....	7
ajánlá.....	533, 1057
ajánlott.....	815
ajánlotta.....	1303
ajánlották.....	549
ajánlván.....	800
ajkait.....	1531
ajtaihoz.....	163
ajtain.....	1158
ajtainak.....	757
ajtaja.....	1521
ajtájában.....	632
ajtóhoz.....	633
ajtókon.....	1527
ajtónállókat.....	162
akada.....	1047
akadály.....	685
akadályozá.....	854
akadályt.....	353, 1213
akadt.....	365
akadtak.....	371
akar.....	568, 776, 1086, 1113, 1189
akár.....	272, 418
akartak.....	353
akartok.....	357
akara.....	475, 569, 911, 1117, 1448, 1523
akará.....	387, 404, 867, 1126, 1333, 1369, 1428, 1468, 1522
akarának.....	1005
akarának.....	543
akarandja.....	630
akaratjok.....	1093
akaratból.....	90, 372
akaratja.....	629, 971, 1010, 1043
Akaratjában.....	92

akaratjából.....	1234
akaratját.....	442
akaratjok.....	30
akarattal.....	962
akarja.....	208, 382, 463, 629, 907
akarjak.....	1158
akarják.....	66, 812, 1267, 1277, 1483
akarnak.....	231, 854
akarnám.....	841
akarod.....	635, 881, 1203
akarom.....	629, 1252
akart.....	148, 490, 1426
akarta.....	359, 562, 734, 888, 972, 1063, 1405, 1525
akartak.....	115, 352
akarták.....	185, 1274
akarva.....	848
akarván.....	120, 131, 415, 481, 591, 599, 611, 913, 926, 1101, 1191, 1427
akasztott.....	102
Akhillessel.....	1152
aki. .29, 36, 258, 298, 317, 382, 407, 453, 457, 599, 770, 1012, 1030, 1143, 1217, 1324, 1326, 1330, 1530, 1531	
akitől.....	24
akik.....	35, 79, 278, 350, 491, 550, 558, 666, 699, 769, 772, 776, 781, 875, 966, 1001, 1100, 1106, 1267, 1275, 1407, 1410, 1477, 1483, 1486
akiket.....	7, 27, 124, 360, 475, 482, 670, 1305, 1561
akiknek.....	1183
akikre.....	279
akikről.....	36
akinek.....	1078, 1432
akiról.....	22-24, 27, 28
akit.....	1011, 1068, 1134, 1135, 1228, 1241
akitől.....	23, 27, 28
aklai.....	97
aklok.....	98
Ákos.....	266, 1033, 1266
ál.....	1460
áldor.....	1482
állottak.....	174
álnoksága.....	167
által.....	749, 1416
általadni.....	425
alvilágban.....	1534
alá.....	58, 76, 97, 109, 151, 152, 208, 342, 387, 425, 442, 449, 493, 529, 533, 591, 608, 723, 830, 861, 920, 943, 978, 979, 1018, 1213, 1405, 1413, 1460, 1482, 1494
alább.....	116, 415, 1073, 1417
alacsonyabb.....	861
Aladár.....	1496
Aladárhoz.....	168
Aladárral.....	169
Aladárt.....	167

alája.....	1295
alak.....	332
alaknál.....	161
alamizsnát.....	1523
alánok.....	44, 56
ALAPÍTÁSA.....	1508
alapítója.....	281
alapítójának.....	814
alapított.....	154, 405, 416, 572
alapítottak.....	145, 256
alapjának.....	895
alászállának.....	209
alatt. 22, 42, 116, 209, 483, 568, 575, 580, 593, 824, 838, 943, 1126, 1127, 1249, 1279, 1322, 1379, 1427, 1435, 1459, 1497, 1548, 1555	
alatti.....	54
alattomban.....	481, 821, 1127, 1176
alattomos.....	530
alattvalója.....	818
alázatos.....	1303
alázatosan.....	498, 514, 1245
alázatosságot.....	1560
alázatossággal.....	426, 1542
áldá.....	1316
áldák.....	997
Aldarikh.....	118
áldják.....	738
áldott.....	440
áldozá.....	536
áldozó.....	423
aleman.....	75
ALEMÁNIÁT.....	149
alemann.....	348
ALEMANNIÁBÓL.....	286, 288
ALEMANNIAI.....	312
Alexandriát.....	151
alítja.....	638, 732
alítsa.....	856
alítván.....	1554
aljában.....	555
alkalmas.....	453
alkalma.....	1305
alkalmas.....	76, 524, 627
alkalmasabb.....	1492
alkalmasnak.....	39
alkalmat.....	786
alkalmatosabb.....	756
alkalmatosnak.....	430
alkanczellárja.....	1550
alkották.....	266
áll.....	243, 375, 555, 645, 848, 896, 907, 980, 1411

álla.....	352, 1522
állanak.....	471, 821, 1307
állának.....	1301, 1491
állanának.....	1327
álland.....	152
állandó.....	461
állani.....	8, 129, 591, 791
állapodának.....	815
állapotban.....	1369
állapotoknak.....	69
állat.....	1129
állatok.....	55, 116
állatokat.....	1419
állatot.....	707, 712
állcsontja.....	1384
állhassanak.....	806
állhat.....	1490
állíták.....	860
állítanak.....	66, 757, 860
állítani.....	463
állítása.....	35
állíthatta.....	96
állítja.....	21, 1425
állított.....	686
állítsa.....	682
állítsák.....	538
állíttatott.....	297
állítván.....	190
állj.....	918
állja.....	817
álljanak.....	1153
álljon.....	487
állnak.....	848, 1556
állni.....	1214
álló.....	61, 169, 762, 1525
állomásra.....	83
állomáson.....	689
állomásoz.....	129
állott.....	153, 861, 900, 1521
állottak.....	566, 849, 896, 1260
állottunk.....	851
állt.....	115, 124, 1396
állva.....	371, 632, 923
állván.....	76, 115, 710, 1252
álm.....	205
álmában.....	199, 203, 1110
álmából.....	162
Almási.....	1100
álmnak.....	205
álmodást.....	205

Álmos.....	206, 216, 217, 705, 1062, 1068, 1072, 1085, 1114, 1138, 1139, 1147, 1222, 1244, 1245, 1248
Álmosnak.....	203, 205
álmot.....	930
álnok.....	1074
álnokságából.....	169
alól.....	793, 1488
alóla.....	352
alplozúrokat.....	48
Alprával.....	1387
alrendűeket.....	449
által.....	5, 8, 115, 116, 135, 148, 205, 278, 296, 320, 323, 324, 346, 379, 389, 398, 402, 411, 468, 478, 493, 507, 508, 511, 523, 533, 547, 574, 600, 625, 678, 687, 729, 750, 768, 929, 975, 994, 1010, 1058, 1166, 1172, 1218, 1257, 1271, 1323, 1418, 1429, 1436, 1446, 1447, 1485, 1486, 1503, 1540, 1545, 1560
általa.....	323
általában.....	50
Általam.....	9, 10
általános.....	1486, 1552
általkelvén.....	125
áltatva.....	488
Altenburgi.....	300
aludt.....	161
alva.....	816
amannak.....	365
amazé.....	733
amazok.....	914, 921
Amazoknak.....	1275
amazt.....	944
Ámen.....	3, 440
amennyi.....	61
amennyien.....	1383
amennyire.....	129, 1010, 1264
amennyit.....	231
Amiért.....	484
amíg.....	664
amijök.....	523
amiket.....	383
amikor.....	66
amily.....	1180, 1473
amilyen.....	1215, 1495
amilyenek.....	627
amilyet.....	357
aminap.....	634, 837, 866
aminthogy.....	875
amorreusok.....	242
ámúlatukban.....	697
András.....	581, 644, 1443
András.....	248, 300, 301, 327, 330, 573, 574, 586, 596, 599, 608, 609, 611, 613, 616, 617, 620, 621, 623, 641, 642, 647, 648, 651, 652, 703, 704, 1359, 1360, 1365, 1366, 1374,

1420-1423, 1427, 1429, 1432, 1433, 1435, 1437, 1441, 1445, 1446, 1514, 1515, 1550	
Andráshoz.....	528
Andrásnak.....	580, 1431, 1515
Andrást.....	436, 524, 526, 1361, 1518
angária.....	450
Angliából.....	1053
angyal.....	1477
angyala.....	851, 898
angyali.....	1047
angyalok.....	439, 564, 1070, 1303
angyalt.....	944
Anna.....	1447
annál.....	107, 138, 1560
annyi.....	61, 663, 875, 886, 1021, 1107, 1188, 1215
Annyira.....	161, 525, 733, 916, 975, 1277, 1315
annyit.....	968
Antal.....	1446, 1466
antiochiai.....	36
Antiochiát.....	1084
anya.....	875
anyaegyház.....	1322
anyai.....	174, 396
anyától.....	70
anyja.....	188, 190, 440, 886, 1016, 1152, 1303
anyjának.....	546
anyjához.....	872
anyjának.....	203, 852
anyját.....	888, 890, 913
anyjával.....	387
anynyira.....	977
Ányos.....	586, 653
apa.....	841
apáczák.....	1401
apád.....	1272
apai.....	623
apáid.....	1050
apáik.....	532
apáink.....	673, 1091
apát.....	809, 811, 814, 816
apától.....	70
apátorakon.....	952
apja.....	627
apjaikkal.....	1091
apját.....	409, 841
ápolva.....	1246
Apor.....	372
Apos.....	709, 763, 764, 832-835, 922, 924
Aposnak.....	205
Aposra.....	923
Apossal.....	872

apostol.....	24, 572, 848, 896, 1368, 1515
apostoli.....	152, 155, 1413, 1457
apostolok.....	24, 413, 692
április.....	957, 1345
április.....	1522
apriták.....	730
Apúliába.....	131, 154, 1163
Apúliából.....	281, 311
apúliai.....	1189, 1411
Apúliát.....	154, 1164
Aquileja.....	132, 150
Aquilejába.....	145
Aquilejához.....	134
aquilejai.....	339, 928
Aquilejával.....	141
ár.....	661
arábiai.....	228
Arad.....	1249
áradva.....	553
arany.....	96, 98, 405, 410, 663, 929
aranya.....	400
aranyak.....	662
aranyat.....	158, 365, 376, 400, 663, 700, 770
aranyban.....	402, 792, 1553
aranyból.....	98, 99, 663
aranynak.....	663
aranynyal.....	228, 405, 407
aranyos.....	228, 237, 420, 832
aranyozott.....	506
árát.....	659
aratókat.....	837
Arcellánus.....	148
arczát.....	875, 944, 1536
arczúl.....	888
Argentína.....	110
Argentínából.....	111
Argentínának.....	110, 365
ariánus.....	157
ariánusok.....	152
Arnold.....	317
Áron.....	1368
Árpád.....	206, 216, 226, 233, 234, 243, 244
Árpádot.....	206
arragóniai.....	329
arragóniai.....	331, 1354, 1429
ártalmas.....	279
ártatlan.....	986, 1145
ártatlanul.....	1491
ártott.....	495
árulás.....	741

árulás.....	827
árulásától.....	797
árulással.....	171
áruló.....	742, 826
árulóit.....	1478
árulóit.....	811, 821
árulóira.....	830
árulók.....	526
árulók.....	826, 1233, 1264, 1267, 1268
árulókat.....	1264
árulókból.....	827
árvájának.....	1300
árvák.....	441, 976
ásnak.....	606, 607
ásott.....	986
Assenekh.....	24
Asszíriát.....	159
asszony.....	1211
asszonyi.....	1095
asszonynak.....	1211, 1447
asszonyokat.....	1255
asszonyokban.....	734
asszonyokról.....	268
asszonyt.....	533, 1516, 1518
ásva.....	607
asztala.....	98, 1522
át.....	57, 61, 88, 131, 161, 169, 208, 366, 446, 489, 490, 541, 552, 556, 744, 833, 1050, 1159, 1216, 1264, 1277, 1319, 1446, 1448, 1538, 1540
átadá.....	506, 940, 1539
átadának.....	1553
átadja.....	993
átadta.....	242
átaljában.....	536
átallották.....	518
átdöfék.....	551
átdöfve.....	882
átdöfvén.....	513
átellenben.....	743, 869, 870
átengedé.....	1072
átgázolának.....	491
áthaladván.....	1473
áthatolhatatlan.....	55
áthordá.....	136
Atila.....	120
Atila. 89-91, 100, 103, 106, 110, 114, 115, 117, 119, 120, 123, 126, 127, 129, 130, 132, 133, 137, 142, 150, 152-155, 160, 167, 172-174, 182, 191, 197-199, 203, 207, 221	
Atilához.....	153
Atilának.....	131, 187
Atilát.....	90, 161
Atilától.....	120, 131

átjőve.....	740
átka.....	608
átkelvén.....	77
átkele.....	108, 539, 822, 828, 836
átkelének.....	649, 747, 748
átkelhettek.....	713
átkeljenek.....	1000
átkelt.....	1423
átkelve.....	76, 159, 269, 365, 712
átkelvén.....	113, 208, 597, 872, 1018, 1019
átkozott.....	660
átkozódva.....	1097
átkozott.....	536, 837
átköltözék.....	1070
átlátja.....	629
átlátta.....	889
átlátták.....	225
átlátva.....	153
átlovagla.....	856
átlőve.....	1101
átlövöldözve.....	1100
átmenjen.....	566
átmene.....	1044
átmenének.....	508
átment.....	557
átmentek.....	558
átnyargala.....	1007
átok.....	493, 1413, 1482
átronta.....	1312
átszúrá.....	1526
átszúrta.....	1384
áttör.....	56
áttörvén.....	367, 712, 833
átúsztatának.....	740
átvételére.....	962
átvette.....	973
átvonulandó.....	596
átvonúlva.....	713
átvonulván.....	133
atya.....	427, 1561
atyádfiainak.....	625, 886
atyádfiaival.....	841
atyafiak.....	539
atyafiságával.....	188
atyai.....	1560
Atyámfiai.....	544
atyámfiát.....	878
atyja.....	188, 195, 217, 386, 420, 426, 441, 443, 533, 616, 686, 690, 976, 1191, 1269, 1359, 1367, 1403, 1423, 1431, 1447, 1455
atyjafia.....	1058

atyjafiai.....	271, 430
atyjafiait.....	913
atyjafiaitól.....	913
atyjafiaival.....	247, 842
atyjai.....	35
atyjának.....	22, 1061
atyjánál.....	188, 1427
atyját.....	1064
atyjával.....	1509
atyjokhoz.....	39
Augsburg.....	342, 352, 362
augustus.....	61, 1357
Austriában.....	83
austriai.....	488
Austriát.....	1434
Ausztriába.....	566
ausztriai.....	467
Ausztriának.....	467
Ausztriát.....	463
avatta.....	1509
azalatt.....	342
azonnal.....	1543
azonhelyt.....	1264, 1266
azonnal.....	374, 413, 441, 630, 636, 688, 810, 816, 857, 878, 1117, 1176, 1177, 1229, 1304, 1328, 1494
Ázsia.....	19, 49
Ázsiában.....	21
babérfa.....	1110
Babocsaiknak.....	325
babonáiban.....	532
babonás.....	136
Babóthot.....	893
Babótnál.....	490
Babylon.....	34
babylóniai.....	1367
Bácsi.....	749, 908
bácsiakat.....	865
bácsiakkal.....	839
Bácson.....	879
Bager.....	1496
bágyadtság.....	432
baj.....	931, 1044
bajjal.....	402, 676, 725, 1555
bajnokok.....	758
bajnokokat.....	1100
bajok.....	437, 478, 777
bajor.....	1464
bajorok.....	492
Bajorország.....	1300
Bajorországból.....	1300

bajos.....	176, 319
Bajoth.....	328
bajt.....	13, 510, 942, 1188
bajtársaikkal.....	272
bajtársa.....	1101
bajtársai.....	761
bajtársaik.....	84
bajtársaikat.....	362, 364
bajtársaim.....	839
bajtársak.....	137
bajtársuk.....	923
bajvívás.....	376
bajvívásra.....	511
bajvívó.....	1527
Bakony.....	652, 988
Bakonyba.....	1131
Bakonyban.....	1126
Balaton.....	261, 653
Baloghnak.....	205
balra.....	860
bálványnál.....	87
bálványokat.....	531
bálványozás.....	147
bálványozással.....	576
bámulatos.....	96
bámulják.....	835
bán.....	318, 1312, 1362, 1435
Bánhida.....	193
Bánkban.....	1364
Bánkbán.....	1363
bánság.....	1539
bántak.....	1334
bántalommal.....	791
bántani.....	608
bántás.....	1328
bántást.....	1315
bántatlanul.....	666
bántottak.....	475
bántották.....	916
banyának.....	1211
barmaikat.....	131
bárányokkal.....	965
bárányoktól.....	1264
barát.....	1466, 1482, 1550
barátjai.....	271
barátaik.....	274
barátja.....	878
barátjai.....	800, 1125
barátjaitól.....	239, 794
barátok.....	1363, 1394, 1509

barátoknak.....	1392
barátoknál.....	1443, 1452
barátruhába.....	1243
barátruhát.....	816
barátságában.....	492
barátsággal.....	787
barátságos.....	93
barátságot.....	780, 1323
barátságuk.....	1329
bárdjával.....	372
barmaiból.....	393
barmaikat.....	208, 218
barmaikkal.....	47, 73, 596
bármiféle.....	1315
bármit.....	1289
barmok.....	871, 1419
barmokat.....	1217
barmokkal.....	604
barmot.....	345, 376
barna.....	50, 91
bárók.....	1049
barom.....	169
baromig.....	271
baromtartani.....	39
baromtartásra.....	39
bársony.....	1524
bársonyban.....	418
bársonyból.....	98
Bascardiára.....	51
Basilea.....	109
basiliscusok.....	55
bástyáiról.....	764
bástyáit.....	540
bástyáján.....	375
Bátor.....	709, 1286, 1287
bátorítja.....	830
bátorkodtak.....	1235
bátorságban.....	1518
bátorságát.....	835, 924
bátorságban.....	790, 1184, 1545
bátorságos.....	602, 608, 1545
bátorságosan.....	685
bátorságot.....	479, 515
bátrabb.....	723
bátrabban.....	866, 1491
bátyja.....	642, 794, 979
bátyjáért.....	791
bátyjának.....	849
bátyját.....	627, 830, 867, 1068
Bavária.....	348

Baváriába.....	456, 475
Baváriából.....	289
Baváriát.....	463
Bazarádnak.....	1541
Bazarád.....	1537, 1538, 1540, 1542, 1553
Bazaráddal.....	1545
Bazarádot.....	1538
Baziás.....	740, 776
behelyezé.....	403
békében.....	666
békesség.....	634, 955
bemene.....	1172
bemutatá.....	224
benyomuló.....	1527
berekhez.....	1008
Beatrix.....	1502
bebocsátá.....	152
becsapásai.....	1552
Becsei.....	1532
Becsejnek.....	1020
Bécstől.....	83
becsű.....	659
becsületes.....	1324
becsület.....	269, 1396
becsületéért.....	511
becsületét.....	1476
becsülettel.....	269
becsülni.....	276
befagyott.....	822, 836
befecskendve.....	1286
befedvén.....	606
befejezése.....	956
befejezni.....	415
befogadni.....	46
beforrva.....	497
behelyezett.....	443
behozhassák.....	524
BEHOZATIK.....	1436, 1444
BEHOZATVA.....	1420
behoztak.....	1421
BEHOZZÁK.....	1463
bejárása.....	1521
bejárván.....	39
bejelenté.....	482
bejöhetne.....	1327
BEJÖN.....	1412
bejönnek.....	529
BEJÖNNEK.....	1409
bejött.....	289, 317
bejöttek.....	207, 1410

bejöve.....	188, 1017, 1258, 1432
béjőve.....	583
bejövén.....	1465
bejövének.....	1078
BEJÖVETELE.....	63, 740, 912, 1378
BEJÖVETELÉRŐL.....	739
bejövetelőkkor.....	194
bejutni.....	539
békák.....	55
béke.....	474, 951, 972, 1142, 1396, 1418, 1494
bekerítvén.....	353
békében.....	461, 1080
békeháborító.....	1518
békekötés.....	609
békekötésnél.....	475
békekötést.....	619
bekeríthetné.....	1000
békeségben.....	15
békesség.....	568, 693, 706, 878
békességre.....	1141
békességben.....	425
békességes.....	589, 1389
békességesen.....	658, 690, 1540
békességet.....	693, 780, 1079, 1321
békességgel.....	630
békeszeretők.....	611
békeszerződés.....	796
békét.....	338, 608, 611, 686, 690, 692, 741, 840, 880, 1043, 1083, 1139, 1219
Bekével.....	1468
békével.....	690, 698, 878, 886, 953, 1083, 1114, 1120, 1126, 1451, 1455, 1482, 1540
bekövetkezendő.....	694
Béla. 87, 164, 248, 304, 315, 324, 327, 508, 511, 513, 515-518, 534, 583, 584, 588, 596, 608, 611, 625-627, 630, 642, 643, 646, 647, 650, 651, 654-657, 677, 678, 680, 682, 684, 1138, 1244, 1245, 1289, 1291, 1312, 1339, 1347, 1348, 1360, 1375, 1376, 1379-1381, 1384, 1385, 1389, 1392, 1396, 1397, 1423, 1439, 1447, 1509	
Béláénak.....	1282
Bélához.....	523, 581
Bélának.....	305, 1229
Béláról.....	1231, 1235
Bélát.....	64, 436, 519, 524, 526, 627, 1142, 1227, 1361
Bélben.....	556
belé.....	58, 116
beléjük.....	1307
belépe.....	1272
belépett.....	634
belépni.....	1077
Belérnek.....	205
Beliud.....	252, 253
Beliudnek.....	253
belopózék.....	1478

belopózáván.....	1522
belsejében.....	875
belső.....	342, 1418
Belus.....	533
Belvider.....	115, 117
beméne.....	1538
bemenének.....	233
bement.....	271
bément.....	36
bémentek.....	48
Bemenvén.....	42
bemutattat.....	418
bennök.....	703
Bendeguz.....	64, 90, 177
Bendeguznak.....	205
Benedek.....	407, 1152, 1154, 1156, 1370, 1466
Benedeket.....	1158
Benedeknek.....	1458
Benedictus.....	1156
Beneta.....	542, 546, 558
Benetán.....	559
Beninnek.....	516, 657
benne.....	52, 124, 191, 236, 983, 1150, 1418
bennem.....	10
bennök.....	97, 813
bennünket.....	601, 1091
bent.....	758
beregi.....	1496
Bereka.....	42
Berend.....	1556
Berendnek.....	205
beretválni.....	1413
beretvált.....	730
berkek.....	490
berohanásától.....	212
beronta.....	768
berontanak.....	707
berontanak.....	708, 712
Bertalan.....	1368
Berthold.....	365
Bertram.....	330
besenyőket.....	755
besenyő.....	741
besenyők61, 71, 208, 334, 605, 739, 740, 750-752, 903, 905, 907, 909, 910, 1182, 1309	
besenyőket.....	749, 754
besenyőkkel.....	907
besenyőt.....	753
beszél.....	273
beszéd.....	12
beszédeivel.....	690

beszédet.....	686
beszédével.....	951
beszédű.....	669
beszéli.....	267, 811, 1542
beszélget.....	485
beszélgetének.....	155
beszélgetést.....	1176, 1177
beszélgetnek.....	252
beszéllik.....	161, 493, 578, 579
beszélte.....	225
BESZÉLLTETNEK.....	335
beszélnek.....	306
Besztörnek.....	205
Besztrik.....	542, 558
beteges.....	627
betegeskedni.....	678, 1148
betegség.....	1067
betegségbe.....	957, 1232
betegsége.....	435, 1241
BETELEPEDÉSE.....	333
beteljesedett.....	15
beteljesülend.....	852
beteljesült.....	559
betért.....	569
betölteni.....	277
betöltvén.....	678
betöre.....	490
betört.....	1399
betörtek.....	469
betűit.....	185
beülteté.....	503
bevádolja.....	910
beváltotta.....	1367
bevégezte.....	1501
bevenni.....	139, 1195
beveszed.....	1200
BEVESZI.....	132
bevezette.....	692
beviteté.....	1155
bevonula.....	126
bezárván.....	540
Bezen.....	1190, 1192
bíbornokot.....	152
birodalmát.....	159, 387
bíbor.....	419, 630
bíborból.....	98
bíbornok.....	1457, 1481, 1482
Bihar.....	712, 794, 1018, 1047
bihari.....	860
Bikás.....	811, 824

bikát.....	613
bír.....	690, 1488
bírta.....	46
bíra.....	513, 1279
bírá.....	34, 658, 1480
bírának.....	1214
bírāja.....	1479
bírja.....	11, 252, 396, 630, 953, 972, 1272
bírják.....	15, 48, 1371
bírjanak.....	1179
bírnak.....	345
bírni.....	272, 630, 1202, 1538
bírniok.....	1165
bíró.....	66, 1462
birodalomnak.....	58
birodalma.....	342, 662, 978
birodalmad.....	917
Birodalmának.....	34
birodalmat.....	977
birodalmát.....	184, 916
birodalmunk.....	601
birodalmunkat.....	601
birodalom.....	683
birodalommal.....	53
bírói.....	6, 482
birokra.....	370
bírót.....	66, 449, 1455
bíróvá.....	90
bírt.....	110, 162, 953, 1149
bírta.....	116, 139, 179, 198, 553, 684
bírtak.....	21
bírták.....	20
birtokába.....	584
birtokához.....	1271
birtokban.....	272
birtokkal.....	902
birtokokba.....	324
birtokosai.....	233
birtokuk.....	1255
bírván.....	8, 331
bitófára.....	527
bitorlotta.....	1339
BITOROLJA.....	1341
bitorolta.....	1342
bízzván.....	1078
bizakodik.....	645
bizakodnak.....	755, 1407
bizakodva.....	492, 1301
Bizancia.....	111
Bizancziába.....	478

bízni.....	427
bizonyos.....	22, 306
bizodalma.....	1246
bizodalmát.....	136, 1302
bizókat.....	10
bizonyítja.....	12
bizonyítsák.....	1560
bizonynyal.....	371, 539, 1087
bizonyos.....	275, 659, 851, 1300, 1362, 1474
bizonyosan.....	521, 804, 1212, 1229
bizonyosságai.....	659
biztatására.....	536
biztatod.....	842
biztos.....	447, 689
biztosítá.....	822
biztosítva.....	574
bízva.....	8, 294, 813, 845, 1545
bízvást.....	822
bocsátá.....	222
bocsánatért.....	501
bocsássa.....	1031
bocsátá.....	787, 1083, 1126
bocsáták.....	234
bocsátott.....	269, 356, 1019
bocsátotta.....	487
bocsáttatott.....	584
Bod.....	1273, 1276
bodóháti.....	597
Bodon.....	1400
bodor.....	1536
Bodos.....	988
Bodrogon.....	1053
Bogát.....	778
bokrot.....	864
boldogság.....	547
Bolgár.....	740
Bolgárországot.....	1210
boldogan.....	1374
Boldog.....	1011, 1509
Boldogságos.....	1501
boldogan.....	1501
Boldogságos.....	1503
boldogság.....	7
boldogsággal.....	426
Boldogságos.....	382, 439, 440, 503, 959, 1392, 1401, 1512
boldogságra.....	552
boldogtalan.....	1534
boldogúl.....	1392
bolgárok.....	747
bolgár.....	741, 747, 1207, 1400

bolgárok.....	402, 413, 745, 749, 755
bolgárokat.....	768, 1400
bolgárokon.....	192
Bolgárországba.....	345, 369, 744
BOLGÁRORSZAGOT.....	344
Bolgárországra.....	999
bolondságáért.....	432
boltozattal.....	1503
bolyongnak.....	1003
Bondofárdnak.....	205
Bonifacius.....	1458
Bonifácius.....	1435
bonyolódott.....	608
Bor.....	266, 1363
Borics..1137, 1258, 1260-1262, 1271, 1272, 1280, 1284, 1285, 1324, 1327, 1329, 1332, 1333	
Boricsért.....	1281
Boricshoz.....	1264
Boricsot.....	1257, 1283, 1329
borivásnak.....	1289
Bornak.....	205
Boroncs.....	1214, 1218
Boroszláv.....	470
borrá.....	1368
Bors.....	763, 765, 1233, 1234
Borsva.....	994
bort.....	613
borúla.....	858, 1328
borult.....	1330
borúlt.....	767
borúltak.....	695
borúlva.....	1094
borúlván.....	1117
borzas.....	1074
bosszantotta.....	254, 371
bosszú.....	985
bosszúja.....	356, 930
bosszúra.....	785
bosszút.....	487, 591, 710, 791, 918, 1153, 1252
boszniai.....	1446
boszszerűjével.....	691
Both.....	1152
Botond.....	371
Botondnak.....	372
botrány.....	273
bozontos.....	833
bő.....	97, 152, 391
bőjt.....	483, 831, 907
bőjtben.....	1013
bőjtöt.....	483

Bökénynek.....	205
bőkezű.....	93
bőkezűen.....	687
bőkezűleg.....	94
bőkezűségét.....	613
bőkezűséggel.....	406, 426, 949
bölcsek.....	147
Bölcsesség.....	381
bölcs.....	5, 13, 14, 154
bölcsességgel.....	426
Bölcsesség.....	12, 14
bölcsességben.....	1184
bölcsésége.....	6
bölcsőkben.....	1548
bőr.....	833, 1157
bőrből.....	102
börtönbe.....	329
bőségesebb.....	7
bőségesen.....	613
bőv.....	295
bővebben.....	415, 1560
bővében.....	1043
bőven.....	405, 515, 915, 919, 963
bővölködik.....	40, 60
bővön.....	753
brabantiai.....	365
braktai.....	161
Braktát.....	192
brandenburgiakkal.....	1399
Brindisi.....	1165
Britanniából.....	1053
britannok.....	124
Brixiat.....	151
budai.....	1401
Bua.....	524, 526
búcsút.....	39, 519, 1055
Buda.....	126, 433, 526, 1459
budai.....	1392, 1443, 1455, 1456, 1462, 1478
budait.....	902
Budán.....	411, 1454, 1458
Budára.....	1451, 1467, 1528
Budát.....	64, 90, 126, 432, 457
Budával.....	433, 442
Budavárának.....	126, 127
Budlinak.....	205
Buhna.....	524, 526
buja.....	60, 91, 734
bujaságra.....	50
bujdosó.....	1429
bújdosva.....	851

bujtogatásából.....	639
bujtogatók.....	489
bukkantak.....	38
Bulcsú.....	351, 355
Bulcsúnak.....	205
Buldi.....	542, 557
bunkósbottal.....	235
burgundi.....	443
Burgundia.....	111
Burgundiában.....	478
burgundokat.....	348
búsúl.....	1235
Buzád.....	314, 315, 318
buzdítás.....	544
buzdították.....	765
buzdítsa.....	863
buzgó.....	382
bűbájos.....	533
büntetéssel.....	1531
bűnbocsánatot.....	1493
bűne.....	1135
bűnébe.....	1534
bűneiktől.....	1486
bűnén.....	1133
bűnével.....	741
bűnös.....	1117
büntetése.....	575
büntetésébe.....	324
büntetéséből.....	1145
büntetéssel.....	435
büntetést.....	974
büntetetlen.....	447
büntető.....	974
büszke.....	91
büszkélkedik.....	100
büszkélkedve.....	1312
büszkén.....	274
büszkeségükben.....	1307
bűze.....	500
bűzét.....	449
byzanti.....	662, 663
Calábriát.....	154
Campániából.....	330
campániai.....	311
Caputstria.....	134
Carinthián.....	133
Casertából.....	311
Catalaunumban.....	117
Catalaunum.....	124
Catalaunumba.....	112

Catalaunumban.....	120, 133
Cátó.....	154
Catónáig.....	154
cesumauri.....	197
Cezumaurnál.....	85, 105
Cezumaurtól.....	88
Chalon.....	111
Cidva.....	1411
ciliciaiak.....	24
Clementia.....	1440
Coelestin.....	64
Colónia.....	129
Colóniába.....	124
Colóniánál.....	125
Concordia.....	150
Constantiánál.....	108
Constantia.....	1354
Corvesnek.....	303
Cremónát.....	151
czímerében.....	331
Cziczelle.....	1295
czím.....	1427
czimborái.....	549
czímeröket.....	332
czímereiket.....	942
czímerén.....	103
czímeres.....	1554
czímerét.....	943
czímert.....	103
czímzett.....	1482
czinkosával.....	442
Czinkota.....	853
Csaba.....	176
Csabához.....	168
csapásra.....	359
császár.....	492
Csaba.....	171, 172, 174, 179, 186, 187, 190
Csabának.....	205
Csabát.....	167, 171
Csabától.....	189
csábítja.....	784
csábíttatva.....	478, 929, 994
csácsogó.....	446
Csák.....	246, 247, 320, 1478
csákányával.....	1526
Csákvára.....	246
csalárd.....	750
csalárdság.....	1396
csalárdsággal.....	698
csalatkozván.....	939

csanádi.....	484, 556, 1446, 1466
Csanádnak.....	205
Csanádon.....	483, 554
Csanádra.....	528
csapa.....	922
csapataikat.....	748
csapás.....	1010
csapásait.....	1556
csapásának.....	984
csapásától.....	1209
csapások.....	1010
csapásokat.....	760
csapásra.....	865
csapat.....	824
csapatai.....	724, 827
csapataikat.....	858
csapataikkal.....	649
csapataira.....	750, 869
csapatait.....	823, 856, 1207
csapataival.....	488
csapatától.....	643
csapatával.....	726, 837
csapatja.....	129, 825
csapatot.....	839
csapatra.....	1019
csapattal.....	825
csapkoda.....	1407
csapkodása.....	696
császár....	64, 74, 110, 167, 175, 187, 198, 199, 203, 207, 301, 306, 342, 347, 352, 355-357, 362, 363, 370, 375, 376, 443, 462, 463, 468, 471-473, 475, 476, 478, 486, 488, 489, 494, 498, 501, 503-507, 593, 595-597, 601, 604, 608, 612, 617-619, 624, 634, 681, 683, 686-688, 780, 782, 912, 916, 919, 920, 925, 927, 928, 930, 935, 937, 999, 1049, 1139, 1166, 1208, 1211-1213, 1218, 1224, 1236, 1299, 1319, 1320, 1323, 1392, 1404, 1440, 1448
császárral.....	1354
császárhoz.....	306, 359, 443, 461, 474, 485, 489, 501, 598, 641, 682, 914, 1211
császári.....	503, 683
császárnak.....	471, 487, 489, 613, 916, 924, 1140, 1211, 1322
császárnál.....	910
császárné.....	1208
császárok.....	8
császárral.....	491, 611, 685
császárságban.....	1348
császárságot.....	1049
császárt.....	323, 359, 371, 477, 487, 928, 929, 933
császártól.....	644, 911
csata.....	105, 123, 170, 1313
csatában.....	44, 120, 191
csatából.....	180
csatájának.....	170

csatákat.....	1560
csatákban.....	91
csatára.....	493
csatát.....	1380
csatáznak.....	921
csatlakozhassék.....	115
csatlakozott.....	298
csehek.....	1181
cselekedetére.....	1061
cserép.....	753
csecsemő.....	1142
cseh.....	470, 488, 645, 654, 839, 885, 1056, 1174, 1387, 1398, 1447, 1502
csehek.....	334, 707, 708, 710, 813, 865, 1044, 1066, 1178, 1185
cseheken.....	710
cseheket.....	258, 580
csehekkal.....	1175, 1399
csehekre.....	1186
csehekről.....	1176
csehet.....	709
Csehország.....	1067, 1446, 1448
CSEHORSZÁGBA.....	434, 437, 508, 708, 813, 817, 1044, 1453
Csehországban.....	1447
CSEHORSZÁGBÓL.....	1444
Csehországot.....	337, 708
csekély.....	116, 548, 740, 1148, 1296, 1322
csekélynek.....	193
csel.....	697
Csele.....	64
cselédei.....	1496
cselédeivel.....	247
cselédestől.....	268
cselédség.....	1556
cselédséget.....	214
cselekedte.....	638
Cselekedeteinek.....	24
cselekedetek.....	1245
cselekedett.....	983
cselekedjék.....	815
cselekedni.....	935
cselekedtek.....	1486
cselekedték.....	933
cselekszel.....	1199
cselektől.....	530
csellel.....	790, 1428
cselt.....	933, 1081
csendes.....	77, 116, 425, 593, 706, 806, 1041, 1472
csendesen.....	1186, 1297, 1478
csendesíté.....	690
csendessége.....	12
csepegtet.....	1221

cserben.....	823
cseréljék.....	332
csikara.....	1322
csikart.....	158
csikorgatva.....	156
csilapító.....	690
csillag.....	964
csillapodjék.....	989
csillogó.....	832
csinál.....	129
csinálának.....	1042
csinálsz.....	1272
csínos.....	92
csitítják.....	1209
Csíz.....	1218
csizmaik.....	1106
csizmaszár.....	1041
csobolyóba.....	1471
csobolyó.....	1472
csókolására.....	1242
csombókot.....	533
csontjaikat.....	1480
csontjaikkal.....	1529
csontjait.....	1159
csoportjaikat.....	856
csoportosan.....	531
Csórba.....	1128
csötörtök.....	423
csudálatosan.....	353
csuda.....	862, 864, 1475
csudajele.....	694
csudák.....	440
csudálatos.....	6, 99
csudálatosan.....	93, 96
csudálja.....	634
csudálkoznak.....	948
csudalom.....	881
csúf.....	537
csúffá.....	1095, 1247, 1527
csúfolák.....	1031
csúfosan.....	617, 1234
csúfot.....	615
csúfúl.....	349, 1531
csupán.....	268, 1012, 1207
csütörtökön.....	1357
csütörtökön.....	714, 754, 766, 1292, 1345, 1478, 1485
csütörtökre.....	854
daczos.....	983
dajkáltak.....	1427
dákok.....	125

Dalmát.....	978
Dalmátia.....	131, 699
Dalmátiába.....	700
dalmátiai.....	129, 699
Dalmátián.....	133
Dalmátiát.....	74
Dalmátországba.....	1172
Dalmátországban.....	1109
dalmátországiak.....	1172
Dalmátországot.....	979, 1162
Damának.....	205
Dancs.....	1542, 1556
dandár.....	860
dandára.....	866
dandárából.....	833
dandárához.....	868
dandárai.....	1309
dandáira.....	868
dandárait.....	869, 1312
dandáraival.....	1302
dandárban.....	860
dandárok.....	1310
dandárokat.....	868
dandárt.....	860, 866, 920
Dániel.....	1376
dánok.....	90
darab.....	515, 553, 663
darabban.....	51
darabokra.....	457
darabot.....	1368
dárdákat.....	1546
dárdákkal.....	760
daróczot.....	498
Dáthán.....	535
Dávid.....	587
Dáviddal.....	1184
Dávidnak.....	702, 703
derék.....	1323
deákot.....	828
dél.....	56
délen.....	159
délelégig.....	85, 754
déli.....	943
délszak.....	55
Demesen.....	678, 1123
DEMESI.....	1122
Demesre.....	1147
Demeter.....	1446, 1488, 1498
Demetert.....	1489
dénár.....	663

dénárokat.....	663
dénárt.....	663
Denciára.....	51
Dénes.....	1538, 1554
Dénesnek.....	1539
denes.....	59
Deodátus.....	283
Deodátus.....	281
derék.....	355, 725, 1101, 1307
derekabb.....	328
dermedt.....	162
Detrik.....	85, 169
Detrik.....	77, 78, 80, 82, 85, 106, 167, 168, 171
Detriket.....	75
Deus.....	227
Devecser.....	526
dézmálókat.....	673
dézmaszedőt.....	538
Dezsér.....	690, 951
Dezsőt.....	1554
diadalára.....	874
diadallal.....	105, 123, 367, 515, 657, 737
diadalmasan.....	347
diadalt.....	836
dicsérünket.....	1449
dicsekedék.....	1269
dicséré.....	693
dicséretekkel.....	925
dicséretekkel.....	997
dicséretére.....	440
dicséretesen.....	1406
dicséretét.....	874
dicsérhették.....	413
dicsérni.....	926
dicső.....	8, 204, 385, 552, 832, 1036, 1059, 1075
dicsően.....	1367
dicsőíté.....	498
dicsőkké.....	668
dicsőségért.....	274
dicsőség.....	425, 683, 968
dicsőségbe.....	557
dicsőségben.....	668, 709
dicsősége.....	1304
dicsőségesebben.....	1394
dicsőségéből.....	1417
dicsőségére.....	440
dicsőséges.....	6, 390, 737, 997, 1075
dicsőségesen.....	686, 692, 1499
dicsőséget.....	274, 973
dicsőségét.....	15

dicsőséggel.....	123, 507
Diódnak.....	543
díszben.....	1467
díszes.....	84
díszesíteni.....	1503
divatba.....	1348, 1413
Doboka.....	713
doctorok.....	16, 36
dolgot.....	665
dolgai.....	601, 678
dolgok.....	298, 335, 459
dolgokat.....	989
dolgozról.....	21
dolgot.....	375, 1264, 1395
dolguk.....	1081
dolmánya.....	1279
dolog.....	169, 390, 494, 512, 539, 698, 865, 927, 946, 956, 1495, 1530
dologban.....	674
Domine.....	1376
Domokos.....	1446
Don.....	49, 55, 56, 129
Donnak.....	56
Donig.....	90
dorgálja.....	886
dosis.....	969
dől.....	138
dőlnek.....	1546
dölyfében.....	449
dönték.....	869
dönteni.....	661
döntöm.....	839
drága.....	902
drágakövekkel.....	407
Drácó.....	1148
drága.....	96, 98, 700, 792, 1369, 1473, 1524, 1553
drágakövekben.....	402
drágaköveket.....	770
Dúlának.....	44
dúlja.....	1210
dúlják.....	1185, 1186
dúlva.....	446, 986
Duna. 169, 219, 220, 223, 226, 235, 240, 286, 348, 463, 470, 548, 550, 553, 1032, 1455	
Dunába.....	126, 237, 241, 560, 897
Dunából.....	169
Dunáig.....	241
Dunán.....	76, 77, 539, 558, 577, 595, 872, 919, 1000, 1007
Dunát.....	862
Dunnak.....	22
dühöngő.....	1314
dühvel.....	1522

dühe.....	989, 1298
dühétől.....	528, 1310
dühöngenek.....	1238
dühöngeni.....	724
dühöngve.....	366
dühös.....	91, 1158, 1178
dühösebbekké.....	550
dühösködni.....	479
dühössége.....	1227
DÜHÖSSÉGÉRŐL.....	445
dühösséget.....	1321
dühre.....	527, 649
dühvel.....	446
eb.....	1272, 1530, 1557
ebédelt.....	1522
ebek.....	1529, 1530, 1534
Eberhárd.....	339
Eczilburgnak.....	127
Ecsembö.....	1028
Ed.....	188
eddig.....	1081
edényeket.....	406
Edemén.....	188
Edeménnek.....	187
Edemént.....	178
edényeket.....	1553
edényt.....	753
édes.....	225, 601, 690, 899, 976, 1392, 1557
édesded.....	441
édesgetvén.....	193
Edet.....	178
Ednek.....	187, 205
efféle.....	100
efféléket.....	377
effélére.....	1546
effélet.....	804, 1009
Ega.....	1370
égből.....	849, 851
égen.....	423
Egerben.....	1232
égések.....	423
egész....	68, 73, 85, 94, 109, 122, 124, 152, 158, 163, 165, 193, 219, 347, 363, 367, 376, 389, 393, 396, 409, 417, 428, 441, 491, 498, 502, 515, 527, 528, 531, 536, 575, 576, 583, 604, 623, 640, 664, 669, 670, 675, 685, 686, 692, 693, 695, 708, 712, 713, 721, 737, 738, 744, 846, 875, 930, 933, 934, 1005, 1013, 1055, 1082, 1251, 1254, 1282, 1299, 1302, 1306, 1316, 1322, 1364, 1380, 1381, 1392, 1398, 1486, 1538, 1545, 1546, 1553
egészen.....	399, 700, 746, 979, 1215
egészségben.....	177
egészségét.....	429

eget.....	6
égeték.....	365
égett.....	408
égi.....	493
égő.....	896, 899, 900, 1221
égre.....	1308
egresi.....	1374
egri.....	1063, 1355, 1446
egy.....	27, 38, 40, 51, 57, 66, 70, 71, 73, 96, 97, 101, 106, 110, 116, 117, 136, 139, 156, 176, 192, 193, 197, 203, 208, 209, 212, 228, 240, 251, 252, 267, 269, 328, 331, 354, 359, 362, 363, 365, 370, 371, 373, 374, 380, 392, 417, 430, 454, 469, 483, 495, 521, 529, 533, 534, 551, 560, 566, 570, 578, 593, 600, 663, 709, 713, 714, 720, 731, 766, 770, 778, 784, 796, 809, 825, 827, 833, 838, 847, 848, 854, 864, 886, 896, 903, 962, 1005, 1008, 1017, 1028, 1032, 1047, 1049, 1101, 1117, 1128, 1143, 1148, 1152, 1175, 1182, 1186, 1190, 1192, 1207, 1218, 1225, 1265, 1305, 1322-1324, 1333, 1350, 1368, 1372, 1429, 1437, 1439-1441, 1448, 1455, 1471, 1482, 1485, 1493, 1494, 1502, 1509, 1512, 1518, 1526, 1528, 1532, 1542, 1545, 1550
egyházában.....	543
egybe.....	88, 96, 1354, 1387, 1426, 1523
egybefoglalva.....	96
egybegyűjtven.....	239, 720
egybegyülekezvén.....	64
egybekötötésre.....	1323
egybekötött.....	1134
egybekötötésért.....	578
egyé.....	778
egyéb.....	406, 659, 665, 695, 707, 712, 757
egyebet.....	1368
Egyébiránt.....	1560
egyebütt.....	1498
egyedik.....	1108, 1358, 1443
egyedül.....	425
egyegy.....	55, 1041
egyenlő.....	90, 962, 1184
egyenlően.....	276
egyenlők.....	265
egyességet.....	1545
egyesült.....	1267
egyet.....	761, 922, 1019, 1060, 1263
egyetértés.....	1418
egyetlen.....	267, 886, 1028
egyetlenegy.....	58, 1528
egyezének.....	472
egyezett.....	155
egyező.....	962
egyeztek.....	510
egyfelől.....	49, 353
egyházat.....	405
egyház.....	408, 555, 695, 876, 895, 1046, 1122, 1158, 1330, 1370, 1423, 1439, 1446
egyházban.....	572

EGYHÁZRÓL.....	411
egyháza.....	814, 823, 896, 1512
egyházába.....	692, 1393
egyházában.....	503, 959, 1376, 1392, 1401, 1443, 1452, 1501
egyházából.....	347
egyházai.....	366
egyházainak.....	406
egyházak.....	1255, 1371
egyházaknak.....	1524
egyházakat.....	416, 531, 673
egyházakban.....	419
egyházakhoz.....	417
egyházat.....	410, 417, 852, 858, 902, 998, 1513
egyházát.....	536, 900, 1503, 1509
egyházba.....	440, 496
egyházban.....	409, 1226, 1355, 1502
egyházból.....	1393
egyházéhoz.....	413
egyházhoz.....	418, 1330
egyházi.....	690, 953, 1256, 1290, 1459, 1460, 1552
egyháznak.....	406, 407, 1331
egyiket.....	635
egyik.....	70, 129, 136, 169, 371, 482, 698, 1332, 1430, 1454, 1540, 1546
egyike.....	90
egyikének.....	1538
egyikért.....	1241
egyiket.....	70, 459, 517, 860
egyikét.....	44, 1368
Egyiptomot.....	27
egyiptomiak.....	27
Egyiptomot.....	159
egyiránt.....	6, 1482
egykor.....	1064
egymás.....	932, 1085
egymásnak.....	547
egymáshoz.....	1548
egymással.....	155, 339, 374, 494, 1090, 1323
egymást.....	173, 796, 841
egymástól.....	697, 793
Egyrőt.....	432
egyszarvúak.....	55
egyszer.....	38, 136, 1014, 1424
egyszerre.....	695, 1272, 1518
egszersmind.....	152, 928, 1476
együgyű.....	660, 1128
együtt.....	71, 82, 105, 109, 136, 137, 139, 155, 157, 184, 185, 272, 286, 375, 397, 414, 441, 460, 498, 538, 548, 566, 581, 604, 606, 670, 681, 692, 737, 755, 784, 789, 953, 1006, 1043, 1056, 1097, 1212, 1266, 1316, 1328, 1385, 1529, 1545, 1546, 1550
éhen.....	1005, 1383
éhhalál.....	604

éhhallalal.....	1005
éhség.....	608, 960, 1318
éhséggel.....	1544
éhségtől.....	1106
Eisenach.....	125, 269
éj.....	161
éjjel 129, 199, 491, 538, 545, 605, 607, 694, 715, 855, 889, 932, 934, 1005, 1058, 1064, 1098, 1130, 1332, 1478, 1549	
éjjeli.....	1317
éjjelig.....	115, 465
éjszaki.....	20, 49, 57, 61, 470
éjszakon.....	159
éjtszaka.....	1041
ejtett.....	1153
ejtettük.....	837
ejtik.....	319
ejtse.....	786
éjtszaka.....	77, 593, 806, 1472
ékes.....	60, 669, 951
ékesíti.....	7
ékeskedett.....	382
ékességeket.....	902, 1524
ékességekkel.....	410
ékességekről.....	414
ekként.....	1438
ekképen.....	203
Ekkor.....	161, 709, 922, 1102, 1526
elbocsátván.....	1128
elesett.....	1028
elfogadni.....	1051
elfogta.....	354
elhatározzák.....	1264
elhatározták.....	1053
Elköltözött.....	1168
ellen.....	88
ellene.....	1038
ellenök.....	8
ellenségei.....	165
ellenségre.....	1006
elváltozott.....	21
eladó.....	659
elaggott.....	195
elaggottan.....	177
elállának.....	1283
elállunk.....	382
elaludt.....	1109
elaluvék.....	1451
elámítva.....	750
elámúlt.....	165
elárútták.....	827

elátkozott.....	797
elbeszélé.....	1059
elbeszélnek.....	924
elbeszélte.....	224
elbeszéltek.....	1447
elbocsáta.....	1133
elbocsátva.....	157
elbódított.....	1557
elborítják.....	606
elbúcsúzó.....	1536
elé.....	449, 630, 792
éle.....	1295
elējök.....	184
életében.....	182
elėbb.....	27, 90, 352, 358, 1493
elėbbre.....	1546
elėbe.....	355, 372, 389, 542, 799, 820, 943, 1174, 1333, 1370, 1371, 1425, 1492, 1522
eledelt.....	237
elėg.....	60, 277, 886
elegendő.....	983
elegendőleg.....	515
elegyedtek.....	296
eleibe.....	1068
eleinte.....	1311
elėje.....	955
elejėbe.....	1094
elején.....	1311
elejétől.....	110
elējök.....	754
elējökbe.....	1032, 1307
elejtette.....	1384
élelemben.....	597
élelemért.....	1082
élelemmel.....	608
élelmet.....	597, 919, 1544
elėlt.....	404
elemésztik.....	606
elengede.....	667
élend.....	153
élendek.....	449
elenyésztett.....	283
elenyésző.....	973
elėre.....	463, 751, 1313
eleresztené.....	1128
eleresztette.....	1111
elereszti.....	474
eleresztik.....	472
elérzékenyedvén.....	583
éles.....	102, 417, 729, 784, 1522
eleséggel.....	595, 1083

eleségnek.....	1043
Elesék.....	1550
elesének.....	1498
elesett.....	85, 118, 217, 685, 1205, 1385
elesettek.....	874
elesnek.....	1006
eleste.....	1497
elestek.....	80, 340, 875
elesvén.....	604, 909
élet.....	162
életből.....	284
életben.....	269, 360, 769, 1267
élete.....	1501
életében.....	415, 616, 1050, 1392, 1437
életem.....	1241
életemre.....	1324
életének.....	15
életére.....	1446
életet.....	425, 556, 1328
életét.....	195, 885, 1013, 1528, 1556
életöket.....	436, 771
életől.....	995
életű.....	847
eleven.....	607
elevenek.....	606
elevenen.....	571, 1102
elevennek.....	607
elferdítve.....	319
elfogá.....	397, 1317, 1468
elfogadá.....	894
elfogadák.....	1448
elfogadása.....	1446
elfogadván.....	108
elfogák.....	599, 652, 1265
elfogának.....	1286
elfogat.....	1177
elfogatá.....	988, 1142
elfogathatott.....	482
elfogatja.....	1176
elfogatott.....	534
elfoghatná.....	790
elfogjanak.....	816
elfoglalá.....	1480
elfoglalák.....	747, 1081
elfoglaljuk.....	1197
elfoglalni.....	148
elfoglalta.....	331, 953, 1058, 1296, 1317, 1539
elfoglalták.....	22, 567, 601, 699
elfoglalván.....	124, 345, 540
elfogott.....	1462

elfogta.....	1287
elfogták.....	44, 654
elfogúlva.....	929
elfogván.....	329, 365, 1102, 1455
elfordítják.....	375
elfordítva.....	1536
elfordították.....	535
elfut.....	1274
elfutának.....	1313
elfutnak.....	862
elfutni.....	363
elfutott.....	1223
elfutottak.....	909
elgondolá.....	425
elgondolni.....	931
elgyengült.....	623, 627
elhagyott.....	1005
elhagyták.....	461
elhagyva.....	1327, 1440
elhajigálva.....	614
elhala.....	571, 652, 1506
elhalasztandod.....	804
elhallgatatlak.....	441
elhallhatott.....	129
elhalt.....	979, 1103
elhaltak.....	1160
elhányva.....	615
elharapózzván.....	695
elhatározák.....	1020
elhatározták.....	901
elhatározá.....	425, 442, 647
elhatározák.....	742
elhatározta.....	342
Elhatározták.....	64, 141
elhullván.....	172
elhulla.....	995, 1549
elhullának.....	1496
elhullott.....	1343
elhullottak.....	877
Elhunyt.....	1351
elhurczolának.....	707
elhurczolni.....	1155
eligazít.....	13
eligazítsa.....	66
elítéltekről.....	273
Eliza.....	24
elizeusokat.....	24
éj.....	1272
éljen.....	1230, 1413
éljenek.....	518, 527, 575, 666, 1027

eljönni.....	1448
elkárhoztatott.....	1135
elkényszeredve.....	1106
elkért.....	1465
elkeseredvén.....	78, 429, 523
elkéstéért.....	120
elkészülnek.....	1493
elkészült.....	374
elkevényedtek.....	1560
elkezdenek.....	193
elkezdett.....	1055
elkövetett.....	1010
elkövettek.....	169
Elköltözött.....	162, 1340, 1355, 1374
elkövetett.....	468, 642
elkövetni.....	1315
elküldé.....	1152
elküldé.....	798
elküldenek.....	600
ellenük.....	352
ellen. 74, 78, 107, 112, 121, 124, 125, 253, 320, 366, 372, 384, 385, 396, 401, 402, 448, 453, 455, 460, 473, 479, 526, 532, 535, 537, 648, 675, 699, 716, 719, 724, 782, 789, 794, 799, 819, 822, 823, 825, 833, 848, 905, 971, 993, 1010, 1035, 1061, 1066, 1089, 1093, 1127, 1214, 1238, 1281, 1284, 1298, 1299, 1302, 1334, 1367, 1387, 1441, 1487, 1488, 1512, 1537, 1538, 1546	
ellene.....	115, 124, 323, 492, 568, 776, 966, 1089, 1208, 1405, 1413
ellenébe.....	1301
ellenében.....	983
ellened.....	927
ellenére.....	29, 30, 48, 152, 209, 818, 1413
ellenfelére.....	371
ellenkezőhöz.....	486
ellenmondás.....	514
ellenmondók.....	1263
ellenök.....	239, 923, 1077, 1213, 1214, 1259, 1306, 1490
ellenségének.....	1362
ellenség.....	354, 658, 856, 1000, 1004, 1005, 1552
ellensége.....	389, 461
ellenségei.....	182, 574, 699, 875, 1126, 1302, 1494, 1538
ellenségeiden.....	918
ellenségeik.....	84, 85, 1029, 1290
ellenségeink.....	601
ellenségeinktől.....	852
ellenségeire.....	1491
ellenségeit.....	944, 966, 1247, 1478
ellenségeitől.....	979, 1471
ellenségének.....	462
ellenségesen.....	469
ellenségeskedik.....	608
ellenséget.....	1313

ellenségtől.....	65, 1518
ellenségül.....	1405
ellenségünk.....	880
ellenük.....	339
ellenünk.....	806
ellenvetés.....	1521
ellenzői.....	278
ellepik.....	746
ellopá.....	1332
ellöké.....	1095
elmarasztva.....	70
elméjét.....	381
elmegy.....	1269
elméjében.....	159, 1050, 1241
elmélkedő.....	425
elmellőznünk.....	1471
elmellőztek.....	383
elmene.....	805, 1009
elmenének.....	1084
elment.....	1085
elmenvén.....	1084
elmerülve.....	1279
elmetszván.....	735
elmével.....	1541
elmosolyodva.....	231
elmondták.....	235
elmordúla.....	1241
elmosolyodék.....	1032
élnék.....	589
élni.....	531, 673
elnyerhesse.....	704
elnyerje.....	1422
elnyerte.....	396, 574
elnyomója.....	31
elnyomójának.....	33
elnyomottak.....	976
elnyomva.....	525
elnyugodott.....	1443
elnyugovék.....	1451
elnyúgovék.....	1502
elődzván.....	1472
elolvadván.....	1512
elolvad.....	909
elosztja.....	964
először.....	677
előadá.....	221
előadni.....	16
előadott.....	1543
előadtuk.....	202
előbbeni.....	85

előbb.....	575, 889, 1012
előbbi.....	332, 429
előbbieknél.....	984, 989
ELŐBESZÉD.....	4, 201
Előd.....	203, 216
Elődnek.....	205
előhaladtak.....	1003
előhozták.....	359
előkelő.....	521, 1496
előkelőbb.....	1430
előkelői.....	1170
előkelőit.....	389, 1261
előkelője.....	641
előkelők.....	307, 448, 671, 1049, 1189, 1546
előkelőket.....	837
előkelőkhöz.....	673
elől.....	38, 113, 271, 425, 437, 647, 827, 909, 946, 947
előle.....	869
előjárói.....	675
előjáróikat.....	676
előjárók.....	673
előjárókat.....	672
előjárót.....	449
előlünk.....	862
előnkbe.....	602
előnyomúla.....	845
előnyomuló.....	648, 1002
előnyomúlva.....	490, 541
előre.....	137, 379, 540, 567, 570, 984
előrelátó.....	640, 684
először.....	10, 108, 172, 1440
előtt....	22, 31, 68, 190, 226, 243, 374, 380, 421, 498, 506, 533, 634, 692, 709, 774, 831, 832, 863, 871, 909, 910, 974, 995, 1026, 1034, 1042, 1043, 1085, 1154, 1186, 1269, 1295, 1309, 1384, 1394, 1411, 1416, 1467, 1502, 1521, 1532, 1549
előtte.....	243, 1160, 1376, 1521
előttem.....	359, 1252
előtti.....	1512
előttök.....	38, 896
előttük.....	896
előzzétek.....	1540
elpusztítá.....	1207
elpusztíták.....	376
elpusztítása.....	352, 1018
elpusztításától.....	1032
elpusztította.....	124
elpusztúlni.....	1418
elragadák.....	765
elragadhassák.....	762
elragadni.....	761
elragadozák.....	1104

elragadozzák.....	605
elragadtatva.....	726
elrejtezett.....	814
elrejtőzött.....	1396
elrendelé.....	393
elrendelte.....	504
elrendezték.....	858
elrendezvén.....	856
elrontatván.....	937
elrontván.....	602
első.....22, 43, 63, 129, 200, 215, 244, 273, 305, 378, 585, 621, 622, 865, 867, 901, 960, 970, 980, 1033, 1108, 1340, 1351, 1368, 1378, 1423, 1500, 1501	
elsőben.....	148, 247, 363, 389, 556, 704, 1492
elsőszülöttje.....	1509
elsőszülöttség.....	1068
elsőt.....	317
elszalada.....	872
elszaladnak.....	857, 1091
elszaladt.....	85
elszaladtak.....	615
elszaladva.....	1479
elszállíták.....	596
elszánt.....	726, 1100
elszántan.....	1492
elszedé.....	467, 997
elszéledt.....	88
elszéledtek.....	19
elszomorodának.....	1030
elszomorodék.....	674
elszökvén.....	993
élt.....	120, 191, 198, 576, 577, 664, 1272
eltávozott.....	688, 1131, 1154
eltemettetik.....	1070, 1517
éltedet.....	633
éltél.....	880
eltelve.....	549
eltemessék.....	879
eltemetve.....	1363
Eltemeték.....	440, 653, 679
eltemette.....	1226
eltemették.....	84, 164, 1394
eltemettetik.....	572
Eltemettetének.....	1452
eltemettetett.....	1015, 1243, 1392, 1401, 1443, 1534
ELTEMETTETIK.....	438
ELTERJEDÉSÉNEK.....	37
elterjeszté.....	1048
elterjesztve.....	193
éltetek.....	11
eltörődve.....	1012

eltörtnek.....	199
eltűnt.....	38, 1014
elül.....	1545
elűzetve.....	1429
elvádolák.....	485
elválának.....	793
elválasztván.....	272
élve.....	272, 928
élvén.....	556
elvenni.....	972
elveszvéen.....	172
elveszett.....	85, 1318, 1472, 1476, 1538
elveszítendi.....	930
elveszítse.....	624
elveszítsék.....	1446
elveszítvén.....	581
elvesztek.....	191, 828
elveszteni.....	790
elvesztését.....	916
elvesztette.....	830, 1385, 1476, 1534
elvesztették.....	193
elveszti.....	56
elvesztve.....	442
elveszünk.....	356
elveszvéen.....	872
elveté.....	446
elvetni.....	531, 1413
elvett.....	700
elvivék.....	1147
elvitette.....	1393
elvitt.....	1465
elvitték.....	355
elvivé.....	1426
elvivén.....	87
elzárattott.....	432
elzárták.....	476
ember.....	1208
emlékezetére.....	413
emberi.....	1530
ember. 96, 169, 180, 195, 214, 350, 404, 500, 560, 623, 689, 774, 946, 947, 1134, 1175, 1221, 1389, 1473	
emberben.....	1246
embere.....	872
emberei.....	80, 234, 237, 1002, 1183, 1205, 1240
embereiben.....	82
embereid.....	1176
embereidet.....	1177
embereihez.....	717
embereik.....	877
embereimet.....	462

embereinek.....	78, 448, 1008, 1544
embereit.....	863, 872, 1009
embereivel.....	869, 1472
emberek.....	31, 33, 116, 313, 380, 549, 639, 1178, 1318, 1419
emberéket.....	1027
emberekre.....	756, 1221
emberétől.....	139
emberével.....	1545
emberhez.....	1324
emberi.....	61, 161, 426, 1010, 1362
embernek.....	818
emberrel.....	433, 796
emberséggel.....	426
emberségéből.....	518
emberségesen.....	1323
emberségét.....	780
embert.....	65, 593, 707
embertől.....	271
emberül.....	513, 709, 751, 1033, 1194, 1399
embervér.....	1215
embervérrel.....	1286
emelé.....	668
emelek.....	454
emelének.....	212
emeli.....	7
emelkedett.....	119
emelkedett.....	308
emelni.....	167
emelték.....	75, 90, 485
emeltetett.....	152
emeltetvén.....	458
emelvényen.....	675
emelvényt.....	672
emlegetik.....	117
emlékére.....	998
emlékezete.....	538, 1392
emlékezetére.....	1010
emlékezetes.....	709
emlékezetre.....	407, 665
emlékezetű.....	1538
említett.....	543, 1393
említett. 30, 39, 62, 74, 87, 134, 153, 164, 169, 183, 193, 209, 228, 241, 307, 309, 324, 330, 338, 342, 346, 352, 353, 367, 370, 394, 402, 410, 413, 526, 549, 562, 569, 593, 761, 816, 833, 848, 873, 911, 979, 1075, 1192, 1250, 1362, 1404, 1441, 1448, 1454, 1466, 1471, 1480, 1483, 1485, 1486, 1489, 1493-1495, 1522, 1525, 1539, 1545	
említettem.....	1512
engedd.....	635
engedé.....	1076
Énáltalam.....	5
Endre.....	508, 530, 532, 541, 542, 558, 566, 568, 569, 594, 677

Endréhez.....	523, 558
Endrének.....	518
Endrét.....	1287
Endrétől.....	531
énekeivel.....	147
énekekben.....	738
énekeket.....	274
énekeltek.....	625
énekelteté.....	274
éneklés.....	815
éneklük.....	831, 1376
Enektől.....	36
Engadiban.....	90
enged.....	1545
engedjék.....	1077
Engedd.....	673
engede.....	691
engedé.....	1079
engedelmeskedik.....	1545
engedelmeskedni.....	489
engedelmével.....	1238
engedi.....	660
engedik.....	984
engedje.....	226, 1328
engedjék.....	531
engedted.....	234
engedtek.....	272
engedvén.....	363, 1523
engem.....	359, 916
enni.....	536
Ennyi.....	1010
enyhítő.....	441
eolisiakat.....	24
ép.....	1252
épen.....	277, 692, 824, 1075, 1258, 1285, 1546
építették.....	256
épít.....	858, 1047
építe.....	1123
építék.....	852
építendő.....	895
építeni.....	413, 1509
ÉPÍTÉSÉRŐL.....	1046, 1122
épített.....	286, 411, 440, 531, 555, 586, 653, 847, 959, 1225
építette.....	247
építettek.....	22, 251
építik.....	414
építsék.....	110
építsenek.....	29, 756
építtessük.....	900
építtete.....	592, 998

építetett.....	701, 1109
építtetni.....	1392
építvén.....	209, 286
épségét.....	436
épület.....	767, 901
épületek.....	695
épüljön.....	901
épült.....	876, 1392
erdélyi.....	1538
erszény.....	1553
érczekből.....	102
erdejében.....	652
erdején.....	1159
Erdély.....	217, 993
Erdélybe.....	181
Erdélybe.....	209, 392
Erdélyben.....	218, 251
Erdélyből.....	193
erdélyi.....	395, 403, 1018, 1468, 1484
Erdélynek.....	400
Erdélyország.....	396
Erdélyországot.....	1017
érdemeik.....	7
érdemeikért.....	1512
érdemeinek.....	440, 1369
érdemelte.....	1422
érdemesebbeknek.....	7
erdő.....	61, 847, 896, 1009
erdőben.....	806, 813
erdőkkel.....	60
erdőkben.....	1106
erdőkön.....	57, 597
erdős.....	1544
ére.....	133
eredetét.....	322
EREDETŐKRŐL.....	1
ered.....	56, 57, 259, 287, 306
eredé.....	566
eredete.....	1438
EREDETÉRŐL.....	17, 143
eredetét.....	16, 202, 1422
eredetöket.....	45, 146, 311
eredetökre.....	265
eredhet.....	195, 277
eredne.....	203
erednek.....	23, 311
eredt.....	241, 286, 318, 1363
eredtek.....	52, 306
ereje.....	583, 1148, 1315
erejében.....	432

erejéből.....	524
erejét.....	372, 548, 835, 924, 1214, 1285, 1299, 1488, 1538
erejük.....	1301, 1313
erejüket.....	593
erejükkel.....	1267
erejű.....	91, 608
erejükkel.....	9
ereklyéi.....	1512
ereklyéit.....	1368, 1369
ereklyéket.....	1371
erények.....	963
erényekben.....	957
erényekkel.....	382, 426
erénnyel.....	1392
erényre.....	1048
erényről.....	1048
ereszkedett.....	220
ereszkednek.....	1494
ereszkedvén.....	854
eresztékeiknél.....	96
eresztené.....	1129
eresztette.....	655
eresztvén.....	533
eretnekek.....	558, 562, 1311
érette.....	1126
érettök.....	875, 885
érezve.....	1010
érezvén.....	432
Erhard.....	365
érhette.....	733
érkezett.....	152
érkezek.....	134
érkezők.....	476, 598
érkezének.....	240, 543, 1020, 1053
érkezett.....	220, 342, 417, 418, 811, 886, 920, 928, 944, 1067
érkezhetőnek.....	1277
ÉRKEZIK.....	1481
érkeztek.....	196, 352, 531, 549, 776, 1080, 1174
érkezővén.....	558
erkölcsökkel.....	425
Ernei.....	840-842, 862, 878, 886
Erneit.....	797, 800
Ernesztnek.....	301
erősen.....	1101, 1407
erőben.....	1052
erőhatalommal.....	1540
érőnek.....	663
erős.....	10, 22, 46, 58, 169, 463, 466, 689, 767, 791, 829, 830, 972, 1503, 1560
erősebb.....	723, 1091, 1304, 1428
erősek.....	8

erősen	124, 359, 366, 390, 425, 456, 605, 619, 923, 979, 1110, 1185, 1264, 1286, 1396, 1526, 1545
erősíté.....	612, 686
erősítéd.....	807
erősíték.....	529
erősítették.....	716
erősíti.....	610
erősödik.....	12
erősödött.....	689
erőssége.....	609
erősségeket.....	446
erőszakosan.....	1362
erőszakkal.....	916, 1399
erőszakos.....	1133
erőszakosan.....	1156
erőszakoskodnak.....	447
erőt.....	10, 1311, 1441
erővel.....	30
erre.....	153, 1273
erről.....	822
érsek.....	951, 1393, 1449, 1451, 1480
érseke.....	152
érsekeket.....	1427
érseket.....	157
érsekét.....	1461
érsekhez.....	1480
érseki.....	1450
érsekkel.....	1446
érseknek.....	953
erszényt.....	420
ért.....	155, 597, 805, 868, 1008, 1117, 1128, 1131
érte.....	1060
érték.....	1005
értekezni.....	1176
értekezést.....	1174
értekezni.....	895, 1218
értekeztek.....	1090
értekezve.....	848
értekezzék.....	1139
értekezzenek.....	796, 1261
értékű.....	659
értelemmel.....	73, 962
értelme.....	977
értésíteni.....	1235
értésítve.....	379
értésült.....	1231
értette.....	199
értsünk.....	1476
érzi.....	137, 1111
Erzsébetet.....	1361

Erzsébet.....	1359, 1505, 1506, 1516, 1518
Erzsébetet.....	1372
esedezők.....	389
esedezett.....	979
esedezik.....	1094
esedeznek.....	1303
esedezven.....	501
esedezzék.....	1131
esek.....	1278
esék.....	429, 986, 1237
esének.....	877, 884
eset.....	1475, 1547
ESETEIKRŐL.....	201
esetek.....	422, 1417, 1478
esetekért.....	70
esetért.....	1459
esetről.....	615
esett.....	82, 195, 324, 499, 957, 1107, 1232, 1534, 1560
esik.....	83, 478, 1218
eskü.....	1126
esküdhetnék.....	1129
esküdött.....	487
esküdt.....	1480
esküdtek.....	482
esküjére.....	1129
esküszegést.....	480
esküt.....	485, 612
eskütétellel.....	610, 686, 822, 1448
esküvel.....	529, 609, 618
eső.....	754, 796, 1448
esetek.....	1241
Estébe.....	1427
estei.....	1424
estek.....	86, 87, 118, 355, 1028, 1218
estig.....	872
estve.....	1474
esünk.....	356
esztendeig.....	198, 441, 1335
esztendejében.....	1345, 1482
esztendőben.....	352, 1212
eszébe.....	907
eszesen.....	937
eszik.....	485
eszközöket.....	406
eszközöljön.....	1139
észre.....	636, 1158, 1472
esztendeig.....	1401
esztendejében.....	1132
esztendeig.....	22, 42, 128, 133, 135, 176, 191, 198, 329, 336, 338, 343, 348, 350, 553, 622, 706, 959, 1167, 1291, 1338, 1339, 1350, 1353, 1377, 1382, 1447

esztendejében.....	1, 1346, 1506
esztendejében.....	64, 203, 207, 379, 397, 423, 439, 453, 460, 461, 572, 574, 960, 983, 1070, 1108, 1114, 1139, 1168, 1172, 1243, 1292, 1336, 1340, 1351, 1355, 1363, 1374, 1379, 1387, 1391, 1392, 1398, 1401, 1403-1405, 1410, 1416, 1434, 1437, 1443, 1455, 1465, 1482, 1485, 1488, 1501, 1502, 1506, 1507, 1509, 1511, 1512, 1517, 1522, 1538
esztendejéig.....	621
esztendő.....	497, 580, 621, 1372, 1502
esztendőbe.....	415
esztendőben.....	90, 196, 198, 337, 345, 369, 474, 595, 987, 1358, 1445, 1486, 1538
esztendőkbén.....	1383
esztendőn.....	88
esztendőnként.....	416, 418
esztendőre.....	740, 1486
esztendős.....	373, 623
esztendőt.....	1482
esztendővel.....	36
esztergályos.....	1471
Esztergomba.....	796
Esztergomban.....	1346, 1392
esztergomi.....	392, 1393, 1450, 1480
Ethölnek.....	56
Etheinek.....	205
Ethelének.....	205
Ethelét.....	64
Ethiopia.....	54
Ethiopiát.....	27
ethiopsokat.....	27
Ethöl.....	49
étkévé.....	1534
ette.....	534
Európában.....	49
Európa.....	19, 53
Európában.....	21
év.....	197, 1478
evangélista.....	1443
évben.....	506, 1403, 1421, 1503, 1504, 1506, 1515
évében.....	623
evék.....	614
éves.....	1437
evésben.....	614
évet.....	678
évi.....	510, 916, 983
Evila.....	28
Evilát.....	36
évpénzt.....	1230
évre.....	1206
Exsurge.....	831, 1343
Ezenkívül.....	860, 1400, 1503, 1540
ezer.....	1, 124, 174, 180, 213, 214, 423, 461, 574, 613, 753, 843, 875, 922, 995, 1108, 1114, 1132, 1139, 1168, 1292, 1336, 1340, 1345, 1346, 1351, 1355, 1358, 1363, 1374,

1379, 1387, 1391, 1392, 1398, 1403-1405, 1410, 1416, 1437, 1443, 1455, 1465, 1482, 1485, 1488, 1501, 1502, 1506, 1507, 1509, 1511, 1512, 1522, 1538, 1540	
ezeren.....	121, 172
ezerén.....	80, 86
ezerét.....	349
ezerkettedik.....	397
ezerkilenczvenötödik.....	1070
ezreiben.....	1312
ezüst.....	663, 773
ezüstben.....	792, 1553
ezüsből.....	659
ezüstöt.....	700, 770
ezüsttel.....	1540
fa.....	286, 756, 1550
fáradoznak.....	982
fában.....	40
Fábján.....	692
fából.....	672
fagyva.....	1007
fájdalma.....	430, 1536
fájdalmában.....	195
fájdalmak.....	437
fájdalmának.....	429
fájdalmát.....	1111
fájdalom.....	1362
fájdalom.....	571, 830, 1523
fájlalák.....	1075
fajta.....	55, 190
fakad.....	830
fakada.....	435, 1541
fakó.....	833
fákról.....	208
fal.....	139
falain.....	944
falait.....	110, 1210
falak.....	417, 757, 768
falakat.....	758
falaknál.....	756
falát.....	110
falja.....	446
falták.....	1529
faltörők.....	768
faltörőt.....	757
falu.....	417, 496, 577
faluba.....	569
faluban.....	495, 1448, 1493
faluból.....	587, 669, 799
falut.....	902, 1256
faluval.....	902
falvak.....	1418

Fancsika.....	714
fáradtsága.....	152
fáradhatatlanúl.....	1524
fáradtsággal.....	402
fáradtságtokat.....	1540
fáradtságtokba.....	1540
farkára.....	1480
Farkasnak.....	205
farkasok.....	1309
fattyú.....	1257, 1261, 1281, 1324, 1331
fattyúgyermek.....	1262
fejedelemhez.....	234
félelmet.....	1307
felől.....	61
fenyegetve.....	1209
februárus.....	1168, 1292, 1340, 1343
fecskemódra.....	446
fedelezni.....	1503
fedélről.....	1512
fedette.....	1513
fegyverét.....	1553
fegyverrel.....	1383
fegyver.....	294, 1176, 1183
fegyverkezhetőnek.....	1183
fegyvere.....	92
fegyvereik.....	336, 1002
fegyvereit.....	1554
fegyveres.....	8, 213, 214, 362, 483, 509, 676
fegyvereseik.....	202
fegyvereseket.....	116
fegyveresen.....	68, 513
fegyveresre.....	101
fegyveressel.....	1379
fegyverest.....	65
fegyverezd.....	1177
fegyverkészületét.....	85
fegyverkezék.....	823
fegyverök.....	1183
fegyverrel.....	278, 457, 469, 580, 601
fegyverszünet.....	804
fegyverszünetet.....	115, 800, 1090
fegyvert.....	858
fegyverzete.....	102
fehér.....	580
Fehérvártt.....	1292
fejérvári.....	407
fejbe.....	359
feje.....	156, 944, 1268, 1333
fejedelem.....	508
fejed.....	882

fejedbe.....	851
fejedelméhez.....	221
fejedelmekkel.....	11
fejedelem.....	192, 229, 231, 239, 241, 401, 470, 509, 587, 958
fejedelemasszonytól.....	167
fejedelemhez.....	228
fejedelemmé.....	90
fejedelemnek.....	235
fejedelemségeit.....	425
fejedelemtől.....	230
fejedelme.....	269, 402, 692, 717, 752, 1236, 1240, 1405
fejedelmeik.....	510
fejedelmeivel.....	106, 468
fejedelmek.....	167, 252, 278, 323, 1049, 1325
fejedelmének.....	44, 413
fejedelmet.....	194, 389, 402
fejedelmét.....	813
FEJEDELMI.....	89
fejeiken.....	1525
fejeiket.....	730
fejeit.....	754
fején.....	1467
fejér.....	50, 61, 71, 208
fejérvári.....	440
Fejérvárra.....	1465
fejére.....	971
fejéről.....	1476
Fejérvár.....	244, 542, 657, 685, 1449
Fejérvárba.....	539, 568
Fejérvárhoz.....	244
fejérvári.....	1226, 1503, 1550
Fejérvárra.....	502, 571, 670, 796, 892, 1485
Fejérvárt.....	741, 742, 893, 1340
Fejérvártt.....	987, 1168, 1336, 1345, 1351, 1358, 1376, 1501, 1506
fejét.....	156, 533, 553, 555, 630, 668, 1175, 1234, 1265, 1528, 1532
fejévé.....	389
fejezeteiben.....	24
fejezte.....	415
fejfájás.....	1148
fejöket.....	520
fejű.....	103
fejvesztés.....	575
fejvesztéssel.....	1222
fekszenek.....	1395
féken.....	234
féket.....	235, 237
Fekete.....	71, 223, 828
fékkal.....	228
fekszik.....	49, 54, 56, 83, 577, 607, 634, 1174
fektéből.....	634

feküdt.....	854
feküsznek.....	61
fekve.....	161
fekvése.....	58
fekvésű.....	402
fekvő.....	212, 425
fél.....	390, 622, 698, 1209, 1339, 1407
Feliciánus.....	1522
feljúl.....	907
felsőleges.....	1246
felszentelésre.....	1123
félbe.....	271
fele.....	791, 1222
felé. 49, 54, 56, 82, 85, 128, 269, 309, 363, 495, 548, 566, 648, 652, 707, 799, 880, 896, 1019, 1101, 1183, 1214, 1381, 1388, 1446, 1473, 1474	
felekezett.....	153
felele.....	926, 1212
felelék.....	1262
félelem.....	119, 749, 1209
félelemből.....	638, 989
feleletet.....	676
félelme.....	90, 148
félelmének.....	90
félelmét.....	974
félelmökben.....	606
félelmükben.....	1322
felelte.....	489
felén.....	1546
felesége.....	284
feleségeikkel.....	73
feleségeiktől.....	272
feleséget.....	190
feleségével.....	330, 397
feleségül.....	252
felháborodásában.....	1209
félholtan.....	678, 1531
Felicián.....	1516, 1518, 1530, 1532-1534, 1538
Feliciánra.....	1526
Feliciánt.....	1519
Félix.....	1443
félj.....	811
fellegek.....	61, 964
felmagasztaltatva.....	874
félnek.....	93
félni.....	15, 948
felől.....	136, 447, 539, 712, 956, 1240, 1241, 1448, 1545
félre.....	362, 647, 684, 1267, 1543
felruházva.....	1457
felsőg.....	396, 425, 446, 1550
felsőgsértés.....	1534

felségnek.....	1538
felső.....	22, 712
felszentelésekor.....	1124
felszentelésénél.....	701
feltámadásának.....	692
feltárva.....	1368
féltében.....	155, 890, 1114, 1471
félték.....	15
féltőkben.....	142, 915
felül.....	507
felülről.....	606
félve.....	127
félvén.....	22, 74, 120, 181, 212, 239, 749, 911, 913, 1223
fene.....	446
fenekén.....	1546
fenekébe.....	1221
fenevadra.....	1526
fenyegetéseitől.....	563
fenyegeti.....	484, 604, 910, 931, 1155, 1332
fenyegetni.....	562
fenyegető.....	1543, 1556
fenyegetőzik.....	156, 989
fenyegetve.....	944
fényes.....	849, 964
fényesen.....	147, 1288
fenyíték.....	1560
fenyítő.....	1010
fenyítse.....	66
fénylett.....	964
fénynyel.....	884
fér.....	784
férfi.....	213
férfiak.....	690, 1552
férfiakat.....	1255, 1290
férfit.....	712
férfiú.....	1100, 1362, 1392, 1550
férfiúságát.....	1212
férfiút.....	156
férfiúval.....	1372
férje.....	979, 1208
férjeik.....	42
férjhez.....	1439, 1484
férjnél.....	1532
Ferlorum.....	499
fermói.....	1413
Ferráriát.....	151
fért.....	77
Fertő.....	909
fertőztetve.....	1157
fészke.....	136

fészkelnek.....	62
fészkével.....	136
fia...22, 23, 35, 67, 90, 103, 166, 187, 192, 193, 195, 203, 205, 216, 250, 294, 295, 300, 304, 315, 323, 324, 327, 380, 386, 457, 472, 517, 533, 578, 587, 588, 629, 684, 709, 778, 814, 823, 832, 836, 988, 1017, 1071, 1072, 1132, 1138, 1169, 1186, 1231, 1244, 1245, 1248, 1257, 1261, 1273, 1324, 1339, 1346, 1353, 1357, 1360, 1370, 1376, 1397, 1398, 1402, 1403, 1406, 1427, 1430, 1431, 1435, 1440, 1446, 1447, 1478, 1488, 1496, 1498, 1506, 1507, 1509, 1511, 1515, 1517, 1525, 1526, 1528, 1538, 1556	
fiait.....	1532
fiával.....	1152
fiadé.....	636
fiához.....	617, 1056, 1439, 1484
fiái..15, 20-22, 24, 27, 28, 35, 52, 172-174, 191, 248, 256, 285, 317, 322, 511, 579, 626, 705, 875, 1062, 1257, 1435, 1464, 1487, 1496	
fiaik.....	884
fiákat.....	1522
fiainak.....	18, 27, 42, 242
fiait.....	64, 136, 152, 187, 436, 1022
fiaitokat.....	1025
fiával.....	1250
fiákról.....	268
fiam.....	886
fiamat.....	634, 1540
fiamnak.....	635
fián.....	195
fiának.....	425, 609, 624, 638, 1153, 1439
fiára.....	427
fiáról.....	22
fiát...64, 90, 136, 167, 219, 432, 433, 623, 641, 646, 841, 886, 1142, 1152, 1170, 1227, 1266, 1338, 1448, 1455, 1518, 1554	
fiatal.....	432, 684
fiatalok.....	921, 1088
fiától.....	18, 36, 165
fiával.....	397, 412, 872, 1152, 1387, 1392, 1468, 1478, 1522, 1556
Fijok.....	419
FIKMÁNUS.....	1412
Filep.....	1393, 1413
fiú.....	841, 1427
fiút.....	203, 380, 1137
fizessék.....	510
fizessen.....	7
fizetésekből.....	667
fizetést.....	983
fizeti.....	1532
fizetni.....	1324
fizettetni.....	1540
Flandriát.....	124
folyónál.....	1024
fog.....	1062, 1073, 1176
fogdossák.....	362

foglyot.....	477
fogságba.....	766
fogada.....	1037
fogadá.....	519, 645, 1114, 1120
fogadák.....	1485
fogadás.....	1366
fogadására.....	915
fogadását.....	393, 415, 1367
fogadásával.....	1509
fogadásról.....	1366
fogadást.....	858, 1030
fogadja.....	821
fogadják.....	471, 542
fogadott.....	618, 1488
fogadta.....	461, 1224
fogadtatott.....	1058
fogadtak.....	503
fogadták.....	123, 1064
fogadtaték.....	685, 1172, 1323
fogadtattak.....	508
fogadtatván.....	324
fogadván.....	501
fogai.....	1531
fogait.....	156
fogak.....	59
fogantatásának.....	439
fogatni.....	569, 1086, 1126
fogd.....	733
fogdosva.....	464
fogja.....	371, 937, 1152
fogjuk.....	137, 806, 1027, 1203, 1273
foglalának.....	1492
foglalta.....	1162
foglalák.....	1255
foglalának.....	1199
foglalatoskodának.....	370
foglald.....	918
foglalhassa.....	783
foglalja.....	1257
foglalkozik.....	129, 1245
foglalni.....	268
foglalt.....	264
foglaltak.....	265, 1166
foglyaikat.....	469
foglyát.....	781
foglyok.....	773
foglyokat.....	472, 474, 487, 740, 1031
foglyokon.....	776
foglyokúl.....	364
foglyot.....	466, 1044, 1553

foglyul.....	464
fogna.....	791
fognak.....	9, 489, 1126
fogni.....	1101, 1158, 1274
fogószik.....	1155
fogok.....	511
fogoly.....	710, 754
fogolylyal.....	465
fogom.....	16, 1540
fogott.....	696, 1128
fogságából.....	1478
fogságba.....	157, 355, 571, 650, 751, 877, 1022, 1028, 1383, 1484
fogságból.....	737
fogsz.....	359
fogva...20, 21, 67, 93, 107, 110, 119, 136, 210, 248, 271, 465, 479, 608, 786, 940, 948, 1068, 1110, 1419, 1495, 1541, 1546, 1547	
fogván.....	480
fojtott.....	985
fokaira.....	7
Folkus.....	1268
folnagyot.....	449
folyamodék.....	914
folyam.....	203
folyamodának.....	1037
folyamodásokat.....	1348
folyamodék.....	1190
folyamodtak.....	775
folyása.....	116
folyását.....	1501
folydogál.....	116
folydogálván.....	57
folyó 22, 27, 49, 55, 112, 129, 148, 220, 353, 400, 463, 619, 743, 799, 1047, 1174, 1399	
folyóba.....	1278
folyóban.....	1216
folyók.....	491
folyókkal.....	40
folyókon.....	712
folyón.....	490, 740
folyót.....	746, 1029
folyótól.....	271, 464
folyóvíz.....	56, 57, 219
folyóvizéig.....	20
folyt.....	197, 1407
folyta.....	116
folytasson.....	425
folytatá.....	851
FOLYTATÁSA.....	104
folytatott.....	396
folytával.....	296
folytonos.....	1419

folyván.....	1394
folyvást.....	1121
fontos.....	601
fordíta.....	1536
fordítva.....	425
fordúla.....	441, 1102
fordulának.....	651, 1447
fordúljon.....	696, 1264
fordult.....	482
forgandó.....	1536
forgatja.....	159, 1050
formának.....	1546
forralt.....	449
forrásai.....	595
forrna.....	762
forrongnak.....	1311
fortélyos.....	91
fosztassék.....	1477
fosztogatva.....	1164
fosztották.....	1252
fő.....	502
főpapoknak.....	953
főapostol.....	901
fődve.....	1101, 1512
főemberek.....	1126
főfő.....	416, 489
föl..52, 110, 119, 227, 261, 308, 332, 365, 371, 389, 398, 407, 413, 448, 538, 553, 560, 630, 636, 725-727, 755, 757, 762, 843, 860, 862, 963, 1177, 1183, 1376, 1472, 1519, 1529, 1546	
fölégetteté.....	133
fölemelkedék.....	1199
fölakasztani.....	673
fölakasztották.....	361
fölállított.....	856
fölállítva.....	84, 723, 987
fölásták.....	497
föld.....90, 94, 119, 147, 219, 225, 233, 238, 400, 515, 1018, 1407, 1486, 1501	
földből.....	223, 1042
földdel.....	884
földe.....	60
földedet.....	234
földéért.....	228
földén.....	203
földére.....	36, 71
földéről.....	73, 131
földért.....	229
földet.....6, 39, 219, 220, 222, 224, 226, 230, 234, 348, 884, 1041, 1366	
földét.....	242
földhöz.....	374
földig.....	111, 758

földindulás.....	423
földje.....	27
földjét.....	252, 253
földön.....	15, 30, 234, 271, 307, 734, 1367, 1473, 1544
földöv.....	55
földre.....	139, 271, 492, 733, 858, 1423, 1526
földről.....	306
földúlván.....	124
földvárat.....	209
föle.....	75, 90, 309, 454, 485, 623, 668
fölebe.....	297
fölebredt.....	1111
fölegeték.....	596
fölegetett.....	597
fölegettek.....	1410
fölekesített.....	426, 503, 1425
fölemelem.....	11
fölemelik.....	826
fölemelkedék.....	634
fölemelője.....	976
fölemelte.....	156
fölemelvén.....	879
fölemésztette.....	548
fölfakadó.....	490
fölfaljuk.....	838
fölfalták.....	1159
fölfalva.....	208
fölfegyverkezének.....	1186
fölfegyverkezve.....	1494
fölfelé.....	491
fölfordíták.....	550
fölforgatván.....	8
fölfuvalkodott.....	707, 717
fölfuvalkodva.....	449, 525
fölgerjedvén.....	485
fölgyógyulandók.....	1241
fölgyújtassa.....	1109
fölgyújtják.....	1213
fölgyújtotta.....	766
fölhagya.....	828, 1112
fölhagyva.....	575, 691
fölhányt.....	1546
fölhasítván.....	884
fölhatalmazásával.....	1482
fölindultak.....	1273
fölindulva.....	488, 785
följajdula.....	1010
fölkeltek.....	753
fölkelvén.....	716
fölkenhesse.....	407

fölkent.....	1557
fölkenvén.....	657
fölkerekedve.....	531, 1098
fölkereste.....	966
fölkölte.....	816
fölkutatva.....	770
föllázadván.....	537
föllábadozott.....	429
fölmagasztalja.....	7
fölmagasztalt.....	309
fölmagasztalta.....	425, 524
fölmenni.....	720
fölmenthessék.....	1486
föloldozván.....	1160
fölösleges.....	660
fölött.....	156, 371, 404, 426, 668, 805, 874, 944, 1512
fölötte.....	764, 775, 1304
fölövezteték.....	1304
fölség.....	584, 1454
fölségednek.....	916
fölséges.....	977, 997
fölségnek.....	1095
fölserkenvén.....	162
fölsóhajta.....	1151
fölszenteltetett.....	458
fölszerelője.....	281
fölszólítanak.....	1041
föltaláltatásának.....	1392
föltámadás.....	1552
föltartani.....	684
föltette.....	1047
föltűnt.....	832
föül.....	605, 1042, 1413, 1480, 1532
föülmúlván.....	668
fölvételekor.....	993
fölvilágosította.....	954
fölvilágosíttatva.....	975
fön.....	1449, 1461
fönhéjázó.....	1541
föntebb.....	1423
fönhagyván.....	21
fönhéjázásokban.....	1307
fönhéjázó.....	50
fönmaradt.....	67
fönségében.....	6, 8
fönt.....	1546
föntebb.....	164, 244, 336, 663, 955, 1447, 1449, 1480, 1512, 1543
főpapi.....	405
főpapjai.....	1371
főpapját.....	1370

főtisztelendő.....	982
főúr.....	1488, 1549
főuraival.....	1272
főurak.....	1041, 1196, 1199, 1204, 1227, 1235, 1436, 1445, 1446, 1454, 1546
főurakra.....	1254
fővárosa.....	124
fővárosát.....	22
fővárosukat.....	24
fővényében.....	400
főzet.....	1221
Francia.....	22
francigenáknak.....	22
Franció.....	22
Francióról.....	22
franczia.....	609, 1053, 1324, 1325, 1328-1330
francziák.....	1323
Franciaország.....	269
Franciaországból.....	303, 311
Franciaországot.....	124, 366
frank.....	778, 1210
Frankfurtban.....	323
frankokat.....	348
Friaulban.....	150
Friaulon.....	346
Fridrik.....	306, 1354, 1384
friesek.....	125
fú.....	767
futott.....	113
fúják.....	745
fújam.....	358
fújni.....	359
fúlada.....	241
Fulbert.....	1226
fuldai.....	365
fúlva.....	446, 986
furfangos.....	1558
Fuss.....	816
fut.....	733
futa.....	456, 495, 603, 652, 945, 1388
futának.....	437, 1182, 1309, 1410
futásban.....	118
futásnak.....	241, 566
futásra.....	1546
futással.....	180, 340, 457, 1528
futkos.....	1391
futnak.....	729, 827, 871
futni.....	896
futók.....	1216
futott.....	38, 165, 306, 1114, 1236, 1381
futottak.....	826

futsz.....	816
futva.....	485, 752, 864, 909, 996, 1007, 1104
fű.....	238
fületlen.....	272
fűbe.....	237
fűben.....	40
fülei.....	434
füleire.....	1148
fülek.....	1148
füllel.....	269
füvedet.....	234
füvek.....	225
fűvel.....	223
füvet.....	224, 230, 234
Gádesig.....	21
Gáb.....	1286, 1287
gabonájából.....	393
gabonakazlakat.....	596
Gábor.....	1317
galaták.....	22
Galgócz.....	258
Gallia.....	124
gallok.....	22
gályáit.....	1163
ganéja.....	1407
Garan.....	292, 389
garast.....	1553
garázda.....	479
garázdálkodásai.....	472
gátoltatva.....	478
gátolva.....	1002
gátolván.....	435
gaz.....	433, 1309
gazdagabb.....	1430
gazdagabb.....	216
gazdagok.....	1418
gazdag.....	15, 399, 404, 687
gazdagította.....	410
gazdagítván.....	413
gazdagodott.....	770
gazdagok.....	441, 668, 1251, 1432
gazdagoknak.....	1482
gazdagon.....	60, 885
gazdagságban.....	668
gazdálkodandik.....	608
gazdálkodik.....	420
gazembert.....	1254
gázlón.....	40, 491
gázságáért.....	1175
gázságon.....	1175

Gelásius.....	198
Gellért.....	484, 542, 544, 547, 548, 550, 553, 555, 556, 559
Gellértet.....	704
Gentilis.....	1481, 1482
gépei.....	95
gépeikkel.....	1213
gépeivel.....	1210
gépekkel.....	745
Gergely.....	322, 339
gerjede.....	785
gerjesztőjét.....	1287
gerjesztők.....	627
gerjesztve.....	531
Gertrud.....	443
Gertrúd.....	444, 1361
Gibárd.....	595, 598, 600, 601, 603
Gomer.....	22
gonosz.....	439
gólya.....	136, 137
Gomer.....	24
gondját.....	427
gondtól.....	425
gondol.....	1033
gondolkozván.....	972
gondolja.....	222
gondolkozással.....	1128
gondolkozik.....	479, 808
gondolkoznak.....	526
gondolkozni.....	814
gondolkozott.....	1109
gondolkozván.....	956
gondolt.....	1546
gondolta.....	134
gondoltak.....	336
gondolunk.....	968
gondolva.....	127
gondolván.....	720, 1024, 1077, 1080, 1271
gondosan.....	453, 797, 1127, 1486
gondoskodának.....	791
gondoskodék.....	133
gondoskodik.....	414
gondviseletlen.....	652
gonosz.....	442, 697, 774, 798, 811, 819, 1257
gonoszabb.....	989
gonoszabbúl.....	1461
gonoszok.....	1085
gonoszoknak.....	704
gonoszság.....	381, 457
gonoszsága.....	1135
gonoszságából.....	1296

gonoszságon.....	988
gonoszságot.....	1238
gonosztévőket.....	66, 435
gonosztól.....	1245
gonoszúl.....	408
góthok.....	118
góthok.....	90, 148
Gottfrídnak.....	339
Gottfried.....	467, 472
Gozzilo.....	472
görög.....	187
Görögországban.....	176
Göding.....	1448
gödölyéket.....	1264
gödreibe.....	434
gödröket.....	606
Gönczel.....	1305
görögök.....	749
görög.....	167, 175, 370, 371, 375, 376, 780, 782, 789, 999, 1209, 1211, 1392
göröggel.....	371
Görögország.....	23, 999, 1209, 1210
Görögországba.....	186, 1223, 1234, 1323
Görögországból.....	186, 414
görögországi.....	175
Görögországot.....	376
görögök.....	23, 191, 334, 374, 745, 747, 755, 770, 1213, 1214, 1217
görögöket.....	368, 746, 768
görögökkel.....	1214
görögöt.....	370, 371, 374
Grák.....	1093
Gregor.....	303
griffek.....	62
gróf.....	323, 330
gróffal.....	1372
grófok.....	281, 286, 294, 316
grófokat.....	295
grófoktól.....	311
gúnyává.....	1534
Gúthkeled.....	306, 308
gyakor.....	1560
gyakori.....	131, 796
gyakorla.....	1321
gyakorlásában.....	8, 1245
gyakorta.....	398, 408, 1503
gyakran.....	553, 759, 806
gyalázatos.....	297
gyalázatot.....	965
gyalázó.....	1031
gyalog.....	272, 1275, 1491
gyámja.....	1300

gyanánt.....	353, 518, 544, 717, 763, 826, 1099, 1556
gyanítanak.....	1009
gyanújára.....	697
gyarapodásra.....	1050
GYARAPODÁSUKRÓL.....	1
gyarapodnék.....	203
Gyárfás.....	1343
Gyeicsa.....	67
Gyeicsa.....	103, 252, 278, 286, 294, 295
Gyejcsa.....	903
Gyejcsa..	308, 324, 334, 379, 386, 387, 588, 626, 684, 688-692, 699, 705, 713, 727, 773, 780, 782, 783, 786, 791, 796, 797, 799, 806, 824, 825, 829, 830, 836, 846, 847, 849, 852, 861, 866-870, 874, 884, 891, 892, 894, 899, 901, 902, 904, 913, 925, 928, 940, 1062, 1071, 1072, 1248, 1293, 1323, 1324, 1329, 1334, 1346
Gyejcsának.....	517, 699, 754, 1295
Gyejcsát.....	379, 860, 1229
gyenge.....	717, 1171
gyermekeiktől.....	272
gyermek.....	373, 623, 625, 627, 1445, 1454, 1482
gyermekei.....	702, 703
gyermekeiből.....	393
gyermekeikkel.....	47
gyermekeit.....	666
gyermekek.....	44, 1525
gyermekeket.....	1209, 1548
gyermekének.....	1295
gyermeket.....	1427, 1437
gyermekkel.....	1331
gyertya.....	899
gyertyák.....	900
gyertyákkal.....	896
gyógyíthatatlanul.....	678
gyógyítok.....	11
gyónják.....	547
gyorsan.....	490, 1024
gyönyörűségességnek.....	220
gyöngyökkel.....	410
gyöngyökben.....	402
gyöngyöket.....	770
gyöngyöt.....	376
gyönyörei.....	161
Gyönyörködik.....	1121
gyönyörködnék.....	1069
gyönyörű.....	252, 1425, 1531
gyönyörűbb.....	161
gyönyörűségesség.....	15, 240, 1503
Győr.....	286, 492
György.....	587, 763, 765, 800
Györgyöt.....	828
győri.....	392

Györk.....	1324
Györke.....	1496, 1497
Győrött.....	692
Györré.....	598
gyötör.....	1148
gyötré.....	527
gyötrelmek.....	270
gyötri.....	430
gyötrötte.....	608
győzedelmes.....	977
győzelem.....	492, 651, 874, 998
győzelemért.....	1029
győzelemmel.....	1285
GYŐZEDELMÉRŐL.....	89
győzedelmében.....	492
győzedelmeik.....	8, 1560
győzedelmes.....	737, 1045
győzedelmesen.....	338, 1034
győzedelmeskedvén.....	1423
győzedelmessé.....	1367
győzedelmet.....	390, 494, 650, 738, 858, 997, 1187, 1316, 1385, 1408, 1499
GYŐZEDELMÖKRŐL.....	1
győzelem.....	851, 1038
győzi.....	370
győznek.....	862
győzte.....	172
győztek.....	171
győzték.....	172
győztes.....	657
győztest.....	830
győzve.....	910
győzvén.....	983
gyújtván.....	1461
Gyula.....	250, 251, 254, 379, 395-397, 408, 717, 1103, 1525
gyulafejérvári.....	1550
gyülekezni.....	180
gyűjte.....	463, 1387
gyűjté.....	68, 823
gyűjtének.....	1088
gyűjtteni.....	88, 843
gyűjtete.....	1486
gyűjtetett.....	106, 108
gyűjtött.....	533, 1538
gyűjtsenek.....	660
gyűjtve.....	913
gyűjtván.....	700, 713, 796, 1066, 1191, 1259
gyüle.....	962
gyülekezők.....	721
gyülekezete.....	693
gyülekeztek.....	76

gyűlének.....	528
gyűlésébe.....	1269
gyűléséhez.....	686
gyűlésen.....	323
gyűlöl.....	1011
gyűlöletben.....	1411
gyűlöletből.....	169
gyűlöletes.....	279, 774
gyűlöletre.....	785
gyűlölje.....	1413
gyűlölség.....	627
gyűlt.....	408
gyűltek.....	1199
hacsak.....	492
Hadothnak.....	317
halállal.....	1186
három.....	578
háromszáz.....	58
hatalmas.....	385
határszéleiken.....	1315
haza.....	687
Háb.....	1446
háborúk.....	585
háborgattatva.....	979
háborgatásaitól.....	574
háborgatásával.....	398, 1112
háborgatják.....	605
háborgatta.....	254
háborgó.....	986
háborítása.....	658
háborognak.....	1257
háború.....	342, 984, 1536
háborúba.....	890
háborúban.....	8, 830, 884, 889, 1385
háborúk.....	1418
háborún.....	1024
háborúnak.....	1091
háborúra.....	489
háborút.....	385, 396
habozás.....	907
hacsak.....	562, 624, 930
had.....	717, 1553
HADA.....	401
hadaikat.....	719
hadainak.....	724
hadaival.....	1023, 1488
hadak.....	862
HADAKOZIK.....	395, 1386
hadakozni.....	1019
hadakozva.....	1020

Hadat.....	239, 608, 819, 1298
hadba.....	68, 243
hadban.....	103
hadd.....	358
haddal.....	268, 644, 786, 789, 803
hadfolytatásban.....	74
hadi.....	592, 716, 757
hadjáratokban.....	1389
hadjáratokra.....	1538
hadjáratot.....	470
hadjáratra.....	1486
hadnagyai.....	821
Hadoth.....	317, 319
hadsereg.....	269
hadserege.....	85, 101, 721
hadseregével.....	737
hadsereggel.....	595
hághatnak.....	1546
hágón.....	726, 727
hagyják.....	771
hagyá.....	271, 911, 1009, 1271
hagyja.....	134, 1055
hagyján.....	268, 1107
hagyjanak.....	448
hagyott.....	398
hagyta.....	825, 890, 1459
hagytak.....	823
hagyták.....	131, 862, 1165
hagyva.....	519, 651, 821, 1202
hagyván.....	65, 142, 269, 376, 504, 913
Haholt.....	320
Haholtnak.....	319
Haimburg.....	1388
hajszálat.....	116
hajából.....	533
hajánál.....	1110
haját.....	875
hajdan.....	22, 52, 251
hajigál.....	1546
hajigálván.....	923
hajintásával.....	761
hajlandóbb.....	431
hajlandók.....	50
hajlandóságával.....	1542
hajlandóságtól.....	153
hajlandóságú.....	1526
hajlék.....	683
hajlítá.....	951
hajnal.....	240, 716, 1006
hajnalban.....	856, 1192

hajnali.....	964
hajnaltól.....	465
hajófenék.....	1546
hajóba.....	1277
hajóban.....	563
hajóihoz.....	593
hajóik.....	746
hajóira.....	745, 1213
hajóit.....	937, 1163
hajójába.....	560
hajójával.....	1536
hajók.....	597
hajokat.....	1413
hajókat.....	593, 595, 602
hajókkal.....	331
hajókon.....	919
hajóktól.....	604
hajola.....	637
hajón.....	593
hajós.....	331
hajóval.....	558
hajóza.....	1536
hajózának.....	796
hajózáván.....	1218
hajtván.....	919
hajthatá.....	1523
hajtja.....	1370
hajtsák.....	520
hajtva.....	157
hallatára.....	948
hala.....	1504
halálokig.....	272
hálaadásokkal.....	997
haladéktalanul.....	1559
haladnak.....	1001
haladt.....	914
haladván.....	1048
halak.....	1546
halál.....	116, 614, 827, 870, 1145, 1332, 1498, 1532, 1550
HALÁLA.....	166, 173, 247, 253, 387, 430, 444, 621, 629, 1152, 1153, 1226, 1231, 1360, 1421, 1423, 1427, 1445, 1447, 1458, 1500
halálával.....	1200
haláláért.....	1491
haláláig.....	1476
halálán.....	441, 884, 923, 1239
halálának.....	165, 203, 207
halálára.....	482, 1326
HALÁLÁRÓL.....	351, 424, 565, 1046
halálát.....	118, 199, 682, 962, 1030, 1075, 1195
halálával.....	1049

halálba.....	869
halálból.....	1530
halálig.....	827, 1285
hálálkodást.....	1271
hálálkodék.....	1288
halállal.....	195, 427, 537, 562, 1530
halálodon.....	880
halálos.....	604, 839, 974, 1498, 1525
halálosan.....	1194, 1498, 1530
halálra.....	1232, 1243, 1493
halálról.....	381
halált.....	357, 527
haláltól.....	560, 1101, 1556
halászhai.....	237
halasztanak.....	1264
hálát.....	954, 1029
halban.....	40
haljon.....	1530
haljunk.....	1196
hallván.....	1079
hallá.....	836
hallani.....	1252
hallatára.....	113, 119, 888, 1117, 1325, 1541
hallgat.....	774, 928
hallgatandó.....	1475
hallgatni.....	543, 692, 805
hallgatott.....	1095
hallgattál.....	886
hallhassák.....	672
hallja.....	814
halljátok.....	1251
hállóban.....	1546
hallott.....	224
hallotta.....	155, 632, 809, 816, 840, 1032, 1064, 1176, 1330
hallottak.....	1181
hallva.....	274
hallván.....	74, 219, 222, 239, 279, 461, 463, 542, 674, 763, 801, 808, 928, 995, 1055, 1076, 1088, 1151, 1183, 1212, 1229, 1239, 1270, 1283
halmot.....	139
halni.....	101
halogatni.....	784
halomra.....	1551
halott.....	607
halottakkal.....	606
halottaknak.....	1485
halottat.....	875
halottnak.....	607, 1228
halt.....	359, 534, 1159
hamar.....	728
hamarabb.....	208, 436, 602, 697, 744, 817, 828, 930, 1204

hamarább.....	298, 1032
hamarsággal.....	713
hamisság.....	381
HAMISSÁGAIT.....	2
hamuban.....	1012
hanem 35, 42, 51, 110, 127, 177, 181, 185, 190, 233, 254, 266, 275, 279, 283, 319, 415, 467, 486, 539, 634, 635, 661, 663, 670, 698, 733, 749, 784, 841, 856, 862, 873, 886, 898, 900, 902, 907, 973, 976, 980, 983, 989, 993, 1010, 1027, 1048, 1050, 1091, 1111, 1135, 1177, 1189, 1211, 1246, 1279, 1321, 1369, 1448, 1454, 1476, 1477, 1546	
hanemha.....	61
hangjai.....	42
hangok.....	441
hangon.....	1449, 1461
hangoztatván.....	1449
hangzott.....	1364
hányták.....	492
hányá.....	463
hanyatlani.....	432
hanyatlott.....	914
hányatott.....	1313
hanyatt.....	161
hanyatthomlok.....	750
hányatván.....	139
hányszor.....	202
hánytathassák.....	274
hánytorgatta.....	190
hányván.....	605, 751
harczolni.....	594
harczolva.....	761
harmadrésze.....	120
haragja.....	608
haragra.....	463
Haram.....	1213
harangok.....	696
harangokat.....	673
harangtornyocskát.....	1512
harcz.....	1091
HARCZA.....	384
harczaikat.....	202
HARCZÁRÓL.....	1487
harczban.....	8, 82, 138, 647, 890, 924, 1285
harczczal.....	828
harczi.....	402
harczias.....	1384
harcziasan.....	1494
harczola.....	390
harczol.....	1012
harczola.....	494, 1497
harczolának.....	649, 1286
harczolj.....	841, 1203

harczoljanak.....	1091
harczoljon.....	253, 842, 1423
harczolnak.....	532, 762, 927
harczolni.....	78, 716, 1117
harczoló.....	366
harczolóknak.....	908, 922
harczoltak.....	831, 1091
harczolunk.....	1090
harczolva.....	570, 1005
harczolván.....	85, 921, 1194
harczosnál.....	1313
harczosok.....	836
harczosokat.....	466
harczost.....	1300
harczot.....	825
harczra.....	240, 823, 1284
harmad.....	584, 676, 740, 953, 1206, 1501
harmadát.....	392
harmadik.....	129, 249, 250, 401, 453, 460, 572, 678, 766, 778, 1347, 1360, 1401, 1455
harmadikán.....	1168
harmadikat.....	254, 459
harmadnapra.....	558
harmadrészét.....	112
harmadrésznek.....	133
hárman.....	459, 1395
harmincz.....	18, 213, 825
harminczadik.....	1374, 1522, 1538
harminczadikán.....	1355
harminczöt.....	1377
harminczötödik.....	1374
Harnád.....	1493
három.....	18, 19, 51, 56, 83, 180, 209, 269, 343, 416, 441, 533, 538, 570, 574, 579, 580, 584, 622, 643, 674, 760, 778, 799, 824, 860, 902, 920, 946, 959, 1019, 1039, 1164, 1335, 1338, 1368, 1382, 1478, 1550
háromszáz.....	1455
háromezer.....	350
háromszáz.....	1, 64, 286, 1443, 1465, 1482, 1485, 1488, 1501, 1502, 1506, 1507, 1509, 1511, 1512, 1522, 1538
háromszoros.....	1395
háromszor.....	227, 860, 874
harsogtaták.....	1308
hárúl.....	749
hárúlhatott.....	153
hasadtakor.....	716
hasadtával.....	240, 1006
hasíta.....	1333
hasítá.....	1265
hasítva.....	882
hasogatta.....	1536
hasonló.....	21, 413

hasonlóan.....	192, 334, 798, 931, 1372
hasznára.....	1165
haszna.....	1196
használja.....	407
használják.....	185
használt.....	1145
hat.....	61, 336, 1167, 1353, 1358, 1368
hát.....	77, 266, 603, 946
hathatósan.....	642
háta.....	733
hatalma.....	387, 449, 593
hatalmában.....	525, 1246
hatalmad.....	1396
hatalmas.....	30, 31, 251
hatalmasabb.....	216
hatalmasan.....	1488
hatalmasság.....	584
hatalmasságait.....	425
hatalmat.....	1454
hatalmát.....	515
hatalmú.....	10, 112
hatalmukat.....	276
hatalom.....	8, 10, 1454
hatalomra.....	458
hátán.....	863
határába.....	490
határához.....	476, 1139
határaiba.....	342
határain.....	1306
határait.....	1050
határaival.....	1050
határán.....	1323
határgróf.....	467, 907, 910, 911
határgrófjai.....	467
határgróftól.....	906
határgrófságba.....	151, 488
határhegyek.....	185
határidőt.....	477, 674
határokon.....	126
határos.....	40, 53
határozá.....	662
határozott.....	458
határozva.....	332
határozzák.....	935
határozzon.....	674
határszéleire.....	999, 1538
határszéleket.....	747, 1206
határszélére.....	209, 470, 1258
határszélét.....	699
határtalan.....	6

hátat.....	425, 1536
hathatós.....	407
hathatósan.....	487
hatodik.....	14, 64, 260, 261, 1114
hatodikon.....	42
hátra.....	614, 1096, 1101
hatszázhetvenhetedik.....	203, 207
hátuk.....	862
hátulról.....	869, 970
hatvan.....	58, 324
hatvanegyedik.....	1336
hatvankilenczedik.....	379
hatvanadik.....	1387
hatvanan.....	174
hatvanezer.....	158
hatvanharmadik.....	1391
hatvannyolcz.....	1254
hatvanöt.....	121
havasok.....	1544
havában.....	61, 766, 1446, 1538
havas.....	57
havasokon.....	56, 208
havazik.....	1003
háznépestől.....	409
haza.....	237, 269, 350, 507, 608, 617, 885, 1085, 1092
háza.....	583, 913, 1330
házába.....	47
házában.....	418
házához.....	1330
HAZÁJÁBA.....	911, 1045, 1427, 1453
házájában.....	1440
házájokba.....	376, 1020, 1219
házasságból.....	578
házasodni.....	1426
házasságok.....	296
házasságra.....	387
házasságtörés.....	1133
házasságtörésből.....	1137
házát.....	973
házba.....	483
háznépestől.....	640
háznépről.....	268
hazugságaival.....	1188
héberben.....	23
hegyek.....	134
helyeket.....	1192
héber.....	21
héberül.....	27
Hedrik.....	285, 287
Hedrikkel.....	286

hegy.....	22, 555, 720, 721, 723, 725, 854, 856, 1494, 1495
hegye.....	733
hegyébe.....	553
hegyeiben.....	62
hegyein.....	366
hegyek.....	49, 1162, 1544
Hegyekbeli.....	1482
hegyekből.....	209
hegyeken.....	57, 367, 713
hegyekhez.....	597
hegyektől.....	20, 21
hegyen.....	286
hegyének.....	615
hegyéről.....	550
hegyes.....	748
hegyet.....	1042
hegyét.....	286
hegyre.....	720, 908
hegyről.....	861
hegytől.....	22
Heinburgi.....	286
hely.....	244
helytartóját.....	1461
helyben.....	42, 1265
helye.....	901
Helyébe.....	101, 1338
helyéből.....	513, 539
helyeken.....	60, 402
helyeket.....	756
helyen.....	13, 58, 76, 117, 164, 246, 423, 555, 586, 679, 758, 809, 852, 858, 861, 1252
helyére.....	84, 270
helyéről.....	895
helyesben.....	1156
helyesebb.....	844
helyeslésével.....	686
helyeslének.....	1270
helyet.....	84, 220, 264, 265, 499, 615, 900, 1047, 1199, 1492
helyét.....	1111
helyett.....	1253, 1462
helyezé.....	1246
helyezék.....	860
helyezett.....	1462
helyezetté.....	1246
helyre.....	543, 686, 895, 1020, 1047, 1492
helyről.....	110
helység.....	805
helységbe.....	776
helységek.....	21
helységnél.....	853
helyt.....	110, 499, 728, 751, 802, 896, 998, 1254, 1545

helyzi.....	136
Henrik.....	306, 460, 461, 598, 617, 1300, 1435, 1446, 1464
Henriktől.....	456
henyél.....	1211
henyeségbe.....	50
herczeg.....	636
herczegségéből.....	1190
herczeg.....	626, 713, 1421
herczegnek.....	509
herczegeknek.....	772
herczeget.....	1152
HERCZEG....	337, 339, 382, 424, 427, 472, 511, 513, 515, 518, 558, 568, 574, 578, 584, 589, 596, 611, 625, 628-630, 634, 638-640, 642, 643, 650, 656, 657, 690, 692, 693, 697, 698, 700, 706, 708, 710, 715, 727, 731-735, 741, 748, 749, 753, 762, 773, 776, 778, 780-782, 792, 793, 796, 798, 800, 811, 813, 814, 816, 817, 819-823, 825, 827, 828, 831, 832, 840, 847, 863, 866-869, 875, 885, 887, 891, 894, 941, 1058, 1060, 1085-1087, 1089, 1114, 1117, 1119-1121, 1123, 1127, 1128, 1130, 1131, 1138, 1139, 1154, 1157, 1174, 1176, 1179, 1190, 1194, 1195, 1222, 1244, 1245, 1300, 1334, 1339, 1366, 1376, 1385, 1395, 1423, 1444, 1471, 1476, 1501, 1514
herczegek.....	770
herczeggel.....	338
herczegtől.....	519, 1484
herczegasszony.....	1094
herczegben.....	515
herczege.....	339
herczegé.....	651
herczegei.....	467, 585
herczegek....	308, 542, 724, 737, 756, 779, 791, 795, 846, 848, 858, 872, 874, 892, 1049
herczegeket.....	342, 714, 771
herczegekhez.....	566
herczegekkel.....	836
herczegeknek.....	754, 755
herczegektől.....	890
herczegének.....	642
herczeget....	340, 365, 627, 629, 633, 645, 654, 701, 783, 786, 787, 804, 812, 821, 823, 867, 1100, 1124, 1126, 1141, 1142, 1147, 1152, 1194, 1384, 1433, 1463, 1464
herczegetek.....	511
herczegével.....	866
herczeggé.....	1200
herczeggel.....	309, 829, 1174, 1176, 1392
herczeghez.....	569, 608, 646, 651, 655, 699, 775, 797, 810, 811, 816, 1056
herczegi.....	881, 1058, 1334
herczegnek .	425, 514, 517, 588, 630, 633, 647, 700, 705, 773, 778, 784, 789, 806, 849, 1061, 1072, 1086, 1093, 1118, 1177, 1191, 1197
herczegre.....	803, 806, 1126
HERCZEGRŐL.....	516
herczegség.....	953
herczegségébe.....	787, 796, 1085
herczegséget.....	365, 629, 630, 635, 636, 690, 783, 807, 881, 886, 940, 972, 991, 1072, 1197, 1202

hercezségre.....	882
herceztől.....	744
herécskét.....	1143
heréle.....	1143
heréljék.....	1142
herezeg.....	1192
herfordi.....	323
Hermann.....	312, 313
Hernőhnek.....	911
hét.....	209, 211, 212, 233, 266-269, 272-275, 553, 1353, 1540
hetvenkettedik.....	198
hetedik.....	262, 263, 337
hetedikén.....	1358
HÉTEN.....	1
hetet.....	269
hétezer.....	1313
hétfőn.....	748, 1416
hétig.....	592, 713
hét száz.....	1210, 1488
hét tét.....	1485
Hétvárnak.....	210
hetvenedik.....	1392, 1398
hetvenharmadik.....	64, 1345, 1346
hetvenhatodik.....	1404
hetvenkét.....	18
hetvenkettedik.....	1340
hetvenkettedik.....	1403
hetvennégy.....	407
hever.....	246, 882, 1012
hevernek.....	606, 1216
heverő.....	1485
heverőre.....	734
heverve.....	1473
hevesek.....	1088
hevétől.....	139
hí.....	732
híres.....	396
hitegeték.....	627
hiábanvalóságoknak.....	50
hibás.....	513
hidon.....	1216
Higyje.....	1212
hihetetlen.....	924
hihető.....	1535
híjanak.....	669
híját.....	133
hímzett.....	405
hintének.....	1042
hintvén.....	884
hirdetnek.....	675

híradóktól.....	698
híradót.....	1176
hirdesse.....	1467
hirdetése.....	1117
hirdeték.....	874
hirdetik.....	1461
hirdetvén.....	139
híre.....	134, 165
híreken.....	539
híres.....	96
híréről.....	1024
hírmondót.....	1187
hirtelen.....	114, 181, 193, 239, 348, 353, 427, 633, 712, 1104, 1117, 1179, 1277, 1407, 1478, 1530
hírű.....	195
hírük.....	274
hírűl.....	647, 1305, 1492
Hister.....	22
HISTÓRIA.....	104
hisz.....	1148, 1228
hiszi.....	718, 1184
hiszszük.....	1499
hiszünk.....	704
hit.....	278, 675
hitben.....	430, 536
hite.....	136, 360
hitéért.....	564
hitéhez.....	298
hiteles.....	1305
hitére.....	398, 575, 677, 776
hitet.....	297, 472, 531, 538, 1545
hitetlen.....	819, 1480, 1545
hitetleneknek.....	1534
hitétől.....	535
hitfelekezetéhez.....	152
hitfelekezetéből.....	152
hitre.....	278
hitték.....	166, 186, 1181
hittől.....	1484, 1545
hitű.....	958, 963
hitvalló.....	389, 993, 1509, 1511
hitvallója.....	382
hitvallónak.....	382
hitvány.....	910, 1182, 1272, 1309, 1538
hiú.....	994, 1233, 1271
hiúságának.....	274
Hív.....	1176
hívá.....	162, 629, 906, 935
híván.....	581
hivatván.....	925

híve.....	814, 840, 1555
hívei.....	1262
híveid.....	886
híveim.....	1251
híveit.....	830
híveivé.....	666
hívek.....	544, 807
hívén.....	568, 1257
híven.....	393, 459, 523, 610, 612, 642, 1033, 1052
hívét.....	629
hívja.....	832, 976
hívják.....	27, 56, 59, 110, 127, 247, 327, 400, 499, 615, 1029, 1211
hívnak.....	22, 48, 54, 62, 113, 122, 170, 195, 207, 325, 365, 412, 502, 543, 652, 679, 720, 802, 993, 1020, 1161, 1258, 1489
hívni.....	403
hívogatják.....	1257
hívott.....	546
hívta.....	837
hívtak.....	22, 27, 339, 516, 657, 670, 911, 1305, 1440, 1454
hívták.....	187, 258, 263, 273, 283, 301, 317, 459, 517, 580, 633
hó.....	1003
hódolt.....	147
homályát.....	964
hónapig.....	1338
Hód.....	1405
hódítá.....	151
hódíták.....	184
hódítsa.....	159
hódolatot.....	106
hódolattal.....	1376
hódolna.....	528
hódolni.....	1400
hódolók.....	50
hódoltata.....	109
hófejér.....	864
hol...10, 15, 57, 61, 76, 84, 107, 112, 123, 124, 126, 157, 208, 286, 323, 346, 365, 367, 440, 597, 598, 692, 742, 796, 803, 999, 1047, 1192, 1392, 1448, 1449, 1468	
hold.....	964
holmijokat.....	614
holnap.....	138
holnapig.....	1335
holott.....	53, 85, 389, 402, 881, 1165, 1480, 1546
holtra.....	614
holtteste.....	874
holttestek.....	500, 878
holttestét.....	761, 762
homályába.....	1009
homlokán.....	85
homok.....	223, 1019
hónapig.....	500

hónap.....	209, 621
hónapig.....	759, 1039, 1164, 1167, 1291, 1342, 1350, 1353, 1358, 1368
hónapon.....	61
honnán.....	266, 277, 283, 306, 672
Honórius.....	167, 175, 187
Honóriushoz.....	174
Honóriussal.....	176
Hont.....	291, 292
Hontot.....	389
hord.....	99
hordának.....	1553
hordani.....	103, 331, 754
hordja.....	95, 1171
hordják.....	1082
hordjon.....	1041
hordnak.....	722
hordott.....	493
hordoz.....	420
hordozzák.....	620, 866
hordtak.....	102, 103
Horvát.....	979
Horvátországot.....	978
hosszában.....	58
hosszában.....	159
hosszabban.....	258
hosszasabban.....	334
hosszú.....	15, 757
hova.....	520, 696, 871, 1114
hóval.....	1003
hozzá.....	775
hozának.....	345, 1044, 1189, 1234
hozandnak.....	806
hozata.....	644
hozhatnák.....	526
hozna.....	66
hoznak.....	919
hozott.....	177, 190, 272, 320, 1300
hozta.....	306, 315, 1348, 1471
hozták.....	323, 414, 1229
hozván.....	1465
hozza.....	1369
hozzá 94, 161, 477, 546, 599, 617, 666, 695, 780, 789, 828, 836, 944, 1053, 1061, 1104, 1211, 1324, 1327, 1329, 1430	
hozzád.....	807, 811
hozzájok.....	265, 523, 529, 531
hozzák.....	358, 1464
hozzám.....	581
hős.....	763
húgát.....	1502
húnok.....	74

huszonhét.....	18
huszonöt.....	80
húga.....	447, 979, 1231
húgát.....	443, 444, 1429
húgom.....	733
hull.....	1557
hullámaid.....	1536
hullanak.....	871
hullnak.....	1546
hulló.....	1003
hullott.....	1551
hullottak.....	873, 1499
hun.....	164
hún.....	70
Hungária.....	450
hungarusoknak.....	207
hunnal.....	168
húnnal.....	174
húnok. 36, 45, 64, 67, 74, 77-80, 84-88, 90, 100, 105, 113, 119, 121, 122, 124, 131, 148, 149, 167-173, 182, 183, 190, 192, 196, 202, 207	
húnokat.....	65, 68, 76, 78, 152
húnokból.....	180
húnoknak.....	127
Hunor.....	35, 44, 52
Hunornak.....	205
Hunort.....	36
húnt.....	70
hurczolának.....	1553
hurczolta.....	254
hurczoltattak.....	1383
hurczolván.....	712
hurkokat.....	605
húsát.....	1159
húsból.....	964
husvét.....	468
húsvét.....	692, 1053, 1522
húsz.....	1335
huszadik.....	12, 1506
huszonegyedik.....	24, 1506
huszonhárom.....	1350
huszonhatodik.....	1511
huszonheted.....	1360
huszonhetedik.....	1512
huszonkettedik.....	423
huszonkilenczedikén.....	1360
huszonnegyedik.....	369, 1507
huszonnyolczadik.....	90
huszonöt.....	1167
huszonötödik.....	1509
huszonötödikén.....	1357

húzatá.....	527
húzódott.....	363
hű.....	698, 1090, 1218, 1542
hűségesen.....	1252
hűség.....	734
hűségében.....	1545
hűséges.....	1528
hűségesen.....	489, 528, 618, 1491, 1538, 1540
hűséget.....	1037
hűséggel.....	523
hűtelen.....	1531
hűtlenek.....	1263
hűtlennek.....	1033
hüvelybe.....	784
hüvelyke.....	1531
I.....	64, 198, 352
ide.....	869, 956, 1003, 1546
idején.....	907
idegen.....	101, 121, 168, 190, 1051, 1362
ideig.....	15, 61, 142, 209, 521, 1323, 1429, 1455
ideje.....	627
idejében.....	22, 26, 64, 198, 203, 207, 242, 248, 269, 300, 308, 311, 324, 327, 334, 335, 386, 535, 677, 1014, 1073, 1391, 1417, 1421, 1432, 1462
idejéig.....	67, 103, 377, 404
idejét.....	1552
idejétől.....	1495
idén.....	802, 950
idő.....	277, 296, 415, 429, 533, 571, 1003, 1229, 1468
időben.....	447, 1419
időzék.....	1018
időben.....	468, 523, 586, 591, 663, 903, 1236, 1457, 1518
időnkben.....	627
időt.....	524
időtájban.....	1320
időzvéen.....	123
Idropolisig.....	369
ifjabb.....	690
ifjak.....	441, 717, 1251, 1546
ifjú.....	1171, 1297, 1526, 1528
ifjúsága.....	426
ifjúságában.....	385
igavonó.....	1419
igaz.....	6, 35, 190, 547, 575, 579, 659, 1050, 1126, 1530, 1545
igaza.....	980, 983
igazabban.....	622
igazán.....	991, 1011, 1205, 1229, 1430
igazgatásának.....	427
igazi.....	371
igazlelkűséget.....	623
igaznak.....	1181

igázza.....	1405
igazság.....	12, 635, 818, 983, 1281, 1282
igazsága.....	1010
IGAZSÁGAIT.....	2
igazsággal.....	426
igazságos.....	1010
igazságot.....	623
igazságtalanság.....	661
igazságtalanúl.....	475, 979, 1257, 1393, 1484
igében.....	9
ígérének.....	1037
ígéreteit.....	155
ígéretével.....	471
ígérkezék.....	1076
ígérte.....	617
ígérték.....	904
ígérték.....	824
ígérvén.....	474
ígérvén.....	906, 928
igézései.....	533
Igfan.....	806, 813
igtatni.....	202
igtattatik.....	439
igtattatott.....	324
igyekezék.....	817
igyekezik.....	471
igyekeztek.....	180
igyekezünk.....	383
ihatott.....	169
ihlet.....	975
ihlettől.....	1304
ijaikban.....	1407
íjakat.....	102
íjaszok.....	571
íjaszok.....	500, 723
íjaszokat.....	1179, 1181
íjaszokra.....	725, 1182
íját.....	199
ijedjenek.....	755
ijedtében.....	241, 869, 910
ijedten.....	593, 1473
ijedtség.....	696
Ikervárnak.....	802
iktatva.....	748
Ilia.....	778, 1093
Iliáé.....	778
illatát.....	1048
illendő.....	474, 477
Iller.....	271
illet.....	1300

illeté.....	925
illeti.....	980
illetni.....	791, 1068
illett.....	1236
illette.....	462
illik.....	1095, 1281, 1323, 1324
illíreket.....	108
illő.....	91, 486, 753, 844
illően.....	1052
llona.....	1249
imádkozásba.....	547
imádkozásban.....	1013
imádkozik.....	990
imádkozó.....	1161
imádkozva.....	809
imádni.....	531
imádságot.....	417
imákban.....	738
imára.....	814
Imaus.....	20, 21
Imre.....	380, 382, 419, 424-427, 993, 1352, 1353, 1446, 1532
Imrével.....	412
inát.....	735
incselkedései.....	447, 794
incselkedéseit.....	903
incselkedő.....	1298
Indiának.....	54
indíta.....	470, 819, 1139
indítá.....	402
indítana.....	608
indította.....	1299
indítottak.....	535
indították.....	1528
indúla.....	239, 455
indulának.....	522, 542, 1446
indulának.....	1492
indulatod.....	1542
indulatos.....	1180, 1220
indulattal.....	1057
indúljanak.....	789
indultak.....	196
ingadozva.....	1263
ingat.....	1548
ingatlan.....	272
ingatlanban.....	272
ingerkedve.....	1307
ingerlésére.....	627
ingoványai.....	46
ingoványaiba.....	38, 42
ingoványaiból.....	52

ingoványok.....	39, 490
ingoványokat.....	39
ingoványokba.....	42
ingyen.....	152
innen.....	209, 347, 522, 924, 1527
inpii.....	1146
inté.....	547
intéseivel.....	690
intésével.....	179
intéssel.....	278
intéze.....	823
intézni.....	115
ipa.....	643, 1334
ipához.....	640, 641, 682
ipának.....	642
ír.....	1148, 1557
írának.....	600
íránt.....	773
íránti.....	153, 155
IRÁS.....	17
írás.....	13, 30, 31
írásaiból.....	16
írásba.....	1448
írások.....	18
irgalma.....	614, 1523
irgalmából.....	728
irgalmas.....	14
irgalmasság.....	12, 975
irgalmasságát.....	425, 498
irgalmasságért.....	501
irgalmassággal.....	426, 773
irgalmatlanul.....	69
irgalmatlanul.....	124
irgalmatlanul.....	865, 1363, 1416, 1522, 1550, 1557
irgalom.....	389, 390
irígység.....	782
írja.....	15, 18
Irkániába.....	57
írók.....	383
irott.....	1348
írott.....	332
írt.....	21, 1148
irtózatós.....	1535
irtóztak.....	511
irtóztatóan.....	907, 1410
írva.....	15, 24, 203, 379, 381, 535, 601, 1134, 1366
is. .9, 10, 23, 24, 27, 33, 35, 39, 42, 44, 48, 53, 57-59, 61, 65, 70, 75, 78, 80, 85, 87, 90,	
91, 94, 97, 98, 103, 127, 131, 136, 141, 154, 155, 163, 181, 186, 190, 192, 193, 204,	
205, 210, 223, 227, 239, 241, 244, 248, 252, 269, 274, 275, 279, 282, 283, 286, 289,	
292, 296, 306, 313, 315, 323, 345, 363, 367, 372, 386, 389, 402, 406, 417, 419, 423,	

426, 430, 461, 477, 480, 489, 490, 499, 511, 513, 527, 529, 535, 546, 557, 558, 560, 568, 569, 577, 579, 580, 583, 593, 595, 605, 608, 609, 613, 614, 623, 628, 645, 651, 654, 663, 665-668, 678, 690, 700, 701, 724, 732-734, 757, 764, 776, 782, 783, 791, 798, 810, 821, 846, 858, 859, 869, 870, 873, 875, 877, 879, 883, 890, 902, 904, 926-928, 942, 953, 962, 975, 977, 983, 1004, 1006, 1009, 1014, 1017, 1022, 1030, 1033, 1041, 1049, 1054, 1061, 1064, 1073, 1075, 1085, 1089, 1091, 1093, 1102, 1106, 1112, 1119, 1123, 1125, 1135, 1137, 1139, 1142, 1144, 1155, 1165, 1174, 1183, 1186, 1189, 1194, 1213, 1214, 1223, 1225, 1228, 1229, 1242, 1271, 1275, 1283, 1290, 1304, 1310, 1313, 1328, 1334, 1363, 1392, 1395, 1410, 1413, 1426, 1428, 1434, 1448, 1454, 1466, 1476, 1480, 1485, 1491, 1492, 1503, 1513, 1523, 1525, 1530, 1531, 1536, 1538, 1540, 1545, 1546, 1551, 1554, 1557	
Istentől.....	931
iskolájok.....	147
ismer.....	7, 521, 943
ismeretes.....	334
ismeretlen.....	1051, 1544
ismerje.....	219
ismernék.....	1327
ismervén.....	868
ismét.....	13, 14, 96, 184, 698, 1131, 1429
ismételé.....	1543
ismételve.....	916
ispán... 542, 560, 561, 636, 749, 750, 774, 783, 785, 840, 878, 1103, 1150, 1218, 1276, 1287, 1296, 1317, 1542	
Ispánia.....	122
ispánja.....	632, 633
ispánnak.....	842, 862, 1149, 1273
ispánok.....	1269
ispánokkal.....	1152
ispánt..... 454, 562, 563, 865, 1067, 1100, 1233, 1234, 1265, 1266, 1317	
ispántól.....	1229
István.....	389
isteni.....	278
Isten... 5, 6, 15, 59, 68, 90, 208, 226, 294, 356, 366, 380, 382, 406, 415, 425, 440, 448, 493, 494, 498, 545, 548, 564, 599, 608, 650, 704, 728, 774, 830, 852, 874, 886, 898, 930, 973, 990, 998, 1010, 1011, 1038, 1053, 1060, 1084, 1096, 1134, 1145, 1234, 1252, 1253, 1285, 1303, 1316, 1407, 1408, 1449, 1523, 1530, 1561	
istenanya.....	503, 773
istenasszonya.....	534
Istenbe.....	1078, 1302
Istenben.....	1246
Istenen.....	843
Istenét.....	15
istenfélő.....	773, 958
Istenhez.....	1308
isteni..... 8-10, 379, 381, 389, 390, 426, 973, 975, 1304, 1460, 1482	
Istennek.....	536, 809, 954, 1029, 1052
Istent.....	15, 693, 1316
istentelen.....	457, 549, 675, 1152
istenteleneket.....	14

Istentől.....	396, 425, 797, 968, 1143, 1155, 1499
Istria.....	1015
István.....	244, 254, 282, 283, 289, 292, 294, 315, 322, 323, 334, 378-380, 384-387, 390-393, 395-398, 401, 405, 407, 412, 415, 416, 425, 426, 428, 429, 438-440, 444, 454, 503, 524, 575, 621, 677, 993, 1169, 1174, 1189, 1191, 1208, 1209, 1220, 1222, 1223, 1236, 1248, 1303, 1337, 1341, 1342, 1346, 1368, 1397, 1398, 1402, 1429, 1439, 1440, 1446, 1484, 1485, 1496, 1509
Istvánnak.....	1334, 1427, 1431
Istvánnal.....	1387
Istvánt.....	387, 1108, 1170, 1338
iszákos.....	1178
iszonyú.....	493, 696, 907
Itáliában.....	1424
Itáliában.....	148
Itáliát.....	152
itatak.....	729
ítélet.....	1010, 1290
ítélete.....	381
ítéletében.....	974, 975
ítéletéből.....	704
ítéletéből.....	1530
ítéletet.....	66, 272
ítéletet.....	323
ítéletével.....	6
ítélni.....	1010
ítélték.....	298
ítéltessenek.....	503
ivák.....	614
Ivánka.....	828, 1538
Ivánnak.....	1234
Ivánt.....	1233
ivásban.....	161, 614
ízbeli.....	980
ízben.....	416, 622
izene.....	789, 1540
izené.....	1208
izenetet.....	235, 1179
izennel.....	234
izmaeliták.....	334
Izrael.....	27, 242
Izraelről.....	965
ízű.....	1392
izzadással.....	402
járúlt.....	546
Jádra.....	129, 134
Jáfet.....	20-23, 35, 36
Jáfetnek.....	19, 205
Jáfettől.....	18
jajgatással.....	441, 875
jajgatnak.....	923

jajgatva.....	1241
Ják.....	290
Jakab.....	701, 1429, 1446, 1451, 1496
Jákó.....	1152
jámbor.....	797, 830, 1126
Ján.....	750, 753
János.....	533, 535, 1186, 1187, 1273, 1435, 1443, 1446, 1449, 1451, 1452, 1486, 1525, 1526
Jánossal.....	1478
januáriu.....	1349
jár.....	474, 1467
járának.....	605
járású.....	91
járdal.....	1294
járhatatlan.....	61, 381
járhatott.....	110, 373, 500
járjanak.....	662
járkál.....	1192
járkált.....	878, 880
járnak.....	453, 1159, 1216, 1309
járni.....	243
járász.....	886
járta.....	243, 832, 1469
járta.....	96, 271, 353
járul.....	420
járulának.....	501
járúlnak.....	153, 949
járúltak.....	792
járva.....	272
járván.....	956
játék.....	717
játszott.....	965
java.....	1028
javaért.....	511
javaikat.....	1239
javaikból.....	523
javain.....	581
javait.....	446
Javán.....	23, 24
javát.....	658
javítására.....	336
javítani.....	418
javulásra.....	1011
jegyét.....	1078
jegyével.....	1372
jegyzője.....	1273
jel.....	826
jele.....	827
jelek.....	440
jelekkel.....	1427

jeleli.....	630
jelen.....	120, 202, 475, 544, 701, 800, 811, 1175, 1303
jelenék.....	896, 1321
jelenést.....	849
jelenlétében.....	692
jelent.....	203, 302, 969, 1009, 1014, 1477
jelenték.....	1053
jelentést.....	719
jelentették.....	492
jelentsék.....	1127
jellel.....	493
jelt.....	826
jelvényeivel.....	503
jer.....	918
Jeromos.....	21, 23, 35
Jeruzsálemben.....	1084, 1120, 1319, 1320, 1365, 1372
Jeruzsálemben.....	1373
Jézus.....	440, 544, 546, 979, 1050, 1054, 1056, 1075, 1078, 1303
jó. .76, 220, 225, 294, 324, 500, 504, 515, 630, 925, 951, 1150, 1218, 1369, 1392, 1526, 1542	
jószágaikban.....	666
jobb.....	219, 421, 844, 926, 1025, 1272, 1368, 1523
jobbágyaik.....	131
jobbágyoknak.....	1128
jobbágyot.....	1127
jobban.....	15, 229, 1050, 1236
jobbja.....	834
jobbját.....	1295
jobbra.....	860
jóért.....	1324
jog.....	953
jogánál.....	1068
joggal.....	978, 983
jogokat.....	1483
jogot.....	1454
jogtalanúl.....	468
jogú.....	233
jókat.....	1069
jókor.....	385, 858, 1032, 1498
jól.....	9, 15, 225, 884, 1305
jöllehet.....	340
jöllehet.....	7, 127, 175, 177, 284, 334, 511, 732, 825, 875, 915, 971, 983, 1223, 1366, 1385, 1499, 1512, 1538
jóltévő.....	827
jónak.....	220
jóravalók.....	307
jóságát.....	219
jóságos.....	1245
Josephus.....	20
jósolták.....	204

jószágába.....	776
jószágait.....	666
jószágban.....	678
jószággal.....	413
jószágok.....	659
jószívúséggel.....	1068
jótéteményekkel.....	391
jótól.....	886
jóval.....	1317
józanabb.....	168, 1543
Józsue.....	1405
jő.....	269, 943, 1211
jőjenek.....	1079
jövevények.....	233
jőj.....	602
jőjenek.....	270
jőjenek.....	699
jőjjenek.....	789
jőjjenek.....	528, 749
jőjön.....	352, 828, 1067, 1257
jön.....	266, 342, 492, 993
jönnek.....	222, 1155
jönni.....	581, 604, 1181
jöttek.....	275, 1036
jött.....	190, 214, 221, 266, 281, 286, 288, 292, 300, 311, 313, 324, 325, 327, 593, 644, 1061, 1174, 1190, 1299, 1327, 1413, 1520
jöttek.....	266, 330, 334, 521, 776, 829, 1176, 1183, 1275, 1281, 1305
jöttek.....	304
Jöttünk.....	1020
jöve.....	460, 688, 919, 1059, 1097, 1139, 1455, 1457, 1482
jövén.....	22, 556, 773, 914, 1038, 1323, 1467
jövendetek.....	1540
jövendő.....	137, 984
jövének.....	750, 774, 796, 915, 1104, 1449
JÖVETELE.....	90, 198, 473
jövetelére.....	713
jövetelét.....	1490
jövetelökre.....	1032
jövevények.....	277
jövevény.....	191, 600
jövevények.....	266
jövő.....	243, 836
Júdás.....	826
juhaim.....	1541
juhok.....	1309
juhot.....	613
július.....	1070
Juliánus.....	1296
július.....	61, 1388, 1446
június.....	61, 423

Júriabeliek.....	53
jut.....	1271
juta.....	76, 112, 571, 872
jutalmai.....	7
jutalmaztatott.....	391
jutának.....	72, 208, 209
jutandók.....	544
jutni.....	58, 817
jutott.....	19, 576, 597, 907, 1428
jutván.....	650
Károly.....	1441, 1536
kaszáláskor.....	237
katonáikat.....	932
katonák.....	756
katonát.....	1488
Kádár.....	64, 66
Kádárnak.....	205
Kadicsa.....	87, 164
Kadicsának.....	205
Kadicsát.....	64
Kakas.....	1496
Kálmán...311, 705, 1014, 1062, 1071, 1072, 1075, 1076, 1132, 1160, 1165, 1169, 1170, 1191, 1257, 1261, 1324, 1376, 1423	
Kálmánhoz.....	1067
Kálmánnak.....	1161
Kálmánról.....	1062
Kálmánt.....	1137, 1361
kalocsai.....	1446, 1449
Kám.....	27
Kámnak.....	19, 35
Kámtól.....	18
kanczellárja.....	1370
KANONOKOK.....	411
kantározott.....	1553
kantárszáron.....	855
kanyargós.....	1545
kapnak.....	1546
kapva.....	1103
kapa.....	239, 727
kapának.....	1525
kapcsokra.....	96
kapcsolta.....	399
kaphata.....	597
kapitány.....	80
kapitánya.....	289
kapitányai.....	202
kapitányaival.....	112, 377
kapitányává.....	154, 1367
kapitányok.....	71, 90, 164
kapitányokat.....	66

kapitányokká.....	64, 122
kapitányt.....	84, 254
káplánját.....	828
kapnak.....	1024
Kapolcs.....	1017, 1028, 1030
kápolna.....	901
kápolnája.....	848
kaponyáját.....	1368
kapott.....	190, 1366
kappadókok.....	23
kapta.....	122
kapukat.....	540
Kapuvárt.....	893
kapuba.....	392
kapuig.....	373
kapuit.....	567
kapuja.....	372, 374, 712
kapujáig.....	764
kapuján.....	1117
kapujára.....	922
kapuknál.....	652
kapun.....	372, 713, 1478
kapva.....	479, 1117, 1274
kapván.....	988, 1133, 1322
kapzsiságod.....	234
kára.....	236
karácsonyt.....	802, 950
karantánok.....	699
Karassó.....	1214, 1215
kárát.....	510
kard.....	463, 636, 751, 784, 834, 1313
karddal.....	630
kardjának.....	425
kardcsapásaival.....	834
kardcsapással.....	1333
karddal.....	69, 156, 292, 389, 407, 563, 634, 882, 944, 947, 1285, 1304
kardjaik.....	869
kardjaikat.....	729
kardjaikkal.....	730, 1527
kardjának.....	1186, 1295
kardját.....	1363, 1522
kardjával.....	513
kardjok.....	995
kardok.....	1556
kardokat.....	102
kardot.....	630, 633, 635, 816, 1376
kárhozatos.....	448, 536, 1364
kárhoztatott.....	493
Karinthiába.....	339, 466
karinthetai.....	339

Karintiát.....	341
karja.....	1246
Karnióliát.....	341
Karobertnek.....	1440
károkat.....	487
Károly...347, 1411, 1436, 1437, 1439-1441, 1457, 1482, 1483, 1487, 1488, 1500, 1505, 1506, 1518	
Károlyhoz.....	1439, 1445
Károlynak.....	1440, 1454
Károlyt.....	1454, 1485
kárpótlást.....	474
karvaly.....	103, 996
Kassa.....	1487, 1491
kassai.....	1491
Kassán.....	1491
kastélyokat.....	446
kaszás.....	95, 843
kaszásokat.....	842
katholikus.....	426, 536, 577, 958, 963, 1413
katholikusnak.....	580
katonái.....	488, 722, 949
katonáinak.....	597
katonáit.....	571
katonáival.....	483
katonája.....	784
katonák.....	676, 764, 897, 933
katonákkal.....	1546
katonasága.....	320, 1380
katonaságának.....	873
katonaságát.....	193
katonaságával.....	193
katonasággal.....	492, 893
katonaságot.....	1538
katonát.....	1210
Kazar.....	752
Kázmér.....	1501
kemény.....	169
keresztyén.....	531
később.....	728
kezeinek.....	1536
kezeivel.....	1155
Keán.....	253, 401, 402
Keánnak.....	413
Keárnak.....	205
kebeléből.....	1152
kebelébe.....	864, 1501
kebelében.....	546
kebelén.....	1246
kecsegtetett.....	1233
kedden.....	1, 465, 1343, 1351, 1355

keddig.....	1547
kedve.....	97, 209, 442, 944
kedvéért.....	539, 609, 1329
kedvelőjét.....	693
kedvelt.....	380
kedvére.....	1536
Kedves.....	533, 886
kedveseik.....	1552
kedveskedve.....	916
kedvességben.....	627, 1521
kedvezésével.....	1542
kedvező.....	1536
kegyelméből.....	345
kegyelmesen.....	667
kegyelem.....	535
kegyelemmel.....	439, 1070
kegyelme.....	12, 954
kegyelméből.....	90
kegyelmébe.....	821
kegyelméből.....	74, 1316, 1407
kegyelmed.....	1542
kegyelméért.....	830, 1303
kegyelméhez.....	1190
kegyelmességéhez.....	1037
kegyelmességét.....	446
kegyelmességgel.....	12
kegyelmet.....	1328, 1486
kegyelmét.....	226, 1560
kegyes.....	413, 875, 976, 1075
kegyesen.....	1052
kegyesség.....	983
kegyességű.....	963
kegyetlenek.....	356
kegyetlen.....	124, 525, 869, 1208, 1550
kegyetlensége.....	279, 1222
kegyetlenül...77, 337, 354, 362, 366, 479, 495, 712, 755, 768, 1098, 1254, 1314, 1363, 1381, 1480, 1554	
Kejszla.....	313, 410, 418, 433, 442, 443
kelé.....	1354, 1426
Kelemen.....	1486
Keled.....	321, 322
Kelednek.....	205
kelének.....	240
Kelenföld.....	550
Kelet.....	49, 61
keleten.....	159
keleti.....	22, 36, 37, 348, 767
keletre.....	35, 49, 53
kelhete.....	490
keljen.....	744

keljetek.....	630
kellemetes.....	1048
kellene.....	76, 468, 623, 1324, 1432
kelletlen.....	409
kellett.....	323, 342
kelljen.....	935
kellő.....	435
kelni.....	490
keltekor.....	491
keltét.....	855
kelve.....	465, 649, 698, 935
kelyheket.....	1524
kelyhekkal.....	405, 410
kém.....	714
kémeik.....	1492
Kemejnél.....	820, 831
Kémeket.....	47
kemény.....	760, 774, 1495, 1560
keményebb.....	1010
keményen.....	110, 339, 494, 676, 761, 869, 1037, 1312
keménységét.....	975
kémleljék.....	1127, 1193
kémlelvén.....	1192
kenetett.....	626
kenének.....	1466
keneté.....	623
Kenezicsi.....	1525
kénköves.....	745, 1213
kenve.....	636
kényben.....	1012
kenyérből.....	613
kenyerezzék.....	928
kényszerítették.....	272
kényszergetvén.....	725
kényszerít.....	1011
kényszeríték.....	962
kényszerítenek.....	601
kényszerítette.....	1400
kényszerítették.....	1160
kényszeríti.....	30
kényszerítik.....	1531
kényszerítvén.....	949, 983
kénytelen.....	409
kénytelenség.....	1011
kénytelenségből.....	568
képében.....	203
képesek.....	1552
képest.....	680
képét.....	773
kérdé.....	925, 1261

kérdést.....	629
kérdezik.....	1326
kérdezte.....	356
kére.....	115, 226, 230, 674
kéré.....	531, 617, 682, 699, 734
kerecsetnek.....	62
kerék.....	1075
kérék.....	749, 771, 1054
kerekedett.....	944
kereksége.....	147
kerekségének.....	90
kerekségéről.....	94
kerekségét.....	119
Kerectengerbe.....	56
kerekű.....	1419
kérelem.....	1322
kérelmére.....	951
kérelmeiket.....	904
kérelmeikkel.....	962
kérelmeit.....	157
kérelmére.....	503
kérelmét.....	1437
kérének.....	1090
Keres.....	1047
kerese.....	1246
keresé.....	658
keresének.....	118
keresi.....	786, 1050
keresik.....	459
kereskedők.....	660
keresni.....	794
Keresszeg.....	1416
kerestek.....	1281
keresték.....	38
kereszt.....	1372, 1392
keresztekkel.....	405, 410
keresztekről.....	414
keresztelte.....	282
kereszteltette.....	409, 561
keresztes.....	1486
keresztesek.....	1497, 1532
kereszteseknek.....	1486
keresztesektől.....	1493
keresztet.....	550
keresztfa.....	498
keresztjét.....	987
keresztség.....	152
keresztségben.....	1427
keresztséget.....	297
keresztségre.....	294

keresztül.....	110, 366, 1076, 1102, 1148, 1320, 1323, 1472
keresztyén.....	278, 297, 430, 431, 510, 958, 1413, 1557
keresztyénei.....	1486
keresztyének.....	574, 1367
keresztyéneket.....	152, 737
keresztyénekhez.....	356
keresztyéneknek.....	535
keresztyénekre.....	153
keresztyénség.....	1048
keresztyént.....	704, 1530
kergesse.....	1488
kergete.....	764
kergeté.....	1285
kergette.....	1428
kergettek.....	38
kéri.....	1096
kerített.....	1545
kerítették.....	593
keríteni.....	1428
kérje.....	153, 813
kérjen.....	456, 1328
kérlek.....	581
Kerlésnek.....	720
kérnek.....	501
kérték.....	75, 1289, 1435
kérték.....	903, 1075
kertje.....	585
kerüle.....	1495
kerüljenek.....	1532
kerülnek.....	907
került.....	169, 865, 1540
kerültek.....	909
kerülvén.....	390, 494
kérvén.....	74, 608
keseredve.....	884
kesergés.....	430
keserősége.....	985
keserőségében.....	429
keserves.....	1547
keservesen.....	875, 1480
keskeny.....	40
késlekedék.....	352
késlekedjél.....	581
késő.....	1474
Később.....	21, 26, 27, 33, 171, 847, 937, 979, 1324, 1367, 1513
késsel.....	884
készítenek.....	672, 757
készíttetni.....	96
készítve.....	98, 102
készsége.....	98

Kesztelcz.....	805
készületeket.....	418, 1524
készülettel.....	503
készülnöd.....	1150
készült.....	99
két....	44, 97, 115, 116, 167, 169, 214, 269, 271, 309, 340, 370, 371, 389, 390, 397, 407, 423, 457, 463, 494, 500, 517, 629, 630, 644, 669, 684, 759, 784, 789, 854, 860, 944, 946, 953, 1127, 1199, 1253, 1305, 1355, 1401, 1407, 1419, 1445, 1498, 1518, 1522, 1531
kételkedik.....	1512
kételkednek.....	791
kételkednünk.....	838
kétezer.....	613
kétfelé.....	1263
kétségbe.....	1241
kétségen.....	1362
kétségenkívül.....	576
kétségtelen.....	1181
kétségtelenül.....	1262
kétszáz....	81, 1358, 1363, 1374, 1379, 1387, 1391, 1392, 1398, 1403-1405, 1410, 1416, 1437
kétszer.....	677
kétszerte.....	756
ketté.....	69, 1265, 1333
ketteje.....	584
kettejüket.....	790
ketten.....	692, 789, 796, 1088, 1091
Kettőt.....	370, 1019, 1480
Keve.....	80, 84, 87, 164, 793
Keveházának.....	84
kevély.....	446, 449, 1031, 1543
kevélyedjenek.....	1560
kevéltségében.....	717
kevéltségökben.....	707
Kevének.....	205
kevés.....	142, 168, 492
kevesebbé.....	1238
kevesed.....	752, 1007, 1183, 1236, 1555
kevesen.....	725, 774, 775, 827, 909, 999, 1305, 1410
Kevét.....	64
kéz.....	421
kezde....	30, 192, 413, 432, 479, 604, 678, 895, 896, 986, 1066, 1148, 1302, 1398, 1417
kezdé.....	135, 509, 1503, 1509
kezdék.....	754, 1085, 1491
Kezdenek.....	724, 948, 1000, 1418
kezdének.....	168, 536, 562, 1040, 1544
KEZDETE.....	34, 37
kezdetett.....	1, 1392
kezdett.....	1271
KEZDŐDIK.....	4, 201

kezde.....	278
kezdték.....	46
kezdve.....	129, 970
keze.....	834, 1214
kezében.....	773
kezéről.....	1531
kezébe.....	489, 774, 812, 1290
kezében.....	156, 851, 940, 1247, 1289
kezeiből.....	14, 1029, 1053, 1333
kezeli.....	457, 752, 1242
kezeiből.....	498, 1217
kezeik.....	558
kezeiken.....	1480
kezeit.....	1156, 1242, 1528
kezeitekbe.....	356
kezemből.....	11
kezén.....	1157
kezének.....	1523
kezére.....	1428
kezet.....	772
kezet.....	457, 888, 1010, 1368, 1523
kezetekben.....	1540
kezével.....	126, 420, 503, 546, 692, 879
kézijaikkal.....	725
kéznél.....	1275
kézzel.....	97, 509, 791
Khánaánnak.....	242
Khanan.....	27
khananaeusokat.....	27
Khus.....	27-29
Khusnak.....	27, 35
kibérelvén.....	1163
kígyók.....	55
kijárásait.....	567
kiket.....	165, 1037
kilenczvenedik.....	1351
kilocscsant.....	1265
kinek.....	761
kirabolván.....	712
király.....	91, 447, 455, 525, 531, 537, 586, 589, 617, 628, 686, 979, 1076, 1180, 1425, 1543
királyi.....	753
királynak.....	1439
királyság.....	425
királytól.....	1209
kirekesztve.....	1530
kitől.....	23
kivonszolják.....	1531
kivonszolt.....	1152
kivűl.....	213

kiabálna.....	1128
kiabálva.....	932
kiadásuktól.....	135
kiadta.....	374
kiállani.....	708, 867, 1149
kiálta.....	733
kiáltanak.....	227
kiáltani.....	1531
kiáltása.....	129
kiáltja.....	675
kiáltók.....	68, 632, 633, 1204
kiáltókat.....	669
kiáltót.....	538
kiáltozának.....	1308
kiáltozásukra.....	163
kiáltozza.....	1027
kiáltsák.....	538
kiásatván.....	1393
kiátkozással.....	1484
kiátkozottaknak.....	1461
KIÁTKOZZÁK.....	1456
kibékíthetetlen.....	983
kibékelteték.....	1126
kibékéltetésökön.....	982
kibéküle.....	983
kibékülés.....	956
KIBÉKÜLÉSÖK.....	788
kibocsáttatván.....	993
kibújosva.....	131
kicsapongásáért.....	432
kicsapongó.....	447
kicszerélte.....	866
kicszerélvén.....	943
kicsiny.....	58
kicsinyke.....	116
kicsiszolt.....	753
kicsoda.....	943
kiderüle.....	1304
kié.....	238
kiengesztelé.....	503
kiért.....	1334
kifejezve.....	10
kifogyott.....	162
kifosztván.....	347
kifut.....	851
kigyúladt.....	782
kihágások.....	70
kihasítani.....	673
kihímezve.....	407
kihirdetni.....	278

kihirdetve.....	1482
kihúzták.....	1265
kihúzzom.....	1541
kihúzza.....	1157
kiirtására.....	1299
kiirtotta.....	966, 1534
kijárnak.....	942
kijavítja.....	418
kijavították.....	417
kijövének.....	203
kijövén.....	921
kijövének.....	1193
kijövetelét.....	16
kijövetelkor.....	214
KIJÖVETELŐKRŐL.....	201
kijövő.....	759
kik 8, 15, 22, 118, 131, 152, 163, 180, 181, 183, 191, 202, 256, 269, 275, 279, 292, 296, 334, 362, 447, 459, 466, 469, 474, 482, 485, 489, 508, 524, 536-538, 544, 574, 593, 594, 605, 646, 651, 673, 723, 726, 754, 762, 765, 811, 827, 829, 846, 884, 917, 933, 1003, 1006, 1009, 1024, 1030, 1098, 1104, 1119, 1164, 1186, 1194, 1214, 1228, 1238, 1239, 1242, 1281, 1290, 1309, 1311, 1432, 1442, 1448, 1460, 1491, 1492, 1556	
kiknek.....	533, 672
kikalauzoltaték.....	1323
kikbe.....	136
kikben.....	12, 755
kikémlelni.....	521
kikémlelték.....	47
kikémleltetvén.....	193
kikergesse.....	1538
kikergeték.....	1469
kikergettek.....	1175
kikergetvén.....	48, 1166
kiket. 7, 22, 42, 48, 81, 122, 125, 193, 207, 320, 325, 349, 356, 474, 493, 501, 614, 755, 764, 797-799, 1127, 1233, 1288, 1480, 1558	
kikhez.....	94
kikiáltják.....	1204
kikkel.....	85, 364, 629, 1210, 1380, 1416, 1491
Kiknek...27, 44, 87, 122, 129, 167, 174, 241, 486, 495, 549, 563, 750, 947, 1152, 1214, 1229, 1236, 1252, 1254, 1369, 1410, 1411, 1437, 1490, 1529	
kiküldé.....	1173
kiküldvén.....	1206
Kilencz.....	61, 1291, 1338, 1372
kilenczedik.....	1172, 1482
kilenczig.....	61
kilenczven.....	58
kilenczvenedik.....	1416
kilenczvenkilenczedik.....	1437
kilenczszáz.....	379
kimene.....	943
kimenendő.....	371

kimenetelök.....	1383
kimenetelek.....	1417
kimenetellel.....	1559
kimennek.....	942
kimenni.....	41
kimennie.....	1328
kimentek.....	38, 815
kimenvén.....	42, 417
kimetszem.....	1212
kimondani.....	319
kimondhatatlan.....	6
kimúlék.....	427, 1242
kimutatá.....	1427
kincseken.....	776
kincs.....	1473
kincscsel.....	405, 776, 1486
kincse.....	152
kincseiből.....	413
kincseivel.....	687, 1369
kincsen.....	778
kincset.....	345, 347, 402, 770, 1486
kincset.....	1104, 1368
kinek 6, 108, 118, 187, 256, 286, 317, 457, 496, 506, 533, 683, 691, 727, 841, 847, 852, 927, 928, 979, 993, 1073, 1148, 1168, 1249, 1265, 1292, 1295, 1303, 1336, 1340, 1345, 1346, 1351, 1355, 1358, 1361, 1363, 1364, 1373, 1374, 1392, 1393, 1406, 1435, 1438, 1446	
kinél.....	1323
Kinizsva.....	678
kínoztatá.....	527
kínozza.....	430, 1536
kint.....	77
kínzója.....	1530
kinyújtotta.....	1242
kiolvasztott.....	964
kiontása.....	1145
kiosztva.....	1255
Kiov.....	208
kipótolja.....	133
királyától.....	456
kirablá.....	1017
kirablotta.....	154
kirabolván.....	341
kiragadta.....	381, 1029
kiragadtatik.....	439
kiragadván.....	14
király. 13-15, 103, 106, 109, 119, 120, 127, 132, 133, 137, 154-157, 160, 161, 167, 169, 174, 191, 244, 254, 283, 294, 297, 300, 304, 306, 308, 311, 315, 320, 324, 327, 329-332, 334, 379, 380, 384-387, 389, 395-398, 401, 404, 405, 407, 410-415, 425, 428, 429, 432, 434, 435, 437-441, 443-445, 449, 451, 453, 454, 456, 458, 460, 461, 463, 474, 477, 479, 483, 489, 492, 495, 503, 506, 507, 524, 526, 527, 534, 539, 565, 566, 573,	

575, 581, 583, 584, 591, 593, 596, 599, 608, 609, 611, 613, 616, 619, 621, 629, 630, 634, 637, 639-642, 644, 647, 648, 651-653, 669, 671, 674, 676-678, 682, 684, 685, 687, 689, 692, 693, 697-700, 706, 708-710, 713, 715, 722, 724, 726, 737, 741, 748, 749, 753, 756, 762, 770, 774, 775, 778, 779, 785, 787, 789-799, 801, 802, 805, 808, 814, 815, 817, 818, 820-823, 826, 827, 831, 835, 836, 845, 856, 861, 869, 872, 888, 889, 899, 901-907, 913, 916, 928, 939, 940, 942, 950-953, 955, 957, 962, 972, 975, 979, 980, 983, 988, 993, 995-997, 999, 1007, 1014, 1023, 1025, 1027, 1029, 1032-1037, 1041, 1043, 1045, 1046, 1048, 1053, 1055, 1060, 1062, 1066, 1071, 1072, 1075, 1079, 1081, 1083, 1085, 1086, 1089, 1094, 1095, 1098, 1101, 1104, 1108, 1109, 1111, 1113, 1114, 1116-1118, 1120, 1121, 1124-1127, 1131-1133, 1136, 1140-1142, 1148, 1151-1153, 1165, 1169, 1174, 1176, 1177, 1179, 1182-1185, 1187-1191, 1195, 1197, 1199, 1205, 1208-1210, 1212, 1214, 1218, 1220, 1222, 1223, 1226, 1227, 1229, 1231, 1232, 1234-1239, 1241, 1250, 1257, 1259, 1261, 1264, 1265, 1269, 1271-1273, 1275, 1284, 1285, 1289, 1297-1299, 1302-1304, 1306, 1312, 1313, 1316, 1323, 1324, 1326, 1328, 1330, 1332, 1334, 1339, 1346, 1354, 1360, 1365, 1366, 1372, 1374, 1376, 1380, 1384-1387, 1389, 1392, 1395, 1396, 1404, 1405, 1408, 1411, 1415-1417, 1420-1423, 1425-1427, 1429, 1430, 1432, 1433, 1435-1437, 1439-1441, 1443, 1445-1447, 1453-1455, 1462, 1478, 1484, 1485, 1487, 1488, 1490-1493, 1496, 1497, 1499, 1501-1503, 1505, 1506, 1509, 1521-1523, 1536-1539, 1541, 1544-1546, 1550, 1554-1556, 1559

királylyal.....114, 1414
királyynak.....1150, 1370, 1467
királyya.....89, 90, 100, 118, 148, 203, 378, 489, 1208, 1323, 1439
királyához.....519
királyyai.....9, 585
királyyaiban.....15
királyjának.....90, 124, 242, 1427, 1464
KIRÁLYÁRÓL.....590
királyját.....608, 1162
királyjától.....685
királyban.....425, 623, 782
királyé.....22, 492
királyért.....844
királyfiakat.....1525
királyfinak.....1432
királyhoz 435, 583, 608, 633, 670, 673, 699, 782, 798, 800, 821, 955, 1031, 1059, 1075, 1102, 1176, 1179, 1190, 1236, 1280, 1288, 1429, 1446, 1447, 1520, 1521, 1531, 1542
királyi. 11, 12, 98, 162, 396, 406, 419, 425, 446, 453, 458, 459, 503, 526, 528, 584, 619, 657, 678, 686, 692, 700, 761, 881, 949, 983, 989, 1012, 1095, 1230, 1234, 1256, 1368, 1376, 1449, 1454, 1466, 1467, 1483, 1488, 1492, 1497, 1521, 1527, 1531, 1538, 1542, 1550, 1556
királylyá.....75, 90, 432, 442, 446, 454, 458, 485, 623, 626, 656, 916, 961, 971, 1071, 1169, 1170, 1233, 1244, 1293, 1337, 1347, 1352, 1375, 1397, 1465, 1466
királylyal. .289, 443, 460, 491, 503, 608, 681, 791, 1062, 1139, 1177, 1249, 1261, 1323, 1386, 1494
királyynak.....106, 152, 167, 416, 482, 647, 700, 702, 703, 754, 755, 772, 776, 784, 804, 806, 815, 826, 907, 940, 976, 1037, 1043, 1087, 1093, 1094, 1099, 1127, 1130, 1143, 1198, 1199, 1208, 1211, 1228, 1240, 1272, 1305, 1371, 1440, 1445, 1454, 1483, 1507, 1511, 1540, 1545, 1554
királyynál.....15, 1126, 1236, 1329
királyyné.....410, 414, 418, 433, 442, 1249, 1250, 1363, 1370, 1392, 1395, 1516, 1518,

1523, 1526	
királynéval.....	304, 1522
királynéi.....	1483
királynénak.....	1509
királynét.....	443, 1522
királynétól.....	979, 1507
királynéval.....	313, 412, 414
királyokúl.....	1448
királyok.....	5, 8, 9, 12, 117, 118, 204, 278, 334, 613
királyokat.....	1295
királyoknak.....	16, 623, 818
királyokról.....	15
királyom.....	1540
királyon.....	487, 1441
királyotoknak.....	1253
királyra.....	911, 1242
királyságáig.....	197
királyságának.....	453
királysághoz.....	399
királyságot.....	704
királyt.....	12, 107, 114, 282, 292, 379, 407, 444, 448, 484, 485, 488, 493, 503, 504, 568, 580, 620, 627, 651, 666, 686, 692, 701, 714, 771, 783, 784, 803, 818, 837, 848, 903, 954, 1031, 1054, 1095, 1099, 1123, 1203, 1208, 1235, 1254, 1267, 1327, 1381, 1398, 1404, 1413, 1435, 1488, 1518, 1522
királytól.....	142, 744, 810, 913, 1114, 1186, 1289
királyukat.....	1400
királyukká.....	167, 471, 1485
királyunkat.....	1252
kirántván.....	1522
kirekeszték.....	540
kirendelvén.....	128
kirontanak.....	1006
kiről.....	252, 261
kis.....	374, 623, 1455
kisasszonynyal.....	1426
Kisebb.....	54
kisebbik.....	1222
kiséretével.....	683
kiséretében.....	136, 1324
kiséretökből.....	796
kísértsék.....	928
kísérteni.....	629
kísérti.....	608
kisöcscse.....	1066
kissé.....	689, 733, 989, 1008
kisség.....	449
kisunokája.....	216
kiszabadulván.....	1534
kiszabadítá.....	558
kiszabadítani.....	1053

kiszabadította.....	498
kiszabadúla.....	1478
Kiszén.....	286
kiszívta.....	1148
kiszívott.....	1150
kiszolgáltatni.....	1483
kiszúrák.....	457
kiszúrta.....	457
kit.....35, 75, 109, 161, 177, 203, 241, 252, 303, 309, 339, 372, 403, 413, 432, 435, 443, 503, 516, 560, 562, 569, 583, 593, 609, 657, 678, 766, 816, 823, 879, 886, 911, 993, 1033, 1101, 1102, 1133, 1145, 1148, 1161, 1175, 1197, 1200, 1295, 1300, 1333, 1421, 1427, 1431, 1439, 1440, 1454, 1462, 1466, 1489, 1491, 1511, 1515, 1554	
kitánok.....	56
kitelhetett.....	1264
kiterjesztette.....	159
kitért.....	869
kitetszik.....	8, 35
kitette.....	885
kitolá.....	434
kitől.....24, 246, 250, 443, 444, 579, 587, 1361, 1447, 1506	
kitudakolja.....	461
kitűnő.....	963
kitűnően.....	1286
kitűzék.....	1031
kitűztek.....	1032
kiugratván.....	833
kiúzta.....	461
kiűzték.....	1344
kivágtatván.....	1117
kivált.....134, 907, 983, 1303	
kiváltották.....	364
kiváltsággal.....	407
kivána.....	139
kivánja.....	370
kívánsága.....	532
kívánságaikba.....	155
kívánságára.....	471
kívánságát.....	278
kivánta.....	175
kivégezés.....	563, 1478
kivel.....	1334
kivert.....	148
kiverte.....	258
kiveszte.....	192
kivetette.....	1190
kivéve.....	1512
kivezeté.....	1246
kivinni.....	471
kivitelében.....	459
kívívott.....	8

kivonszolja.....	1156
kivonszolván.....	550
kivont.....	156
kivonúla.....	78
kivonúlának.....	772
kivonúltak.....	781
kivül.....81, 101, 121, 212, 269, 334, 559, 582, 843, 847, 952, 1028, 1134, 1255, 1362, 1485	
kivúlról.....	632
Klára.....	1531
Kopány.....	297, 387
korozmin.....	190
kobza.....	441
kocsist.....	116
koholá.....	930
koholák.....	931
koholmányokkal.....	929
koholóját.....	457
koholt.....	698, 933
koholva.....	1126
kolduljanak.....	272
koloncz.....	518
kolostort.....	286
KOLOSTOR.....	1508
kolostorban.....	913
kolostort.....	413, 415
komasági.....	1323
konczolják.....	538
konkolyhintó.....	1518
konkolyhintóket.....	489
Konrád.....	300, 301, 342, 352, 1056, 1058, 1059, 1319, 1320
Konrádhoz.....	352
Konstantin.....	203, 207
Konstantinápolyban.....	199
konstantinápolyi.....	1208
Konstantinápolyt.....	369
Konstantinus.....	1224
Konstautína.....	1225
konyhaedénye.....	98
Kopai.....	1532
Kopán.....	256
Kopány.....	289, 384-386, 391, 393
Kopányt.....	392, 394
koponyáját.....	551
Koppány.....	1100
kormányzójok.....	1054
kora.....	381, 426, 427, 1145
korában.....	334, 623, 1289, 1366
korbácsolva.....	676, 1391
kormányának.....	962

kormányára.....	453, 576
kormányát.....	396, 973, 1051, 1446
kormányoz.....	6, 975
kormányozák.....	103
kormányozta.....	74
kormányoztatik.....	975
kormányozza.....	818
kormányzásának.....	427
koronát.....	574
korona.....	634-636, 1470, 1476
koronádat.....	807
koronája.....	886
koronájára.....	1262
koronáját.....	396, 425, 894, 972, 1068, 1422, 1465, 1484
koronájától.....	1477
koronájával.....	544
koronára.....	882
koronás.....	103
koronát.....	629, 630, 635, 638, 851, 881, 953, 971, 1339, 1341, 1342, 1467, 1471, 1473, 1476
koronátoknak.....	1540
koronával.....	657, 1466, 1485
koronázás.....	625, 895
koronáznak.....	887
koronázott.....	1455
koronázták.....	1170
koronáztassék.....	1465
KORONÁZTATÁSÁRÓL.....	891
KORONÁZTATIK.....	656, 961, 1071, 1169, 1244, 1293, 1337, 1347, 1352, 1375, 1397
koronáztatja.....	624
koronáztatott.....	1376
koronázzák.....	1338
Korozmeniából.....	177
korozmi.....	54
korozmin.....	188
korsó.....	1368
korszakában.....	64
kovásza.....	451
Kozma.....	1199
kő.....	554, 753, 848
köröskörűl.....	425
Körötte.....	1556
követ.....	569
követeket.....	530, 673
közepén.....	541
közöl.....	752, 922
között.....	757
közöttök.....	1312
közöttük.....	627
kőbálvány.....	84

Köcsem.....	1033
köd.....	493, 854
kófal.....	353, 1099, 1556
kófalain.....	110
kófaragó.....	414
költözött.....	1015
költözzenek.....	141
Kölcsének.....	205
kölcsönös.....	693
köldököstől.....	1212
Kölnben.....	468
költének.....	62
költözött.....	552
költők.....	147
költöztek.....	52
költözének.....	131, 142
költözködtek.....	22
költözött.....	957, 1292, 1336, 1346, 1358, 1372
költségemen.....	1540
költséges.....	1392
költséget.....	1334
költségre.....	983
könnyez.....	1026
könnyebbedett.....	1241
könnyedén.....	373, 783, 1007, 1523
könnyek.....	1094
könnyen.....	784, 804, 1074
könnyhullatásra.....	435
könnyhullatással.....	441
könnyű.....	491, 1001
könnyezve.....	1241
könyöknyi.....	733
könyörgésben.....	1013
könyörgésére.....	407, 683
könyörgésével.....	1095
könyörögjön.....	830
könyörögnek.....	1303
könyörögve.....	501
könyörületes.....	421
könyörülő.....	1523
könyvében.....	21, 381
könyvei.....	1161
könyvek.....	266
könyvekben.....	535
könyvének.....	5, 14, 15, 18, 29
Könyves.....	1161
környűl.....	40
körben.....	863
köre.....	533
köréből.....	1275

körmétől.....	996
környékbeli.....	252
környékére.....	1179
környékét.....	22, 366
környező.....	56
köröskörül.....	212, 220, 1099, 1557
köröttök.....	762
körül.....	35, 61, 109, 139, 193, 256, 261, 264, 286, 353, 365, 467, 837, 846, 1079, 1192, 1387, 1395, 1404, 1455
körülbelül.....	706
körülbelül.....	483
körüljárja.....	417
körüljárta.....	136
körülkeríté.....	1005
körülötte.....	1241
körülövezték.....	292
körültekintettek.....	73
körültekintő.....	684
kősziklának.....	553
köszönetök.....	753
köszönté.....	221
köte.....	1083
kötének.....	1043
köteléssel.....	1061
kötelezett.....	509
kötelezve.....	471
kötének.....	692
kötni.....	780
kötött.....	634, 1545
kötöttek.....	1219, 1323
kötözve.....	569, 1329, 1330
kötve.....	1061, 1472, 1480, 1528
kötvén.....	816
követeik.....	1257
követeket.....	1075
kövekből.....	98
köveket.....	756
kövekkel.....	96, 405, 457, 764
KÖVET.....	225, 230, 232, 236, 301, 811, 1331, 1412
követe.....	435, 568, 1413
követé.....	641
követei.....	115, 135, 471, 477, 489
követeik.....	523, 749, 1218
követeikkel.....	193
követek.....	956, 1053, 1540
követeket.....	74, 352, 461, 474, 617, 699, 780, 821, 955, 1031, 1229, 1281
követekhez.....	1541
követekül.....	1067
követelé.....	910
követelék.....	1031

követeli.....	607
követelik.....	489
követelni.....	509
követelték.....	376
követet.....	222, 228, 234, 302, 608, 810, 811, 1056, 1211, 1324, 1441
követét.....	432-434
követett.....	834
követik.....	1002
következendők.....	984
Következett.....	1353, 1360, 1364, 1403
következni.....	1152
Következő.....	24, 474, 506, 595, 694, 855, 932
következtethetni.....	930
követküldözés.....	796
követnek.....	448
követnünk.....	844
követői.....	278
követőitől.....	158
követőivel.....	157
követség.....	528
követték.....	646, 666, 1065
követül.....	219
követve.....	139, 613, 1083
követvén.....	533
kövezik.....	550
kövön.....	551
köz.....	32, 212, 219, 228, 248, 372, 479, 962, 1530
közbe.....	511, 869, 1525
közben.....	114, 154, 233, 240, 251, 298, 343, 407, 432, 477, 501, 508, 541, 558, 567, 598, 622, 625, 642, 675, 684, 707, 765, 780, 792, 957, 1040, 1058, 1208, 1339, 1443, 1464, 1478, 1491, 1493
közbenjárásával.....	440
közbenjárának.....	1126
közbenjárása.....	389
közbenjárására.....	1119
közbeszédben.....	186
közé.....	493, 748
közeledtek.....	493
közel.....	244, 715, 796, 1280
közelébe.....	1089, 1250
közelében.....	244, 754, 1218
közeledését.....	1492
közeledvén.....	359
közelget.....	714, 1305
közelgete.....	597
közelgetének.....	541, 1308
közelgetett.....	1305
közelgettek.....	823
közeljáró.....	21
középbe.....	860

közepébe.....	220, 756
közepében.....	413, 860
közepéig.....	723, 1333
közepén.....	1473
közepett.....	96
köznép.....	69, 186, 273
közöl.....	21, 79, 80, 86, 122, 281, 286, 307, 316, 407, 430, 454, 457, 459, 485, 499, 533, 534, 558, 608, 614, 646, 723, 727, 778, 796, 922, 1006, 1044, 1078, 1106, 1144, 1201, 1260, 1267, 1410, 1480, 1496
közöleték.....	1241
közölök.....	269, 349, 464, 482, 666, 676, 725, 759, 761, 775, 827, 909, 999, 1028, 1152, 1254, 1286
közölünk.....	1197
közönségesen.....	1461
közönséges.....	147, 426, 1249
közönségesen.....	403, 1049, 1460
közösen.....	510
közössége.....	1331
közöttök.....	1174
között.....	66, 212, 226, 451, 659, 693, 878, 964, 1219, 1486
közöttök.....	80, 777, 972, 1089, 1139, 1326
közöttünk.....	1198
közt. 44, 46, 55, 64, 67, 115-117, 126, 134, 169, 185, 216, 274, 278, 301, 328, 342, 371, 380, 407, 489, 585, 706, 733, 770, 854, 964, 1094, 1162, 1255, 1325, 1407, 1439, 1473, 1544	
közte.....	126
köztök.....	594, 686, 690
köztünk.....	880
közvitézek.....	942
közzé.....	39, 71, 82, 296, 605, 1526
község.....	66, 68, 73, 190, 272
községben.....	103
községe.....	167, 377
községének.....	332
krakkai.....	1287
Krakkó.....	1039
Krimhild.....	170
krimhildi.....	180, 191
Krimhildtől.....	167
kristályt.....	62
Krisztina.....	1221
Krisztus....	22, 298, 382, 398, 440, 535, 546, 552, 564, 575, 677, 979, 1054, 1056, 1075, 1303, 1321, 1323, 1368, 1461, 1557
Krisztusban.....	413, 1078
Krisztusét.....	1050
Krisztushoz.....	544, 1372
Krisztust.....	546
krónika.....	1, 144
krónikájában.....	36, 203
KRÓNIKÁJÁHOZ.....	4

KRÓNIKÁJÁNAK.....	200, 1562
KRÓNIKÁKBÓL.....	2
Kulán.....	253
kúnokhoz.....	715
kúnokra.....	727, 1406
Kúl.....	1017
kulacs.....	224, 1472
kulacsát.....	223
Kulán.....	252, 253
kún.....	733, 995, 1017, 1097, 1101, 1411, 1413, 1551
Kund.....	219, 256
kúnnal.....	994
kúnok...61, 71, 208, 334, 521, 711-714, 717, 720, 729, 730, 740, 993, 999, 1000, 1026, 1030, 1033, 1036, 1100, 1104, 1238, 1240, 1334, 1387, 1405, 1410, 1416	
kúnokat.....	1026, 1032, 1034, 1236, 1239, 1241
kúnokhoz.....	520
kúnokra.....	1242
Kúnország.....	1405
kúnt.....	733
Kupcsecs.....	1411
Kusid.....	220, 223, 256
Kusidot.....	219
Kutesk.....	994, 996
Kutesknek.....	993
kutya.....	1522
kutyái.....	1159
kutyáinak.....	237
kutyakölyköt.....	1143
kutyának.....	1530
különféle.....	102
külde.....	1140
küldé.....	1214
küldött.....	1334
külde.....74, 352, 461, 466, 581, 595, 608, 613, 669, 699, 780, 810, 1019, 1056, 1077, 1127, 1176, 1179, 1187, 1207, 1211, 1213, 1229, 1324, 1437, 1441	
küldé.....112, 392, 397, 432, 433, 641, 797, 800, 813, 828, 1067, 1136, 1480, 1488	
küldék.....	219
küldenek.....	279, 370, 593, 821, 1031, 1075
küldének.....	228, 234, 528, 530, 538, 673, 1281
küldje.....	1329
Küldjön.....	1179
küldöm.....	1540
küldött.....	121, 782, 1163, 1166
küldötte.....	154, 811
küldötték.....	229
küldöz.....	1524
küldözött.....	1538
küldözve.....	523
küldte.....	601
küldtek.....	472

küldték.....	1528
küldvén.....	47, 474, 598, 617, 955
külföldi.....	93
külön.....	697, 1264, 1366, 1484
különb.....	7
különben.....	70, 532
különbözik.....	293
különböző.....	96, 537, 1368
különféle.....	2, 16, 55, 60, 94-97, 135, 147, 193, 333, 334, 929, 1524, 1538
különféleképen.....	102
különös.....	243, 963, 1486
különösen.....	309, 402, 430, 627, 690, 835, 875, 974, 1053, 1268, 1303, 1371
külső.....	425
kürt.....	42
kürtjét.....	226, 359
kürtöket.....	1308
kürtömet.....	358
kürtre.....	226
küzdeni.....	1544
küzdvén.....	735
küzködék.....	1157
lábaihoz.....	1330
lakozzanak.....	47
lábai.....	1330
lábaihoz.....	637, 1094, 1117, 1328
lábaikon.....	1480
lábainak.....	430, 1536
lábait.....	534, 1528
lábán.....	1103
lábát.....	457, 1101
ladikokba.....	745
Ladislaus.....	968
Ladomér.....	1334
Laibach.....	339
Lajos.....	1332, 1372, 1509-1511
Lajost.....	1518
Lajtha.....	271
lakásaikat.....	202
lakhatatlan.....	1538
lakjanak.....	39
lakjék.....	884
laknak.....	147, 148, 402, 893
lakó.....	393, 1315
lakodalmat.....	619
lakójává.....	120
lakókül.....	48
lakoljon.....	1531
lakolt.....	1222
lakoltathatta.....	435
lakosa.....	976

lakosai.....	148, 1419
lakosait.....	219
lakosok.....	720
lakosokat.....	596
lakosoktól.....	219
lakossá.....	175
lakott.....	35, 847
lakozik.....	12
lakozni.....	142, 175
lakozó.....	254
lakoztak.....	46
laktak.....	884
laktokban.....	64
lakván.....	142
lámpákat.....	1461
Lámpéért.....	588, 806, 1265
Lámpérthez.....	828
láncsa.....	733
láncsájára.....	864
láncsáját.....	734
láncsájával.....	833, 864, 1276
láncsákat.....	923
láncsákkal.....	760
láncsás.....	1488
láncsával.....	506, 513, 551, 882
lándzsákat.....	102
lángba.....	695, 767
lángja.....	782
lángjától.....	139
lángok.....	696
Lanka.....	1094
Laos.....	969
Lápos.....	712
lassabban.....	1002
Lássátok.....	137
lássuk.....	1422
László....248, 250, 304, 308, 322, 415, 436, 579, 588, 626, 727, 731-734, 791, 794, 806, 830, 836, 846, 849, 851, 858, 863, 866-869, 874, 875, 878, 880, 884, 892, 898, 900, 925, 941-944, 961, 979, 983, 986, 988, 992, 993, 995, 997, 1025, 1027, 1046, 1048, 1068, 1069, 1071, 1075, 1208, 1248, 1339, 1342, 1356, 1357, 1360, 1402-1405, 1408, 1411, 1415, 1417, 1419, 1421, 1432, 1433, 1447, 1453, 1455, 1462, 1468, 1478, 1484, 1485, 1496, 1506, 1507, 1517	
Lászlóért.....	817
Lászlóhoz.....	828, 949, 962
Lászlónak.....	517, 754, 940, 983, 1334, 1454
Lászlót.....	379, 813, 830, 860, 1075, 1108, 1455
Lászlóval.....	713, 829, 895, 1556
látván.....	448, 1332
látá.....	156, 731, 849, 944
látá.....	136, 435, 634, 1150

látának.....	208
láthassák.....	672
láthaták.....	1003
láthatni.....	419
látható.....	61, 734
latinok.....	147
latínok.....	82
latinúl.....	365
latínul.....	207
látja.....	1111
látják.....	954
látjuk.....	1091
láttnak.....	33
láttni.....	1025
látogatása.....	954
látogatja.....	416
látom.....	882
látomás.....	852, 901
látomása.....	895
látott.....	224, 420, 930
latrokat.....	1348
látszanak.....	193
látszik.....	430, 663, 861, 1068, 1215
látszott.....	97, 423
látszottak.....	1531
látta.....	155, 199, 220, 417, 775, 840, 1111, 1205, 1241
látták.....	897, 1014, 1037, 1181, 1473, 1485
Láttam.....	546
láttára.....	137, 229, 374, 550, 671, 945
láttunk.....	899, 946
látva.....	528, 762, 856, 875, 898
látván.....	82, 140, 162, 435, 456, 514, 521, 566, 583, 608, 651, 693, 755, 827, 862, 869, 907, 1005, 1043, 1426, 1455, 1458
Lavórót.....	154
lázáást.....	535
lázáás.....	932
lázáást.....	676
lázáó.....	134
lázáókat.....	294
Lázároknak.....	273
legyek.....	1557
legyen.....	675
legyenek.....	475
legyőzetének.....	85
lehetne.....	268
levágván.....	1531
leányát.....	1447
leányától.....	167, 1448
leányokhoz.....	1411
leány.....	734, 736, 766, 1426

leánya.....	252, 447, 732, 736, 1208, 1354, 1439, 1501
leányai.....	705
leányaira.....	42
leányának.....	1447, 1509, 1532
leányát. 44, 124, 161, 253, 515, 587, 609, 617, 624, 993, 1189, 1229, 1372, 1411, 1425, 1429, 1430, 1484, 1502, 1506, 1531	
leányától.....	187, 1440
leányával.....	379, 1392
leánynak.....	733
leányok.....	441, 588
leányokat.....	1411
leányokról.....	268
leányt.....	731
leánytestvérének.....	323
leánytól.....	203, 578
lebegni.....	156
lebocsáták.....	550
leborúla.....	953
leborúlt.....	498
lecsapá.....	1523
lecsapni.....	156
lecsendesedett.....	770
lecsendesíték.....	676
lecsihadnak.....	1311
leége.....	1512
leend.....	852, 1091
leesett.....	1159
lefejezék.....	1266
lefolyának.....	1512
leforgása.....	1502
legfőbbek.....	459
leggyorsabb.....	538
leginkább.....	568
legszentebb.....	962
legalább.....	416, 1155, 1538, 1560
legdrágább.....	405
legdühösebb.....	825
legelőjén.....	225
legelőkkal.....	60
legelől.....	869, 1026
legelőnek.....	220
legelső.....	727
legelsőben.....	978
legelsőben.....	281, 417, 533
legendájában.....	379
legendájából.....	382
legerősebb.....	727, 1546
legfőbbek.....	594
leggonoszabb.....	536
leggonoszabbúl.....	827

leghtatalmasabb.....	1445
leg hívebb.....	347
leg hűségesebb.....	441
leg inkább.....	102, 928
leg irgalmasabban.....	1010
leg javát.....	916
leg jobb.....	219, 400, 1305
leg kedvesebb.....	581, 1392
leg kegyesebb.....	441
leg kegyelmesebb.....	669
leg kegyesebb.....	678
leg kegyetlenebb.....	729
leg keményebb.....	1494
leg keresztyénebb.....	534
leg kevesebb.....	1389
leg kisebb.....	371
leg kivált.....	818
leg mélyebb.....	1376
leg nagyobb.....	118, 661, 751, 1394
leg nehezebb.....	726
leg szentebb.....	1010
leg szívesebb.....	962
leg tisztább.....	99, 659
leg tisztább.....	405, 407
leg tisztességesebben.....	84, 685
leg többen.....	646
LEGÚJABB.....	1
leg világosabban.....	8, 930
leg vitézebb.....	758, 893
Légy.....	582, 625
legyek.....	208
legyen.....	212, 370, 404, 442, 608, 635, 636, 675, 778, 901, 1054, 1081, 1198, 1395
legyenek.....	701, 984
Legyetek.....	138
leg yilkolták.....	495
leg yőzette.....	171
leg yőzé.....	78, 402, 623, 823
leg yőzők.....	746
Leg yőzetvén.....	174
leg yőzetett.....	1343
leg yőzetve.....	495, 510, 890, 1388
leg yőzhetetlen.....	10
leg yőzheted.....	804
LEG YŐZIK.....	368
leg yőzött.....	750
leg yőzöttek.....	830
leg yőzte.....	244, 832, 1399, 1400, 1434
leg yőzték.....	346
leg yőzvén.....	125
leg yőzze.....	786

lehanyagatlani.....	1417
lehányván.....	676
lehet.....	58, 276, 804, 1010, 1107, 1546
lehetett.....	88, 120, 165, 268, 362, 415, 447, 523, 887, 899, 1021, 1158, 1396
lehetne.....	461, 790, 972
leírásából.....	1069
leírt.....	955
LEÍRVA.....	2
lejtettek.....	42
leküzdé.....	751
Lél.....	351, 355, 358
lelkedésének.....	726
lélek.....	954, 1010
lélekkel.....	71, 76, 469, 529, 566, 903, 962, 986, 1049, 1158, 1186, 1303, 1448, 1485
léleketvételt.....	161
lelik.....	237
lelke.....	12, 119, 1209
lelkében.....	1155
lelkéből.....	973
lelket.....	371
lelkesítse.....	863
lelkét.....	374, 381, 690, 985, 1127, 1171
lelkével.....	1220
lelkű.....	830
lelkületét.....	85
Lélnék.....	205, 258
lemészárolnak.....	1533
lemezek.....	1512
lemezekből.....	96
lemondván.....	1243
lemosni.....	553
lengyel.....	1506
lengyeleknek.....	512
lengyel.....	508-510, 514, 518, 642, 689, 1173, 1206, 1258, 1287, 1501
Lengyelországban.....	192
lengyelek.....	334, 510, 1038, 1115, 1281, 1285
lengyeleket.....	580
lengyellel.....	1280
Lengyelországba.....	640
Lengyelország.....	642
Lengyelországban.....	588
Lengyelországba.....	508, 581, 684, 806, 1064, 1115
Lengyelországban.....	517, 1064
Lengyelországból.....	305, 1072
lengyelországi.....	1283
Lengyelországra.....	1038
lenne.....	453, 1305
lenni.....	30, 169, 479, 611, 1011, 1282, 1432
lenyakazák.....	365
Leó.....	153, 155

leöldöklék.....	536, 1239
leöldöklének.....	1100
leöldökölte.....	271, 354
leöldökölték.....	124, 500
leöldökölteté.....	152
leölék.....	571
leölének.....	725, 1078, 1286
leöletése.....	1240
leöljenek.....	704
leölni.....	531
leölte.....	269, 1236
leöltek.....	1558
leölték.....	737
leöltük.....	837
leölvén.....	349
lépd.....	1050
lepé.....	933, 1067, 1209
lépe.....	685, 1323
lépett.....	633
lépni.....	387, 807, 903, 1234
lerombolák.....	367, 536
lerombolására.....	757
lerombolni.....	531, 673
lerombolta.....	150
lerombolván.....	345
lerontván.....	134
leselkedik.....	1086
lest.....	1124
lesz.....	236, 415, 720, 907, 1150, 1367
lesznek.....	668
leszállának.....	884
leszállt.....	851
leszállván.....	1117
lészen.....	546
lesznek.....	816
leszúrá.....	1033
leszúrhasa.....	733
letartóztatott.....	364
letartóztatták.....	361
letaszítá.....	513
lethessék.....	66
leteltéig.....	804
leteríté.....	513
leteríte.....	1406
letéve.....	1009, 1512
letévén.....	425
letiport.....	1135
lett.....	70, 120, 446, 492, 585, 651, 1010, 1534
lettek.....	8, 277, 559, 1003
leugrék.....	878

leült.....	634
Léva.....	1532
levága.....	1406
levagdalának.....	676
levagdalták.....	755
levagdalván.....	1531
levágott.....	269
levegőben.....	156
levegőjének.....	55
levélben.....	600
levelében.....	955
leveledben.....	1542
levelet.....	598-601, 810
lévén.....	96, 152, 354, 550, 574, 910, 1088, 1428, 1436, 1550
Leventa.....	248
Levente.....	508, 530, 532, 541, 542, 566, 576, 577, 638
Leventéhez.....	528
Leventéhez.....	523, 558
Leventének.....	205, 518
Leventét.....	436, 524, 526
Leventétől.....	531
Leventével.....	704
leverék.....	865
levette.....	1119
levetvén.....	816
levévén.....	1149
Leviatán.....	1257
levíták.....	1303
lévő.....	418, 693
lezuhanó.....	696
ligetekkel.....	60
Ligon.....	111
Lih.....	353
Linthárt.....	347
Lippán.....	1509
LIPPAI.....	1508
liptói.....	1542
liszttel.....	1042
Litváig.....	129
litvánok.....	125
ló.....	1480
lováról.....	513
lovon.....	234
lobbal.....	614
lobbanva.....	527, 649
lobbanván.....	463
Lodoméria.....	519
lófarkra.....	1528
lóganéjból.....	1221
lőhátan.....	155, 731, 848, 1467, 1491, 1531

löhúst.....	536
Lombardiát.....	347
Lombardia.....	367
Lombardiába.....	347
lombardiai.....	346
longobárd.....	74, 134
longobardiai.....	151
longobárdok.....	76, 147
longobárdoknak.....	147
lóra.....	816, 1117, 1274
Lóránd.....	1406
lóról.....	1159
lotharingiai.....	365, 472
lova.....	97, 733, 863
lovakok.....	1155
lovagol.....	485
lovagola.....	920, 1032
lovagolának.....	715
lovagolt.....	829, 1472
lovagolva.....	491
lovaki.....	1544
lovaik.....	336
lovaikat.....	208, 363, 725, 1008
lovaikon.....	1307
lovaikról.....	884
lovaival.....	97
lovakat.....	754
lovakkal.....	604
lovaknak.....	597
lovakon.....	538
lóval.....	286, 324
lován.....	832, 833
lovára.....	1276
lováról.....	878, 1117
lovasaik.....	748
lovakok.....	1001
lovasságot.....	1000
lovász.....	1333
lovat.....	228, 235, 237, 1553
lovát.....	1376
lovával.....	732
lovuk.....	1275
lón 2, 46, 116, 332, 403, 593, 693, 738, 777, 1038, 1157, 1246, 1255, 1304, 1313, 1315, 1549	
lőnek.....	1407
Lőrincz.....	1100
lövöldöznek.....	764
Lucza.....	1501
Lugdunum.....	111
luxemburgi.....	1502

Luxonium.....	111
magában.....	745
magán.....	506
magok.....	75
magokat.....	103, 1525
magokról.....	791
magyar.....	521, 744, 1310
magyarjaitokhoz.....	270
magyarok.....	56, 203, 277, 342, 376, 461, 1257
magyarokkal.....	1385
Magyarország.....	15, 528
Magyarországba.....	529, 688, 1031, 1204, 1482
Magyarországban.....	537
Magyarországon.....	1398, 1482
Magyarországot.....	576
maradt.....	1512
maradtak.....	1164
másik.....	362
másokat.....	276
másokkal.....	1266
Macedónia.....	131
Macedóniában.....	1225
macedóniainak.....	58
Macedóniát.....	74
Macrínus.....	74, 77, 80, 85
Macrínusnak.....	75
Macrínussal.....	76, 82
Madaj.....	23
madár.....	203
madarak.....	62
madárban.....	40
maga...126, 152, 247, 306, 387, 405, 416, 440, 447, 510, 513, 533, 562, 571, 572, 630, 652, 680, 687, 690, 833, 848, 867, 869, 920, 959, 972, 979, 986, 990, 1009, 1010, 1050, 1070, 1115, 1117, 1135, 1271, 1283, 1304, 1393, 1530	
magába.....	985
magában.....	449, 647, 1047, 1213
magad.....	371, 733, 1203
magadat.....	886
magadnak.....	918
magáét.....	1050
magához.....	137, 162, 432, 546, 925, 1033
magamérsékléssel.....	426
magamérséklő.....	91
magának.....	15, 97, 244, 418, 607, 672, 783, 991, 1465, 1544
magánál.....	15, 1484
magára.....	717
magáról.....	274, 1184
magas.....	1307
magasabbnak.....	861
magasból.....	676

magasztalá.....	1316
magasztalta.....	1519
magát.....90, 94, 134, 362, 392, 425, 462, 511, 529, 533, 536, 539, 548, 570, 624, 636, 720, 773, 787, 837, 889, 910, 1009, 1057, 1095, 1117, 1155, 1276, 1289, 1381, 1390, 1391, 1411, 1467, 1476, 1509	
magatok.....	1540
magatoknak.....	357
magától.....	1095
magával...95, 99, 320, 464, 752, 1007, 1017, 1183, 1210, 1236, 1300, 1426, 1465, 1555	
magaviseletéről.....	382
Magdolna.....	1285
magnak.....	459, 526, 528
Magóg.....	23
Mágógtól.....	36
magok.....25, 64, 66, 90, 121, 212, 266, 274, 454, 485, 877, 1165, 1416	
magokhoz.....	1493
magokkal.....	103
magokat.....181, 272, 274, 364, 549, 614, 716, 755, 794, 1080, 1195	
magokban.....	862, 1263
magokkal.....	613, 712, 806, 1022
magoknak.....	147, 265, 366, 606, 771
magokra.....	274, 1556
Magor.....	35, 44, 52
Magoriára.....	51
Magort.....	36
magos.....	675, 720, 863
magosabb.....	756
magosabbra.....	1048
magtalanságát.....	1189
magtalanul.....	979
magunknak.....	1203
magva.....	703, 777
magvát.....	1534
magyarok.....	342, 377, 495, 907, 1090
magyaroknak.....	370
magyar.....8, 16, 248, 268, 269, 278, 297, 362, 370, 371, 374, 399, 431, 448, 453, 481, 503, 529, 531, 535, 613, 646, 725, 731, 766, 768, 770, 977, 1196, 1315, 1384, 1413, 1509	
Magyarország.....	541, 623
Magyarországba.....	1203
Magyarországban.....	1382
Magyarországon.....	1440
magyarázatából.....	600
magyarázzák.....	1331
magyarjai.....	580
magyarokat.....	489
MAGYAROK. 1, 4, 9, 17, 35-37, 45, 63, 67, 68, 89, 90, 103, 127, 183-185, 188, 193, 194, 198, 200, 203, 207, 227, 241, 266, 277, 279, 296, 297, 336, 340, 343, 344, 349, 352, 353, 363, 368, 370-372, 374, 376, 378, 398, 451, 455-457, 468, 471, 472, 475, 476, 479, 488, 489, 491-493, 498, 501, 503, 506, 533, 535, 539, 540, 566, 567, 593, 605,	

608, 614, 651, 667, 693, 708, 719, 721, 729, 745-747, 752, 754, 755, 761, 762, 770, 846, 871, 894, 971, 1026, 1034, 1039, 1078, 1105, 1106, 1115, 1161, 1186, 1204, 1213, 1214, 1238, 1239, 1296, 1301, 1308-1310, 1327, 1383, 1440, 1454, 1455, 1558, 1560, 1562	
magyarokat.....	254, 371, 469, 503, 723, 762, 765, 926, 1101, 1193, 1217, 1314
magyarokban.....	350
magyarokból.....	340
magyaroké.....	1038
magyarokkal.....	241, 244, 334, 503
magyaroknak.....	181, 242, 760, 1195, 1413, 1448
magyaroknál.....	227
magyarokon.....	1311
magyarokra.....	717, 1307
magyarokról.....	1119
magyaroktól.....	239, 915
magyaron.....	269
Magyarország.....	428, 687, 1055
Magyarországba.....	397, 643
Magyarországban.....	449, 1322
Magyarországból.....	1065
Magyarországot.....	960
Magyarország 15, 209, 220, 421, 441, 442, 446, 470, 476, 489, 490, 502, 523, 526, 528, 585, 608, 641, 668, 670, 677, 685, 686, 692, 709, 737, 873, 886, 916, 962, 1032, 1055, 1099, 1139, 1174, 1183, 1208, 1258, 1261, 1281, 1298, 1299, 1306, 1323, 1343, 1380, 1417, 1422, 1427, 1446, 1461, 1464, 1477, 1518	
MAGYARORSZÁGBA....	208, 269, 315, 330, 333, 334, 342, 465, 466, 473, 488, 505, 506, 524, 528, 530, 595, 597, 644, 669, 682, 683, 685, 704, 710, 712, 739, 914, 918, 919, 994, 1017, 1032, 1036, 1044, 1067, 1078, 1104, 1115, 1165, 1205, 1213, 1379, 1399, 1410, 1412, 1421, 1426, 1437, 1455, 1457, 1471, 1481
MAGYARORSZÁGBAN.....	350, 418, 588, 602, 738, 893, 1014, 1052, 1103, 1256, 1321, 1413, 1436
Magyarországból.....	601, 617, 1021, 1175, 1469
Magyarországhoz.....	1162
magyarországi.....	1429, 1430
Magyarországon.....	504, 664, 1227, 1319, 1320, 1495
Magyarországot.....	266, 457, 506, 523, 525, 527, 591, 711, 741, 903, 1294, 1303, 1318, 1405
Magyarországra.....	1048, 1369, 1432
Magyarországtól.....	1322
magyarra.....	272
magyarról.....	267
magyarság.....	226, 1392
magyart.....	273, 1041
magyarúl.....	62, 400
mai.....	48, 127, 141, 170, 227, 421, 615, 1029, 1247, 1392
maig.....	23, 27, 193, 345, 419, 499, 663
majd.....	166, 358, 359, 462, 605, 843, 921, 937, 1081, 1197, 1541, 1543
majdan.....	1428
Majnolthot.....	1266
Majorika.....	331

május.....	423, 1336, 1351, 1358, 1360, 1392
makacsan.....	352
makacsul.....	531
makhabeusok.....	762
malacz.....	55
Maledictus.....	1156
Mandula.....	1411
Mangalia.....	53
Mantuát.....	151
Mártont.....	394
marad.....	733, 1201, 1229
marada.....	188, 815, 1368
maradának.....	209, 1005, 1093, 1382
maradéka.....	34
maradékából.....	1234
maradékaik.....	274
maradékaikat.....	1255
maradékit.....	29
maradhata.....	1052
maradhatának.....	208
maradhatnak.....	1043
maradj.....	234
maradjanak.....	141, 856
maradjon.....	1060
maradni.....	175, 518, 602
maradsz.....	840
maradt.....	120, 133, 176, 180, 456, 584, 791, 1322, 1531
maradtak.....	22, 42, 172, 183, 185, 212, 350, 646, 769, 1267
maradván.....	131, 191, 334
maradványai.....	183
Marciánus.....	198, 199
marczangolja.....	985
Marczell.....	1067
Margit.....	304, 1155, 1416
marhát.....	613
Mária. .	439, 440, 503, 773, 895, 900, 1047, 1285, 1303, 1392, 1394, 1439, 1500, 1501, 1509
Máriának.....	546, 852
Márk.....	1065
márka.....	158, 407, 1540
Markhart.....	803, 877, 907
Márkkal.....	1152
markolatára.....	834
Márkot.....	1480
Marokkóba.....	113
Marót.....	192, 193, 195, 587
Marótot.....	194
Martell.....	1440
martius.....	1346, 1511
martokkal.....	1545

martokon.....	1546
martokra.....	1546
Márton.....	389, 393, 594, 709, 800, 832, 858, 872, 1480, 1549, 1556
Martondorfiaknak.....	327
Mártonnak.....	858
Mártontól.....	1482
mártotta.....	1363
más.....	13, 55, 57, 76, 100, 127, 134, 147, 234, 266, 271, 275, 320, 334, 354, 359, 360, 377, 383, 406, 426, 478, 544, 607, 690, 704, 778, 880, 886, 893, 1100, 1117, 1126, 1152, 1179, 1218, 1308, 1392, 1399, 1411, 1441, 1445, 1464, 1474, 1477, 1528, 1556
másfél.....	135
másfelől.....	49, 353, 627
máshova.....	900
másik.....	33, 129, 371, 581, 1102, 1498, 1532
másikat.....	70, 459, 517
másikát.....	44, 392
másikig.....	129
másiknál.....	169, 1091
másiktól.....	70
másnap.....	476, 770
másod.....	82, 622
másodszor.....	1410
MÁSODIK.....	23, 194, 201, 245, 246, 330, 778, 1133, 1356, 1423, 1434, 1562
MÁSODSZOR.....	188, 203, 677, 1409
másodszori.....	572
mások.....	167, 274, 309, 323, 626, 806, 909, 1065, 1435, 1498
másokat.....	30, 294, 457, 759, 1254
Massekab.....	23
mást.....	101, 1263
Masticon.....	111
mászhatának.....	725
mászva.....	726
Máté.....	1101, 1445, 1487, 1488, 1504, 1519
Mátét.....	1520
Mauritius.....	1208
melyek.....	1159
melyért.....	376
melyet.....	170, 953, 1376
menekülének.....	140
mezőn.....	183
medvékkel.....	965
Mediolánumot.....	151
médok.....	90
médokat.....	23
megalapítá.....	902
megbélyegzett.....	985
megcsonkítanak.....	1254
meghallotta.....	1195
meghalt.....	199, 1403
megharczoljon.....	1405

megigéré.....	1191
megmentsék.....	1556
megmondta.....	1093
megmutassa.....	900
megölték.....	340
megparancsolá.....	1153
megrohaná.....	1209
megsokasodott.....	64
megszabadítani.....	523
megszegvén.....	623
megszűnünk.....	356
megtörtént.....	952
megadá.....	501
megadák.....	364, 1043
megadni.....	509
megajándékozá.....	405
megajándékozá.....	902, 1288
megajándékozni.....	515
megajándékozatva.....	687
megáldott.....	425, 426
megáldozának.....	547
megalkudni.....	475
megállá.....	896
megállapítása.....	1092
megállapodás.....	1198
megállított.....	126
megáradt.....	169, 353
megaranyozott.....	228
megátalkodottan.....	783
megátkozott.....	35
megbáná.....	1010
megbátorodék.....	1304
megbecsülhetetlen.....	770
megbecsülé.....	1068
megbecsülhetetlen.....	402, 1486
megbecsülhetetlen.....	776
megbecsülve.....	515
megbízásából.....	1488
megborzadt.....	134
megbosszankodott.....	1195
megbosszulni.....	1053
megbüntetett.....	1145
MEGCZÁFOLVA.....	2
megcsalja.....	381
megcserélte.....	1554
megcsókola.....	879
megcsonkított.....	1530
megcsonkítottassék.....	1530
megcsúfolták.....	493
megdermedt.....	834

megdicsérvén.....	515
megdorgálta.....	484
megdöbbenve.....	697
megégetteté.....	1221
megegyezésével.....	626, 686, 1282
megelégedni.....	1050
megélemedett.....	1518
megelőzők.....	540
megelőzőleg.....	26
megelőzvéen.....	434
megemésztik.....	208
megemlékezzén.....	1061
megengedte.....	741
megengede.....	1118
megengedé.....	503
megengedék.....	532
megengedett.....	575
megengedi.....	949
megengedte.....	704
megérdemelni.....	973
megérdemlik.....	1560
megeerde.....	161
megeesztett.....	91
MEGÉRKEZÉSÉRŐL.....	681
megérkezett.....	435
megérkező.....	1371
megérkezzén.....	177, 1214
megeerősítvén.....	619
megeerősíté.....	1295
megeerősítése.....	796
megeerősített.....	243, 402, 889
megeerősítetted.....	880
megeerősítették.....	1448
megeerősödött.....	940, 1247, 1289
megeérté.....	463
megeértette.....	625
megeértették.....	600
megeértvén.....	362
megeérzé.....	1155
megeérzi.....	462
megeesküdnék.....	1128
megeesküvék.....	993
megeeszik.....	1106
megefelelek.....	358
megefélemlettek.....	1000
megefenyíti.....	1561
megefenyíttessenek.....	1560
megefizetéek.....	514
megefizette.....	1538
megefogá.....	1295

megfogató.....	527
megfogta.....	888
megfogyatkozni.....	1418
megfogyatkoztak.....	1419
megfojtani.....	673
megfosztott.....	886
megfúrá.....	593
MEGFUTAMLIK.....	938
megfutamtatá.....	1295
megfutamtatván.....	425
megfúvák.....	1308
meggátolván.....	161
meggazdagodnak.....	668
meggazdagodva.....	668
meggazdagodván.....	405
meggondolatlanul.....	926
meggondolatlanságból.....	1133
meggondolván.....	1455
meggyalázá.....	1211
meggyalázása.....	1271
meggyalázta.....	1534
meggyalázza.....	1269
meggyarapított.....	193
meggyarapította.....	977
meggyógyúla.....	728
meggyógyúlt.....	1234
meggyógyúltam.....	1241
meggyónván.....	1493
meggyőzvé.....	15
meggyújtatá.....	139
meggyújtják.....	745
megháborította.....	1534
MEGHAL.....	432, 438, 647, 1071
meghallotta.....	1209, 1328
meghala.....	558, 576, 1517
meghála.....	464
meghalálozott.....	1132
meghallván.....	195
meghallandják.....	807
meghallani.....	68
meghallgatván.....	1437
meghallotta.....	1155, 1276, 1324, 1329
meghallották.....	118, 1075, 1186
meghallván.....	271, 342, 433, 596, 641, 670, 682, 780, 962, 1030, 1116, 1430, 1490
meghalnak.....	862
meghalni.....	1005, 1025, 1195
meghalnunk.....	844
meghalsz.....	1087
meghalt.....	198, 1345, 1392, 1401
meghaltak.....	1091

meghalunk.....	1091
megharagudván.....	888, 911, 1126
megharczolának.....	1038, 1214
megharczoljon.....	1543
meghasonlának.....	639
MEGHASONLÁSA.....	779
meghívták.....	1261
meghódították.....	185
meghódítani.....	278
meghódítására.....	608
meghódítsa.....	1017
meghódítván.....	192
meghódoltat.....	30
meghódoltata.....	125
meghódolván.....	514
meghurczolják.....	1531
meghurczolá.....	1110
meghurczoltata.....	1480
megigazíttatni.....	417
megigázott.....	14
megigéré.....	808, 904, 953, 1061
megigérék.....	471, 631
megigérvén.....	152
megijede.....	1151
megijedének.....	671
megijedve.....	907
megijedvén.....	330, 563
megillető.....	568
megindúlván.....	110
megindíták.....	853
megindítván.....	111, 743
megindúla.....	76, 133, 791, 875
megindúlván.....	71, 72, 108, 112, 124, 126, 134, 352, 369
megintésre.....	1047
megintetve.....	398
megintve.....	278
megírásától.....	382
megírni.....	383
megírt.....	9
megírtuk.....	677
megírva.....	1107
Megismervén.....	85
megízeltvén.....	225
megizenvén.....	528
megjár.....	417
megjavítsa.....	432
megjelenének.....	279
megjelenék.....	1110, 1250
megjelenjék.....	68
megjelent.....	155

megjelenték.....	1130
megjelentem.....	1176
megjelenvén.....	106, 581
megjövendnek.....	806
megjövendőlte.....	484, 1062
megjövendölve.....	205
megjutalmazva.....	885
megkapnak.....	1289
megkéré.....	701, 1056, 1123, 1329
megkérék.....	448, 1049
megkeresztelkedés.....	256
megkeresztelkedése.....	68
megkerítette.....	1362
megkérték.....	477
megkezdett.....	415
megkezdődött.....	1308
megkísérteni.....	903
megkorbácsolák.....	676
megkoronázák.....	1485
megkoronáztaték.....	1072
megkoronáztatott.....	1349
megkoronázák.....	1449
megkoronázának.....	1295, 1466
megkoronázhassa.....	407
megkoronázott.....	686, 953, 972
megkoronázta.....	692
megkoronáztaték.....	657
Megkoronáztatott.....	1343
megkoronázták.....	1433
megkoronáztatá.....	623
MEGKORONÁZTATÁSÁRÓL.....	573, 616
megkoronáztatik.....	1356, 1359, 1402, 1420, 1421
megkoronáztatott.....	574, 1357, 1360, 1403
megkoronáztattam.....	634
megkoronáztatva.....	953
megkönnyíté.....	667
megkötése.....	1142
megkötözének.....	1254
megkötöztetett.....	1534
megkötözve.....	676
megkövezék.....	549
megkövezni.....	673
megkövezve.....	557
meglágyítá.....	951
Meglásd.....	843
meglássátok.....	138
meglátá.....	880
meglátandják.....	857
meglátogatá.....	1366
meglátogatni.....	1468

meglátogatott.....	413
meglátogatva.....	1010
meglátott.....	717
meglátta.....	830, 886, 1194
meglátták.....	367, 719, 1000
meglátván.....	878, 943
meglelék.....	1473
meglelik.....	1326
meglepéssel.....	1317
meglepte.....	353
megmaradt.....	21, 492
megmaradtak.....	79, 536, 574
megmászásától.....	723
megmenekedett.....	1030
megmenekül.....	804
megmeneküle.....	1333, 1555
megmenekült.....	1103
megmenekültek.....	350, 1106, 1410, 1525
megmentés.....	604
Megmentette.....	1314
megmenthessék.....	436
megmentse.....	1217
megmutatá.....	162, 1149
megmutatják.....	1417
megneheztele.....	625, 778
MEGNŐSÚL.....	160
megnyilatkozott.....	545
megnyírni.....	1413
megnyírván.....	533
megnyugodván.....	437
megnyugvának.....	218
megoltalmazand.....	852
megosztásának.....	26
megosztása.....	984
megosztása.....	585
megosztásában.....	770
megosztozni.....	776
megosztván.....	112
megöle.....	126, 402, 728, 735
megölenek.....	1554
megölelék.....	457, 923, 1100, 1266
megölelé.....	878
megölelének.....	1254
megöléséért.....	1364
megöleté.....	158, 482
megöletése.....	443, 1423
megöletett.....	1416, 1433
megöleteti.....	1223
MEGÖLETIK.....	1415
megölettek.....	754, 1290, 1383

megölje.....	1124
megöljék.....	1264, 1326
megölnek.....	360
megölni.....	387
megölt.....	413
megölte.....	161, 244, 289, 323, 391, 1363, 1404
megöltek.....	759, 1241, 1491
megölték.....	336, 342, 521
megölvén.....	48, 347, 1162
megőrölnék.....	59
megörüle.....	222, 229
megörülének.....	224
megörvende.....	1229
megörvendeztetve.....	222, 547
megparancsolá.....	110
megparancsolá.....	575, 856, 879, 883, 1056, 1195
megparancsolák.....	756
megparancsolta.....	127, 1142
megpihenteték.....	218
megrablák.....	337
megrágnak.....	59
megrakván.....	223
megrakodék.....	464
megrakodva.....	348
megrakván.....	893
megrekedt.....	490
megrémültek.....	1310
megrémültnek.....	539
megrémülve.....	456, 697
megrepedezve.....	139
megrettenvén.....	868
megrohanván.....	1312
megrohana.....	1101
megrohaná.....	1478
megrohanák.....	549, 1313
megromlott.....	1411
megrontotta.....	576
megrontva.....	435
megrugdosá.....	1095
megsebesíték.....	1194
megsebesítették.....	558
MEGSEBESÍTI.....	1516
megsebesítettett.....	85
megsebesítve.....	1498
megsebesítvén.....	1363
megsebesültek.....	877
megsebzé.....	1523
megsegítendő.....	1061
megsemmisítette.....	458
megsemmisítve.....	66

megsérüle.....	1157
megsiratá.....	886
megsütik.....	1106
megszabá.....	659
megszabadítanak.....	762
megszabadítaná.....	453
megszabadítani.....	734
megszabadított.....	614
megszabadították.....	737
megszabadítsa.....	560
megszabadúla.....	923
megszabadultak.....	1024
megszaladtak.....	747
megszaladván.....	1101
megszalasztának.....	349
MEGSZALASZTJA.....	130
megszalasztotta.....	1399
megszalasztottak.....	759
megszalasztván.....	8
megszállá.....	845
megszállá.....	1116
megszállának.....	846, 853
megszállani.....	363
megszállásában.....	370
megszállásból.....	749
megszállásokkal.....	131
megszállotta.....	203
megszállottak.....	1005
megszállva.....	135, 331
megszámlálni.....	165
megszegve.....	741
megszeretett.....	161
megszereznie.....	627
megszokták.....	1238
megszökék.....	434, 1332
MEGSZÖKÉSÉRŐL.....	452
megszúrá.....	1278
megtagadják.....	917
MEGTALÁLÁSÁRÓL.....	1470
megtámadá.....	463, 869, 1032
megtámadására.....	342
megtámadnak.....	1091
megtámadni.....	804, 1267
megtámadniok.....	76
megtámadta.....	114
megtámadván.....	193
megtámogatni.....	1503
megtaníták.....	932
megtartandja.....	610
megtartani.....	15

megtartja.....	821
megtartották.....	1460
megtartsa.....	430
megtartsák.....	503
megtartván.....	619
megtehessen.....	278
megteheted.....	807
Megtekinté.....	1294
megtekintette.....	134
megtekintette.....	944
megtekintvén.....	1150
megtelének.....	593
megtelepedtek.....	336
megtépett.....	996
megtére.....	1072
megtérendenek.....	1027
megtérének.....	619, 737
megtérítette.....	954
megtért.....	991
megtértél.....	880
megtérvén.....	338, 793
megtetszett.....	220
megtetszik.....	295
megtette.....	374
megtiltá.....	1482
megtiltja.....	1413
megtiszteltettek.....	508
megtiszteltetve.....	507
megtolulás.....	1546
megtorlandják.....	1030
megtorlást.....	974
megtorolja.....	1334
megtorolni.....	468
megtorolta.....	979
megtöltvén.....	226
megtörtetlen.....	523
megtörtetve.....	678
megtörténhetőnek.....	784
megtörtént.....	375
megtörténte.....	1478, 1540
megtörve.....	1010
megtudván.....	570
megtudá.....	526
megtudák.....	698
megtudhatta.....	129
megtudta.....	568, 1229
megtudták.....	84, 184
megtudván.....	539, 540, 644, 1425, 1430
megüték.....	1098
megütköztvén.....	78, 1380

megütközzék.....	455
megütközzenek.....	1494
megütött.....	864
megütötte.....	620, 987
megvakítás.....	1228
megvakította.....	1143
megvakították.....	654, 1254
megvakíttatá.....	1142, 1144
MEGVAKÍTTATÁSÁRÓL.....	424
MEGVAKÍTTATNAK.....	1138
megvakítva.....	435, 571
megválaszták.....	962
megválasztaték.....	1429
megvallá.....	513
megvallhatnák.....	169
megvallja.....	953
megváltásáról.....	1366
megváltoztassa.....	381
megvan.....	227
megveré.....	1110
megveretik.....	1536
megveretve.....	851
megvert.....	866
megverte.....	1208
megvervén.....	48
megvesztegetett.....	936
megvétele.....	770
megvetésükkel.....	1307
megvetette.....	69, 297
megveti.....	190, 446, 485
megvettek.....	234
megvették.....	234
megvetvén.....	425, 480, 1411
megvevé.....	1115
megvevék.....	1084
megvívá.....	110
megvíván.....	1165
megvívának.....	339
megvívására.....	592, 1486
megvivatlan.....	134
megvívhatatlan.....	1099
megvívni.....	110, 593, 944
megvívta.....	148, 1400
megvívták.....	369
megvizsgálja.....	417
megzabolázzák.....	903
megzavarodva.....	923
MEGY.....	475, 488, 1035, 1076, 1259, 1304, 1319, 1472, 1537
MEGYEN.....	1365
Megyer.....	799

méhéből.....	203
mehet.....	1458
mehete.....	956
mehetének.....	754
mehetett.....	217
mehetvén.....	1414
Meissen.....	322, 324
meisseni.....	323
meisseniek.....	334
melege.....	162
melle.....	1333
mellé.....	74, 87, 164, 240, 371, 743, 920, 1115, 1174, 1272
melléje.....	630, 1491
mellékén.....	1018, 1019
mellékére.....	220
mellékét.....	34, 220
mellét.....	551, 884
mellett.....	22, 35, 42, 84, 110, 112, 134, 148, 193, 269, 348, 389, 491, 492, 496, 532, 577, 595, 619, 651, 653, 686, 753, 800, 823, 896, 925, 988, 993, 1032, 1047, 1249, 1376, 1380, 1384, 1399, 1405, 1416, 1441, 1455, 1478, 1485, 1487, 1493, 1540, 1557
mellette.....	56, 174
mellettem.....	840
mellettök.....	1221
mellől.....	193, 196, 753, 1265, 1441
mellű.....	91
méltán.....	7, 1411
méltó.....	407, 665, 1211, 1262, 1530
méltóknak.....	7
méltónak.....	202, 1234
méltóságaikban.....	821
méltóságba.....	503
méltóságban.....	243
méltóságok.....	7
méltóságosokat.....	449
méltóságukat.....	276
mély.....	1546
melyben.....	106, 286, 362, 413, 433, 464, 601, 866, 916, 1318, 1403, 1506
melyből.....	300, 930, 1322
melyeket.....	52
melyek.....	15, 21, 52, 139, 265, 400, 407, 584, 593, 606, 1413
melyekben.....	337, 1368
melyekből.....	663, 756, 1161
melyeken.....	491, 596
melyeket.....	62, 97, 110, 131, 225, 345, 407, 416, 448, 458, 1548, 1557
melyekkel.....	95, 476, 746, 1472, 1523
melyen.....	136, 199, 553, 831, 1031, 1376, 1472
melyért.....	221
melyet.....	22, 38, 54, 103, 113, 117, 141, 145, 148, 154, 169, 195, 234, 244, 247, 251, 320, 365, 393, 400, 405, 412, 413, 440, 502, 531, 543, 572, 600, 604, 634, 642, 652, 653, 679, 690, 701, 720, 732, 802, 826, 847, 866, 899, 959, 979, 986, 998, 1020, 1032,

1042, 1109, 1149, 1187, 1258, 1392, 1465, 1473, 1484, 1488, 1546	
mélylyel.....	509, 1540
melynek.....	22, 27, 96, 134, 148, 193, 770, 896, 902
melyre.....	477, 575, 750
melyről.....	29
mélységű.....	6
melytől.....	49
menjen.....	153
mene... 123, 124, 157, 221, 412, 488, 502, 507, 592, 657, 682, 744, 794, 796, 799, 803, 913, 993, 1018, 1089, 1094, 1191, 1323, 1429, 1465, 1545, 1559	
meneküle.....	1007
menedékesebb.....	727
menedékét.....	1246
meneküle.....	174
menekülének.....	769, 909, 996
menekülést.....	118
menekülhetnek.....	1091
menekülhete.....	566, 652, 752, 1479
menekülhettek.....	827, 999
menekülhetvén.....	1528
menekülni.....	137, 871
menekült.....	134, 457, 827, 1028, 1101
menekültek.....	489, 508
menekültök.....	1540
menekülvén.....	180, 340
menendő.....	1486
menének..... 184, 346, 369, 485, 519, 520, 548, 628, 670, 700, 892, 1451	
MENETELE.....	1
Ménfőnél.....	492
menjen..... 107, 219, 370, 372, 1123	
menjenek..... 73, 532, 717, 952, 1076	
Menjetek.....	270
menjünk.....	806
mennének.....	543
menni..... 359, 601, 608, 1056, 1066, 1113, 1264, 1302	
MENNYBE.....	1
mennyei..... 7, 971, 973, 1050, 1560	
mennyeiekre.....	1012
mennyi..... 202, 382, 608, 1069	
mennyije.....	1021
mennyiség.....	659
mennyit.....	462
mennykő..... 833, 987, 1209	
menőknek.....	243
ment..... 126, 161, 176, 190, 269, 365, 443, 814, 890, 943, 1085, 1120, 1131	
mentegetőzván.....	796, 1219
mentek..... 343, 806, 1371	
menteni.....	562
menteték.....	1229
menvén..... 339, 369, 373, 489, 895, 1058, 1372	

menyegzői.....	161
menyét.....	864
Meotis.....	38, 40, 42, 46, 52
meotisi.....	39, 42
mer.....	331, 903
mérték.....	659
Meránia.....	339
meredek.....	366, 723, 1545
meredekség.....	1546
merészeljék.....	1155
merészelték.....	791
merészen.....	1078
merésztségében.....	91
mérgének.....	449
mérges.....	55, 605, 785
mérközhetik.....	1184
merne.....	718
mernek.....	807
Merse.....	303
mérsékletlensége.....	55
Mert.....	20, 35, 68, 73, 74, 121, 203, 208, 222, 229, 278, 289, 298, 305, 309, 323, 356, 360, 382, 393, 430, 431, 447, 471, 479, 500, 532, 559, 561, 567, 579, 582, 601, 602, 607, 627, 638, 646, 652, 660, 661, 666, 680, 684, 695, 718, 720, 722, 773, 790, 795, 804, 812, 814, 816, 878, 947, 953, 954, 958, 963, 966, 968, 974, 976, 977, 989, 990, 1000, 1011, 1013, 1063, 1064, 1134, 1171, 1183, 1211, 1215, 1221, 1241, 1253, 1282, 1295, 1299, 1300, 1322, 1326, 1331, 1389, 1417, 1476, 1538, 1561
merete.....	910
mertek.....	708, 1315
mérték.....	365
mértéken.....	161, 1050
mértékletlen.....	66, 614
merültek.....	50
merülteket.....	278
merülve.....	547
merülvén.....	909
messiánok.....	191
messiánokat.....	258
messze.....	61, 362, 596
mester.....	818, 1550, 1556
mestere.....	18
mestereink.....	1331
mestereket.....	414
mesterkedéseitől.....	641
mesterkednek.....	917
mesterkednék.....	1127
mesterkedni.....	986
mesterséggel.....	1471
mestert.....	1480
mészárolják.....	1217
mészárszéken.....	871

Meszes.....	712, 713
Metz.....	366
méz.....	1392
Mezarim.....	27
Mezarimnak.....	27
mezején.....	115, 117, 1485
mezejére.....	78, 740
mezítláb.....	272, 498
mezőn.....	77, 155, 240, 246, 363
mi.....	9, 15, 137, 236, 342, 356, 383, 440, 482, 499, 544, 627, 637, 701, 859, 899, 946, 1041, 1059, 1090, 1091, 1123, 1139, 1196, 1203, 1282, 1303, 1331, 1422, 1499
Midőn.....	190, 370
Miért.....	1090
mivel.....	704
miá.....	167, 441, 508, 830, 1411, 1546, 1560
mialatt.....	759
miatt.....	55, 176, 208, 234, 273, 342, 447, 472, 490, 500, 571, 678, 696, 884, 1003, 1066, 1109, 1139, 1222, 1227, 1279, 1407, 1418, 1419, 1552
miatta.....	1055
midőn.....	38, 48, 115, 124, 135, 155, 203, 220, 235, 254, 269, 277, 278, 323, 352, 356, 363, 364, 376, 414, 417, 418, 420, 427, 483, 490, 493, 497, 511, 520, 531, 543, 549, 551, 562, 569, 625, 633, 676, 704, 717, 733, 775, 776, 805-807, 811, 823, 840, 861, 890, 907, 920, 979, 1032, 1037, 1067, 1075, 1080, 1093, 1095, 1109, 1111, 1117, 1120, 1128, 1174, 1195, 1229, 1234, 1236, 1243, 1288, 1405, 1423, 1433, 1454, 1471, 1482, 1484, 1485, 1488, 1492, 1518, 1522, 1525, 1546
mielőtt.....	432, 543, 713, 753, 1000, 1176, 1231, 1310
Miért.....	58, 59, 94, 190, 210, 356, 489, 546, 666, 668, 734, 778, 782, 881, 890, 946, 975, 1049, 1054, 1112, 1189, 1196, 1242, 1252, 1273, 1363, 1485, 1545
míg.....	77, 103, 110, 120, 126, 153, 191, 475, 534, 553, 839, 916, 972, 1102, 1157, 1396, 1525, 1536
mígnem.....	417
Mihály.....	327, 379, 1496, 1550
Mihályé.....	331
MIHÁLYRÓL.....	326
Mihályt.....	379
Mihelyt.....	529, 634, 857, 944, 1131, 1176, 1177
mijük.....	272
Mikének.....	205
miként.....	242, 379, 381, 826, 964, 1091
miket.....	1553
Miklós.....	600, 632, 636, 1266, 1446, 1457, 1488, 1498, 1525, 1538, 1550
Mikolth.....	161, 162
mikor.....	97, 186, 188, 202, 306, 356, 359, 524, 627, 814, 886, 1000, 1343, 1548
Mikoron.....	15
Miksa.....	1286, 1287
mily.....	129, 382, 608, 907, 931, 1069
milyen.....	382
min.....	330, 526
minden.....	449, 596, 669, 1104, 1255
mindent.....	224

minap.....	1091
mind...15, 71, 98, 116, 124, 140, 147, 170, 173, 191, 239, 266, 271, 272, 295, 334, 340, 370, 390, 421, 440, 441, 458, 463, 512, 534, 536, 538, 559, 571, 593, 596, 605, 610, 612, 620, 632, 642, 650, 664, 666, 692, 722, 737, 772, 781, 782, 789, 790, 796, 815, 816, 821, 827, 828, 860, 869, 917, 952, 1024, 1082, 1088, 1092, 1100, 1104, 1198, 1241, 1247, 1303, 1305, 1309, 1461, 1496, 1539, 1553	
mindamellett.....	1523
mindazáltal.....	971
mindegyik.....	65
mindamellett.....	1223
mindazáltal.....	983, 1499
mindazon.....	416
mindazonáltal.....	7
mindazonáltal.....	60, 764
mindenestől.....	1394
Mindebből.....	35
mindegyik.....	212, 213, 1041, 1283
mindegyikből.....	214
mindegyiknek.....	407
mindegyiknél.....	417
mindegyikötöknek.....	1252
mindegyiktől.....	139
mindemellett.....	1513
minden.....10, 13, 15, 39, 45, 59, 70, 162, 238, 242, 371, 417, 418, 425, 446, 449, 457, 471, 477, 483, 529, 544, 548, 605, 614, 626, 662, 666, 668, 670, 709, 767, 781, 807, 818, 839, 872, 928, 936, 952, 957, 974-976, 1041, 1044, 1048, 1121, 1214, 1251, 1255, 1285, 1300, 1323, 1328, 1430, 1467, 1486, 1488, 1530, 1545	
mindenben.....	515, 575, 774, 1037
mindenféle.....	95, 139, 441, 597, 1245
mindenfelől.....	40, 1005, 1518, 1536, 1546
mindenható.....	226, 608, 830, 998, 1029, 1053, 1096
mindenképen.....	1493
mindenki.....	110, 795, 1117, 1232
mindenkinek.....	1366
mindenkit.....	696
mindenök.....	479
mindenöket.....	272, 771
mindenökkel.....	1043
mindent.....	59, 515, 983, 1289, 1410
mindenütt.....	748, 966, 1557, 1560
mindig.....103, 171, 272, 480, 709, 727, 840, 875, 880, 886, 974, 975, 989, 1048, 1175, 1211, 1257, 1311, 1538	
mindjárt.....	816
mindkét.....	133, 649, 1545
mindketten.....	168
mindnyájan.....	547, 716, 963, 1195, 1199, 1270, 1556
mindnyájok.....	1552
mindnyájokat.....	269
mindnyájoknak.....	1529
Minek.....	113, 137, 229, 754, 888, 945, 948, 1540, 1541

minél.....	352, 436, 602, 697, 725, 729, 744, 817, 828, 930, 1204, 1411, 1435, 1445
minket.....	546
Minorika.....	331
minorita.....	1392, 1394, 1443, 1452, 1482, 1509
Minoszló.....	1334
mint..	8, 15, 24, 32, 35, 36, 48, 50, 55, 58, 60, 61, 85, 106, 108, 145, 146, 153, 154, 161, 165, 174, 177, 185, 194, 195, 208, 229, 233, 244, 258, 272, 276-279, 295, 320, 324, 331, 336, 409, 431, 487, 495, 511, 525, 527, 528, 568, 611, 613, 623, 638, 657, 663, 689, 730, 753, 778, 784, 809, 818, 871, 875, 878, 886, 909, 916, 942, 964, 965, 968, 975, 977, 996, 1001, 1005, 1024, 1025, 1050, 1068, 1073, 1081, 1161, 1178, 1209, 1211, 1215-1217, 1255, 1257, 1275, 1301, 1304, 1307, 1309, 1311, 1321, 1323, 1330, 1348, 1383, 1392, 1405, 1407, 1413, 1417, 1423, 1429, 1432, 1447, 1474, 1491, 1497, 1512, 1522, 1526, 1530, 1546, 1548, 1552, 1557
minthogy.....	640, 1161
mintegy.....	483, 518, 717, 733, 809, 1440
mintha.....	203, 932
minthogy	11, 26, 30, 74, 93, 102, 168, 169, 205, 208, 243, 269, 274, 277, 278, 283, 324, 331, 371, 398, 413, 415, 487, 492, 535, 548, 579, 581, 593, 623, 624, 652, 684, 708, 717, 727, 733, 741, 749, 758, 774, 784, 791, 800, 804, 807, 813, 814, 830, 971, 980, 983, 1007, 1050, 1075, 1129, 1160, 1183, 1213, 1229, 1235, 1241, 1257, 1305, 1383, 1419, 1426, 1447, 1460, 1521, 1536, 1538, 1540, 1544, 1546, 1550, 1560
mintsem.....	274, 647, 1236
Miramammona.....	121
Miramommona.....	112
Mirkoddal.....	1097
mise.....	544, 952
misehallgatás.....	547
misemondás.....	407
misemondó.....	407
misét.....	543, 692, 951
Miska.....	394, 508, 511
Miskát.....	394
Miskének.....	205
mit	129, 140, 278, 418, 462, 471, 514, 542, 623, 641, 670, 704, 717, 733, 801, 811, 862, 898, 935, 995, 1125, 1145, 1151, 1199, 1212, 1229, 1270, 1272, 1273, 1296, 1367, 1476, 1477
mitől.....	818
miután..	46, 47, 70, 88, 105, 126, 128, 133, 135, 139, 150, 153, 158, 159, 185, 191, 193, 202, 244, 329, 336, 346, 369, 396, 425, 446, 454, 457, 472, 504, 600, 617, 737, 770, 772, 877, 914, 973, 1085, 1205, 1252, 1289, 1323, 1448, 1469, 1545
mivel.....	15, 31, 59, 134, 234, 283, 284, 301, 371, 408, 462, 568, 577, 734, 980, 1061, 1176, 1413, 1484, 1540
mível.....	989
mívelte.....	377
míveljék.....	222
mívelni.....	536
mivolta.....	1454
mivoltához.....	680
mivoltára.....	1074
mívű.....	96

módon.....	953
Mosonyba.....	913
mocsarába.....	909
mocsárokon.....	57
móddal.....	500
Modestus.....	1495
módja.....	96
módjára.....	90, 446, 673, 1419, 1472
módját.....	955
módon.....	38, 135, 212, 435, 471, 489, 936
módra.....	503, 533, 577, 833, 864, 1413
mongolok.....	1379
mond.....	5, 9, 10, 417, 1177
mondják.....	61, 194
mondva.....	244
monda. .137, 236, 270, 357, 359, 733, 840, 842, 849, 852, 862, 880, 898, 899, 927, 947, 1008, 1150, 1199, 1251	
mondá.....	231, 486, 633, 634, 636, 907, 1128, 1241, 1272, 1273, 1305, 1331
mondák.....	673, 811, 884, 946, 1196
mondani.....	1107, 1546
Mondd.....	899
mondhata.....	633
mondhatnák.....	70
mondja.....	13, 14, 30, 31, 35, 36, 144, 186, 608, 784, 857, 878, 916, 1025
mondják. .35, 36, 58, 60, 78, 85, 106, 108, 116, 145, 154, 174, 177, 185, 205, 234, 243, 246, 258, 266, 272, 320, 331, 359, 373, 377, 467, 492, 513, 568, 577, 579, 626, 812, 873, 1020, 1086, 1087, 1160	
mondjátok.....	270, 1252, 1541
mondjuk.....	1198
mondod.....	842
mondott.....	60, 612, 1208
mondottuk.....	336, 663, 1423
mondta.....	1180
mondunk.....	663
mondva.....	12, 26, 1026, 1146
mondván.....	370, 449, 462, 489, 544, 581, 629, 776, 806, 816, 821, 853, 886, 916, 926, 1095, 1176, 1179, 1208, 1211, 1212, 1242, 1281, 1324
Monóh.....	1101
Monóhnak.....	1102
Monopoli.....	1165
monostor.....	281, 896, 1124, 1154, 1322
monostorába.....	805, 1147
monostorában.....	497, 653, 679, 1070, 1363, 1401
monostorának.....	393, 701
monostorát.....	283, 680
monostorba.....	1155
monostorban.....	806, 809, 814, 1374
monostorodban.....	1272
monostort.....	256, 283, 365, 586, 1047, 1123
Monyoród.....	854, 856

monyoródi.....	876
morvákon.....	192
mormognak.....	1263
Morva.....	337, 619, 1404, 1448
Morvaország.....	1387
Mosoch.....	23
Mosón.....	566, 689
Mosonba.....	872
Mosonyba.....	886, 889
Mosonyból.....	903
mosonyi.....	652
most.....	48, 148, 202, 246, 295, 302, 554, 555, 627, 677, 804, 806, 837, 848, 882, 884, 887, 896, 917, 921, 946, 1012, 1020, 1241, 1252, 1305, 1371, 1536, 1540
mozdulatlan.....	350
mozdulni.....	513
Mózes.....	15, 242
mozzanhattak.....	364
mozzanni.....	162
mögött.....	862
mulatott.....	1454
mulandó.....	425, 973
mulasztá.....	515
múlat.....	414
mulatván.....	1323
múlék.....	678
múlhatlan.....	678
múlt.....	284
múltak.....	1480
múltával.....	415
múlva.....	429, 497, 533, 571, 1229, 1372, 1468, 1478
munkába.....	202
munkában.....	1013
munka.....	415
munkájokkal.....	448
munkájú.....	96
munkára.....	30
munkát.....	413, 415
munkával.....	99, 1392
Murthmur.....	560, 563
Murthmurt.....	561
mutassa.....	372
mutat.....	1545
mutatá.....	539
mutatkozik.....	493
mutatkozva.....	539
mutatni.....	910
mutatót.....	223
mutatva.....	9
nagyobb.....	1532
nagyon.....	1188

napig.....	1353
nádasába.....	136
nádor.....	701, 1491, 1504, 1519, 1525
nádorispán.....	1186
nádszálak.....	1548
nagy.....	7, 22, 55, 56, 61, 78, 82, 90, 107, 109, 112, 115, 123, 136, 162, 188, 228, 251, 356, 402, 413, 415, 423, 428, 429, 433, 441, 460, 463, 482, 492, 503, 527, 530, 539, 553, 574, 581, 583, 589, 591, 595, 601, 608, 609, 613, 633, 676, 693, 708-710, 713, 720, 725, 738, 753, 760, 773, 792, 823, 830, 836, 847, 875, 894, 919, 925, 933, 934, 940, 950, 955, 957, 960, 962, 967, 1007, 1008, 1017, 1029, 1042, 1055, 1069, 1188, 1209, 1221, 1229, 1242, 1271, 1274, 1275, 1285, 1294, 1304, 1312, 1318, 1323, 1387, 1401, 1407, 1434, 1439, 1455, 1473, 1486, 1503, 1536, 1542, 1549, 1555
nagyapja.....	177, 1428
nagyapját.....	329
nagyatyja.....	517, 1432
nagyatyjához.....	174
nagyatyját.....	1064
nagybátyja.....	396, 432, 1312
nagybátyjához.....	1059
nagybátyjai.....	1432
nagybátyját.....	409
nagyhatalmas.....	1488
nagyhatalmasan.....	8
nagyhíres.....	8
nagyjai.....	459, 523, 626, 709, 984, 1273, 1281, 1411, 1433, 1445
nagyjaid.....	1201
nagyjainak.....	692, 1153
nagyjait.....	1427
nagykegyes.....	1037
nagylelkű.....	92
nagnak.....	1489
nagynemes.....	1189
nagyobb.....	7, 169, 195, 363, 609, 775, 825, 873
nagyon.....	222, 224, 405, 579, 625, 647, 687, 717, 778, 983, 1000, 1030, 1075, 1125, 1195, 1209, 1229, 1235, 1288
nagyravágyásból.....	634
nagyságán.....	134
nagyságos.....	1362, 1417, 1446
nagyszerűbb.....	117
nagytiszteletű.....	1550
nála.....	474
nálok.....	23
nap. 54, 57, 61, 80, 82, 123, 289, 363, 423, 491, 498, 499, 564, 570, 607, 676, 855, 964, 993, 1005, 1018, 1033, 1117, 1195, 1255, 1314, 1426, 1458, 1474, 1501, 1549	
napi.....	674
napig.....	48, 105, 127, 141, 170, 227, 615, 1029, 1167, 1247, 1291, 1335, 1338, 1350, 1358
napiglan.....	421, 1392
napja.....	1478, 1501
napjában.....	61

napjaiban.....	15, 964
napjáig.....	800
napján.....	692, 1250, 1285, 1295, 1340, 1343, 1351, 1360, 1443, 1495, 1507, 1515
napjától.....	800
napnál.....	1032
napok.....	1548
napokban.....	292, 353, 576, 1318
napokon.....	169
NÁPOLYBÓL.....	1436
napon.....	117, 169, 1392
naponként.....	594
napot.....	1031
nappal.....	129, 849
napra.....	74, 106, 914, 1360, 1421
napról.....	74, 914
naptól.....	119, 210, 608
ne...73, 110, 127, 137, 181, 234, 270, 381, 382, 581, 734, 806, 811, 826, 830, 856, 900, 901, 1027, 1050, 1060, 1077, 1081, 1094, 1134, 1155, 1234, 1241, 1477, 1532, 1560	
nekem.....	545, 1025
neki.....	906
némely.....	523
nemesekkel.....	1483
népével.....	1316
NÉVÉBEN.....	3
nevezetű.....	380, 1094, 1462, 1488
nevezték.....	22
négy.....	128, 129, 621, 778, 860, 1248, 1523
négy száz.....	22
negyven.....	663
negyvenhatodik.....	439
negyed.....	778
negyedét.....	392
negyedik.....	129, 255, 256, 345, 983, 1423, 1439, 1447, 1509
negyedikén.....	1346
négyet.....	727, 1253
négygyé.....	392
négy százegyedik.....	90
négy száznegyvenötödik.....	198
negyven.....	86, 663
negyvenedik.....	1292, 1379
negyvenezer.....	362
negyvenhárom.....	198
negyvenhetedik.....	574
negyvenkettedik.....	461
néha.....	97
néhai.....	1446, 1519
nehány.....	105, 123, 497, 758, 993, 1018, 1458, 1555
nehéz.....	41, 432, 481, 720, 727, 957, 1067
nehezebb.....	478
nehezedék.....	1313

nehezen.....	481, 1007
nehezkedének.....	1242
neheztelését.....	1119
nehézség.....	110
nehogy.....	624, 671, 984, 1152, 1179, 1264, 1446
neje.....	305, 410, 447, 888, 979, 1016, 1354, 1361, 1423, 1500, 1501
nejéhez.....	872
nejeik.....	209
nejeikkel.....	105
nejeire.....	42
nejeit.....	666, 1022
nejeiteket.....	1025
nejét.....	890, 913, 1362, 1411
nejétől.....	36, 178, 1108
nejével.....	304, 375, 1392, 1413
neked.....	234, 358, 602, 806, 851, 886, 916, 1087
nekem.....	636, 807, 899
neki 74, 191, 228, 236, 359, 443, 469, 492, 509, 515, 568, 600, 608, 629, 630, 638, 700, 720, 781, 858, 878, 910, 914, 936, 946, 979, 983, 991, 993, 1053, 1061, 1094, 1121, 1145, 1176, 1187, 1189, 1190, 1224, 1230, 1248, 1271, 1331, 1454, 1536, 1542, 1545, 1553	
nekiek.....	544
nekie.....	220, 808, 1294
nekiek.....	119, 137, 224, 272, 357, 420, 528, 667, 870, 997, 1081
nékiek.....	226
nekik.....	162, 234, 270, 360, 436, 523, 575, 738, 928, 1091, 1178, 1288
nektek.....	511, 1324, 1540
nekünk.....	546, 673, 844, 851, 880, 1252
nélkül....	42, 110, 152, 191, 269, 284, 332, 456, 469, 482, 483, 514, 579, 629, 647, 654, 658, 661, 685, 749, 813, 901, 907, 921, 923, 1044, 1134, 1176, 1180, 1182, 1183, 1198, 1290, 1323, 1328, 1426, 1482, 1521, 1546
nemzetsége.....	318
nemzett.....	380
nemzette.....	379
nemből.....	881
Nemde.....	1128
nemesek.....	481, 1251, 1448
némely... 60, 266, 277, 294, 320, 352, 407, 492, 526, 725, 932, 1085, 1209, 1310, 1327, 1435, 1436, 1464, 1478	
némelyek.....	146, 167, 194, 309, 485, 578, 1058, 1160
némelyeket.....	278, 457, 676, 759, 1254
némelyeknek.....	527
nemes.....	190, 266, 297, 683, 944, 1372, 1549
nemese.....	1343
nemesebb.....	511
nemesebbnek.....	298
nemesei.....	526, 528, 1099, 1144, 1411, 1435
nemeseknek.....	962
nemeseit.....	446, 1482
nemeseitől.....	1055

nemesek.....	275, 277, 441, 579, 1022, 1260, 1418, 1445, 1464, 1485, 1496, 1552
nemeseket.....	480, 485
nemesekkel.....	480, 485
nemesemberhez.....	486
nemesembert.....	1533
nemeslelkűséggel.....	949
nemesnek.....	70
nemesnél.....	1532
nemessége.....	190
nemességet.....	334, 578
nemességökre.....	276
nemest.....	483
német.....	76, 167, 169, 292, 353, 389, 442, 446, 460, 461, 472, 504, 525, 591, 622, 644, 649, 682, 799, 803, 906, 932, 1049, 1131, 1296, 1305, 1317
Németország.....	1299
németeivel.....	538, 566
németek.....	127, 169, 191, 210, 442, 449, 456, 493, 499, 506, 528, 590, 593, 606, 614, 615, 650, 684, 835, 871, 873, 877, 915, 924, 928, 1298, 1301, 1307, 1310-1312, 1315, 1491
németekből.....	449
németekkel.....	446, 594
németeknek.....	446
németekre.....	1313
németet.....	537
Németország.....	106, 129, 352, 652
Németországba.....	601, 603, 614, 937
Németországból.....	1361
németországi.....	323
Németországon.....	352
németül.....	22, 302, 502
némi.....	678
Nempróth.....	32, 35, 90
Nempróthnak.....	33, 205
Nempróthot.....	29
nemzet.....	54, 168, 431, 1362, 1384, 1501
nemzetbeli.....	75, 389
nemzetből.....	74, 188, 190
nemzetének.....	658
nemzetéért.....	1405
nemzeteinek.....	147
nemzetek.....	21, 36, 50, 93, 94, 333, 404, 425, 1392
nemzetekkel.....	76
nemzeteken.....	101
nemzeteket.....	130, 1295
nemzetekkel.....	1399
nemzetektől.....	22, 181
nemzetemnek.....	371
nemzeten.....	121
nemzetének.....	575, 1069
nemzetet.....	278, 1094

nemzetnek.....	61, 182, 1021
nemzetök.....	448, 459, 528
nemzetségének.....	243
nemzetség.....	18, 246, 259, 290, 307, 309, 320, 331
nemzetségbeli.....	578, 1518
nemzetségből.....	64-66, 154, 214, 1100, 1199, 1266, 1268
nemzetsége. 189, 264, 266, 284, 285, 287, 288, 291, 299, 300, 303, 308, 310, 312, 313, 321, 322, 325, 331	
nemzetségében.....	1364
nemzetségből.....	35, 832, 1363, 1533
nemzetségei.....	18
nemzetségek.....	265
nemzetségekkel.....	320
nemzetségének.....	293, 524
nemzetségéről.....	314, 315
nemzetségért.....	52
nemzetségét.....	315, 327, 1534
nemzetségnek.....	328
nemzetségek.....	334
nemzetségről.....	280, 306
nemzett.....	203
nemzette.....	29, 36, 178, 206, 379, 394, 443, 444, 1108, 1137, 1361
nemzetté.....	46
nemzettel.....	191
nép.....	267, 274, 393, 531, 536, 672, 675, 693, 1109, 1254, 1390, 1391
népnek.....	14
népe.....	56, 112, 115, 152, 441, 964, 1546
népein.....	193
népeket.....	59
népével.....	583
népeit.....	15
népek.....	25, 209, 402, 1051
népeken.....	366
népeket.....	14, 661
népeknek.....	127
Népének.....	102
népet.....	165, 535, 969, 1461, 1557
népétől.....	685
népével.....	74, 109, 502, 670, 913
néphez.....	1251
népnek.....	531, 968, 1460, 1538
népök.....	710
néppel.....	492, 498, 1284
név.....	283, 450
névben.....	21
neve.....	23, 27, 256, 261, 293, 518, 967
neveze.....	1515
nevezik.....	56, 1445
nevében.....	221, 979
neveiben.....	21

neveiket.....	21
neveiktől.....	293
nevek.....	977
nevelői.....	1525
neveltek.....	1427
nevén.....	283, 976
néven.....	181
Nevének.....	968, 970
nevére.....	517, 1431, 1511
nevéről.....	22, 122, 126, 247, 847
nevet.....	22, 319, 1224
nevét.....	56, 122
nevetségre.....	376
nevével.....	1209
nevezték.....	181, 940
neveze.....	1047, 1431, 1511
nevezett.....	541, 1449
nevezetű...23, 66, 114, 118, 161, 192, 208, 221, 252, 372, 396, 403, 433, 443, 454, 533, 560, 586, 593, 714, 750, 832, 847, 905, 1017, 1058, 1101, 1148, 1162, 1190, 1231, 1312, 1324, 1392, 1439, 1532, 1542	
nevezetűt.....	534, 1033, 1152
nevezi.....	1454
nevezik.....	33, 127, 283, 1419, 1483
neveznek.....	141, 303, 1256
nevezte.....	283, 680, 847
neveztek.....	203, 1427
nevezték.....	23, 24, 27, 28, 84, 205, 210, 283, 301
neveztetett.....	247
neveztetik.....	1458
neveztetnek.....	22
neveztette.....	90, 126
neveztettek.....	23, 36
nevezzük.....	59
nevű....22, 57, 148, 464, 717, 752, 809, 853, 854, 1028, 1137, 1162, 1175, 1208, 1225, 1236, 1305, 1411, 1437, 1440, 1447, 1448, 1506, 1507, 1518, 1531, 1532	
nevük.....	274
névvel.....	1454
Nézd.....	1395
nézi.....	908, 1232
nézik.....	944
nézőt.....	533
nézve.....	51, 265, 276, 279, 1074
nézven.....	756
nézzük.....	202
Nikétász.....	773
Nikétászszal.....	769
nincs.....	11, 284, 582, 734, 804, 1107
nincsen.....	219
Nissza.....	789
nisszaiak.....	792

november.....	1355
Noé.....	18, 29, 35
Noehegyen.....	244
Noénak.....	205
Non.....	1146
Nóna.....	134
noricum.....	488
norvégek.....	125
nosza.....	602, 806
nőül.....	444
nőktől.....	45
nőt.....	177, 535, 579, 712, 1133, 1189
nőtt.....	116
nőül..	44, 253, 443, 515, 587, 609, 617, 993, 1229, 1411, 1429, 1430, 1447, 1505, 1506
növekedett.....	90
növekedni.....	46
növelkedett.....	1012
növendéke.....	190
Nürnbergből.....	313
nyájas.....	501, 925
nyaka.....	1526
nyakas.....	1109
nyakát.....	1159
nyakokon.....	167
nyargala.....	816, 1024, 1117, 1183
nyargalának.....	1473
nyargalász.....	863
nyargalhatának.....	1473
nyargalt.....	163, 1159
nyargalva.....	42, 1155, 1278
nyargalván.....	1333
nyargalvást.....	367, 732
nyári.....	54
nyáron.....	620
nyavalyába.....	429, 1242
nyavalyásan.....	435
nyelt.....	1145
nyelve.....	25
nyelvek.....	26
nyelvet.....	1305
nyelvökön.....	122, 499
nyelvű.....	94
nyelvünkön.....	205, 499
nyere.....	390, 402, 494, 650, 1408, 1499
nyereg.....	97
nyereggel.....	228
nyeregkápából.....	1472
nyerendő.....	547
nyerének.....	1553
nyereséges.....	396

nyereséget.....	660
nyergekből.....	139
nyergeket.....	139
nyergeletlen.....	1276
nyergelt.....	1553
nyergen.....	234
nyerget.....	139, 235, 237
nyerhette.....	429
nyers.....	730
nyert.....	515
nyertek.....	185, 334, 998
nyerték.....	578
nyervén.....	131, 836, 1316, 1493
nyilaik.....	724
nyilaikban.....	1407
nyilaikkal.....	1100
nyilak.....	606, 1556
nyilakat.....	756
nyilakkal.....	605, 760, 764
nyilat.....	1102
nyilatkozásban.....	9
nyilatkoztató.....	462
nyilazott.....	1102
nyilaztak.....	897
nyilazták.....	363
nyilazva.....	727, 1101
nyállal.....	85, 727
nyilván.....	295, 1460
nyílzáport.....	726
Nyír.....	256, 712
Nyírségen.....	791
nyitának.....	366
Nyitra.....	920
nyitrai.....	432, 860
nyitraiak.....	923
nyittatott.....	110
nyitva.....	1521
nyomorúságából.....	1246
nyolcz.....	592, 756, 796, 1353, 1531
nyolczvankettedik.....	1405
nyolczadik.....	5, 1482
nyolczvanötödik.....	1410
nyomában.....	1159
nyomja.....	432
nyomni.....	623
nyomon.....	1004
nyomorúlt.....	604
nyomorúltak.....	773
nyomorúltaknak.....	1523
nyomorúltan.....	527, 729

nyomorúltat.....	1527
nyomorúság.....	661
nyomorúságaiból.....	552
nyomorúságnak.....	1296
nyomozni.....	277
nyomta.....	851
nyomúla.....	125, 464, 595, 726, 994, 1306, 1543
nyomúlának.....	71, 85
nyomúlhatnak.....	1546
nyomúlva.....	727
nyomúlván.....	151, 347
nyögéssel.....	524
nyugodalomban.....	15
nyúgodalomban.....	589
nyugodjanak.....	1008
nyugodni.....	1271
nyúgodott.....	128, 133
nyugoszik.....	1168
nyugoti.....	22
nyúgoti.....	64, 76, 107, 114, 117, 126, 181, 182
nyúgoton.....	159
nyúgotra.....	49, 61
nyugovék.....	1297
nyugszik.....	195, 1016, 1292, 1336, 1340, 1345, 1346, 1351, 1355, 1358, 1374, 1392
nyugton.....	1093
nyugvának.....	338
nyúla.....	636
october.....	1376
Oczeán.....	34, 35
oda.....	41, 214, 403, 420, 558, 601, 651, 715, 766, 821, 825, 873, 890, 900, 901, 1202, 1279, 1380, 1473, 1522, 1550
odahagyva.....	140, 1492, 1520
odáig.....	1381
odavaló.....	809, 1532
óhajtását.....	279
óhajtja.....	971
óhajtott.....	504
óhajtotta.....	840
óhajtván.....	523, 539
ok.....	469, 661, 1134
oka.....	777
okáért.....	414
okáért.....	634
okát.....	69, 267, 1091
okozott.....	1188
okon.....	1422, 1447
okos.....	928, 1083
okossággal.....	426
okot.....	221
oktalan.....	1129

okvetetlen.....	442
oltár.....	1157
oláhok.....	1546
olaszoknak.....	446
oláh.....	1538, 1557
oláhok.....	131, 191, 1545, 1553
oláhokat.....	1558
oláhokkal.....	185
oláhság.....	1546
olasz.....	76, 809, 1148
olaszaival.....	538
olaszok.....	334, 871, 873, 915
olaszokkal.....	446
Olaszországba.....	1429
olaszországi.....	353
olaszt.....	537
oldala.....	1376, 1441
oldalában.....	725, 856, 1495
oldalról.....	1308
oldalt.....	1199
oldalukra.....	102
Oldamir.....	1405
Olivér.....	310, 311
ólmot.....	434
ólom.....	1503, 1512
ólommal.....	1513
ólommal.....	1512
oltalmazták.....	528
oltalmában.....	8
oltalmáért.....	1303
oltalmára.....	720
oltalmazni.....	1324
oltalmazója.....	1246
oltalmazót.....	1294
oltalmazza.....	1101
oltalmazták.....	794, 947
oltár.....	1330
oltára.....	554, 1394, 1395
oltárába.....	1155
oltárhoz.....	1156, 1330
oltári.....	546
oltárok.....	419
oltárokkal.....	405
oltároknak.....	1524
oltárra.....	419
oltárt.....	417
oltártáblákkal.....	410
olvashatók.....	1395
olvassa.....	15
oly. 57, 58, 97, 116, 169, 277, 359, 362, 407, 448, 513, 527, 564, 614, 866, 1024, 1392,	

1495, 1531	
olyan.....	32, 55, 96, 116, 225, 356, 357, 373, 834, 1075, 1105, 1215, 1330
olyanok.....	1330
olyanokká.....	1407
olykor.....	942
omló.....	724, 1556
omlott.....	139, 1215
omnes.....	1146
Omode.....	1445, 1487, 1491, 1498
Ompodnak.....	205
onnan.....	369, 1429
onnan...41, 47, 72, 87, 112, 124, 126, 134, 151, 195, 338, 342, 366, 502, 508, 515, 520, 566, 688, 743, 770, 908, 1044, 1155, 1165, 1173, 1451, 1467, 1527, 1532	
ontani.....	1062
ontnak.....	726
ország.....	976
országot.....	48, 449, 627, 991
órától.....	61
óraig.....	374
órájában.....	423
óráján.....	1153
órákban.....	1161
ordító.....	446
óriás.....	370
óriásféle.....	709
óriások.....	1301, 1307
óriásokat.....	965
orlamundi.....	316
ormára.....	136
orosz.....	1283
Oroszlán.....	1300
oroszlányokkal.....	965
Oroszországba.....	522, 528, 794, 806, 1113, 1191, 1334
Oroszországból.....	813, 1133
Oroszországon.....	1153
Oroszországot.....	1094
Oroszországra.....	1036
orra.....	161
orrát.....	1531
Orsolyát.....	124
Orsova.....	1174
országát.....	242, 953
ország. .119, 120, 427, 441, 446, 453, 459, 523, 528, 567, 576, 581, 585, 626, 678, 692, 894, 916, 940, 953, 962, 973, 984, 1068, 1143, 1144, 1153, 1170, 1189, 1231, 1247, 1250, 1262, 1264, 1271, 1273, 1282, 1289, 1323, 1411, 1419, 1433, 1435, 1445, 1446, 1454, 1465, 1482, 1484, 1538	
országban.....	1445
országa.....	53, 74, 916, 1214, 1538
országának.....	190
országába.....	469, 1077, 1136, 1455, 1538

országában.....	57, 515
országáért.....	1405
országaiban.....	25
országán.....	208, 1076
országának.....	15, 1145
országára.....	1048
országát.....	74, 399, 700, 1369, 1538
országba.....	48, 463, 471, 807, 1327
országban.....	217, 307, 334, 453, 454, 582, 646, 784, 1419, 1432
országból.....	461, 851, 916, 1328, 1344, 1538
országgal.....	40, 1272
országgyűlés.....	1250
országgyűlést.....	1249
országnagyjai.....	1198
országnagyjaik.....	1219
országnagyjait.....	1067
országnagyok.....	524, 796, 1092
országnagyokkal.....	1249
országnagyom.....	630
országnak.....	1174, 1282
országod.....	916
országok.....	96, 97
országokat.....	268, 346
országot.....	400, 430, 459, 524, 526, 584, 624, 635, 658, 690, 918, 927, 953, 972, 984, 1202, 1257, 1272, 1281, 1295, 1534
országotok.....	511
országra.....	51
országról.....	1243
országukat.....	65, 521
országukba.....	367, 593, 740
országúl.....	528
országút.....	84, 1473
országúton.....	1472
orvokat.....	1348
orvosa.....	1148
ostorul.....	356
ostiai.....	1457
ostora.....	90, 1560
ostorának.....	59, 90
OSTOROZZA.....	525, 1390
ostrom.....	766
ostromszerei.....	95
ostromlotta.....	1488
ostromlottak.....	1193
ostromolnak.....	755
oszták.....	584
osztotta.....	546
oszlának.....	212
oszlopa.....	14
oszlopai.....	96

oszlopokkal.....	1503
oszlottak.....	269
oszoljék.....	362
osztá.....	778, 1019
osztályosak.....	185
osztályrészt.....	185
osztogat.....	97, 1523
osztogaták.....	870
osztogatásával.....	7
osztogatva.....	760
osztottak.....	52
osztozzuk.....	581
osztozni.....	776
osztoztak.....	778
osztrák.....	1300, 1384
osztrákokat.....	580
osztrákokkal.....	1399
osztva.....	51
Othmár.....	1149, 1150, 1229
Othmárnak.....	205
ott...22, 27, 38, 39, 42, 47, 50, 80, 87, 125, 126, 131, 141, 142, 147, 161, 175, 208, 209, 241, 244, 256, 258, 340, 355, 413, 414, 503, 519, 521, 534, 543, 571, 650, 657, 678, 685, 713, 756, 770, 796, 811, 813, 815, 836, 847-849, 890, 896, 900, 1005, 1009, 1105, 1107, 1109, 1164, 1218, 1219, 1225, 1265, 1315, 1367, 1368, 1423, 1427, 1429, 1430, 1451, 1458, 1465, 1525, 1546, 1549, 1550, 1552, 1558	
ottan.....	998
otthelyt.....	1498
otthon.....	65
Ottó.....	829, 836, 846, 885, 1056, 1061, 1273, 1463, 1464, 1471, 1484
Ottokár.....	1386, 1387, 1398, 1404, 1447
Ottót.....	813, 860, 1317
óvakodni.....	818
óvakodol.....	1087
óvakodva.....	688
ovakodván.....	640
óvakodván.....	984
óvatos.....	727
óvatosan.....	791
oztán.....76, 109, 111, 119, 122, 134, 157, 162, 165, 188, 206, 209, 241, 247, 273, 337, 345, 362, 364, 367, 393, 394, 405, 455, 460, 464, 479, 485, 497, 503, 528, 574, 595, 606, 648, 709, 731, 733, 786, 807, 842, 856, 874, 892, 894, 999, 1027, 1042, 1075, 1084, 1166, 1234, 1261, 1310, 1372, 1410, 1430, 1455, 1522, 1559	
Ozul.....	717
Ozulnak.....	719
öcscse.....	583, 584, 800, 1342, 1348, 1376
öcscséért.....	817
öcscséhez.....	581, 828, 962
öcscsei.....	1062
öcscseinek.....	1334
öcscsének.....	703, 940, 1362

öcscsét.....	172, 442, 581, 595, 813, 830
öcscsétől.....	1053
öcscsével.....	684, 704, 713, 829, 895
öcsém.....	581, 899
ógrófságát.....	1428
Ögyek.....	203, 216
Ögyeknek.....	205
ökröt.....	613
öldökölték.....	539
ölni.....	1525
öldöklé.....	768
öldöklés.....	82
öldökléssel.....	729
öldöklést.....	169, 834, 1312
öldöklük.....	362, 1006
öldöklőikkel.....	1006
öldökölék.....	77
öldököljék.....	841
öldököltek.....	81, 457
öldökölték.....	173, 1557
öldökölve.....	676
öldökölvén.....	605
öle.....	727
öleték.....	1497
öletett.....	1447
ölették.....	272
ölettség.....	323
öli.....	562
ölje.....	734, 1518
öljék.....	481, 538
öljük.....	1027
ölni.....	734, 1522
ölök.....	11, 1241
ölte-é.....	965
öltözetével.....	1509
öltönyökkel.....	405
öltött.....	858
öltözének.....	441
öltözete.....	92
öltözetet.....	544, 816
öltözetét.....	497
öltözetlen.....	1479
öltözőit.....	419
öltözött.....	1243
öltöztette.....	1554
öltve.....	498
öltvén.....	544, 816
önkényt.....	75, 131, 666, 741
önte.....	434
önté.....	449

öntöz.....	400
öntsenek.....	1307
ördög.....	1518
ördögi.....	531, 1085
ördögökkel.....	549
ördögöknek.....	533, 536
öreg.....	195, 623, 627
öregék.....	1251, 1546
öreget.....	669
örgróf.....	323, 1425
örgrófnál.....	1424
örgrófságba.....	346
örhadnak.....	856
örizék.....	671
örizi.....	12
örizkedjék.....	810
örizni.....	867
örizték.....	1125
öriztete.....	797, 798
örizteté.....	666
örizve.....	1512
örizzék.....	65, 446
örkődnek.....	1158
örmények.....	334
örök.....	407, 439, 440, 503, 544, 546, 547, 552, 608, 665, 773
örökség.....	980
örökké.....	15, 440
örökkön.....	440
öröködik.....	1235
örökölte.....	253
örökös.....	233, 284, 286, 403, 608, 609, 978
örököse.....	980, 1229
örökösen.....	366
örökösöm.....	582
örökre.....	141, 226, 393, 538
örökségben.....	307, 313
örökséggel.....	295, 515
örökségül.....	1300
örökül.....	242, 993
öröm.....	693, 738
örömében.....	1511
örömeiben.....	581
örömet.....	153, 528, 683
örömmel.....	583, 1055, 1188, 1229
örömük.....	1395
őrség.....	163
Örseinek.....	129
őrsereggel.....	504
Örsnek.....	263
őrszemeit.....	128

örüljenek.....	165
örvende.....	1188, 1229
örvendeze.....	1055
örvendező.....	583
örvendezetté.....	925
örvendezve.....	581, 619, 675, 710, 737, 954, 1045, 1485
örzésére.....	209
ős.....	532
ósi.....	175, 177, 538
össze.....	2, 320, 480, 482, 721, 823, 837, 842, 1315, 1372, 1538, 1546
összetörni.....	673
összetörték.....	553
összealkotva.....	96
összecsaphattak.....	1310
összecsaptak.....	513
összecsapván.....	363
összedőlének.....	695
összeelegyedve.....	185
összeelegyedvén.....	334
összeesküvének.....	481
összeesküdt.....	320, 1231
összeesküdtek.....	485
összeesküdvén.....	1030
összegyűjté.....	1079
összegyűjtése.....	1540
összegyűjthetett.....	1368
összegyűjtvén.....	389, 455, 1405
összegyülekezővén.....	501
Összegyűlének.....	453, 1301
összegyűltek.....	85
összegyűlvén.....	1485
összeházasodás.....	334
összehíván.....	389, 436, 1067, 1427
összejövének.....	742
összejöttek.....	1448
összejövének.....	698, 1218
összekapcsolt.....	96
összekonczolván.....	1527
összeomló.....	678
összeromboltatni.....	1418
összes.....	174, 226, 685
összeszedve.....	85
összeszedvén.....	742, 817, 1209
összeszorítván.....	353
összetapodtatni.....	1418
összetartó.....	167
összetöré.....	1026, 1034, 1186, 1285
összetörék.....	551, 676
összetörének.....	995
összetörte.....	753, 999

összetörték.....	555
összetörtük.....	837
összetörvén.....	109
összeütköztek.....	759
összevagdaltatá.....	483
összevásárola.....	1368
összevonva.....	383
őszbe.....	1518
őszinte.....	1068
őszinteséggel.....	638
őszzsehíván.....	1461
őszszetörték.....	457
ősztökélek.....	487
ősztökélik.....	803
őszöntől.....	531
őszönzésén.....	488
őszönzésére.....	1410, 1538
őszönzi.....	783
őszönzők.....	1538
őt...42, 128, 133, 164, 172, 198, 221, 283, 373, 428, 498, 515, 550, 568, 581, 601, 622, 623, 641, 657, 833, 872, 878, 883, 889, 916, 925, 971, 980, 1063, 1065, 1075, 1111, 1125, 1160, 1167, 1190, 1208, 1246, 1269, 1276, 1277, 1285, 1342, 1358, 1363, 1445, 1448, 1483, 1486, 1538	
ötet.....	550
ötödik.....	15
ötödik.....	196, 257, 258, 1439, 1465
ötödiktől.....	727
ötszázezer.....	1379
ötven.....	483, 613
ötvennyolcz.....	36
ÖTVENNYOLCZADIK.....	1
övé.....	778
ÖVÉI.....	93, 221, 226, 823, 1180, 1487
övéihez.....	223, 232
övéivel.....	689
öveket.....	1553
övén.....	733
övezhesse.....	407
övezi.....	40
övezteték.....	389
Özem.....	1100
özönvíz.....	18, 36, 43
özveggy.....	1425
parancsára.....	1532
pacem.....	1376
Pádua.....	346
Páduába.....	1131
Páduából.....	1114
Páduát.....	151
paizsán.....	103

pajzsával.....	1101
pajzsaikat.....	614, 826
pajzsaikkal.....	606
pajzsait.....	932
pajzsát.....	1009
pajzsokkal.....	748
Pál.....	24, 413, 1229
palánkokon.....	712
palástokat.....	700
palástokban.....	792
palota.....	136, 163, 632
palotájában.....	1109, 1522
palotájokba.....	375
paloták.....	695
Pált.....	1144
Pamphylia.....	131
Pamphyliát.....	74
Pannóniában.....	284
panaszkodék.....	1190
panaszkodik.....	830
panaszkodva.....	489
panaszolja.....	916
panaszt.....	1240
pánczél.....	1279
pánczélos.....	286, 324
Pannóniában.....	194
Pannóniát.....	74
Pannónia.....	82, 126, 131, 184, 191, 193
Pannóniába.....	336
Pannóniában.....	131
Pannóniába 22, 63, 90, 120, 158, 179, 184, 188, 198, 202, 207, 217, 233, 243, 254, 266, 269, 300, 304, 324, 325, 342, 347, 556	
Pannóniában.....	192, 244, 254, 1364
Pannóniából.....	133, 134
pannóniai.....	185
Pannóniát.....	242, 275, 277
pap.....	564
pápa 64, 155, 157, 198, 203, 207, 493, 1160, 1354, 1366, 1394, 1437, 1441, 1482, 1486	
pápához.....	153
PÁPAI.....	1412
pápája.....	407
pápát.....	157, 1456, 1461
pápától.....	1435
pápává.....	1458
papi.....	484, 544, 1303
papjait.....	1557
papját.....	828
papokat.....	673
papok.....	553, 1158, 1303, 1456, 1460
papokat.....	531, 536, 1480

papoknak.....	1524
pappal.....	155
papságától.....	685
papsággal.....	538
parancsát.....	68
parancs.....	744
parancsára.....	676, 1204, 1226, 1366, 1423
parancsnokává.....	595
parancsolá.....	662
parancsolá.....	372, 928, 952
parancsolatod.....	916
parancsolja.....	417, 448, 1413
parancsolva.....	15
parancsot.....	69, 139, 868, 1366
parasztkodni.....	1418
parasztok.....	222, 670
parasztokkal.....	480, 485
parasztokon.....	1315
parasztoktól.....	660
parasztszolgálattal.....	191
párbajban.....	709, 832
Parentia.....	134
paripáikat.....	855
paripáján.....	922
paripáját.....	923, 1332
paripájával.....	560
paripák.....	1546
Páris.....	22
Párisnak.....	22
pártfogásába.....	1303
pártjából.....	172
partján.....	129, 463, 470, 550, 1448
pártolának.....	824
parton.....	558
partra.....	237
pásztora.....	1541
pásztoraik.....	131
Patak.....	116, 1526
patakába.....	1215
patakához.....	678
patakán.....	1214
patakok.....	595
patakokkal.....	353
patriarcha.....	339, 340
patriárkha.....	929, 930, 936
patriárkhát.....	928, 935
patricius.....	114
pattantyúja.....	761
pattantyúsa.....	761
patyolatzászlót.....	722

Paviában.....	148
Pázmán.....	291, 292, 1199
Pázmánt.....	389
pecsétjével.....	1550
Pécsett.....	572, 692
Példabeszédek.....	5
példabeszéd.....	32
példabeszéddel.....	784
Példabeszédek.....	12
péntek.....	1392
pénteken.....	716, 856, 1495, 1549
péntektől.....	1547
pénz.....	664
pénze.....	408
pénzért.....	1163
pénzt.....	91, 659, 906, 910, 915, 928, 1322, 1486, 1553
pénzváltók.....	660
pénzzel.....	936
per.....	1394
pereit.....	66
Pergamumot.....	151
perje.....	223
Persia.....	40
Pest.....	1455, 1485
pesti.....	541, 548, 902
Pestig.....	1410
Peszlinek.....	459
Péter. 306, 413, 443-447, 451-453, 455-458, 460, 491-493, 503, 504, 506, 523, 525-527, 532, 537, 538, 565, 566, 568, 570, 572, 591, 622, 692, 832, 833, 836, 848, 896, 901, 1067, 1102, 1162, 1376, 1488, 1496, 1550	
Petergozdia.....	1162
Péternek.....	471
Péterre.....	1102
Pétért.....	442, 461, 463, 471
Petörmán.....	1462, 1479
Petronella.....	1478
Petrud.....	811, 824
Pettau.....	467
Peyernek.....	499
Phrygia.....	131
Phrygiát.....	74
Phuth.....	27
Phutheusoknak.....	27
piaczon.....	662
pihegett.....	551
pihenés.....	943
pihennek.....	839
pihentessék.....	1008
pihentették.....	15
pihenvén.....	348

Pilis.....	1159
pilisi.....	1363
pillanat.....	838
pinczéit.....	770
Piroska.....	1208
pisai.....	1166
plébánus.....	1550
plébánusok.....	1460
pogány.....	278, 531
Pogánydinak.....	1029
pomorán.....	510
Pozsony.....	941
Pozsonyba.....	939
Pócs.....	1290, 1435
podestának.....	1429
pogányok.....	1407
pogány.....	431, 510, 511, 533, 538, 575-577, 712, 717
pogányok.....	28, 713, 716, 719, 723, 727, 729
pogányokat.....	737, 1413
pogányokhoz.....	726
pogányokról.....	1029
pogányságban.....	673
pogányságra.....	677
pogányt.....	731
poggyászfordóknak.....	856
poggyásznak.....	856
poharában.....	1550
poharát.....	870
pokolban.....	1534
pokolbeli.....	1558
Póla.....	134
Polában.....	1015
polgára.....	1430
polgárait.....	1459
polgárok.....	123, 140, 152, 1429, 1480
polgárokat.....	1478
polgárokkal.....	137, 352
polgároktól.....	135
polgárral.....	155
pomorán.....	513
pomoráni.....	515
pomoránok.....	509, 510, 514
pomoránoknak.....	512
pomoránt.....	513
pompáját.....	425
pompákban.....	100
pompás.....	96, 507
pompásan.....	1424
pontosan.....	68
porban.....	882, 1012

porból.....	11
Porcs.....	1446, 1496
port.....	493
portyázói.....	599
portyázóival.....	999
posztóban.....	418
Potentia.....	76, 77
Potentiáig.....	169
Poth.....	299, 300, 302, 649, 655, 907
Pothnak.....	301
Pothot.....	644
pótolják.....	1419
pozsegai.....	1550
Pozsony.....	591, 593, 1296, 1317
Pozsonyba.....	889
Pozsonyban.....	594, 981
Pozsonyból.....	903
Prágába.....	1058
prágai.....	282
prédikátor.....	1457, 1550
prépostot.....	1067
prépost.....	1273, 1550
presbyttereket.....	673
Priamis.....	22
próféta.....	1407
Protásius.....	1343
pruténok.....	125
pruténoknak.....	48
púpos.....	1074
puszta.....	55, 1005
pusztában.....	38, 42
pusztítá.....	1173, 1209
pusztíták.....	365-367, 708
pusztítják.....	149, 344, 711, 1082
pusztítani.....	1019
pusztító.....	1298
pusztította.....	1206
pusztították.....	346
pusztítva.....	457
pusztítván.....	348
pusztul.....	1503
pusztulásán.....	523
pusztulását.....	1189
pümkösd.....	1360
püspökök.....	453, 543
püspök....	36, 352, 484, 544, 546, 548, 550, 557, 574, 598, 600, 601, 603, 690, 732, 736, 778, 1110, 1160, 1161, 1226, 1413, 1451, 1457, 1466, 1509
püspökét.....	347, 1461
püspökké.....	556, 1063
püspökkel.....	282, 1446

püspöknek.....	600, 601
püspökök.....	542, 657, 671, 690, 796, 954, 982, 1126, 1448, 1449
püspököket.....	531, 538, 549, 673, 1427
püspökökön.....	952
püspököt.....	558, 595, 798, 801
püspökség.....	1446
püspöktársaim.....	544
püspöktől.....	1229
rabolva.....	1020
ravaszággal.....	47
Ravenna.....	152
rab.....	521
Rába.....	476, 491
Rábán.....	490
Rábcza.....	490, 491, 799, 1399
Rábeszélé.....	107
rábeszélék.....	627
rábeszéléseire.....	691
rábeszéléására.....	1362
rablának.....	347, 740
rablás.....	43, 1419
rablásra.....	50
rablói.....	489, 1321
rablókat.....	66
rablóknak.....	741
rabokat.....	464
rabolhattak.....	1082
rabolni.....	741
rabolva.....	707
rabságából.....	469
rabságban.....	1025, 1468, 1532
rabúl.....	1553
Radi.....	394
Radit.....	394
Radván.....	778
ragadozzák.....	1239
ragaszkodnak.....	523
ragaszkodnak.....	1445
ragaszkodót.....	1156
ragaszkodott.....	168, 297
ragasztott.....	695
ragyog.....	964
rajta.....	1153
Rajna.....	110, 363
rajnamellékiek.....	334
Rajnán.....	108, 125, 269, 365
rajok.....	671
rájok.....	74, 181, 274, 348, 511, 521, 676, 725, 749, 869, 1182, 1186, 1194, 1305, 1406
rajta.....	110, 373, 468, 642, 988
rajtad.....	582

rajtok.....	448, 467, 763, 813, 995, 1216, 1252, 1312, 1560
rakat.....	1221
rakja.....	419
Rákos.....	1485
Rákoson.....	845
rakva.....	896, 1545
Rapolth.....	1317
Rápolth.....	1296
Rasdi.....	534
rászedés.....	661
rászedetve.....	937
rátok.....	356
Rátold.....	310, 311
ravasz.....	932, 1460
ravaszágát.....	1455
ravaszúl.....	823, 986
rávenni.....	929
Ravennába.....	155, 157
Ravennában.....	1429
Ravennához.....	152
rávette.....	29
rázogatta.....	162
részüket.....	751
Realt.....	142
rég.....	133, 766
régebben.....	1334
Regensburgba.....	504, 602
Regensburgban.....	361, 364
reggeli.....	814
reggel.....	539, 748, 814, 816, 848, 858, 1032
reggeli.....	753, 815
reggelig.....	808
Reggelre.....	465, 698, 935
reggeltől.....	85, 115, 754, 872
Reggió.....	154
régi.....	1, 2, 144, 404, 535, 667
régiek.....	117
Reims.....	124
rejtekek.....	809
rejtekeiből.....	1541
rejteté.....	1471
rejtve.....	568
rekesztve.....	546
rekkented.....	237
rekkentem.....	235
remény.....	1233
reményben.....	1271
reménye.....	804
reményében.....	939
reményétől.....	604

reménylenek.....	750
reményöket.....	1078
reménység.....	994
reménysége.....	547
remete.....	556
remetén.....	847
Remigius.....	1507
rémítő.....	493
rémülésbe.....	837
rémület.....	933
rendbe.....	748
rendbeli.....	1457, 1550
rendben.....	716, 952
renddel.....	16
rendel.....	974
rendelet.....	125, 515
rendeléséből.....	973
rendeleteket.....	458
rendelkezék.....	1068
rendelkezék.....	1230
rendezett.....	1302
rendjébe.....	1509
Rendületlenül.....	648
rengeteg.....	57, 61, 1009
repedéseit.....	417
repedésen.....	1265
repedve.....	944
repülve.....	136
rést.....	373
rész.....	269, 271, 584, 775, 778
részből.....	778
része.....	128, 129, 168, 363, 712, 825, 873, 1318, 1454
részesülének.....	1550
RÉSZÉBEN.....	5, 12, 14, 15, 18, 19, 29, 37
részeg.....	1289
részeges.....	811
részegsége.....	1289
részegségében.....	811, 1290
részeinek.....	352
részeken.....	126, 403
részeket.....	1209
részen.....	768
részének.....	1432
részére.....	411, 1260
részéről.....	153, 1454, 1499
részeseivé.....	7
részessé.....	1430
részesüljünk.....	581
részesüljön.....	1530
részét.....	392, 1148, 1207

részével.....	115, 953
részöket.....	354
részre.....	167, 269, 584, 778, 1445
részről.....	649, 1498
részt.....	210, 778, 953
rettegve.....	1155
rétbe.....	235
rettege.....	825
rettegvén.....	165, 1143
rettenetes.....	1110, 1364, 1522
rettenetesen.....	999
rettentésével.....	294
rettentő.....	163, 696, 719, 869, 907, 1145, 1482, 1527
rettentőbb.....	117
rettenve.....	931
réve.....	548
révhez.....	541, 549
réz.....	372
Rhodanus.....	112
riadó.....	129
riadók.....	1308
Rif.....	49
Rinárd.....	304
ringatják.....	1548
ringatózva.....	1271
ritkán.....	637
Ritkán.....	1105, 1215
rohanni.....	671
Róbert.....	1189
Róbertet.....	1440
Róbertnek.....	1440
robogása.....	696
rohamban.....	727
rohamait.....	867
rohammal.....	763
rohana.....	727, 760, 869, 1194, 1254, 1406, 1526
rohanának.....	550, 676, 725, 750, 869, 1182, 1186, 1242
rohanását.....	684
rohanja.....	866
rohanjanak.....	181
rohanjunk.....	806
rohannak.....	1307
rohanni.....	1305
rohogó.....	696
rokona.....	989, 1511
rokonság.....	259
rokonságban.....	645
róla.....	30, 1069
rólok.....	1252
Róma.....	152

római.....	64, 74, 110, 114, 407, 413, 683, 1049, 1348, 1458, 1502
rómaiak.....	59, 75, 85, 88, 90, 153, 155, 157, 203, 251, 342
rómaiakhoz.....	74
romba.....	138
romban.....	246
rombolá.....	111
rombolák.....	758
rombolni.....	137
rombolta.....	150
romboltatja.....	1210
rombolva.....	768
romjai.....	193
romlása.....	22
romlás.....	1105, 1215, 1549
romlása.....	145, 1145
romlásában.....	574
romlásait.....	417
romlásán.....	917
romlására.....	482
romlását.....	528
romlásával.....	78
romlásban.....	1105
romlatlanúl.....	421, 497
ronta.....	922, 1026, 1036
rontani.....	689, 1179
rontott.....	999
rontották.....	248
rontsanak.....	64
roppant.....	405, 1139
roppant.....	139, 154, 341, 347, 375, 423, 470, 527, 1486, 1512
Rosáciumban.....	556
rossz.....	639, 1073
rosszabb.....	1081
rosszabbak.....	984
rosszakarattal.....	1085
rosszal.....	1324, 1461
rosszat.....	698, 1220, 1461
rosszúl.....	579, 1334
rovák.....	1498
rovásba.....	1255
rögtön.....	719
rögtön... 101, 108, 115, 124, 195, 361, 417, 420, 593, 636, 839, 884, 1009, 1014, 1131, 1273, 1445, 1544	
rövid.....	571, 1468
röviden.....	383
ruczák.....	996
Rudolf.....	1440, 1448
rugódozó.....	1010
ruháit.....	1553
ruhát.....	407

ruházott.....	407
ruházva.....	963
ruházván.....	413
ruházzák.....	274
ruthén.....	587, 1094, 1190, 1258, 1376
Ruthéniába.....	184
Ruthéniából.....	579
ruthénnal.....	1280
ruthénok.....	71, 1035, 1037, 1097, 1281, 1334
rútul.....	615
Salamont.....	641
sanyargatta.....	457
Saba.....	28
Sabaeusokat.....	28
Sabária.....	74
Sabáriában.....	147
Sabáriából.....	146
Sabatha.....	28
sabatheusok.....	28
saját.....	9, 25, 122, 253, 367, 420, 497, 503, 534, 546, 692, 1061, 1299, 1369, 1540
sajnálá.....	1188
sajnálja.....	992
Sajnálkozom.....	880
sajnállak.....	878
sajnálván.....	1189
Sajó.....	264, 1380
Sakana.....	22
Salamon.....	992
Salamonért.....	990
Salamon.....	5, 14, 300, 301, 308, 309, 587, 616, 626, 627, 666, 681, 682, 684-687, 689, 692, 699, 702, 703, 713, 722, 726, 761, 774, 782, 805, 812, 816, 825, 833, 835, 840, 848, 851, 861, 866-868, 872, 886, 889, 903, 905, 906, 909, 911, 913, 914, 916, 920, 926, 938, 939, 942-945, 949, 953, 955, 981, 983, 985, 988, 991, 993, 996, 999, 1002, 1007, 1061
Salamonnak.....	624
Salamonhoz.....	617, 824
Salamonnak.....	609, 690, 869, 953, 972, 1012
Salamonnal.....	309, 983, 984, 1184
Salamont.....	623, 625, 646, 683, 937, 988
Salamontól.....	910, 925
Salóna.....	133
Salvator.....	679
Sambergből.....	325
Sámson.....	1268, 1269, 1272, 1278
Sámsonnak.....	1279
Sámsonnal.....	1184
sánczok.....	1546
sánczokat.....	476, 1192, 1195
sánczokkal.....	1545
Sándor.....	22, 1526

Sánta.....	1074, 1439, 1440
sántikálnak.....	1263
sanyargatással.....	527
sanyargatni.....	450
sanyargatta.....	960, 1318
sanyargatva.....	366
sanyarúság.....	450
Sár.....	271
Sardóna.....	134
sárga.....	832
sárkányok.....	1314
Sarolt.....	252
Sarolttal.....	379
Sáron.....	497
Sáros.....	1488
sárosi.....	1550
saskeselyű.....	203
sasok.....	208
sassal.....	332
sast.....	208, 331
sátora.....	96
sátorában.....	1272
sátorra.....	272
sátorról.....	272
sátraikba.....	105
sátrához.....	1117
sátrai.....	92
sátraik.....	605
sátraikat.....	614
sátraikban.....	81
sátraikkal.....	73
sátrait.....	96, 261
sátrak.....	42
sátrakban.....	77
Saul.....	1231, 1290
Scythiában.....	65
scytha.....	53, 84, 101, 191
scythái.....	139
scythák.....	23, 57, 58, 360
scythákat.....	179
Scythia.....	37, 47, 49, 51, 58, 60, 190
Scythiába.....	47, 52, 175-177, 190
Scythiában.....	20, 56, 64, 188, 203, 243
Scythiából.....	16, 71, 177, 190, 203, 266, 275
scythiai.....	69, 243
Scythiának.....	20
Scythiát.....	56
sebesült.....	1553
segítsége.....	456
sehogy.....	1528, 1552

serege.....	714
seb.....	923, 1182
sebbel.....	614
sebből.....	728
Sebe.....	1532
sebében.....	1103
sebeikben.....	1498
sebeket.....	1525
sebes.....	40, 42, 241, 367, 724, 732, 763
sebesebben.....	729, 733, 1001
sebesen.....	1024, 1274, 1473
Sebestyén.....	692
sebesült.....	1553
sebesülve.....	732
sebet.....	727, 1103
sebhelyeit.....	497
Sebös.....	433, 434
Sebösnek.....	457
sebzek.....	11
séd.....	116
séddé.....	116
segedelme.....	241
segedelméért.....	389, 979
segélyébe.....	294
segélyét.....	1115
segélyével.....	252, 297, 494, 650, 1432
segélyökre.....	750
segíté.....	642
segítendi.....	1191
segíti.....	889
segíteni.....	10, 937
segítse.....	1190
segítség.....	813
segítsége.....	800, 804
segítségeért.....	1303
segítségéért.....	1131
segítségére.....	306, 365, 644, 699, 799, 907, 993, 1061, 1097, 1488
segítséget.....	74, 75, 239, 279, 456, 597, 794, 914, 1246, 1258
segítségét.....	1096
segítségétől.....	1205, 1408
segítségével.....	390, 874, 998, 1038, 1084, 1285, 1404
segítséggel.....	829
segítségökkel.....	1257
segítségökre.....	352, 749
segítségül.....	906, 1305
segítsék.....	1283
segítsen.....	813
segíttetve.....	643
sehogy.....	733
sehova.....	363

sejtvén.....	791
sekrestye.....	1512
selyp.....	1074
sem...8, 31, 35, 46, 58, 110, 139, 162, 169, 268, 331, 343, 353, 363, 364, 398, 430, 485, 487, 513, 582, 592, 597, 602, 614, 696, 698, 703, 733, 749, 770, 784, 800, 807, 825, 838, 847, 884, 886, 887, 903, 910, 915, 943, 946, 1010, 1076, 1095, 1107, 1129, 1145, 1211, 1238, 1246, 1315, 1322, 1389, 1414, 1458, 1471, 1486, 1512, 1538, 1546, 1552	
semmi.....31, 38, 58, 135, 272, 413, 489, 597, 698, 791, 804, 1009, 1315, 1331, 1454, 1546	
semmibe.....	480, 485
semmifelé.....	343
semmiképen.....	234, 472, 1055, 1540
semmire.....	592, 1414, 1458
semmit.....	838, 850, 910, 1442, 1486
Semnek.....	19
Semptéről.....	920
Semtől.....	18
Senia.....	134
senki.....8, 447, 696, 718, 843, 847, 1028, 1198, 1201, 1472, 1473, 1477, 1512	
senkit.....	782, 1234
senonok.....	366
Seó.....	1272
Seóig.....	1276
Seónak.....	1258
Seonnak.....	242
september.....	1538
sereget.....	1213
sereg 115, 116, 154, 289, 348, 353, 362, 372, 494, 568, 744, 768, 848, 854, 1305, 1489, 1498, 1540, 1557	
seregben.....	116, 122, 202, 213, 932, 934
serege.....88, 362, 389, 647, 825, 827, 846, 861, 863, 872, 919, 999, 1493, 1536	
seregében.....	1054, 1406
seregeddel.....	1200
seregeiket.....	742, 748
seregeikkel.....	708, 753
seregeit.....	1173, 1206
seregek.....	353
seregeket.....8, 796	
seregének.....	120, 133, 363, 608, 1367
seregénél.....	861
seregére.....	1546
sereget.....108, 125, 463, 491, 700, 713, 806, 893, 913, 1066, 1077, 1088, 1139, 1163, 1191, 1207, 1259, 1334, 1387, 1538	
seregét. 77, 111, 112, 154, 331, 389, 402, 455, 604, 648, 720, 817, 837, 930, 933, 1019, 1079, 1209, 1285, 1405	
seregével.....	158, 683, 820, 845, 908, 1089, 1302, 1306, 1323, 1537, 1545
sereggel.....	76, 109, 331, 460, 488, 591, 689, 715, 791, 892, 919, 1017, 1434, 1455
seregnek.....	212, 1492
seregöket.....	85
seregre.....	212

seregünket.....	857
sérelmét.....	979
sérelemért.....	1153
sérelemmel.....	916
sérelemnek.....	708, 1209
sérelme.....	1066
sérelmedért.....	918
sérelméért.....	487, 591, 710, 1056
sérelmeit.....	448
sérelmekkel.....	462
sérelmet.....	468, 642, 1315
sérelmét.....	1053, 1191, 1334
sérelmével.....	1435
sérelmököt.....	795
serény.....	1406
sértetlenül.....	666, 764
sértik.....	772
Sevilla.....	113
sevillai.....	113
sexagesima.....	465
Sicambriából.....	108
sietve.....	568
Sibinicum.....	134
sibrek.....	27
Sicambriában.....	199
Sicambriába.....	126
Sicambriában.....	128, 133, 169
Sicambriánál.....	77
Sicambriát.....	126
Sicambriától.....	129, 169
Sicilia.....	1439
siciliai.....	1509
siess.....	602
siessen.....	1056
sietének.....	614, 713
sietnek.....	1492
sietni.....	1000
sietséggel.....	543, 720
siettetni.....	784
sietve.....	432, 433, 472, 603, 649, 715, 750, 845, 889, 1072
sietvén.....	1485
Sigilbert.....	36
síkját.....	367
sikoltozással.....	162
síkon.....	185
Sima.....	1152
Simád.....	1268
Simburgnak.....	210
Simon.....	327, 330
Simoné.....	331

Simonnak.....	329
SIMONRÓL.....	326
sincs.....	718
sír.....	840
síralmas.....	1364, 1417
síralmasan.....	1512
síralmával.....	441
síralom.....	441
síralomra.....	441
síránkozának.....	441
síránkozásra.....	1095
síránkozva.....	1154
sirassa.....	510
siratá.....	428, 875
siraták.....	441
siratni.....	886
sírban.....	607
sírból.....	497
sírjáért.....	1423
sírjon.....	830
sírni.....	840
síró.....	1209
sírokban.....	606
sírt.....	1053
sírva.....	830, 878
sisakjával.....	832
sivatag.....	62
sodrott.....	116
sógora.....	699
sógorságban.....	980
sógorukkal.....	829
soha.....	35, 57, 58, 88, 429, 608, 703, 884, 886, 946, 971, 1009, 1014, 1234, 1532
sohajtozással.....	524
sóhajtozva.....	878, 939, 1096
sok...21, 88, 119, 134, 136, 155, 165, 297, 328, 349, 365, 400, 402, 413, 415, 423, 429, 440, 465, 466, 492, 499, 507, 533, 534, 536, 564, 592, 594, 641, 646, 647, 665, 700, 704, 707, 712, 753, 770, 792, 834, 899, 902, 925, 926, 928, 994, 995, 1044, 1073, 1083, 1097, 1100, 1101, 1140, 1163, 1220, 1229, 1280, 1295, 1343, 1368, 1372, 1447, 1472, 1473, 1530, 1533, 1546, 1549, 1551, 1553, 1557	
sokszor.....	1485
soká.....	148, 390, 494
sokáig.....	38, 46, 252, 735, 796, 921, 941, 1043, 1219, 1394, 1468
sokak.....	1269
sokan.....	340, 614, 646, 666, 909, 1006, 1028, 1260, 1327, 1498
sokára.....	1416
sokaság.....	671
sokasága.....	962
sokaságában.....	645, 1301
sokaságával.....	746, 836
sokasággal.....	541, 773

sokat.....	306, 464, 717, 1078, 1286, 1406
sokféleképen.....	254
sokkal.....	161, 550, 784, 926, 992, 1383
Solth.....	1175, 1176, 1178, 1180, 1188
sólymát.....	1128
sólyom.....	1129
sólyomnak.....	1128
Somogyban.....	289, 902
Somogyság.....	388
soproniak.....	750
soproniakkal.....	751
Sopronon.....	490
sorjában.....	129
sorjával.....	860
sorsában.....	1530
sós.....	1257
Sőt.....	830, 910, 1077, 1119, 1142, 1461
sötét.....	854
sötétség.....	964
sövényellenzőket.....	757
Spalatum.....	133
Spánoknak.....	122
Spanyolországban.....	328
spanyolok.....	23, 334
Spanyolországba.....	1429
Spanyolországban.....	331
Spanyolországból.....	304, 327, 1053
stádiumra.....	58
Staufen.....	306
Stefelt.....	1214
Stíriába.....	913
Stirián.....	133
Stof.....	306
Strassburg.....	365
Strassburgnak.....	110
Styriát.....	341
sugallá.....	1518
sugdos.....	804
sugdosásából.....	526
sugdosók.....	627
suhogásával.....	869
sujtá.....	1484
sújtott.....	761, 833
sújtotta.....	359
sújtsa.....	608
sújtván.....	1526
súlyától.....	1002
súlyos.....	435, 710, 1232, 1279
súlyosan.....	732, 877, 1148
Susdáliáig.....	61

Susa.....	367
susdalok.....	71
Susdálián.....	208
suttogja.....	784
sűrű.....	441
sümegei.....	1273
sürgetésére.....	894
sürgeti.....	837
sürgető.....	1095
sűrű.....	61, 490, 726, 834, 854, 1407
sűrűn.....	724, 1003
süt.....	57
süvegeket.....	1413
süvét.....	454
sváb.....	271, 306, 307, 348
svábföldi.....	342, 352
Sycambria.....	22
Sycan.....	22
Syriának.....	20
szabad.....	1010
szava.....	68
szabad.....	313, 635, 1446, 1521
szabadítsa.....	469
szabadokká.....	903
szabadon.....	110, 655, 949
szabados.....	1256
szabadságát.....	442, 459, 1446
szabadsággal.....	413
szabadságokat.....	771
szabadságot.....	131
szabadulva.....	425
Szabina.....	543
Szabolcs.....	246, 247
szabott.....	661
szaggatják.....	74
Száh.....	1518
szájába.....	136
szájában.....	1392
száján.....	161
szakad.....	56, 57
szakada.....	167
szakadatlanúl.....	550
szakadnak.....	1445
szakadt.....	309, 703, 1484, 1545
Szakálás.....	457
szakállánál.....	1541
szakállukat.....	1413
szakált.....	91
szalada.....	864, 1115
szaladának.....	79

szaladgálva.....	1546
szaladhattak.....	1104
szaladni.....	946
szaladt.....	617
szaladtak.....	492
szaladtam.....	947
szaladván.....	921
Szalánkeménben.....	742
szálla.....	85, 109, 836, 1115, 1284, 1424
szállá.....	110, 136, 244, 492, 1089, 1308
szállának.....	723
szállák.....	369, 748
szállának.....	715, 743, 1005, 1080
szállani.....	742
szállásaikat.....	65
szállást.....	265, 334
szállásúl.....	286
szállítják.....	1532
szállítani.....	1277
szálljanak.....	208
szálljon.....	342
szállnak.....	208
szállni.....	1277
szállott.....	246, 805, 907, 1186, 1272
szállotta.....	119, 749
szállottak.....	39, 73
szállt.....	97, 861
szalonnát.....	613
Szalvátor.....	805
száma.....	202
számából.....	174
számára.....	515, 919
számát.....	564
számba.....	1558
számítani.....	843
számítva.....	214
számkiveté.....	1234
számkivetés.....	324
számláltatott.....	82
Szamos.....	712
számos.....	110, 134, 1163, 1512, 1538
számosan.....	277
számot.....	1252
számtalan.....	208, 345, 465, 1524, 1549
számú.....	740
számvevő.....	1558
szándékozott.....	427
szándékát.....	540, 1183
szándékkal.....	608, 866
szándékozék.....	425, 476

szándékozik.....	790
szándékozott.....	814
szánják.....	1195
szántokból.....	294
szár.....	248, 304, 379, 436, 579, 680
származik.....	290
szarvasra.....	38
származik.....	579
származandanak.....	204
származása.....	1438
származását.....	16, 1422
származású.....	556
származik.....	246, 250, 300, 450
származnak.....	27, 304
származott.....	18, 64, 70, 74, 189, 1075
származtak.....	23, 24, 28, 36
származtál.....	881
származtanak.....	24
származtatására.....	968
szárnyak.....	900
szárnyával.....	463
szárnyon.....	860
szarvai.....	896
szarvain.....	899
szarvak.....	900
szarvas.....	896, 898, 899
Szász.....	1300
szászok.....	334, 1491
Szászország.....	269
Szászországot.....	348
szava.....	68, 623
Száva.....	740, 743
szavából.....	129
szavai.....	636, 1407
szavaiba.....	845
szavaik.....	750
szavain.....	785
szavait.....	15, 155, 1130, 1543
szavakat.....	227, 1531
szavakkal.....	837, 925, 1031
szavakon.....	583
szavakra.....	919, 1541
Szován.....	744, 748
szavazattal.....	962
száz.....	58, 80, 1108, 1114, 1132, 1139, 1168, 1292, 1336, 1340, 1345, 1346, 1351
századik.....	207, 1355
századosokon.....	212, 213
századost.....	449
százezer.....	65, 139
Százhalomhoz.....	76

százhuszonhárom.....	198
száznegyedik.....	203
száznolcz.....	52, 65, 214
székelyek.....	183, 186
szekeréből.....	550
szekereikkel.....	73
szekerestől.....	116
személy.....	1303
személyeknek.....	1523
szepesi.....	1446
SZERENCSETLEN.....	201
szerencsétlenségén.....	1154
szerep.....	1561
szerint.....	532
szede.....	239
SZEDEGETVE.....	2
szedének.....	466, 770
szedett.....	842, 1558
szednek.....	400
szedni.....	269, 806
szedte.....	837
szedték.....	553
szedvén.....	748, 1285
szegeket.....	1550
szegények.....	307, 313, 441, 668, 1251, 1530
szegényeknek.....	1482
szegényeket.....	420
szegényeknek.....	1523
szegénység.....	508, 661, 1418
szegénységed.....	234
szegényt.....	11
szegezte.....	734
szegültek.....	966
szegve.....	1159
szégyenére.....	1208
szégyennek.....	375
szék.....	152, 155, 1413, 1450, 1457
székbe.....	556, 1058
széke.....	12
székébe.....	15, 175, 177, 686, 1246
székében.....	13
székei.....	98
székelyek.....	1182, 1309
székelyeknek.....	181
szekere.....	95
szekerén.....	548
szekerének.....	1419
szekeret.....	1419
szekerét.....	550
Székes.....	1255, 1376, 1393, 1501, 1502, 1517

székesfejérvári.....	405, 1512
széket.....	11
székhelye.....	502
székkal.....	1265
szekrényében.....	91
szél.....	620, 767, 1548
széle.....	407
széléhez.....	1067
széleit.....	1298
széleket.....	1173
szelekkel.....	1536
szélén.....	348
szélére.....	1174
széles.....	91, 295, 324, 399
szelidítvén.....	975
szelídségével.....	975
szelídséggel.....	426
széljel.....	1391
széltében.....	58, 159
szembe.....	85, 109, 371, 492, 907, 1494
szeme.....	374, 493, 1253, 1425
szemébe.....	1407
szemed.....	884
szemei.....	31, 421, 435, 974
szemeibe.....	884
szemeid.....	884
szemeik.....	1003
szemeiket.....	527
szemeinek.....	884, 1426
szemeit.....	156, 434, 457, 806
szemeitől.....	1252
szemekkel.....	417
személy.....	1305
személyesen.....	1190
személyében.....	1061, 1299
személyek.....	521
személyeknek.....	953
személyesen.....	107, 279, 413, 581, 612, 699, 1538
Szemény.....	64
Szeménynek.....	205
szemet.....	1252
szemétre.....	765
szemfödélét.....	497
szemlélték.....	39
szemmel.....	446
szemők.....	38
szénaboglyákat.....	596
Szent...12, 16, 17, 21, 23, 35, 36, 124, 244, 254, 282, 283, 289, 292, 294, 334, 378-380,	
382, 384-387, 389-393, 395-398, 401, 404-407, 410-412, 415, 416, 419, 424-429, 435,	
437-439, 443, 444, 454, 484, 498, 503, 506, 524, 543, 544, 547, 548, 550, 553, 555,	

559, 572, 575, 586, 609, 653, 677, 679, 686, 692, 701, 704, 731-735, 800, 805, 847-849, 851, 858, 896, 898, 900, 901, 954, 961, 993, 1010, 1053, 1067-1069, 1071, 1110, 1155, 1295, 1303, 1343, 1359, 1361, 1366-1368, 1371, 1376, 1392, 1423, 1443, 1452, 1467, 1470, 1471, 1478, 1482, 1485, 1486, 1495, 1501, 1507, 1509, 1511, 1515, 1549	
Szentapolug.....	1058
szentegyház.....	407
szenteiben.....	6
szentek.....	1368, 1369, 1512
szentelje.....	425
szenteltetett.....	1376
Szentepolug.....	877
szentírás.....	36
szentjeitől.....	1155
szentségeket.....	1460
szentséges 382, 413-415, 420, 425, 427, 440, 441, 498, 546, 621, 773, 852, 1053, 1493, 1523	
szentséget.....	546
szentségét.....	546, 623
szentséggel.....	439, 1070
szentségtörő.....	1156
szenvedésekben.....	581
szenvedett.....	564
szenvedve.....	597
szép.....	698, 731, 733, 952, 1392, 1395, 1425, 1426
szépapja.....	415
szépapját.....	403
szépen.....	1425
Szepesbe.....	1490
szepesi.....	1451
szepesiek.....	1491
szépnek.....	1489
szer.....	371, 668
szerb.....	1484
Szerbország.....	1207
Szerbországba.....	1229
szerdán.....	831, 845, 1336, 1512, 1522
szerecsenek.....	334
szeregettel.....	581
szerecseny.....	760, 762, 765
szerecsenyek.....	1053
szerecsenyeket.....	768
szerecsenyekkel.....	759
szerecsenyektől.....	762
szerelemből.....	734
szereleme.....	1411
szerén.....	410
szerecsény.....	1536
szerecsényje.....	1536
szerecsényjök.....	365
szerecsényes.....	201, 202, 494, 737, 1316, 1389

szerencsésen.....	656, 657, 687, 914, 1120, 1423, 1433
szerencsétlen.....	202, 1523
szerencsétlenek.....	976
szerencsétlenséget.....	195
szerencsétlent.....	1531
szerencsétlenül.....	1469
szerencsével.....	504
szerént.....	1309
szerezze.....	1011, 1413
szeret.....	91
szerete.....	1050
szereted.....	633
szeretet.....	623, 1560
szeretetben.....	963
szeretetet.....	693
szeretetétől.....	929
szereti.....	1236, 1241
Szeretik.....	93
szeretőül.....	161
szerette.....	524
szeretteiket.....	1552
szerezhetnék.....	526
szerezni.....	690
szerezte.....	275
szerezve.....	338
szerezhén.....	274, 1258
szerfölött.....	91, 1241, 1492
szerint.....	17, 20, 23, 25, 84, 94, 96, 136, 173, 265, 275, 277, 292, 442, 458, 503, 531, 575, 577, 635, 659, 661, 698, 758, 910, 916, 953, 967, 977, 980, 1010, 1043, 1282, 1407, 1454
szerszámmal.....	139
szerszámokat.....	757
szerszámokkal.....	135
szerszámot.....	592
szert.....	107, 750
szertartáshoz.....	431
szertartásokba.....	278
szertartással.....	575
szerte.....	1391
szerzed.....	927
szerzének.....	611
szereztes.....	556, 1457
szerezteseket.....	1461
szerezésre.....	488
szerezést.....	1448
szét.....	137, 882, 1313
szétbocsátván.....	893
szétosztván.....	128
szétrombolván.....	110
szétszedhette.....	96

szétverék.....	1098
szétveri.....	14
szétvert.....	1553
szidalmazza.....	1208
szigetére.....	142
szigetbe.....	362, 796, 1218, 1532
szigetben.....	1392, 1401
szigetébe.....	140
szigetei.....	25
szigetére.....	141
szigetet.....	142
szigetét.....	286, 331
Szigetfőnél.....	872
szigorú.....	93
szigorúsággal.....	484
szíjak.....	1472
Sziclamezőre.....	180
sziklán.....	754
színe.....	226, 425, 437, 483, 506, 568, 692, 909, 995, 1026, 1034, 1127, 1186, 1322
szinén.....	554
színétől.....	241
színhelyén.....	123
színhelyéről.....	417
színlett.....	787
szinte.....	746
szintén.....	33
színű.....	91, 680
színűek.....	50
szítani.....	431
szív.....	441
szíve.....	1010, 1304, 1411
szívébe.....	1518
szívében.....	762, 773
szívéből.....	973
szíved.....	878, 882, 884
szívelve.....	481
szíven.....	833
szíves.....	76, 949, 1057
szívesen.....	461, 501, 508, 1037
szíveskedjél.....	1542
szívét.....	951
szívök.....	532
szívű.....	1010
szívű.....	774
szívvel.....	1303
szívvel.....	71, 446, 469, 529, 566, 903, 962, 1049, 1186, 1448, 1485
szlávok.....	191, 402, 413, 877
szó.....	29, 268
szokásuk.....	1309
szokott.....	103

szokás.....	67, 84, 292, 486, 577, 1348, 1413
szokása.....	161, 243, 416, 458
szokásaik.....	503
szokást.....	227
szokatlan.....	1538
szoknak.....	403
szokott.....	129, 212, 510, 514, 613, 667, 830
szokta.....	96, 623, 661
szokva.....	1289
szól.....	15, 450
szóla.....	235, 358, 371, 511, 544, 717, 1330, 1541, 1542
szólának.....	356, 762, 1090
szolgája.....	717, 1276, 1528
szolgáját.....	7
szolgák.....	670
szolgákat.....	837
szolgákkal.....	479
szolgákról.....	268
szolgál.....	916
szolgálnak.....	523
szolgálja.....	1033
szolgálának.....	1099
szolgálatában.....	382, 548
szolgálataikért.....	295
szolgálatára.....	425
szolgálatban.....	605
szolgálatjából.....	1060
szolgálatot.....	153
szolgálatra.....	1540
szolgálattételben.....	667
szolgálnak.....	191
szolgálni.....	131, 360
szolgáló.....	268
szolgálsz.....	359
szolgált.....	119
szolgáltatására.....	544
szolgáltatják.....	916
szolgáltatnak.....	1454, 1460
szolgálva.....	1052
szolgán.....	1028
szolgaságába.....	69
szolgaságra.....	297
szolgától.....	1030
szolgává.....	70
szólítván.....	137
szólította.....	283
szólnunk.....	314, 315
szóló.....	535
szombatnapra.....	662
szombaton.....	423, 1032

szomjas.....	729
szomorkodik.....	1055
szomorúan.....	911, 939
szomorúság.....	430
szomorúságuk.....	441
szomszédaik.....	274
szomszéd.....	61, 141, 668
szomszédaik.....	48
szomszédosok.....	61
Szónok.....	542, 560-562, 811
szóra.....	1254
szorgalmatosan.....	690, 1050
szórhassanak.....	756
szorítá.....	1285
szorítja.....	488
szorított.....	869
szórnak.....	1213
szorongatják.....	362
szorongattatva.....	729
szorongatva.....	354, 1037
szorosan.....	1460, 1482
szorosán.....	113
szorosnak.....	113
szorosok.....	176
szorultságba.....	604
szorultságukban.....	813
szórva.....	537
szótagja.....	970
szótól.....	450
szóval.....	608, 1445
szózat.....	278, 379, 1364
szózatot.....	1050
szög.....	680
Szögszárdnak.....	679
Szögnek.....	732
Szögszárdnak.....	680
Szögszárdon.....	950
Szögszárdra.....	805
szökék.....	897, 1064
szöktete.....	241
szőnyegre.....	630
Szörényen.....	1538
Szörényt.....	1539, 1540
szörnyet.....	359, 1159
szörnyeteg.....	1527
szörnyű.....	571, 697, 870, 1186
szőrös.....	1074
szultán.....	112, 331, 1367
szúrta.....	833, 1102
szűk.....	1546

szűkölködni.....	1040
szűkölködésben.....	581
szűkölködőknek.....	97
szükség.....	949
szüksége.....	508, 515, 1418
szükséges.....	278, 406
szükséget.....	597
szüle.....	1427
szülé.....	1229
szüleapja.....	577
szüléihez.....	1427
születék.....	1507, 1511
szülétek.....	1431, 1506, 1515
születése.....	22, 90, 198, 205
születésének.....	1, 64, 203, 207, 379, 397, 1168
születésnek.....	1281
született.....	24, 167, 187, 517, 578, 587, 588, 1440, 1447, 1448, 1506
SZÜLETIK.....	378, 1510, 1514
szülőföldükre.....	1532
szülötteik.....	131
szülöttök.....	73
szült.....	1137
szüntelen.....	485, 524, 990, 1530
szürke.....	1363
szűz. 439, 440, 503, 546, 773, 852, 895, 900, 959, 1047, 1155, 1295, 1303, 1392, 1394, 1395, 1401, 1416, 1501, 1503, 1512, 1531	
szűzesége.....	447
szűzzel.....	124
Szvatoplug.....	192, 221, 222
Szvatoplugot.....	193, 194, 244, 336
tábort.....	1186
találnak.....	62
találtak.....	413
találták.....	497
támadának.....	905
tanácsosát.....	347
tatai.....	281
táblákról.....	414
táborát.....	539, 1098
tábora.....	1179
táborába.....	498, 538, 1117
táborában.....	95
táboráig.....	1182
táborait.....	8
táborára.....	1026, 1179
táborát.....	1185
táborba.....	97, 244, 805, 1080
táborban.....	99, 1177, 1204
táborokban.....	68, 212
táborozással.....	129

táborozott.....	258
táboroztak.....	362
tábort.....	853, 1280
táborukat.....	743
tágasabb.....	1545
tagjában.....	1530
tagjai.....	309
táj.....	54
tájakra.....	597
tájnál.....	219
takarására.....	419
takarókat.....	754
Taks.....	335, 377, 379, 577
Taksnak.....	269
Takson.....	67, 103, 577
Taksot.....	206
talál.....	689
talála.....	816
találák.....	48
találának.....	42
találhatták.....	38
találhata.....	597
találhatnának.....	453
találhatott.....	1544
találhattak.....	454
találjanak.....	671, 1264
találjon.....	1152
találkozik.....	829
találkozott.....	836
találni.....	1102
talált.....	101, 124, 177, 251, 271, 1473
találta.....	1477
találták.....	194, 227, 1474
Talán.....	1125, 1474
talpát.....	1106
talyigába.....	1419
talyigára.....	550
talyigát.....	1419
támada.....	192, 627, 770, 1265, 1491
támadá.....	1094
támadának.....	1460
támadásait.....	751
támadásától.....	867
támadásban.....	1033
támadáson.....	78
támadást.....	115, 823
támadja.....	469
támadjon.....	803
támadni.....	74, 911, 913, 1405, 1418
támadt.....	698, 1325

támadta.....	108
támadván.....	1536
Tamás.....	1269, 1368, 1406, 1468, 1480, 1496, 1538
támasztott.....	493
támogatja.....	583
támogatva.....	1408
tanácsából.....	1254
tanakodásban.....	77
tanács.....	212, 808
tanácsa.....	884, 1180, 1198
tanácsába.....	669, 1199
tanácsában.....	437
tanácsából.....	177, 252, 297, 453, 457, 470, 1252, 1327
tanácsán.....	886
tanácsára.....	157, 774, 778, 794, 886, 928, 1152, 1354, 1432
tanácsát.....	68, 108, 139, 1115
tanácsával.....	819
tanácsba.....	629, 935, 1275
tanácsból.....	228
tanácscsal.....	928
tanácskozás.....	483
tanácskozást.....	809, 814
tanácsosai.....	1264
tanácsod.....	878
tanácsolá.....	436
tanácsolák.....	936
tanácsolta.....	1178
tanácsolták.....	469
tanácsomra.....	886
tanácsosai.....	807
tanácsosok.....	811
tanácsot. 76, 219, 433, 448, 528, 584, 629, 632, 742, 806, 844, 1083, 1152, 1196, 1228, 1249, 1543	
tanácsukra.....	1036
Tanais.....	20, 21, 35
tanakodni.....	848
tanakodott.....	468
tanakodva.....	851
tánczolásnak.....	441
tanította.....	575
tanítványt.....	818
tanulja.....	15
tanuljanak.....	1560
tanuló.....	1074
tanulságává.....	1534
tanult.....	74
tanyájokon.....	76
tanyázának.....	105
tanyázott.....	77
tanyázva.....	42

tapadt.....	834
tapasztalták.....	193
tapaszt.....	1149, 1150
tapaszta.....	1148
tapasztalván.....	418
táplálja.....	949
táplálkozáson.....	819
táplálni.....	46
Tar.....	386
tárnokmestere.....	1446
társaságából.....	546
Tárnokvölgy.....	78
tárogatókat.....	1308
társai.....	1277
társaikat.....	549, 1002, 1003
társaikhoz.....	725
társak.....	581
társaságába.....	439, 1070
Tarsia.....	53
Tarsusnak.....	24
tart.....	169, 1411
tarta.....	433, 629, 686, 706, 951, 1152, 1249
tartá.....	515, 1468
tartanak.....	1460
tartának.....	1196, 1296
tartasz.....	1177
tartatta.....	534
tartja.....	1411, 1429, 1484
tartják.....	433, 1227
tartó.....	717
tartomány.....	52
tartományokra.....	64
tartózkodásával.....	1540
tartogatni.....	91
tartomány.....	46, 151, 221, 1209
tartománya.....	40, 49, 58
tartományába.....	1283
tartományában.....	324, 393
tartományából.....	322
tartományát.....	47, 712, 993
tartományba.....	208
tartományból.....	1502
tartománygrófit.....	323
tartományok.....	107, 668
tartományokban.....	74
tartományt.....	20, 73, 367, 1468
tartotta.....	974
tartott.....	126, 133, 1176, 1416, 1547
tartotta.....	135, 409, 1447
tartották.....	521, 632, 652

tartottam.....	202
tartózkodik.....	199, 1236, 1482
tartózkodott.....	126
tartózkodva.....	1458
tartózkodván.....	1245, 1429, 1455
tartoznak.....	360, 509
tartozó.....	667, 1538
tartozói.....	1104
tartozom.....	1540
tartóztatni.....	1333
tartozzék.....	243
tartsa.....	15, 690
tartsanak.....	76, 1234
tartson.....	1174
tartsuk.....	1091
tartva.....	57, 219, 530, 641, 708, 773, 851, 855, 1052, 1467
tartván.....	125, 309, 375, 448, 528, 584, 689, 742, 797, 1032, 1228, 1249, 1376
taszítottatott.....	297
TATA.....	193, 280
Tatának.....	283
Tatár.....	1236, 1240
tatárok.....	1378, 1379, 1381, 1382, 1409, 1410, 1495
tatárokhoz.....	1410
Tatárt.....	1241
Táton.....	578
Tátoniaktól.....	578
Taurus.....	20, 21
tava.....	1405
távol.....	115, 1186
távolabb.....	1428
távolról.....	734
távolság.....	733
távozik.....	417
távozott.....	1158
tekintetűek.....	907
tetemei.....	1552
tévén.....	154
teendenek.....	631
teendesz.....	1200
Téged.....	887, 946, 1449
tegye.....	432
tegyék.....	442
tegyük.....	382
teherhordó.....	604
tehet.....	107
teheted.....	602
tehetek.....	462
tehetősebbek.....	152
tehetősek.....	307
tehetsége.....	94

tehetve.....	1442
tekintélyével.....	1457
tekintének.....	614
tekintetéért.....	518
tekintetes.....	977
tekintetéseket.....	449
tekintetével.....	13
tekintetű.....	91
tekintgető.....	869
tekintse.....	219
tekintsük.....	1422
tekintve.....	276
teljes.....	524
tele.....	1003
télen.....	620
telepedtek.....	74, 145
telepítette.....	244
telepítették.....	266
telhetetlen.....	446, 660
telhetetlenségből.....	980
Téli.....	1003
telik.....	101
teljesítik.....	904
teljes.....	106, 382, 439, 878, 964, 973, 1069, 1392, 1482, 1542
teljességgel.....	1262
teljesedésbe.....	956
teljesen.....	172, 503, 991, 1070, 1418
teljesítette.....	393
teljesíté.....	618
teljesítendi.....	612, 904
teljesített.....	1367
teljesíthesse.....	415, 442
teljesítse.....	1271
teljesítvén.....	157
teljességével.....	963
teljességgel.....	2, 449, 535, 548, 1483, 1488, 1546
telt.....	97, 415, 621
telve.....	97
Temes.....	1024, 1079
Temesben.....	1083
temesse.....	371
temessék.....	883
Temesvárra.....	1559
Temesvártt.....	1501
temetteté.....	1506
temeték.....	577
temetésén.....	875
temetőkön.....	1485
temették.....	87, 497
temettették.....	1502

temettetett.....	286, 496, 959
temettette.....	1393
tenger.....	34, 35, 40, 49, 61, 113, 134, 136, 140, 1257, 1381, 1536
tengeren.....	131, 159, 1056, 1423
tengerhez.....	133
tengeri.....	1532
tengermellékről.....	1384
tengernek.....	57, 141
tenni.....	175, 623, 629, 750, 1063, 1095
tennie.....	1220
tenyerén.....	1171
tépvén.....	875
tér.....	930
természet.....	402
természetében.....	274
termetű.....	548
tére.....	764, 885, 1034, 1045, 1427
teremnek.....	55, 225
Teremtés.....	18, 29
teremtőjét.....	413
terén.....	1552
térének.....	376, 466, 710, 1092, 1442
terhelt.....	595
terheltetése.....	1323
terhes.....	203, 429, 1427
terheseknek.....	155
terhét.....	667
teríté.....	1526
téríteni.....	278
térítettek.....	294
terített.....	709
térítette.....	677
téríthette.....	278
téríti.....	487
téríteni.....	1540
térítsék.....	868
térj.....	186
terjed.....	49, 58, 61
terjedéséért.....	274
terjedt.....	32
térjen.....	929, 936, 990
térjenek.....	179, 575, 666, 1020, 1204
terjeszté.....	955
térjetek.....	1540
térjünk.....	1020
termékenynek.....	220
terméketlenségétől.....	1143
természetűek.....	50
természet.....	426
természeténél.....	93

természetes.....	1448
természetét.....	481
természetű.....	91
termett.....	50
térnek.....	367, 931
térni.....	568, 1427
térnie.....	342
Terra.....	154
Terrestrina.....	134
tért.....	154, 398, 677, 1546
tértek.....	202, 341, 347
terül.....	51
területén.....	662
térve.....	350
Tervisiumot.....	151
test.....	162, 957
teste.....	496, 1012, 1168, 1292, 1336, 1340, 1345, 1346, 1351, 1355, 1358, 1363, 1374, 1392
testében.....	678
testéből.....	162
testedet.....	371
testéhez.....	91
testeinek.....	993
testeit.....	84, 87, 1485
testén.....	1111
testének.....	546
testére.....	498
testet.....	1394
testét.....	126, 497, 765, 878, 1226, 1393, 1493
Testi.....	432, 623, 1074
testök.....	436
testőreivé.....	389
testőreinek.....	447
testű.....	709
testvér.....	443, 578, 579, 1509
testvére.....	126, 253, 327, 727, 1190, 1265
testvérei.....	174, 901, 1160
testvéreik.....	884
testvéreikkel.....	1091
testvéreink.....	1091
testvérem.....	582
testvérét.....	90, 126, 1287
testvérével.....	286
testvéröknek.....	806
testvérüket.....	519
tesz.....	672, 968, 1197, 1220
teszek.....	449
teszem.....	371
teszi.....	7, 489, 624, 903, 1198
tesznek.....	101

tetszik.....	511
tetteinek.....	1069
tetteiről.....	535
tetején.....	723, 856
tetejére.....	720
tetejéről.....	1494
tetejétől.....	1333
tetemeit.....	1529
tetemes.....	1538
tetemét.....	880
tetessék.....	932
téteté.....	630
tetetésből.....	840
tétetett.....	556, 1501
tétetik.....	1367, 1458
tétette.....	69
tetetvén.....	937
tetézvén.....	1461
tetők.....	417
tetővel.....	1503
tetrarkha.....	74
tetszeni.....	1073
tetszése.....	96
tetszésök.....	265
tetszetős.....	1426
Tetszett.....	512, 518, 808, 1174
tetszik.....	840, 1091
tett.....	106, 212, 393, 663, 665, 980, 1069, 1125, 1535
tette.....	90, 398, 580, 971, 989, 1247, 1483
tetted.....	886
tettéért.....	709
TETTEIKRŐL.....	1
tetteinek.....	977, 1010
tettek.....	372, 472
tették.....	625, 755, 862, 1448
tettel.....	608, 983, 1445
tettél.....	916
tettért.....	1394
tetteté.....	1009
tettetést.....	933
tetteti.....	624, 787
tettetőleg.....	907
tettette.....	488, 601, 1079
tevé.....	389, 595, 1214, 1430, 1489
téve.....	122, 382, 612, 1098, 1543
tevék.....	1527
tévelyegve.....	1003
tévelygéseinek.....	147
tévén.....	64
Thanának.....	205

Tharsis.....	24
Thiras.....	23
thrákok.....	23
Thuringiába.....	125
thüringeni.....	269, 323, 1372
thüringeniek.....	334
Thüringent.....	348
ti.....	356, 630, 784
Tiszáig.....	72
tizenkét.....	152
tizenkettedik.....	1363
tizenöt.....	172
Tiadar.....	1268, 1277
Tiadart.....	1287
Ticino.....	148
tied.....	635
tiéd.....	916
tieidet.....	886
tigrisek.....	55
Tihany.....	586
Tihanyban.....	653
tilalmat.....	1460
tilalom.....	1459, 1460
tilalommal.....	127
tilalomtól.....	127
tiltva.....	535
Tisza.....	74, 196, 495, 648, 1019, 1089
Tiszán.....	105, 649, 822, 828, 836, 1019
Tiszántúlra.....	79
Tiszától.....	90
tiszta.....	92, 169, 332
tisztasága.....	447
tiszteletére.....	440, 1509
tiszteket.....	537
tisztelé.....	1083
tisztelendő.....	1126
tiszteletből.....	155, 283
tiszteletére.....	413, 555, 572, 586, 701, 858, 895, 901, 998, 1047, 1392
tiszteletes.....	977
tiszteletet.....	1460, 1482
tisztelt.....	380
tisztesség.....	568, 1127
tisztességből.....	1376
tisztességedre.....	1542
tisztességekkel.....	7
tisztességes.....	659, 1540, 1550
tisztességesen.....	409, 542, 692, 879, 1058, 1064, 1140, 1172, 1224, 1323, 1449
tisztességet.....	106
tisztességgel.....	503, 1394, 1423
tisztességre.....	107

tisztjével.....	1539
tisztséget.....	1454
tisztviselőit.....	539
tisztviselőt.....	449
titeket.....	356
titkolnák.....	169
titkolt.....	1455
titkon.....	152, 530, 749, 1058, 1227
titkos.....	545
titok.....	31
Titus.....	1268
tíz.....	114, 191, 348
tizedeseken.....	212
tizedet.....	393
tizedik.....	15, 18, 423, 1485
tizenhetedikén.....	1522
tizenegy.....	124, 621, 1291, 1338, 1437
tizenegyedik.....	29
tizenegyedikben.....	348
tizenegyedikén.....	1343, 1345
tizenharmadik.....	1168
tizenharmadikán.....	1292, 1349
tizenhárom.....	176, 706
tizenhat.....	350
tizenhetedik.....	1132
tizenkét.....	1291, 1480
tizenkettedik.....	623, 1488
tizenkilencz.....	1350
tizenkilenczedik.....	1070
tizennygyedikén.....	1376
tizennyolczad.....	1421
tizennyolczadik.....	352, 1502
tizenöt.....	18, 169, 174, 1335
tizenötödik.....	1501
tizenyolczadik.....	1139, 1243
tizet.....	1241
tízezer.....	65, 81, 95, 843
tízsázezer.....	101
tízszer.....	65, 139
Továbbá.....	23, 981
tódúl.....	529
tódula.....	531
tódúla.....	161
tódúlnak.....	94
tódúltak.....	646
Togata.....	57
Tojszlánnak.....	459
Tokajnál.....	828, 836, 1019
tollak.....	900
tolmács.....	511, 625

Tolnában.....	1230
tolongásban.....	1242
Tolosa.....	123
tolosai.....	1509
tolvajai.....	489
tolvajokat.....	66
Torda.....	66, 1269
Tordának.....	205
torka.....	1145
torkából.....	614, 1314
torkára.....	161
tornyait.....	540
tornyaival.....	139
tornyok.....	757
tornyokból.....	696
tornyot.....	29, 756
torolni.....	1191
Tótországban.....	1023
tova.....	869, 956, 1003, 1546
továbbá.....	1550
tovább.....	73, 234, 576, 602, 1149, 1264, 1283, 1540, 1543
továbbá.....	24, 29, 31, 379, 396, 405, 588, 802, 1368, 1550
töméntelen.....	1000
törekszik.....	973
többi.....	164
több.....	110, 151, 268, 329, 380, 784, 1277, 1313, 1392, 1411, 1445, 1531, 1545
többé.....	88, 270, 772, 887, 897, 1009, 1014, 1128
többek.....	278, 407, 1439
többen.....	122, 956, 1383, 1435, 1499
többet.....	613, 633, 725
többféleképen.....	956
többi. 21, 65, 87, 118, 136, 167, 172, 183, 243, 244, 265, 309, 331, 380, 538, 953, 1002, 1241, 1449	
többiek.....	1313
többiek.....	614, 832, 1028
többieket.....	676, 751
többre.....	276
többször.....	136
tökéletesen.....	38, 429, 903, 1024
tököt.....	730
TÖKVÉNYESEN.....	1244
tőle.....	39, 93, 158, 546, 598, 617, 868, 948, 1135, 1328, 1536
tőled.....	234, 917
tőlök.....	115, 153, 356, 467, 1090, 1131, 1264
töltötte.....	1013
töltvén.....	223, 1482
töméntelen.....	165, 347, 376, 671, 1213, 1546
tömérdek.....	613, 994, 1020, 1246, 1284, 1551, 1553
tömlöczbe.....	433, 988, 1480
tömlöczben.....	534, 988, 992

tömlöcből.....	432, 993
tömlőjét.....	223
tömlőkön.....	77
tömött.....	748
tón.....	389, 733, 858, 1180, 1240, 1271
tőnek.....	719, 1030, 1178
tönkre.....	886, 1098
tör.....	1324
történt.....	637
törbe.....	786
töre.....	1038
törekednek.....	459
töredelmesen.....	1112
törekszik.....	1012
törekedett.....	169
törekedik.....	867
törekednek.....	524, 690, 761, 929
törekedve.....	442
törekesznek.....	167
törekszik.....	137, 1326
töretik.....	95
törnek.....	1031
törődésével.....	1010
törődött.....	1303
töröljék.....	538
tört.....	320, 1087
törte.....	1175
törtek.....	1379
történetből.....	698
történnek.....	440
történni.....	830
történt.....	26, 38, 44, 117, 136, 269, 335, 376, 465, 694, 701, 740, 809, 859, 895, 943, 1041, 1059, 1073, 1123, 1139, 1192, 1215, 1232, 1252, 1462, 1495, 1499, 1535, 1536
történtek.....	423
történtnek.....	704
törve.....	593, 1315
törvén.....	1048
törvény.....	69, 575, 974, 1135
törvényben.....	15, 535
törvényeiket.....	503
törvények.....	975
törvényeket.....	1052
törvényen.....	1134
törvényére.....	990
törvényes.....	67, 187, 252, 578, 983, 1189, 1229, 1411, 1467
törvényesen.....	407, 953, 972, 1071, 1465
törvényét.....	15
törvénynyel.....	243
törvéseitől.....	640
törvetését.....	791

tövében.....	721
Tragúra.....	134
Trasen.....	464
Trencsini.....	1519
Trencsén.....	707
Trencsini.....	1488
Trier.....	366
Trója.....	145
Trójából.....	22
trójai.....	22
trójaiak.....	24
trójaiak.....	144
trónhoz.....	503
trónja.....	678
trónján.....	1250
Tubál.....	23
tudá.....	1102
tudakolja.....	598
tudakozódék.....	539
tudának.....	776
tudd.....	601, 806, 1087
tudhatják.....	564
Tudja.....	324, 597, 696, 773, 811, 843, 975, 1134, 1229, 1330
tudjátok.....	544
tudják.....	165, 931, 1261, 1262
Tudjátok.....	947
tudjuk.....	48, 261, 1282
tudnak.....	871
tudni.....	382, 1069
tudniillik.....	1134, 1248
tudniillik.....	16
tudniillik...18, 51, 133, 147, 175, 209, 289, 407, 415, 432, 526, 549, 626, 627, 699, 778, 811, 1208, 1403, 1453, 1480, 1509, 1538	
tudok.....	1176
tudományával.....	147
tudománynyal.....	426
tudomást.....	382, 1069
tudósításából.....	1324
tudósította.....	714
tudott.....	1024
tudta.....	69, 152, 654, 795, 983, 1305
tudták.....	774, 933, 963, 1183
tudtára.....	642, 1093, 1187, 1228
tudtával.....	1229
Tudtotokra.....	545
tudva.....	603, 943
tudván.....	827, 1126
tukmált.....	511
túl.....	105, 126, 161, 339, 348, 410, 577, 1050, 1056, 1214, 1306
Tulna.....	85

tulajdon.....	1534
tulajdon.....	126, 419, 879, 976, 1265
tulajdona.....	584, 953
tulajdoníttatni.....	1369
tulajdont.....	272
Tuln.....	464
Tulna.....	82, 83
túlsó.....	558
tunisi.....	331
Turin.....	367
tuskók.....	1216
tündöklék.....	1304
tündöklő.....	7, 683, 770, 900
tündöklött.....	147, 709, 964
tündökölve.....	957
tüneménytől.....	155
tünteti.....	7
türelem.....	12
türelmességgel.....	426
túrni.....	481
tűz.....	695, 698, 770, 909, 1418, 1503, 1512
tűzbe.....	1480
tüzes.....	944, 947
tüzet.....	745, 1213, 1221
tűzokádó.....	746
tűztől.....	1512
tűzzel.....	124, 346, 365, 708, 1209
tűzzön.....	477
udvar.....	413
udvarában.....	518, 652, 836
udvarából.....	1234
udvarba.....	570, 1234, 1458
udvarból.....	1531
udvari.....	488, 1207
udvariak.....	1124
udvarnál.....	1348
udvarnokai.....	1289
udvarotokba.....	1540
udvarral.....	692
udvart.....	106, 125, 126, 133
Ugra.....	1065
ugratva.....	560
Ugrin.....	1435, 1445
ügy.....	10, 59, 66, 101, 167, 169, 172, 208, 212, 270, 353, 365, 374, 415, 457, 466, 479, 499, 527, 535, 541, 599, 620, 631, 675, 701, 730, 753, 784, 818, 827, 840, 841, 859, 862, 871, 878, 903, 909, 927, 964, 965, 972, 999, 1011, 1041, 1060, 1068, 1075, 1123, 1177, 1178, 1180, 1209, 1216, 1217, 1230, 1232, 1255, 1265, 1307, 1321, 1322, 1331, 1427, 1445, 1454, 1472, 1490-1492, 1498, 1512, 1546, 1548, 1552, 1557
úgyahogy.....	429
ugyan.....	65, 70, 96, 155, 307, 380, 429, 594, 764

ugyanannyi.....	757
ugyanazon.....	64, 228, 286, 595, 1445, 1484, 1486, 1503, 1504, 1515, 1538
ugyanazt.....	1093
ugyancsak.....	1, 317, 880, 1351, 1391, 1448
Ugyanezt.....	21, 728
ugyanis.....	49, 51, 126, 129, 141, 145, 147, 156, 166, 172, 176, 182, 188, 217, 247, 307, 397, 426, 467, 483, 500, 536, 545, 546, 580, 608, 624, 659, 662, 730, 833, 867, 889, 930, 964, 967, 969, 975, 979, 988, 1010, 1074, 1086, 1146, 1298, 1418, 1450, 1480, 1547, 1556
ugyanott.....	503, 1266, 1372
úgymint.....	1368, 1435, 1550
új.....	195, 689, 1509
újdon.....	730, 1455
ujjaival.....	1524
ujját.....	1523, 1531
Újlaki.....	1435
újra.....	85, 179, 207, 1513
Újvárból.....	714
Újvárhoz.....	531
Újvárt.....	1115
Ulrik.....	352
Ung.....	193, 994
unokája.....	90, 216, 415, 1538
unokájának.....	1509
unokaöccscse.....	436
úr...3, 5, 9, 15, 29, 31, 169, 226, 241, 242, 345, 379, 418, 425, 493, 535, 716, 851, 852, 858, 889, 974, 987, 1026, 1034, 1186, 1187, 1214, 1246, 1247, 1294, 1295, 1304, 1312, 1314, 1351, 1363, 1392, 1423, 1481, 1493, 1501, 1509, 1542	
ura.....	625
urak.....	212, 453, 533, 1189, 1203
urakhoz.....	543
urakkal.....	352
uraknak.....	479
uralkodni.....	9, 1160
uralkodott.....	1447
uralkodik.....	337
uralkodni.....	192
uralkodásának.....	1374
uralkodás.....	153
uralkodása.....	1249, 1339, 1379, 1401, 1435
uralkodásában.....	126
uralkodásának.....	439, 572, 621, 623, 678, 960, 983, 1070, 1172, 1243, 1434
uralkodásban.....	195, 689
uralkodásodnál.....	1272
uralkodásra.....	51
uralkodásuk.....	529
Uralkodék.....	1245
uralkodhassék.....	1441
uralkodhatik.....	627, 629
uralkodhattok.....	784

uralkodik.....	74, 166, 192, 221, 525, 1282
uralkodjanak.....	15
uralkodjék.....	15, 1068, 1231
Uralkodnak.....	5, 9, 12
uralkodni.....	168, 193, 1398
uralkodói.....	426
Uralkodott.....	198, 352, 622, 959, 1167, 1291, 1335, 1338, 1348, 1350, 1353, 1357, 1358, 1377, 1396, 1401
uralkodtam.....	916
uralkodva.....	167
uralma.....	151
Uram.....	806, 811, 841, 946, 1086, 1150, 1199, 1540, 1542
uramhoz.....	1176
uramnak.....	236
urasága.....	109, 152, 425, 979, 1405
úrasszony.....	1362, 1427, 1500, 1501
úrasszonynyal.....	1392
ÚRASSZONYT.....	1189, 1221, 1502, 1505
Urat.....	738, 842, 997
urát.....	15, 162, 1518
urává.....	625
Urban.....	1351, 1443, 1451, 1502
Úrhoz.....	1015, 1292, 1336, 1340, 1346, 1355, 1358, 1374
úrnak.....	511
urodalma.....	591
urok.....	162
urokat.....	827
urokhoz.....	949
uroknak.....	1327
Uros.....	1229, 1317
Urosa.....	594, 1186
Urost.....	1144
Urunk.....	1, 64, 90, 198, 203, 207, 397, 423, 440, 461, 574, 692, 1070, 1108, 1114, 1132, 1139, 1168, 1292, 1303, 1336, 1340, 1345, 1346, 1355, 1374, 1379, 1387, 1391, 1392, 1398, 1403-1405, 1410, 1416, 1437, 1443, 1455, 1465, 1482, 1485, 1488, 1501, 1502, 1506, 1507, 1509, 1511, 1512, 1517, 1522, 1538
urunkat.....	546, 1252
urunkhoz.....	544
urunknak.....	1091
úszik.....	560
úszni.....	1279
úszó.....	593
úszva.....	593
út.....	1545, 1546
utak.....	176
utálatos.....	1074
után.....	1, 18, 22, 36, 43, 82, 90, 105, 145, 161, 166, 167, 173, 192, 198, 221, 247, 253, 256, 352, 387, 423, 430, 443, 444, 465, 474, 547, 558, 621, 629, 636, 740, 760, 770, 796, 806, 815, 831, 895, 1018, 1092, 1142, 1152, 1153, 1187, 1226, 1228, 1231, 1289, 1318, 1323, 1342, 1360, 1383, 1387, 1421, 1423, 1427, 1432, 1445, 1447, 1458, 1478,

1485, 1497, 1501, 1522, 1540	
utána.....	243, 254, 453, 1068, 1152, 1235, 1245, 1353, 1357, 1376, 1398, 1403
utánad.....	1086
utánok.....	1024
utasított.....	1127
utat.....	366, 608, 1322, 1545
utazott.....	1320
útba.....	1545
utczáin.....	1480, 1531
utczán.....	1529
utczát.....	1467
útján.....	334
útjára.....	162, 957
útját.....	817
útnak.....	1528, 1546
Utóbb.....	627
utódai.....	608
utódaival.....	608
utódom.....	582
utól.....	271
utoljára.....	172
útra.....	1150
útról.....	110
üdvösségbe.....	544
üdvös.....	437, 691
üdvözítő.....	498
ügye.....	914
ügyéért.....	1457
ügyekben.....	974
ügyelő.....	91
ügyért.....	595
ügyes.....	47, 593
Ügyességének.....	659
ül.....	167, 1154
üldözé.....	872
üldözék.....	1381
üldözendi.....	152
üldözi.....	1004
üldözni.....	356
üldözője.....	1278, 1333
üldözők.....	1216
üldözte.....	1348
üldözzék.....	826
üle.....	689, 816, 864, 1250
ülend.....	15
üljenek.....	1177
üljön.....	11
üllé.....	468
üllék.....	692
üllik.....	1373

üllötte.....	483, 1053
ülték.....	42
ülnek.....	754
ült.....	1058, 1250, 1272
ülteté.....	686
ültetve.....	550
ülve.....	13, 546, 634, 675, 745, 922, 944
ünnepe.....	1416, 1485, 1522
ünnepelte.....	802, 950
ünnepélyes.....	106, 125, 323, 528, 951
ünnepélyesen.....	324, 1485
ünnepen.....	506, 1055
ünnepén.....	439, 692, 1392
ünnepét.....	42, 468, 692, 1053, 1373
ünnepnapon.....	1467
ünő.....	38
üregain.....	1148
üregesek.....	96
üres.....	1450
ütközet.....	115
ütközetben.....	1496
üte.....	995, 1280
ütének.....	345, 763, 1275
ütközet.....	82, 116, 117, 647, 824, 867, 1308, 1311, 1407
ütközetben.....	86
ütközetbe.....	1304
ütközetben.....	80, 85, 118, 350, 365, 391, 821, 832, 834, 836, 873, 1188, 1286, 1287, 1317, 1380, 1384, 1404
ütközetekben.....	171, 1389
ütközeténél.....	117
ütközetet.....	907
ütközetre.....	169, 390, 494, 649, 708, 823, 865, 909, 1308, 1492, 1495
ütközettől.....	197
ütközni.....	718, 854
ütközzék.....	907
ütközzenek.....	848
ütni.....	888
ütöd.....	237
ütött.....	342, 348, 749, 932
ütötte.....	261
ütöttek.....	163, 342
ütvén.....	467, 994
űzé.....	732, 1276
űzének.....	241
űzi.....	1101, 1121
űzőbe.....	827, 1100
űzték.....	916
űzve.....	764
űzven.....	729
űzze.....	783

vacsorájának.....	716
vagyon.....	20
vala.....	59, 620, 1156, 1520
valamennyi.....	1256
valának.....	593
választotta.....	1135
való.....	1478
váradí.....	1160
város.....	138, 374
városába.....	657
Vazult.....	379
Vác.....	846, 847, 896
váci.....	902, 1446
Váczig.....	829
Vácson.....	959
Vácra.....	928
vadak.....	446
vadakban.....	60
vádaskodván.....	1219
vadász.....	31, 1472
vadászat.....	251
vadászatban.....	1121
vadászaton.....	1024
vadászgat.....	813
vadászik.....	806
vadászni.....	38, 1131
vadászsólyom.....	62
vadászszék.....	1126
vadászva.....	1020, 1047
vadban.....	40
vádolni.....	1085
vádolák.....	741
vádolják.....	1124
vádolt.....	1135
vádolván.....	796
Vág.....	843, 920
vágata.....	392
vágatta.....	69
vagdalkozásban.....	834
vagdalba.....	457
vágó.....	613
vágott.....	373
vágta.....	374
vagy 21, 33, 45, 48, 67-69, 76, 85, 90, 128, 129, 165, 207, 259, 271, 334, 377, 417, 447, 461, 584, 608, 613, 622, 629, 786, 806, 821, 840, 841, 862, 873, 884, 946, 962, 969, 974, 1195, 1261, 1315, 1322, 1379, 1454, 1489, 1491, 1538, 1546, 1548, 1560	
vágyik.....	882
vagyok.....	10, 371, 511, 851, 1176
vagyon.....	15, 24, 29, 203, 381, 421, 535, 1134, 1146, 1366, 1438
vagyonában.....	1430

vagyonaitkat.....	1480
vagyonával.....	913
vagyonnal.....	884
vagyonostól.....	39, 42
vagyonuk.....	209
vagytok.....	544
vagyunk.....	356, 544
vajdához.....	1553
vajdát.....	1484
vájátá.....	527
vajda.....	1468, 1485, 1538
Vajha.....	762
vájjuk.....	806
vajon.....	76, 268, 461
vak.....	1244, 1245, 1291, 1339
vakítottatta.....	1152
vakítva.....	1223
vakmerően.....	764
vakmerő.....	760, 832
vakmerően.....	762
vakmerőségétől.....	726
VAKMERŐSÉGÖKRŐL.....	1
vaksi.....	1074
vállalja.....	1049
vala 30, 31, 33, 34, 59, 68, 69, 73-76, 82, 85, 90-103, 110, 116, 117, 122, 124, 126, 129, 134, 136, 147, 156, 159, 161, 165, 167, 169, 174, 180, 188, 190-193, 195, 199, 203, 205, 208, 213, 216, 221, 222, 224, 229, 241, 243, 247, 251, 252, 269, 271, 272, 278, 337, 365, 370, 372, 375, 386, 388, 393, 396, 404, 405, 407, 408, 413-420, 426, 430, 431, 433, 440, 441, 443, 446-448, 450, 451, 453, 457-459, 461, 469, 471, 474, 479, 480, 489, 493, 495, 496, 501, 509, 523-526, 531-533, 548, 550, 556, 560, 561, 568, 570, 572, 574, 575, 589, 594, 597-601, 604-608, 610, 617, 618, 624, 629, 634, 638, 640, 642, 645, 646, 660, 661, 663, 666, 668, 672, 675, 680, 684, 690, 696, 699, 701, 712, 714, 717, 718, 722, 726, 727, 729, 731-733, 738, 745, 746, 750, 754, 755, 758, 761, 764, 767, 773, 774, 776, 783, 784, 786, 787, 790, 791, 795, 799, 800, 803, 804, 809, 812-814, 817, 818, 824, 826, 830, 832, 834, 835, 837, 840, 848, 854, 855, 857, 861, 863, 866, 867, 875, 878, 881, 882, 886, 889, 890, 893, 898, 908, 910, 916, 919, 921, 923, 924, 928, 929, 934, 942-944, 948, 949, 953, 954, 958, 959, 971, 973, 975-977, 980-982, 984, 985, 988-990, 992, 993, 1001-1004, 1006, 1012, 1017, 1020-1022, 1024-1027, 1030, 1032, 1033, 1050, 1055, 1061, 1062, 1068, 1074, 1082, 1086, 1087, 1089, 1094, 1096, 1101, 1105, 1106, 1109, 1111, 1113, 1114, 1121, 1124, 1126, 1127, 1134, 1148, 1154, 1155, 1158, 1159, 1161, 1171, 1174, 1175, 1177, 1180, 1183-1187, 1189, 1192, 1204, 1209-1211, 1213-1217, 1220-1223, 1227-1232, 1235, 1236, 1238, 1239, 1241, 1245, 1246, 1248, 1254, 1257, 1259, 1263, 1267-1269, 1271, 1272, 1274, 1275, 1277, 1279, 1289, 1294, 1296, 1299, 1300, 1303, 1304, 1307, 1309, 1326, 1327, 1334, 1361, 1369, 1370, 1376, 1389, 1391-1393, 1407, 1411, 1413, 1416, 1419, 1423-1425, 1429, 1439, 1445, 1446, 1448, 1450, 1454, 1459-1461, 1467, 1472, 1477, 1482-1484, 1488, 1489, 1492-1494, 1503, 1509, 1521, 1523, 1524, 1530, 1536, 1545, 1546, 1548, 1554, 1556, 1557	
valakit.....	453
valamely.....	1021

valamennyi.....	671
valának.....	1001
valaha.....	581, 1021, 1535
valaki.....	69, 116, 608, 1069
valakit.....	33
valamely.....	165, 418
valamelyik.....	166
valamennyi.....	7, 15, 117, 425, 537, 549, 695, 861, 1049, 1209, 1303, 1370, 1461
valamennyire.....	1241
valami.....	21, 229, 605, 1216, 1307, 1459, 1526, 1546
valamint.....	59, 339, 406, 426, 449, 535, 604, 784, 1100, 1454, 1492
valamit.....	849
valának.....	95, 97, 98, 459, 474, 491, 524, 537, 594, 705, 811, 846, 896, 1062, 1100, 1119, 1161, 1286, 1289, 1546
választásod.....	635
választották.....	70
válaszolá.....	841, 850, 900
válaszolák.....	1129
válaszolni.....	1542
válaszolva.....	462
válaszsa.....	1134
Válaszszatok.....	357
választák.....	1233, 1264
választának.....	454
választani.....	323
VÁLASZTÁSÁRÓL.....	89, 211
választasz.....	1201
VÁLASZTATÁSÁRÓL.....	452
választatik.....	1458
választott.....	112, 244, 922
választotta.....	991
választottak.....	65
választották.....	527, 971
választunk.....	1203
Válens.....	64
vállalkozni.....	511
vallás.....	531
vallását.....	533
valláshoz.....	431
vallásos.....	610
vallást.....	1413
vallatás.....	483
valljuk.....	1499
vallomás.....	483
vallva.....	615
való.....	1, 155, 167, 188, 303, 305, 307, 330, 423, 465, 587, 606, 714, 831, 881, 890, 1416, 1471, 1522, 1530, 1549
Valóban.....	169, 1011, 1475
válogatás.....	1546
válogatott.....	1313, 1548

valók.....	35, 265, 316
valósága.....	698, 977
valósággal.....	818, 1454, 1486
valót.....	418, 1121
vált.....	1135, 1243
váltak.....	25
válnak.....	1232
változott.....	664
változtatott.....	181
változtatta.....	1368
változtatták.....	202
változtatva.....	942
válva.....	666
vámot.....	902
van...9, 10, 12, 23, 26, 27, 35, 51, 52, 55, 61, 68, 84, 244, 274, 328, 379, 382, 554, 568, 636, 784, 882, 896, 925-927, 963, 1239, 1324, 1329, 1363, 1473, 1478, 1512, 1540	
vannak.....	15, 55, 597, 627, 931, 1037, 1043, 1305, 1512
vár.....	592, 604, 789, 799, 943, 944, 1042, 1043, 1117, 1192, 1488
várnagy.....	1532
vára.....	328, 1416, 1532
várában.....	689, 1345, 1468
várából.....	306, 533
váradi.....	732, 798, 801, 1046, 1446
Váradnak.....	1047
Váradon.....	1070, 1243, 1502
váraikat.....	256, 345
várainak.....	1210
varakat.....	95, 446, 889, 893
várákozának.....	713
várákozunk.....	1273
várákózzék.....	598
várán.....	339, 348
várának.....	247
várat.....	247, 248, 286, 771, 1005, 1116, 1195, 1200, 1203, 1454, 1488
váráát.....	591, 593, 941, 1039, 1081, 1198, 1296, 1317, 1539
varázsló.....	136
varázslót.....	533
várba.....	769, 771, 945, 1082, 1478
várban.....	195, 593, 772, 1119, 1443, 1462
várból.....	776, 781, 942, 1193
várhoz.....	1005
várja.....	528
várják.....	524, 855, 1552
várjobbágygal.....	824
varjú.....	1128, 1129
varjút.....	1128, 1129
Várkony.....	1089
Várkonyba.....	628, 1089
vármegyében.....	1047
vármegyéből.....	1526

vármegyéig.....	994
várnagy.....	1496
városából.....	74
város. .23, 76, 83, 269, 347, 353, 370, 372, 375, 376, 413, 417, 478, 540, 754, 756, 762, 764, 770, 922, 1112, 1459, 1479, 1480, 1531	
városa.....	82, 85, 707, 793, 1218, 1430
városába.....	77, 123, 126, 152, 685, 713
városában.....	1015, 1109
városából.....	113, 542, 794
városához.....	352
városai.....	82, 131
városáig.....	129, 154, 464, 712
városaikat.....	345
városait.....	151, 1209
városának.....	127
városánál.....	125, 133
városát.....	110, 132, 150, 152, 244, 346, 1209, 1491
városától.....	362
városba.....	342, 412, 671, 768, 1449
városban.....	152, 193
városbelieknek.....	352
városból.....	370, 759, 760
városhoz.....	796
városig.....	129
városok.....	1418
városokba.....	1528
városokat.....	95, 111, 134, 367, 1165, 1166
városon.....	208
várossal.....	755
várost.....22, 29, 110, 127, 133-137, 139, 140, 251, 352, 748, 758, 759, 766, 847, 1053, 1058, 1109, 1225, 1400, 1492	
városukat.....	749
varr.....	1524
varsában.....	1546
várta.....	848
várták.....	676
várva.....	362
vasárnap.....	831, 1070, 1340, 1346, 1349, 1376
vasárnapján.....	1343
Vasas.....	1000, 1287
vasasok.....	1001, 1002, 1216
vasba.....	1480
vassal.....	124, 346, 365, 708, 1209
vastag.....	1553
Vatha.....	533, 535, 536, 549
Vathának.....	704
Vathát.....	798, 801, 1144
Vazul.....	424, 434, 457, 578
Vazult.....	432, 433, 435
védelmére.....	757

velencei.....	442
verődnek.....	1548
veszett.....	1474
veszik.....	311
vezérek.....	936
vezérével.....	1387
vezérökről.....	22
Vecellin.....	832
Vecsernye.....	806
vecsernyét.....	805
vedd.....	633, 635
védelme.....	1555
védelméért.....	762
védelmezék.....	761
védelmezik.....	758
védi.....	570
vég.....	1428
végzetlen.....	499
VÉGE.....	200, 1562
végére.....	381, 754
végezte.....	227
végezésnek.....	537
végezte.....	73, 128, 195, 1528
végeztek.....	1093
végzetlen.....	10, 712, 1432
véghez.....	1312
végig.....	864
végkép.....	538
Végre.....	22, 39, 53, 56, 57, 76, 123, 134, 148, 161, 192, 254, 364, 369, 402, 494, 556, 571, 639, 796, 872, 1142, 1219, 1311, 1346, 1368, 1410, 1424, 1520, 1523, 1527, 1528, 1533, 1551
végtelen.....	6
végvidéket.....	1082
végzés.....	381, 1092
végzéséből.....	212, 332
végzését.....	545, 1482
végzésnél.....	248
végzést.....	1234
végzi.....	1161
végződik.....	53
végződött.....	952
végý.....	371
vegye.....	432, 1446
vegyék.....	771
vegyen.....	153
Vegyenek.....	231
vegyes.....	76, 1399
vegyétek.....	630
vegyült.....	1518
vehessen.....	1441

vehet.....	382, 1069
veheté.....	1289
veheték.....	758
vehette.....	135, 148
veje.....	686, 778
VEJÉVEL.....	681
vékony.....	493
vele 61, 109, 329, 370, 455, 461, 645, 646, 735, 915, 944, 980, 1056, 1059, 1060, 1062, 1100, 1127, 1328	
vélé.....	1490
vélék.....	521
vélekednek.....	146
velem.....	634
vélem.....	862
VELENCÉBŐL.....	1420
Velencze.....	1430
Velenczébe.....	443, 1429
Velenczei.....	556, 622, 1421
velenczeiek.....	143, 144, 146, 1163
velenczeieket.....	1166
velenczeieknek.....	1165
veletek.....	1025
véletlen.....	422, 698, 790, 931
véletlenül.....	42, 1407, 1472
véli.....	229, 944, 1241
velők.....	184, 265, 363, 492, 717, 718, 846, 1076, 1083, 1184
velünk.....	852
vélve.....	866
vélvén.....	1075
vén.....	1211
Venczel.....	1444, 1446-1448, 1455, 1462, 1465, 1478
Venczellin.....	391, 394
Venczellín.....	288, 289
Venczellint.....	389
vendégeltetve.....	1424
vendégét.....	389
venni.....	535, 1189
vér.....	161, 1145
vérrel.....	169
vérből.....	881, 1075
Vérbulcsu.....	261
Vercelli.....	347
verdesve.....	932
vére.....	161, 762
vérébe.....	1363
verembe.....	986
veremben.....	495
vérének.....	546, 986
vérengző.....	1526
vereségben.....	134

verete.....	659, 663
veretve.....	1480
vérével.....	116, 729
vérfertőző.....	387
vérhasba.....	1237
vérnek.....	1215
Verner.....	1478
Verónai.....	75, 106, 167, 171
Verónát.....	151
vérontás.....	921, 1364
vérrel.....	1157
vérségből.....	453
vérségéből.....	303, 535
vérségi.....	623, 1061
versek.....	1395
verseket.....	675
vert.....	96
vért.....	553, 1062
vértanu.....	1416, 1501
vértanú.....	555, 1368
vértanúja.....	552
vértanúk.....	692, 1495
vértanúkká.....	559
vértanúság.....	544, 546, 547
vértanúságot.....	564
verte.....	331
verték.....	457, 1550
Vértés.....	615
vértje.....	1279
vértjében.....	833
vértjeik.....	1286
vértjeiket.....	615
vértjét.....	833
vértjével.....	832
verve.....	725, 1313
vérzettek.....	435
vesd.....	733
vesse.....	830
vessen.....	1081
vesszejéből.....	1368
vesszők.....	1111
vesszőkkel.....	1110
vesz.....	661
veszték.....	457
vesztik.....	627
vesze.....	1380
vésze.....	1279
veszedelmére.....	986
veszedelem.....	484, 1107, 1155, 1287
veszedelembe.....	608, 839

veszedelemből.....	1540
veszedelmébe.....	661
veszedelmére.....	1264
veszedelmes.....	698
veszedelmet.....	137, 153
veszedelmét.....	1540
veszedelmével.....	78
veszély.....	749
veszélyeitől.....	984
veszének.....	1006
veszett.....	69, 80, 81, 186, 350, 499, 873, 1188, 1522, 1550
VESZI.....	322, 480, 485, 993, 1505
veszik.....	146, 274, 1532, 1556
veszít.....	510
veszítették.....	907
veszítsék.....	272
vesznének.....	1005
veszni.....	1005
veszprémi.....	392, 1466
Veszprémnek.....	195
veszsen.....	137, 538
veszsenek.....	532
veszte.....	1380
veszteglettek.....	77
vesztek.....	1383
veszteni.....	1094
vesztette.....	1186
vesztve.....	593
veszvén.....	650
vet.....	550
vete.....	1295
veté.....	126, 1156, 1276, 1302, 1482
veték.....	765, 1525
vételével.....	716
vetem.....	449
veteményes.....	585
veteté.....	1234
vetett.....	116, 979, 1087, 1124
vetette.....	978, 1484
vetetteknek.....	1460
vethetének.....	1213
vethettek.....	1383
veti.....	152, 529
vetik.....	69
vétke.....	1135
vétkeiket.....	547
vétkeiket.....	1010
vétkek.....	70
vétkeket.....	536
vétkes.....	66

vétkezett.....	953
vetni.....	387, 591
vett.....	177, 252, 560, 579, 1102, 1484
vette.....	44, 376, 444, 587, 837, 1209, 1472
vettek.....	1311
vették.....	45
vettete.....	1480
vetteté.....	157, 988, 1480
vetteted.....	237
vettetem.....	235
vettette.....	329
vettetve.....	442, 608
vetve.....	58, 493
vetvén.....	353, 425, 511, 751, 1078, 1413
vevé.....	570, 636, 775, 827, 1506
véve.....	39
vévé.....	1502
vevék.....	1099
vévén.....	223, 519, 920, 1100, 1115, 1158, 1163, 1493
vezérek.....	355
vezérévé.....	1367
vezekléssel.....	1010
vezér. 67, 103, 211, 215, 233, 245-247, 249-252, 255-257, 260-262, 266, 274, 275, 278, 286, 294, 295, 335, 377, 384-387, 390, 391, 393, 773, 799, 803, 994	
vezére.....	212, 372, 388, 717, 877
vezéréhez.....	993
vezérei.....	824, 1498
vezéreihez.....	1281
vezéreit.....	928
vezéreivé.....	1489
vezéreivel.....	377
vezérek.....	216, 243, 351, 649, 929, 931, 932, 1283
vezéreket.....	655, 907, 935
vezéreltetve.....	153
vezérét.....	1033
vezérévé.....	389, 1214
vezérhez.....	297
vezérök.....	750
vezérökkel.....	769, 905
vezéröknek.....	719
VEZÉRREL.....	395
vezérről.....	273
vezérséget.....	198
vezérségét.....	386
vezért.....	212, 258, 263, 289, 391, 397, 644
vezértől.....	391
vezérük.....	1054
vezetvén.....	1376
vezete.....	1334
vezeté.....	435, 648

vezeték.....	491
vezetvén.....	503
vezézéreik.....	650
vidékekre.....	22
világos.....	1427
viradat.....	1473
vívottak.....	1043
viadal.....	84, 1552
viadalát.....	908
viadaljokat.....	762
viadalra.....	832, 1211
viadaltér.....	374
viaskodának.....	374
viasz.....	909, 1512
viaszgyertyákat.....	1221
Vid309, 749, 774, 776, 778, 783, 785, 797, 803, 804, 806, 815, 818, 819, 837, 842, 845, 857, 862, 865, 880, 884, 886, 887, 1495	
Vidé.....	778
vidékekről.....	596
vidéken.....	500
vidékéről.....	258
vidéket.....	84
vidékre.....	1258
Videt.....	797, 800
vidoran.....	1304
Vidtől.....	750
vigasztalása.....	1482
vigasztalhatatlanúl.....	428
vigasztalhatlan.....	441
vigasztalója.....	976
vígnak.....	539
vigyázatlanúl.....	353
vigyázva.....	1125
vigye.....	432
vigyen.....	75
vihar.....	493
vihettek.....	613
Világosan.....	579
világ.....	19, 64, 90, 117, 128, 129, 148, 165, 413, 449, 552, 1011, 1467, 1486
világból.....	1480
világa.....	12
világból.....	381, 439, 678, 1015, 1168, 1242, 1534
világi.....	100, 274, 425, 564, 816, 973, 1145, 1552
világiak.....	274
világiakat.....	536
világiakért.....	1012
világnak.....	1534
világon.....	219, 359, 360
Vilhelm.....	443, 444, 649, 655, 809
Vilhelmet.....	644

villám.....	763
villás.....	843
villásokat.....	842
Vilmos.....	303
Vilöngárd.....	594
vinni.....	116, 569
viradóra.....	854
virágában.....	426
virágvasárnap.....	1512
virágzott.....	1396
virasztásban.....	1013
vissza.....	1020
visszaindítván.....	539
visszatére.....	1205
visszatérének.....	593
visszatérni.....	120
visszatértek.....	84, 776
visszatérvén.....	1173
Visegrádon.....	988, 1507
Visegrádra.....	1559
visel.....	91
viselék.....	1078
viselése.....	1413
viselhette.....	1476
viseli.....	94, 386
viselt.....	385
viseltetik.....	773
viselve.....	537
Viska.....	524, 526
Viskárd.....	1189
Viskének.....	459
vissza. .154, 176, 179, 202, 341, 342, 347, 376, 429, 463, 474, 487, 489, 526, 538, 568, 614, 666, 682, 690, 764, 927, 929-931, 936, 990, 1034, 1067, 1136, 1166, 1204, 1289, 1329, 1330, 1427, 1442, 1473, 1540, 1546	
visszatére.....	232
visszatérniek.....	949
visszaadák.....	700
visszaadja.....	953, 972
visszaadott.....	1485
visszaadta.....	242, 991
visszaállítja.....	471
visszaállított.....	503
visszaesvén.....	1242
visszahívá.....	568
visszahozá.....	683, 1141
visszahozta.....	1226
visszahúzódnak.....	712
visszajöttek.....	184, 272, 539
visszajövet.....	269
visszajöveteléig.....	183

visszakövetelte.....	135
visszaküldé.....	781, 801
visszaküldjön.....	477
visszálkodás.....	694
visszamegyünk.....	1203
Visszamenetelekor.....	1459
visszamenvén.....	190
visszanyerték.....	1394
visszariaszszak.....	723
visszaszerezte.....	979
visszaszerezni.....	459, 524, 1552
visszatére.....	937
visszatér.....	186, 488, 568, 1009, 1453, 1545
visszatére.....	175, 223, 478, 504, 506, 643, 687, 796, 911, 913, 1024, 1114, 1115, 1140, 1283, 1285, 1414, 1455, 1458
visszatérének.....	375, 465, 666
visszatérhessen.....	914
visszatérítik.....	928
visszatérők.....	202
visszatérőknek.....	243
visszatért.....	704, 813, 1120, 1384
visszatértében.....	1024
visszatérték.....	105, 188, 348, 701, 1219
VISSZATÉRTÉRŐL.....	505
visszatérve.....	136, 1177
visszatérvén.....	39, 498, 515, 924, 1188, 1369
visszavonulni.....	352
visszavoná.....	546
visszavonhassa.....	66
visszavonúla.....	472, 689
visszavonulást.....	1545
visszavonúltak.....	84
visz.....	731, 1210
viszzaküldék.....	228
viszálkodás.....	451
viszálkodás.....	770, 777
viszálkodását.....	795
viszálkodásra.....	489
viszálkodást.....	627
viszálkodók.....	66
viszálkodott.....	329
viszály.....	585
viszálytámasztók.....	611
viszi.....	599, 1017
viszik.....	161, 237, 1022, 1477
viszontagságai.....	176
viszszaindúla.....	123
viszszatér.....	1423
viszszatére.....	158
viszszatérték.....	1165

Vitályost.....	1287
vitézekkel.....	749
viteték.....	571
viteti.....	548
vitéz.....385, 594, 760, 832, 833, 922, 925, 1100, 1296, 1405, 1406, 1518, 1549	
vitéze.....	1101, 1324
vitézebbek.....	138
vitézei..331, 816, 826, 828, 869, 870, 884, 942, 944, 946, 1207, 1313, 1326, 1486, 1544	
vitézeivel.....	942
vitézeid.....	1200
vitézeinek.....	463, 879, 1025, 1027
vitézeit.....	137
vitézeivel.....	1024, 1029, 1272, 1556
vitézek.....332, 453, 725, 762, 763, 778, 841, 927, 1218, 1527, 1548	
vitézeket.....	832
vitézeknek.....	762
vitézét.....	832
vitéznek.....	753, 944
vitézűl.....	570, 594, 649, 751, 923, 1406
vitészség.....	515
vitészségben.....	1184
vitészségének.....	1294
vitészséggel.....	426
vittek.....	766, 1288
vitték.....	655
vívá.....	591
vívatá.....	139
vívák.....	759, 1039
víván.....	592
vívása.....	353
vívására.....	756
vívását.....	376
vive.....	1102, 1298, 1312
vivé.....	136, 1143
vivének.....	42
vivék.....	599, 647
vivén.....	464, 1068
vivének.....	678, 740
vívja.....	1198
vívják.....	1192, 1195
vívjanak.....	510, 717
vívnek.....	942
vívni.....	135, 476, 511, 742, 825, 1203, 1491
vívó.....	135, 139
vívók.....	1040, 1043
vívott.....	105
vívottak.....	1040
vívta.....	148, 941
vívtak.....	117, 1560
vívták.....	352

víz.....	116, 238, 400, 593
vizát.....	613
vízben.....	745, 1213, 1278, 1279
vize.....	35, 169, 193, 225, 389, 1272, 1380
vizébe.....	235, 241
vizében.....	292
vizéből.....	223, 226
vizedet.....	234
vizéhez.....	196, 920
vizéig.....	21, 271
vizek.....	490
vizen.....	1216
vizet.....	169, 224, 230, 234, 1368
vizét.....	220, 476
vízzel.....	593
vizsgálat.....	482
volna.....	1125
voltak.....	152, 723
Volfger.....	286
volna.....	70, 116, 134, 175, 203, 268, 277, 323, 353, 359, 373, 413, 492, 521, 527, 576, 578, 624, 627, 753, 770, 827, 844, 862, 880, 932, 947, 991, 1101, 1102, 1125, 1236, 1310, 1322, 1535
volnának.....	35, 663
volt. 22, 29, 35, 43, 52, 81, 93, 96, 97, 103, 115, 133, 134, 152, 172, 202, 205, 242, 250, 256, 261, 279, 281, 284, 289, 301, 305, 306, 308, 319, 320, 323, 330-332, 353, 372, 376, 380, 382, 383, 423, 432, 443, 475, 487, 489, 500, 508, 515, 520, 535, 549, 578, 587, 593, 596, 609, 634, 638, 646, 670, 688, 698, 699, 704, 736, 766, 770, 776, 781, 813-815, 826, 831, 847, 866, 886, 895, 953, 967, 980, 983, 987, 992, 998, 1003, 1007, 1023, 1055, 1064, 1075, 1081, 1100, 1109, 1124, 1142, 1152, 1160, 1175, 1178, 1180, 1181, 1186, 1215, 1223, 1225, 1229, 1236, 1275, 1281, 1299, 1305, 1317, 1366, 1421, 1439, 1447, 1462, 1465, 1474, 1512, 1518, 1519, 1530, 1532, 1538	
volta.....	7, 176, 1109
voltában.....	1294
voltak. 35, 58, 96, 121, 122, 131, 182, 202, 278, 467, 558, 651, 702, 703, 768, 772, 875, 884, 1105, 1432, 1552	
voltál.....	880, 881
voltára.....	951
voltát.....	190
voltunk.....	581
voná.....	362, 720
vonakodván.....	175
vonakodának.....	509
vonakodék.....	1051
vonakodtak.....	135
vonják.....	237
vonta.....	889
vonúla.....	82, 124, 389, 640, 684, 685, 820, 890, 908, 939, 1096, 1405, 1490
vonulának.....	47, 697, 716
vonulának.....	1267
vonúljon.....	647

vonult.....	470, 688
vonultak.....	181
vonulván.....	339, 671, 719
vonzódás.....	623
völgybe.....	1494
vőn.....	1055, 1133
vörös.....	332, 1026
Vratiszláv.....	337
Wasserburgból.....	289
Weissenburgnak.....	502
Werner.....	1455
Wilhelm.....	907
Wilhelmtől.....	1053
Wojtech.....	594
záporosó.....	1556
zarándokló.....	1322
Zádor.....	1109
zádori.....	1110
zaja.....	1308
zajt.....	163, 1275, 1276
Zakariás.....	203, 207
zaklatta.....	1095
zaklattak.....	131
Zala.....	595
Zalába.....	803
Zambornak.....	205
Zámor.....	569
Zámornak.....	205
zápor.....	1407
záporától.....	606
záporával.....	724
zárják.....	49
zarándoka.....	1321
zarándokához.....	1323
zarándokai.....	1075
zarándoklásban.....	1013
zarándokok.....	1077, 1084
zárata.....	483
zárkóztak.....	771
zárkózva.....	809
zászlaikat.....	492
zászlait.....	866
zászlaja.....	1497
zászlaját.....	866
zászlajával.....	1026
zászló.....	1497
zászlós.....	1189, 1203, 1542
zászlótartó.....	1497
zászlótartóknak.....	868
zavarba.....	914

zavargás.....	694, 934
Zelicze.....	595
Zelizen.....	701
Zendülés.....	1265
zendülés.....	1325
zene.....	42, 441
Zimony.....	1081, 1345
Zimonyhoz.....	1080
Zircznek.....	652
Zirind.....	386
Zoárd.....	154, 259
zokogással.....	428
zokogva.....	953
zokon.....	775
Zolomér.....	699, 979, 980
Zoltán.....	905
Zoltánnal.....	909
zólyomi.....	1542
Zorárdot.....	154
Zothmund.....	593
zsákba.....	441
zsákmányaiból.....	876
zsákmányaikat.....	997, 1285
zsákmányát.....	1017
zsákmányával.....	710
zsákmánylást.....	271
zsákmánynyal.....	154, 341, 347, 464, 1020
zsákmányolván.....	376
zsákmányra.....	750
zsákmányt.....	269, 740
zsákmányuk.....	1021
zsákmányukat.....	467
Zsámbokiak.....	311
zsarnokságával.....	525
zsarnoki.....	1321
zsarnokok.....	14, 1077
zsarnokokat.....	15
zsarnokságától.....	453, 523
zsarolásukkal.....	660
zsaroltak.....	1322
zsellér.....	229
zsidók.....	1478
Zsigmond.....	109, 443
zsinagógája.....	1478
zsír.....	964
Zsitvatónél.....	539
Zsófiának.....	1231
Zsófiát.....	609, 617
zsoldjába.....	645, 1163
zsoldosa.....	647

zsoldosai.....	645
zsoldosok.....	915, 1166
zsolozsmáit.....	1161
Zsolt.....	206, 403
Zsoltának.....	205
Zsoltnak.....	403
Zsoltot.....	206
zsöllyeszékben.....	620
zsupán.....	1229